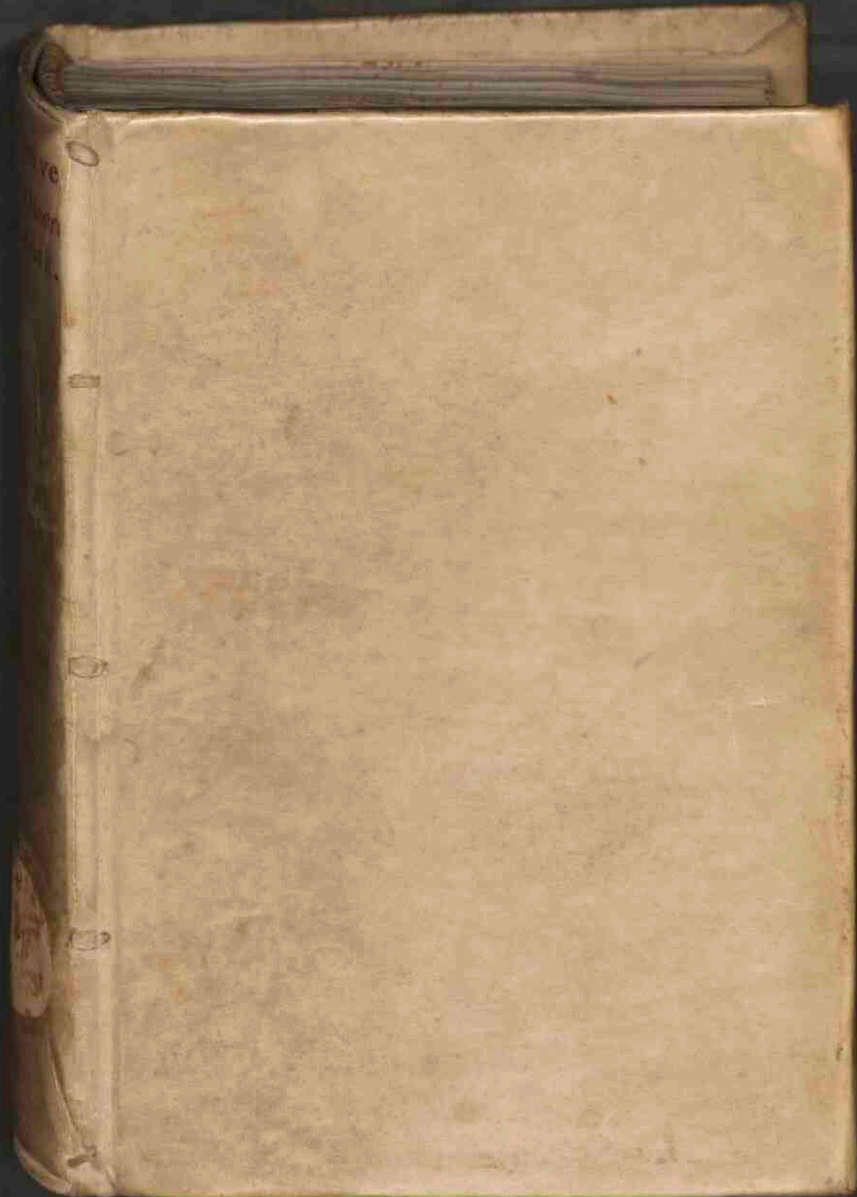

Spiegel der volcomenheyt

<https://hdl.handle.net/1874/338846>

1022

Spiegel der Vol-
komenheit, door
Broeder Heinrich
Heijs Gardian te
Mechelen, op pergamijn
voor 't Jaar 1400 gescre-

-ven.

Die Catalogus van myn
Vader. pag. 65 n° 504.
en van der Burch.
pag. 68. n° 6.

Aevum medium
Scriptores ecclesiast.

N^o

526

K 7 L L

N° 7

Hs.
5 L 7

1022 (*Eccl. 526.*) *Membr. 12°. 173 ff. Saec. XV.*

Henric Herp, Spiegel der volcomenheyt.

Fol. 4a. (Tafel): A. Van een steruen alre begheerten der tijtliker dingen.

Fol. 3b. (Tekst): Die gracie ons heren ihesu cristi In cristo gheminde
dochter etc. 1022

„Dit boeck hoert toe die susteren van sinte Clareit te Hoern op dat Noert.” —
Afkomstig van N. Hinlopen; Archief der Stad Utrecht.

Minlöpen

Dit is het manuscript
van henricus harpphiius
mennebroeder provenceaas
ende gardaan van meehen
werk gedrukt tot Antwerpen
by havonimus verdalle in de
10 geboden in het jaar 1607
onden den tiesel

Den Spiegel der volmaaktheden
of eigentlijk is het Den

Spiegel der volkomenheit

Ik hebbe een vroeger druk te Antwerpen
1512. by Henrich. Lehent van Horn besien.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Van een steruen alre begheerte
der tuitliker dinghen

S Van een steruen der eyghen soechtsich^t
in goet te doen en quact te laten

Van een steruen der eyghē sinlichheit

Van een steruen der weertliker natuer
liker en veruoghene minen

Van een afscheiden alre gheselschap
der creatueren

Van een offinden alre onnodrusti
gher sorghen

Hoe datmen alle bitterheit des herten
moet steruen

Van vael glorie en lof der mēschē te ver
smaden

Van steruen der miwedigher ghensoch
ten sinlic of gheestelic

Van scrupuloesheit der conſciēciē te
verwinnen

Van gherustheit en lidsalheit i wedſpoet

Van allen eyghen wil te steruen

Dat ander principael pimt is ee
onderwijs hoe datmen vertrighē mo
ghen een bi bliuende miltike verenighe

- twiffchen god en die crachten onfer fielē
- N** Wanden bereifsel des werckende leuens
in oefninghe der waerheit en barmher
ticheit
- O** Van ses graden der ghepeynfen
- P** Van practich der gheesteliker oefningē
- Q** Van drie dighē die daer make ēē huerknecht
- R** Van die vernierighe des werckēde leuē
- S** Van drie woenstede die verniert moete sijn
- T** Van die zedelike doechden
- W** Van opclimē in dat werckende leuen
mit drie dinghen
- x** Vander rechter menighe tot gode waert
in drie graden
- y** Vander rechter minne des werckenden
leuens in drie graden
- Z** Wanden rustighen aenhāghe goods
mitten hopen
- A** **W**anden bereiden totte stouwendē leuē
dat belet wert mit iii dinghen
- B** Van een onderwys van des leuen
- C** Van twee gheestelike voeten des stouwē
den leuens Ende eerst vande voet der be
gheerten
- D** Van twee wegghen daer die begheerte

- 2
- doer wanderen mach. die eerste is mē
schelic
- E** Wanden anderē wech der beghieerten
die godlic is
- F** Wanden oefinghe die men hiet toghceestē
- G** Wanden verenighende mīne die onse
siel mit god verenicht
- H** Wanden pfitelicheit der verenighēd mīnē
- I** Wanden anderē gheestelike voet als der
verstandelicheit
- K** Wā die gradē der godliker bekēnighe
- L** Wan die vertierighe des scouwenden
leuens ten eerste nutter gauen der god
liker vresen
- M** Wanden gauen der goddiensticheit
- N** Wanden gauen der wetenheit
- O** Wande gauen der gheestelike stercheit
- P** Wanden gauen des rades
- Q** Wanden gauen des verstandes
- R** Wanden gauen der wilsheit
- S** Wanden opchymē indat scouwende leuē
nae die delen des menschen
- T** Wan die eerste gmed der opchymighe i
die onderste crachten

- W** Wandē anderē graed deser opclīnīghe
F Wandē dīnīghe die ghesthien in die oef
 nīghe des toegheestes
P Wandē derde graed deser opclīnīghe
Z Wandē toegheeste en veremīghede mī
 ne en hoe daer vier oefnīghe i beslotē sū
A Die eerste oefnīghe is offeren
A Die anderde oefnīghe is eyschen
S Die derde oefnīghe is gheleken
C Die vierde oefnīghe is veremīghen
D Wandē vierden graed deser opclīnīghe
 en van ses saken der ghelatenheit
E Hoe die onghetrouwe vrenden hē tonē
 mder ghelatenheit in vijf manieren
F Hoe die ghetrouwe vrende gheproeft w
 den mder ghelatenisse die eerste graed
G Wandē anderde graed deser proenīghe
H Wandē derden graed deser proenīghe
I Wandē opclīnē nade middelste mensche
 dat is nae die drie ouersten crachten ende
 vanden scheiden des gheestes vander ziele
K Wan die opclīnīghe der memorien
L Wan die opclīnīghe des verstandes
M Wan die opclīnīghe des willes of der ouers

ster nimen crachten

Vande opclymen des onersten deelg der sie-
len en vanden tuch of trech

Ovande name der godliker nimen

Vvande wtwercken des tuches

Ovanden iwercken des tuches

Van dnerhande opēbarighen des liches

Oan bewidnghe des ouerweseliken le-
uens gheleghen i ghelateh^e des willes

Van die vernemnghe des ouerweseliken
leuens in ses punten gheleghen

Vvande opclymē des ouerweselike leuens

Vvanden iwercken des heilighē gheestes

Van iwercken des zoons

Van iwercken des vaders

† Reijn Vrolijk Hēit, daer Godt in wist;
daer is het al, dat men kan menschen.
de Ziel geniet haer Hoogsten Lust
met Godt: en Vretd' met allen Menschen.

~~Van der ...~~

7
Ie gracie ons herē ihu xpi En die
nime des vaders en die ghemee
scap des heilighen gheestes si
mit ons allen amen ¶ In xpo
gheminde dochter om in ver gro

ter oetmoedigher en deuoter begheerten ghe
noech te sine na minen vermoghē daer ghi
menichuoudelic in begheert hebt van mi te
ontfanghen een corte leue en onderwys hoe me
comen mochte tot een recht volcomē leuen daer
men god alder ghehulste mede mochte werden
en mede gheest alder meest veremicht ¶ Hier o
suldi weten dat daer twee dinghen principalit
noot sijn ¶ Dat een is een affcheiden dat een
mensche doen moet een volcomen steruē ende
een affcheiden van allen dinghen die enighe
lynder doen mochte gode te ghenakē en mer
mede veremicht te werden ¶ Dat ander is dat
wi hebben moeten een behennen hoe dat wi
veringhen sullen een nūlike bibluende ver
enighen sonder alle middel tusschē gode ende
den trachten onser sielen ¶ Om dan dat eers
te pinte te veruolghen so suldi wetē dat daer
in ons moet sijn een volcomen steruen son

derhughe in twalef manieren. En dit sijn
twalef poerten des gheesteliken paradys
ons herten dat een paradys is der weelde
goods als hi seluē ghesproken heeft. Aijn
weelde is te wesen mitten kinder der men
schen. Welke poerten als iohannes seit in
boeck der verholentheit ghemaect sijn elc
van sonderhughe margarite stene der docten
den ouermits den welken die sielen weder
ghemaect en gheset wort in de staet der on
nosellheit also dat die onderste crachten des
menschen gheen belet noch hinder en doen
den ouersten crachte te vloeyē tot god en
oec mede in god.

Dat eerste punt is een volcomen ster
uen van alle begheerten der tithlic
dinghen. Hier op so mocht mē vraghen of
totten staet der volcomēheit noot is belofte
der willigher armoede te doen en ouerghie
uen des tithlics goets. Want onse heer seit
in ewāgelo. wilstu volcomē sijn ganc en
vercoep al dattu hebste en ghenet de armē
en volghe mi nae. Hier op antwoert sinte
thomas van aquinē. dat die volcomenheit

met en is ghelegghen wesehc in die armoede
de of r die in belosten **M**er in xpm nae te
volghen inden inwendighen doechden **M**er
die willighe armoede ende die ander beloste
sin vreesstrappen behulpen en oefinghe te co
men te bet en gheringher tot volcomenheit
Want armoede doet of dat belet dat inden
tuthtken goeden is als sochvondicheit **E**nde
mine des goets en houerdie die daer wt
wast als die matten vanden laken **N**och
tan machmen come tot volcomenheit son
der dese drie belosten. want abraham was
volcomen die nochtan ruc was en oer een
wif hadde **D**es gheherts alle bisscopen sin
in volcomenre stiet dan enighen religio
sen nochtan hebben si eighen guet **E**nde
dit verstaemen oer vanden ander beloste
wt welken worden twee dinghen te mert
ken sin **D**at eerste is die al sin goet ouer
gheuen ran mit rustigher herten inden
heften wille godes weer hnt hem neemt
of bewaert ende en wils niet ghebrucken
dan totter hefter wille goods en ter eren
goods en tot sinre nootdrusticheit nae alle

sin vstant en aenghemerct sine staet si
 he condicie sine natuer en ander printen
 die daer in te mercken sin wist hi daere
 bouen dattet god meer behefde dat hi alle
 dinc vercoft ende gauct den armen hi waer
 bereit daer toe die heuet volcomelic die wil
 lighe armoede want god en begheert niet
 alsoe seer die wtwendighe armoede der tyt
 liker dinghen als die inwendighe armoe
 de in afstreckinghe der begheerten en be
 comeringhe want dat is die weselechheit
 en forme der warachtigher armoeden.
Daer paulus of seit Niet te hebben inder
 begheerten en alle dinc te besitten. en dat
 gheschiet wanneer wi also ledich van tyt
 liken dinghen staen waert dattet ons of
 ghehaelt worde ouermits die verhenghen
 godes om ons te proeuen dat wi onsen wil
 le dan van sonden moghen hebben voeghe
 totten wille godes En al waert dat die nat
 heit der natueren daer een weymich con
 trari in viel want wi menschen sin daer
 nae en soude god nochtan niet oerdelen.
 also verre als die vrie wille der reden haer

seluen daer bereit toe gaue en gherust die
in blae **B**eggghende mit iob **G**od gaf god
nam alst god behefde so ist ghesmet die
name des heren si ghebenedyt **E**nde dit is die
weslike armoede die alle wtuoren volcomē
mensche sullen soeken en beghen op dat si te
bet haer hert onghestuert gherust en bloot
altoes god op offeren moghen **E**n al besaten
dusdanghe menschen een coninc noch tē
so waren si warachtighe willighe arme
menschen **E**n al beuoelen si somwilen mē
ondetsten ende beestebliken trachten enighe
ghenoedit mē voerspoet of droefheit mē
weder spoet dat en vmynt noch tē met
die volcomenheit also langhe als si inden
beraden wille der reden hem selue vzi ouer
ghene mē hefte wille godes ende mē onf
ter rede gherust bliuen **T**en ander is
daer wt te mercken dat die ghene die wil
lighe armoede en die die gheloften ghetē
hebben daer om niet volcomē en sijn maer
si hebben hē verbonden nae hare vermogē
te comē totte volcomē staet **I**n sijn daer
die ginde der willigher armoede **D**ie eerste

graed is armoede der profession als ghen
 eyghen goet te besitten wellke armoede is
 seer onvolcomē als mensche trecket alleen
 totten wtwendighē besitten des goets
 wāt menich mēsche dat hi niet en heeft dat
 begheert hi so veel te meer als onuloedich
 heit van etē en danchen **C**uriositeit van
 clederen en des ghelincs **N**u begheert die
 armoede want si is dat principael der be
 loften en der duectiden **D**aer om en sijn si
 niet arm van gheest dat is van wille voer
 gode mer alleen voer die menschē woert so
 hout dat voer een reghel so wat si ghebruken
 in nootdrusticheit der natuerē van clederē
 doechē boecken en des ghelincs besittē si dat
 niet begheertē haers herte **E**n worde hem
 die ghenomē vā hore ouste si soude qualic
 te vreden sijn in oet muermierere dat be
 sittē si voer gode mit eyghenheit **E**n si sullen
 daer of grote rede gheuen moete **D**ie ander
 graed der armoede is armoede des ghebru
 kens van tijtlike dinghē als dat si niet en
 begheere dan dat hē recht vā node is en si be
 droeue hem van onuloedicheit curiositeit

eñ costelheit **D**ese sijn daer van te prisen dat
si alleginc wt haren begheerte gheworpe heb
ben die hē niet en sijn van rechter noot azer
daer sijn si ghebrechic in dat si te grote begheer
te hebben tot die dincghen die hē van node
sijn want hoe grote noot dat emich dinc
schijnt te wesen al ist ons gheoorloft dat
ghebruic daer of. ons is nochtan altemael
verboden die begheerte daer op te hebbe
of mitter begheerte daer op te ruste **D**ie
derde gnaed is armoede der begheerten wā
neer die trouwe diene goods alsd ghetog
ghen wort ter begheerte van armoede dat
ghien dinc en is in creatuerē of tuitlike di
ghen dier dat hert eñ begheerte toe ghener
ghet wort azer oec die noodrusticheit der
natueren mit verdriet eñ walghinghe
in een onderstant eñ ghebruic der sterf
liker natuerē ontfaect op dat herte bet
mit vier eñ bloter begheerte op vliē mach
tusschen den blote armē des ghecrusten
heue ihu xpi **A**lle die ghene dan die dit goet
alsoe besitten eñ sijn so wā inder begheerte
of sijn niet en besate dat sijn die willighe ar

men van gheesten En alle die ghene die
 alsoe armoede beloest hebben dat si noch
 tan op titelike dinghe rustende sijn mit
 begheerten die staen in eyghen stap voer

Dat ander principael punt **G**ode
 is een volcomē sterne van alle be
 gheerten eyghenre soechtheit in alle duech
 delken werckē te doen en alle quaet te
 laten want dese eyghen soechtheit comit wt
 knechtelike minne daer si haer seluē mede
 te hef hebben En in alle dinghe meer soe
 ken haers selues profijt dan die heeste wil
 le goods En daer om so werden hoer goe
 de wercken vā god versmaet en si werde
 rechtueerlic verdoemt Nu suldi weten
 dat die godlike minne en die knechtelike
 minne niet alle ghelijc sijn in hare wercken
 in alsoe ghelijc als dat een haer des hoests
 dat andere alsoe dat mēse niet wel onder
 scheiden en tan ~~eyer~~ nochtā sijn si seer on
 ghelijc inder intencie of menighe Want
 die principael menighe der godliker min
 nen i allen goet te doen en quaet te late
 dat is god te versoenē te behenē en te beha

gheuen en te dancken te lonen te eren ende
sinen lieften wille te volbrenghe **M**er die
~~ghe~~ knechtelike minne machinen beken
nen in daer punten **T**en eersten dat hi in
allen sonden die hi laet te doen **E**nde in al
len duethdeliken wercken en oefinghe
die hi pyn te volbrenghe principalic
soect hem seluen **D**at is sijn eyghen on
gheual ende onprofyt te sauwen als sta
den verspreck verlies van tytlic goet lina
glinghe van consciencie pinc des veghe
uers ofder hellen en des ghelycs of te ver
crighen sijn eyghen profyt **A**ls lof eer prijs
van menschen tytlic goet gheestelic goet be
noelike grane deuone soeticheit visioen
en deser ghehit of oec dat ewich leuen
In allen desen dinghe meer te soeken haer
eyghen profyt dan dat welbehaghe gode
Ende hier om so late si alle ondoechde **E**n
doen oec grote dinghe wilhdyliken en vro
meliken en blideliken **I**n versmade die
werelt haer eyghen vleysch vrienden ende
maghen en doen zwaer penitencie **I**n gade
in doestere en si houden scerpelic haer re
gule haer statuten haer silennien hoer

disciplinen en des ghelincs Ende al dat si
 doen dat is te vergheuen en sonder vrecht
 want si en bewaren noch en bekemē niet
 dat ghebot der minen goods Ten anderē
 machmē se hier in bekemmen. dat si hoer goe
 de wercken en hoer oefninghen groot reke
 nen En rusten meer inden hoop en ver
 dientē haerre goede werckē dan in die vri
 heit der kindere goods die xps ihus mit
 sine bloede ghecoft heuet daer si nochtā
 alleen op rusten souden En daer om also
 vroech als si trighen enighe beuoehke
 gmae deuotie soeticheit of visionē mis
 bruken si dat in sonden wāt si vallen I
 houerdien der eyghenre behaechlicheit
 En veelre glorien menēde dat si wat sijn
 daer si niet en sijn inder waerheit Si val
 len voert in gheerichheit altoes beghere
 de meerre soeticheit deuotie reuelacie visi
 onen Si vallen ten derden oec in gheesteli
 ken gulsicheit als dese voersproken dighē
 te misbruken in wellusticheit der natue
 ren En ten laetsten vallen si in gheesteli
 ke ouerspil Als dat si hem so seer gheuen
 dese dinghen van gode te vertrighen en te
 ghebruken en daer I te rustē dat si god ende

sinē hefften wille met allen vergheten **E**n
dat moechdi hier in mercken want als het
die deuotie ontoghen is so sijn si alsd onhid
verdrietich onwillich ende verkeert **E**n soe
dan hoer solaes in creatueren **E**n ghesrayen
dinghen in wercken woerde begheerten e
ghedachte **T**en derden machmen se hier bi
kennen want wisten si dat si van god ghen
loon ontfanen souden beide tijtlic ende ewich
als benoelike gracie deuotie consolacie en di
toecomende glorie si en soude god nym
also trouweliken dienen **E**nde dese mēsch
staen seer qualic want alle die gauē die si
god ontfanghen die misbraken si tot haer
meere verdoemenissen **O**m dā alle eyg
soelicheit te steruen soe moet die menig
worden gherechtuaerdicht in alle goet te
ende quaet te late **E**n dat in dūe grade w
mer is een rechtuerdighe. en een simpel
en een godformighe menighe **D**ie rechtu
dighe menighe. doet pampalic alle goe
laet alle quaet om goods willen. **I**ner of se
gregorius in moralibus **D**ie ghene is opt
recht die in teghenspoet niet te broken en
wert die tot tijtliken dinghen niet ghebr
en wert die mit alle dinghen totte ouerster

dinghen opghericht wert die mit allen den
wille goods ondergheworpen wert Ende dese
al is si oprecht si en is nochtan niet volcomen
en ghenoech totter volcomenheit. want si niet
smpel noch eenuoudich en is. Ayer si staet i
dat werckelike leuen ende in menichuoudich
En wort tot vele dighen verstroyt en verstuert
al is god die waerom ende menighe va alle
wercken Die smpel menighe veraert die
siel meer want si god meer ghenacet sonder
alle middel Ende hoert toe ten srouwenden
leue want si en doet niet alleen en laet alle
dinc principalic om god te behaghē te euen
te louen ende te belieuen Ayer si ordiniert
oer alle wercken ende oefnighen in god als
god alletoes teghenwoerdich is mit allen
auchtē in een milic wtuloepen te ghebrukē
En daer om hiet hi smpel in god eenuoude
lic te rusten ende alle menichuoudicheit te
sruwen. want si is een milic in eighen des
gheests in god verlicht mitte godlike be
zennē veraert mit gheloue hope en mine
En is een inwendich fundament van ene
theestelken leuen Dese menighe dan gaet
in god sonder middel so verre als si mach
i dat om god principalic te behaghē te mi

Menighe

nen te eren mer si is noch niet godformich
want si behout noch wat eyghens als dat
si mede in hare oefeninghe begheert gheeste
like cōsolacie en deuotie En al sin enighe
mēsthen die dat properlic niet en soeken.
nochtā en sin si niet so willich te ontfangē
alle ontvringhe der deuotie en soetichheit
als toe vloyen der grae En tontfanghen
alle wederspoet als voerspoet stande als
eer en dies ghelias Daer om moete si come
totten derden grade diene liet godformige
menighe Want dese heeft hoer so seer ver
emicht en ghelijct mit god dat si alleē soect
en begheert die wille eer lof glorie en wel
behaghen godes also wel in allen wederspoet
als in voerspoet Salich is die ghene die dat
van gode verrechtē heeft Want sinte bar
naert seit. dat also die begheerten te sette
dat is godlic en godformich te werden een
mit god te werden ende god mit god te ghe
bruken

Dat derde principael punt is een vol
comen steruen van alle begheerte
der eyghenre sinlicheit. welke sinlicheit
principalic gheleghe is in drie dinghen.
Ten eerste in wellusticheit die gheuodet

wert in begheerlicheit van lecheren spise
 ende drauc sachte clederē en beddē en des ghe
 luts **N**ochtan en ist niet verboden dese dinghē
 te ghebruken een yghelic na sinē staet con
 dine natuer en crancheit mer het is verbo
 ten te ghebruken wt begheerten der smilich
 als sinte paulus seit **D**ie sorghe des vleyschs
 en volbrenghet niet in begheerten **O**ec is
 die wellust ghelegghen in alle gheestelicheit
 van ghepensen begheertē woerde werthē
 ghelate en menigherhande wandringhe
 mit anderē personē wt smiliker heften **T**e
 anderē is si ghelegghen in ydelheit van be
 gheerten der waerlike en mēscheliker
 eyn prijs lof **S**ijnst gheselschap en in alle
 der sinnen ydelheit te ghebruken soē di
 ghen te sien nuwe manen te horen en des
 gheluts **T**en derten is si ghelegghen in y
 oesheit van husen van camerē vā alle
 huusfract van clederē niemē doechē onde
 des gheluts van alle dinghē diemē ghe
 bruken mach of hebben van welken di
 ghen si besittet mit smiliker begheerten
 ende rusten daer in mit volho herten **D**e
 se smilicheden en voert alle andere smiliche
 den van loghentalen alle ghemac **E**nde

en solaes der natueren diemē soect wt sijnlike
begheerten die moeten alle ghesturuen sijn
want si een belet doen dat die mensche ghen
voertgaen in duechde hebbē en mach mer
hi gaet alletoes meer achterwaert **E**n dits
die sake want si maken alle gheestelike oef
mighen zwaer te doen en alle die deuone on
sinnelike als die apostel seit die sijnlike men
sche smaect niet die dinghen die de gheest
augaen al schinen so danighe menschen sou
wilen deuone en minne goods te hebben si is
nochtans gheueynst ende beduechlic of het
is een natuerlike begheerte der ymicheit en
der minen als wi sien dat menschen die bli
de en nūlic van natuerē sijn waer si hē toe
keren daer wordē si gheringhe of onstekte
van minen ende van begheerte **E**n al ist
sake dat die goetheit des heilighē gheestes
doer sine milde ghenadicheit so danighe
menschen somtiden begaueet mit deuocien
mit tranen mit beuoelike minne en des ghe
lincs **S**i en tonne nochtā die gaueen niet
oerberlic en sachlic ghebruken mer het
is meer hoer onproffit also langhe als si hē
niet en leren steruen inder sijnlikeit wāt
dat beghin van enē voert gaenden leuen

dat is een steruen van alle begheerten der
 dagheliker sonde. Hier is te merken datter
 een groot onderscheit is wt eyghen begheer
 ten te vallen in dagheliken sonden. of te val
 len wt tinnicheit ende toecomede oersaken
 want om onse tinnicheit der natuerē en mo
 ghen wi alle daghelike sonden niet sijnwē
 En nochtan moghē wi wel couden in ons al
 le begheerten van daghelike sonden. Die ghe
 ne dan die sondighen wt tinnicheit der na
 tuere en oersake der sonden sijnwē die voer
 en nae als si enich en vā sijn. Dat si seluē met
 en begheeren enich dinc dat sondich of smelic
 is als van ydel tallen ydel gheselschap wael
 te eten wel te drindren behaechlicheit ydel
 gloze en des ghelincs. Als si nochtan enich
 oersake hier toe trighen so vallen si gheri
 ghe wt tinnicheit der natuerē in daghelike
 sen sonden. Awer also vroech als si weder co
 men tot hem seluen so yflic leet en benoede
 een volcomen ofkeer ende mishaghen vā
 al dat van gode verureinden mach. Ende
 dese daghelike sonde is cleyu. En wort mit
 dien mishaghen ter stont van gode verghe
 uen. Awer die ghene die sondighen wt eyghē
 begheerten die voer en nae als si vā sijn vā

allen oersaken der sonden begherende sijn oer
saken te hebben niet om die sonden wille
mer om die ghenoechten wil **A**ls dat si be
gheren te hebben ydel gheselschap te lachen
te tallen te spelen wel te eten te drincken.
nirwe of curiose clederen te draghen en des
gheluts in hondert manieren **E**nde dusda
miche menschen also langhe als si dese be
gheerten der daghelixer sonden niet en ster
uen so en worden hem die sonden niet ver
gheuen al biechten si se dicwyl **E**n al schi
nen si daer somwilen enighe rouwe of te
hebbē nochtā en comt die rouwe niet wte
uē rechtē gronde noch hi en is niet also groot
dat si die begheertē der sonde wter hertē doe
mach **E**n oec en moghen si nimmermeer een
voertgaende leuen hebben inden duechden
En al hoer duechthike werken sijn ghene
ghet mit onvolcomenheden **E**n alle die gra
cie en deuocie die si van gode ontfanghen
die misbraken si en sondighen daer in **D**aer
om als cyphas prophetierde van xpo **H**et
is noot dat een mensche sterue de doot voer
al tvolt op dat al dat vult niet en vergaet.
So ist oec noot dat die sijnlicheit haer seluen
sterue als te beuoelen een volcomen ofstree

van allen dinghen daer die sinlicheit op plach
 te rusten op dat al die menighe der duechde
 liken werckē der penitencien der barmher
 ticheit der goeder oeffninghe der biechtē en des
 ghehirs niet en vergae. **O**ch dat wi behenden
 hoe menich mēsche grote dinghen te verghene
 doet sonder profijt het soude ons seer verwon
 deren want dat diuile groot schijnt voer die
 menschen dat schijnt voer gode

Dat vierde principael punt is een vol
 comen steruen der weerliker natuer
 liker en veragheue mīne. En dit is die sa
 ke wāt al dat wi mit eyghere mīne beuaē
 dat sal onse herte verbedde sonderlinghe i
 den tīde als wi ons tot god gheue wille en
 soe wort dat herte verstroyt en verstoort on
 reyn en onbequaem ten dienste godes. **A**er
 mīnen wi god alleen en versaken om sijnre
 mīnen wille alle creatuerē en oec ons sel
 nen so sellen wi mit gode verbeelt werden
 en mit sijnre mīnen opghetoghen en in
 sijnre afgrondigher mīnen verslonden
 worden. **O**m te hebbē dan een ondersheit
 van alle mīne te steruē. **D**o is te wetē tē
 eersten dat daer is een waerlike mīne die
 daer begheert die werelt te behaghen en

xi

beureest hem die te mishaghen en dese minne doet menich ghebreklic werck en sondich o die werelt te behouen oec so doet si menich goet werck meer om die weertlike eer te vercrighen of stande te stauwen dan om god te behaghen En alle die goete wercken sijn verloren of al doen si die wercke om goods willen het behest he wel dat si daer of ghe eert en ghepresen werden meer om haer eyghen prijs dan om die ere goods en sachticheit van ander menschen Des ghelincs weder om so doen si of si sijn bereit te doen menighe ghebreken en sonde En late menighe duechde en voertganc der duechde om te stauwen verlies van tuitlike goede ere gunste minne of eer si woude hiden scande bespottighe berespighe en vsmaetheit haer van desen segghet dauid Die de menschen begheve te behaghe sijn bestaet god heestse versmaet Ten ander mael is daer een natuerlike minne die wi hebben tot ons seluen tot vader moeder suster ende broeder ende totte ander maghe dese minne en is van god niet verboden want deser minnen niet te laten comen in onser herte dat is onser natuerie niet moghelic

x

13

Mer dese minne wel conen regiere nader
rechte reden onder die minne goods dat is ee
vande ousten duechde wat onse eyghe natuer
is so subtil en in alle dinghen soect si haer
seluen Ende die natuerlike minne totte ma
ghen hoe si bet gheoerlost is hoe si quader
te verwinnē is Daer om so wort abraham
hier in gheproeft van gode die hē gheboet
dat hi om der minnen goods sinen zoon ysa
ac doden soude Ende want die minne godes
ghime bouen die natuerlike minne ende hi
oec bereit was sinē zoon te doden om die
minne goods so wert hi een vriet goods ghe
noemt. willen wi oec tot dien salighen
naem comen so en moete wi inden men
sche niet minen dan god Ende dat god toe
behoert dat sin duechden ende gracie Des
ghelics en sullen wi in hē niet hatē dā die
sonden ende dat sonder allen wtneemē der
personen hi si vader moede maghe vaet
naghelueer vreeint of vrant als dat hi
ghenen verburghen vaent en heb daer hi
sonden in mit of hē daer i flacteer of plu
strie of dien hi sin teghewoerdicheit be
wise ende heymelic gheselstap begheie dā
also veel ende also verre alst profyt i breghe

mach tot sijn eighen of des anders salicheit. **Oec**
en sel hi ghen so groten vrant hebben inden
welken hi die natuer of die duechde hatē sel
of tot des welken salicheit te begheren en
oec te bidden en te wercken nae sijn ver
moghen dat hi vertroude of vertraghē sel
also verre als hi hope mach hebben vā bete
ringhe nae dat exempel xpi ihu. **Die** mit
tranen en mit luder stemmē voer sijn vā
den ghebeden heeft sijn hemelschen vader
om ghenade en neemt een ghemeyn regel
dat alle mīne si is natuerlic of anders die
den mēsche maket in herten een onghē
rusticheit en een verbeeltheit sonderlinge
inden tīde der ghebede of oec die een men
sche maect een verlaughē om te sien te spre
ken of bi te wesen den ghenē die hi lief he
uet of het en waer alleen om salicheit der
sielen of om gheestelic onderwīs dat is een
ongheordimerde ende ghebreelic voer gode.
Ende een groot belet van enē voertgaende
leuen. **Ten** derden is daer een verveghen
mīne als van vele bi wesen en wandern
ghen die si mit malcander hebben ghehadt
of mit gauchen diensten. **Onderstunde** ende
vrienscappē die malcander hebben ghedoen

en beide dese minne sijn gheoorloft mer si sijn
 sochtlic want si gherinc den mensche leiden
 in onghoordinierde minne bide welken dat
 si ghetoghen worden totsonden en ghebret
 licheit of vande duechde of voertgaende leue
Ten vierden is daer een redelike minne die daer
 wast ende spruit wt aemmercke der duech
 den van anderen menschen of van heilighē
 ofoec vā onsen heuen here also dat ons die re
 den trecket en dwinghet te minne die duech
 den ende die werkers der duechden **E**n dus
 gheschiet dat sommighe menschen wt in
 ghebozente natueren ofte wt neersticheit
 der oefinghen hebben grote milike begheer
 ten totten ouersten goede te minne dat god
 seluen is also dat si hem selue bereit vande de
 doot te liden om goods willen en nochtā mach
 dat gheschien ende al comen wter natueren
 sonder die duecht der caritate en sonder die gra
 tie goods **E**n daer om en sal hē nyemāt verla
 ten op deuotie of beuoelike minne want also
 veel als hi hem selue steruet om goods wille
 ende sijn gheboden ende raden volghet so vele
 minne heeft hi ende met meer

Dat vyfte principael punt is een volco
 men steruen van alle begheerte van

gheselschap der gheschapenre dinghē en een
begheerlic toelzeer tot alle enicheit met
allene naden lichaem mer vele meer nad
herten En ghe dachten Als seneca die heyde
sche meester seit in dat boec der vier duechden
Die wilde ghedachten en der ghedachte die
daer ghelic sijn den slaepen sulstu met ont
fanghen want maecti daer mede ghenoech
te inder herten als ghi alle omich ghedacht
en ghesact hebt so sulstu droeulich bliue inder
herten Lier is dan te mercken datter sijn
die manieren van ghedachten Die eerste
sijn ydel ghedachte die ene met aen en cle
uen inder begheerte al vallen si menichuon
delic inder herten als dat die zee vloeyt of
dat die voghelen vlien en des ghelues En de
se ghedachten al en sijn si niet quaet in he
seluen noch grote sonde nochtan doen si een
groot belet vande voertignenden leue Ende
het is een leyken van ene ydelen herte en
larver deuotie want daer dat menschelike
herte vol is vander minnen godes daer moet
alle ydelheit en ledicheit wiken ghehker
wis als die een naghel mitte anderen wt
gheslegghen wort Die ander ghedachte sijn
scadelic als waneer die mensche trecket in

sinne herten enighe beelden van creatuere
ende ghestapen dinghen of van sonde mit
sinlike wellusticheit al en comt hi niet tot
eenre consent van dootliken sonden Ende
dese ghedachten doen alte grote schade inder
herten want si alte seer beletten dat iwert
ken der gnaen goods si bedroeuē de heilige
gheest si maken omreyn dat beddekijn des
gheminden si maken onsinlike alle ghees
telike oefninghen **N**ochtan vielen ons in so
danighe ghedachten ende beelde crachtelic
teghen onsen wille ende wi dat crachtelic
weder stonden en lede hare last voer ee gees
telike martelic so sonden si ons comē tot
grotten verdienten het en waer dat wi
oersaken gauen tot desen ghedachten ende
temptacien mit onse onghesturuen be
gheerten der sinlicheit als voerseit is. wāt
dese twee voersproke manere vā ghedach
ten comen ghemeeelic wt onachtsamhē
ende onghesturueheit ons selues Als dat
wi niet neerstich en sin onse herte mit
ghewelt te trecken tot goeden ghedachten
mer wt ghewoenten laten wt vloeyē tot
oueruloedighe onoerbarlike en studelike
ghedachten en oec in versumemissen den

tijt wel toe te brenghen want sonderlinghe
als ons die gincie ende beuoelike minne of
denotie ontoghen is so hebben wi verduet
tot allen gheestelken oefninghen Ende dā
soken wi solaes van buten in ledicheit in
tallen in lachen En menighe ydelheit Als
wi ons dan weder in keren willen soe is
dat hert belast en becomert mit ontellike
ghedachte en verstroytheit en daer om en
moghen wi niet toenemen in duectiden
want enicheit wighen ende een nauwe
waernemen des herten is een begijn en
fundamēt van enē voertgaenden leuen
Die derde manere van ghedachte sijn
goet in hem seluen mer si maken dat
herte onrustich weder si sijn van tadelike
sorghen die gheoerlost sijn of die sijn vā
gheestelike sorghe als in scrupulose mē
schen deymoedighe mēsche ende des ghe
liics Of dat si sijn van hemelschen ende
ewighe dinghen als in subtile curiose
ondersoekinghe vander verbuighent
heit goods Ende des ewighen leuens En
menschen die subtil van herten sijn en
werckelic van natueren die comen
veel qualiker sodanighe ghedachten

wt haerre hertē settē dan andere mēschē
 nochtan moeten si allegader wtgheset wor
 den also verre als si beletten die eenuoldighe
 rusticheit des herten die daer alder meest voe
 dende is dat mīlike wtuloeyen tot god wāt
 god een is so wert hi mit eenuondicheit des
 herten gheuonden **E**nde want hi die ewi
 ghe mīne is so wert hi best mit mīnen ver
 ceghen en mit begheerten **N**ochtan en wil
 ic niet dat ghi sonder alle beelden ende ghe
 dachten wesen sult. mer ic sette v voer dat
 beelt xpi ihu die daer is een schijnfel des
 ewighen lichtes en een spieghel sonder vlec
 als die wise man seit dit beelt sult mit
 een mīlic begheert des nauolghens i u
 wen wtwendighe mensche draghen nae
 sinre menschelicheit anden cruce hanghē
 de ende sult in v prenten die forme sinre af
 grondigher oetmoedighheit verworpenheit
 ende lydsamheit sachtmoedicheit ende al
 le ander duechden bouen alle menscheli
 ke begrip **D**it beelt neemt in allen ston
 den in alle steden in allen wercken in alle
 becōmeringhe binnen en buten in voer
 spoet en in wederspoet gaet ghi etē steket
 elke stuc broots in sinen wonde dūct ghi

denct opten dranc die hi anden cruce ghedro
ken heeft wascht ghi uwe handen of v lich
nem denct om den bloede daer hi v ziele me
de ghewasschen heeft. **S**aect ghi slapen denct
om dat bedde des crucis en legt v hoeft op
ten oerrussen der doornē crone. **E**n in desen ge
dachten suldi voelē mīlike medelidē en be
gheerten te volghen sine voetstapen maer
inden inwendighen mensche suldi draghē dat
beelt sinne afgrondigher godliker mīnen dae
hi alle dīcht wt gheschapen heeft. aensche
like natuer aenghenomen heeft. een forme
van allē duechden ons ghegheuen heeft en
om ons den bitterē doot gheleden heeft dat e
wighe leuē bereit heeft hem seluē volcomelic
beloest heeft. **E**n hier mede sullen die ghedach
ten in begheerten en dat bekemē in volre do
gheden ende mīne ghewandelt worden wāt
die mīne werct een sternē der natuerē en
een leuen des gheestes een wiken der ouster
crachten een in vloeyē tot god een affteidē

Dat seste pīnīpacl vā alle creatuerē
pīnt is een volcomen steruen der wt
wendigher sozghen die niet en sīn van redt
tel noot of om gheestelic profijt of om ghe
hoersaemheit. Hier machmen bekemē een

recht onderscheit van enē wercliken leuen
die daer maket trouwe knechten goods enē
van enē stouwenden leuen dat daer maect
hermekke vrienden goods want enighe mē
schen die triesen in hare beteringhe ghehoer
sam te sijn gode der heiligher kercken ende
haren ouersten En oefenen hem in goeden
dueliden in goeden seden in die statuten enē
ordinatiē te bewaren. soekende in allen di
ghen die eer goods enē niet hem seluen mer
die hoechste volcomenheit sette si in die oefn
ghen vandē wercliken leuen En inden
ghebeden die mē mitten monde spreket of
ouerdencken haer sonden den doot dat oer
del of oer die passie ons heren alleen om mede
hden te hebben mer si en comē niet comen
tot kennen die oefinghe van een recht stou
wenden leuen En dit is die sake wāt sijn dat
werclike leuen meer behaghen hebbē en
hem dinct dattet meer verdientlic is En
dit is die sake waer om dat in hare herte meer
ghebeedet sijn die wercken die si doen dā god
om wies wille si die wercken doen ende daer
om sijn si in dat herte ghedeelt en ghestropt
en oer onstantachtich want die natuerlike

passien die leuen i hem daer si gheringhe vā
bewert werden also langhe als si met en comē
tot enē scouwenden leuen dat alle natuerli
ke passien doet steruen als onghoord niet
de blusscap droefheit behaechlicheit ydel
glorie onlydsamheit ydel hope onghoordi
merde scaemte en des gheluts En hier om en
comē si tottē inwendighē mēsche en ruste
met comē si en moesten eerst heel i wende
lic v̄gacert en god gheheel veremicht sijn.
want dan worden hem eerst gheopebaert
die heymelike nūlike verburghen weghē
goods en xpūs sprect in haer zielen **D**u en
sal ic v met meer lietē mī knechten te we
sen want die knecht en weet niet wat sijn
heer doet mer ic sal v lietē mī vriendē te we
sen want al dat ic ghehoert heb van mīnē
vader dat heb ic v becant ghemaect Die dā
begheert te hebben een inwendich leuē die
moet dat van gode naernstelic begheren
ende bidden en hi moeter hē oec naerstelike
toeuoeghen want onse lieue hē gheuet sine
grace en sijn hulpe tottē wtwendighē wt
ken der duechden ende tottē inwendighen
oefinghē der nimen daer nae dat hē een y
ghelic mensche bequaē maect en sine naers

ticheit daer toe gheuet wildi dan in wēdich
wden soe moeti v herte so puer makē dat
gheen dinc beneden god in dinn herte en
rust en alle die wtwendighe wchen en be
cōmeringhē die ghy na wtvisen der reden
of der ghehoersamheit volbrenghen sult die
suldi leren doen sonder menichuoudicheit en
sorchuoudicheit des herte mit enē opghehe
uen verstande en begheerte tot god want
al wort die arbeit seer ghepresen nochtan
wort mispresen alle menichuoudicheit en
sorchuoudicheit en verstyptheit des herten
want si maect tout alle begheerte der mē
nen ende settet een mensche in veel tēptacē
en laghen des viants en die natuere en sin
licheit crighen moer ghewelts en socke hē
seluen te meer in ghenoechte in ydelheit
en wellusticheit dan so wort dat verstant
verduystert die gheest onbenoehc en alle
oefnighen onsmakelic wildi dan verwīnē
alle becoringhen des viants des vleysches
en der werelt wildi verwīnē alle trancheit
en onnuolcomenheden dīns selues ende alle
natuerlike passien so arbeit altoes te draghe
enē inwendighen en opgheheuen moet en

begheerte in gode altoes meer volghende
die inwendighe oefninghen der minen dan
die wtwendighe oefninghen der duechde wāt
een verſtopde betōmeringhe des hertē oec
in gheerloſden dinghen dat maket vā haer
gheboenten en ongheestelicheit vā herten
en des ghemoedes ende maket oec een wtdiva
linghe des hertē die mē niet en can benemē
oec in tide van ghebeden en si en henghē niet
dat die onderſte machtē der zielen moghen
comen tot enē rustighen enicheit haers selues
daer hier toe en mach niemāt te rechte comē
sin begheert en moet vri sin bouen al dat
beneden god is en also seer in god ghetoghē
sin dat hi hē seluē versinadē mach en can i
allen dinghen om die nīne goods wāt een
puer nīne maect die gheest puer simpel
ende vri van allē dinghē also dat hi hē sōnd
arbeit altoes wederkeren mach in god wāt
daer die nīne is daer is dat oghe der memo
rien en dat heite der begheerten also dat hi
hen vindet sō bereit of weede tot sinē inke
re als tot dat wtkeren

Dit seuende principael punt is een
volcomen steruen van allen bitterh
des herten En het is te weten dat dese bitterh

coemt wt vifrehande oerfpronghen Ten
 eerften so comen si wt een vermetelheit der
 eyghen duechdelike wercken in vele penitē
 tie of oefninghe en ander wercke die goet schi
 nen voerden menschen mer si comē wt ey
 ghien houerdighe onghesturuenre herte en
 nietē valsche rechtueerdicheit en stincken
 voer gode want si verheffen hē seluē en
 in ende sijn seer gheneyghet ander men
 schen te vsmaden en te veroerdele mitter
 herten of oec mitte woerde segghende
 mitte phariseus Ic bin niet als ander mē
 schen gherich onrechtueerdich onsiuer
 en als dese publicāe en ghen mēschen en
 staen sochtliker dan dijsdanghe mensche
 want van haers selues duechden worden
 si verarghet ende tot anderē mēsche sijn
 si ghernighe gheneyghet mit onwaer
 dicheit quade vermoede valsche oerdele
 ende dies ghelijc Als gregorius seit waer
achtighe rechtueerdicheit heeft mededo
ghen ende valsche rechtueerdicheit heeft
onwaerdicheit op crancke sondighe mē
schē Ende dit is een teyken van eenre
houeerdigher verbitterden en ongheruf
ter constienae Want smite ian guldenot

seit dat die ghene die wredelike ondersoect
en oerdelt ander luden ghebreken die en sal
nimmermeer ghenade vercrighen van sine
eyghen sonden also langhe als hi hem daer
met of en keert en betert en comt hi inden
ghewoente so ist nauwe hoop dat hi hē bete
ren sal **T**en anderē so comt die bitterheit
wt een traghe onghestoertheit sinis sel
ues ende dese bitterheit heeft mē meest te
ghen die prelate en ouersten die regieren
als si niet en volghen die begheerten van
dusdanghe menschen mer oefenense meet
in dien dinghen die contrarie haere be
gheerten sin want dan werde si muerm
uerende en runende teghen haere ouerste
ende begheeren oer anderē menschen va
haren ouersten tot onwaerdicheit te trec
ken en ic segghe v voerwaer dat ghe dū
den mēschen verdoemliker is voer gode
dan muermure sonderlinghe teghe
die prelaten ende ouersten **W**ant augus
tinus seit In ghenen dinghen en heuet dat
volc van israhel mē ouden testamēt god
meer mede verbolghen ghemaect dan
dat si muermureerden teghen god dat was
teghen die ouersten die god gheordnert

hadde dat was moyses en aaron Als mo
 yses seit in exodo **W** murmureien en is
 niet teghen ons mer teghen god. en van
 dusdanghen menschen en is oec nauwe
 hoop dat si voertgaen sullen in dnechten
 want murmuracie is een enighe dochter
 des viants vander hellen die hi alle doef
 teren beuolen heuet te voeden en som
 mighen menschen hebbense ghetrou
 wet **O** vermaledide sende o hatelike
 beeste wanttu verslimdeste alle goede wt
 ren du bist een voerbode der ewighet ver
 doemenissen du biste een voetsel des hel
 schen viers du maecste die ziele met god
 formich mer duuelformich **O** om iuwer
 hatelicheit mosten dathan en abyrō mit
 haren gheslachten leuen varen ter helle
 mit luie ende mit siele **O** om iuwē wille
 wort chorec mit twiechondert mānen
 ende vinstich vanden helschen vier vbrāt
 ende mit luie en mit ziele ter helle ghe
 uoert **T**en derde so comt dese bitterheit
 wt auergonsticheit die si hebben op ande
 re menschen om enighe dinghen die
 hem ghesaen sijn in woerden wercken
 ende ghelaet of bewijs en dese menschen

ontgaen hē seer in alle dinghen te quaet
sten te trecken en te oerzelen dat niet quaet
en is in hem seluen **E**n dat comt hier wt
want si beggheren in een anderē te vinde
dat si lasteren of blameren mochten ende
daer si enē anderē achterdeel mede doen
mochten **E**nde dit is seer quaet want het is
met wt enen gronde van hate ende nyde
Ten vierden so comt dese bitterheit wt be
gheerte van eyghen behaethelicheit als dat
si willen ghesien ghemint ghepresen en
deuoet ghenoeit of gheheten sijn oec vā
haren ouersten en vanden ghenen daer si
mede omgaē of oec vā waerliken mēschē
En als si dan sien dat een ander hē bet bedra
ghen en beteren en hebben ran en dat hi
meer ghemint vheuen en ghepresen wort
dan so bemint hi dat ende pīnt hem dē ande
ren te vermīdere ende te nemē sijn goede
naem mit achterclap en dier ghelūcs **T**e
vūsten so comt dese bitterheit wt eyghene
verkeertheit en boosheit en dat in twee ma
nieren **T**en eersten wt een quade onghe
ruste verbitterde consciencie daer hi alsoe
verdāctich in wert dat hi alle den ghenen
lastich is daer hi mede omgaet en dit wort

een vat vol van allen sonden en want hi so
arch is in hē seluē so siet hi anderē mensche
mitten seluē oghen an ende oerdelt alle
dinc ten archsten als een basihsaus die alle
menschen vinn in schietet en dodet mit
sin ghesichte want sodanighe menschen
en comen ander menschen niet anders
oerdele dan si seluen sin **Ten** anderden
so ist te verstaen dat dese menschen want
si also arch en onghestoruē bliuen so bemi
den si dat die grāae goods so veel duechde
in ander menschen werket en wonden
wel dat si anderen deuoten oetmoedighen
en sachtmoedighē mēschen treckē mochte
in der seluer ghebredicheit daer si in sin en
want si dat niet doen en comē so bespottē
si ende veruolghen die anderē mit woerde
ende werken of mitter herten ende dese
sondighen inden heilighen gheest **Al** dese bit
terheden die moeten also volcomelic verwō
nen sin ende verteert in der soeticheit der
mīnen goods sullen wi enighen voertighe
der duechden hebben dat wi oec onse viande
ende veruolghers benanghen sullen in der
herten mit so volle begheerte der mīnen
of si die beste vrienden waven die wi hebbē

moghen als si oec sijn inden wercken al en
sijn sijn niet inden begheerten want die ons
veruolghen die brenghen ons tot die hoechste
verdienst en totter hoechster rone der glorie

Dat achtende principael punt is een
volcomen steruen der begheerte der
ydele glorie en behaechlicheit sijn selues
en van oec der werelt en houerdien in een vol
comen bekennē en begheeren vā allen men
schen versmaet te wesen In welken woerde
twee principael punten sijn te veruolghen
Dat eerste is dat een mensche alle ydel glo
rie ende behaechlicheit die hi hebben mach
in hē seluē vā enighe duechdeliken wercke
of grauen en gauen goods heel steruē moet
i een volcomē bekennē sijnre afgrondigher
snoothet want ene gheesteliken mensche
ghien dinc sradeliker nochte hateliker en is
dan ydele glorie en behaechlicheit sijn selues
daer om lesen wi van eenre heiligher ma
ghet die clara liet dat om een cleyn berou
ghe van ydele glorie haer ontoghen wert
dat god dat oueruldeyen der godliker soetheit
heit en des gheesteliken vlichtens xv i aer
lant oec si daer weder an ghetomē mocht
mit veel tranē mit groter arbeit ende veel

biddens Ende het en is gheen vreemde want
 alleen mit dien piunte werden onderscheiden
 die trouwe diens vanden ontrouwe wāt
 gheliker wijs als een rechtueerdich diene
 mach vasten waken bidden aelmisse ghe
 nen en alle dueydlike wercken doen inder
 waerheit. **S**o mach oec doen een ontrouwe
 knecht inden seluē schijn van buten dā alleē
 dat in sin meester niet ghetrouwe en ran
 sin als om sinen wille dat alleē te doē en
 sinre grānen dat alleen toe te scrūē mer
 hi scrūet hē seluē toe en mit ghenuechten
 glorieert hi daer in hem seluen daer in te
 verheffen en groot te achten daer in hem
 seluen nochtan in veroetmoedighen sou
 de ende omweerdich rekenen dier grāne
 want anders misbraut hi die grāne meer
 tot sinre verdoemnisse dan tot sinre salic
 heit. **H**i sel dan toegnen en kennē hē onge
 ueyndelic omweerdich te wesen alder grā
 nen goods ende die alder snootste sondich
 ste mensche te wesen die leuen mach. **E**nde
 om hier toe te comen so seluē die oghē des
 ghenerts off mede te mercken hebben. **D**at
 eerste oghē sal ansien die menichuoudich
 hertheit ende grootheit sinre sonden en die

grote ondanckerheit der godliker gracie en
gauen die hi ontfanghen heeft die behulpe
licheit der duecten die afstreck der sonden
die he van god verliert heeft gheweest **Dat**
ander oghe sal ansien dat hi van veel sonde
ghewacht is gheweest alleen bider godliker
gracien en niet bi wederstaen van he selue
Ende dat god he ontoghe heeft die oersaken
en bezornighen van vele grote sonden daer hi
zwaerliker in gheuallen soude hebben dan
yemant anders hadde hem die gracie goods
ghelaten als hi vele ander menschen doet
Dat derde oghe sal ansien die liberale mit
heit der godliker gracie die hi ontfanghe
heeft sonder sine verdiente welke gracie
hadse ontfanghen die meeste sonder die
werelt is hi soude meer danbaer sin ende
die gracie bet bewaren en nouwehker te
te wercke setten **En** oec al is een ander lude
die meeste sonder hi mach morggen beke
ert worden en leuen alre heilichste Als pau
lus en magdalena **En** wt desen punt mach
hi comen bi die gracie goods he selue te beke
nen waerachtelic also verre alst hi hem is
die meeste sonder vander werelt want is
hi guet dat is alleen bider gracien goods

Ende aldus mach hi god danckbaer werde
 an die een side. ende hem seluen veroetmoec
 dighen an die ander side. **D**at ander punt
 is dat een mēsche alle onghoordnierde be
 gheerten van menscheliken lof eer gunst
 en behaghelicheit volcomeliken sterue in
 een begheerte vā allen menschen versmaect
 bespot besaemt en vstotē te worde. **O**ch hoe
 weynich wort dese diechde ghesocht en begheert
 en noch vele min worde vercreghen want
 al vintmen mēsche die met en begheeren
 gheert te worden of te behaghen nochtā is
 der menschen alte weynich die wten gron
 de haers hertē begheeren besaemt bespot te
 werden en al dinct hem dat dicwyl dat si
 hem seluē wten gronde haers herten versma
 den en begheere versmaect te werden. **H**ochtat
 so langhe als si dat niet ondersicht en heb
 ben beuoelt noch beuonden als onuersiens
 grote versmaetheit en stande te ontfanghe
 en dat mēde eersten oghen opslach mit vol
 re begheerten sonder wedertrecken des
 herten te onuanghen also langhe en sul
 len si hem seluen met betwūwen daer in
En wildi segghen dat v sdamighe stande en
 versmaetheit niet ghebuert en is so atwoer

de ic dat god v daer noch niet ghestoruē ghe
noeth toe en kent want tot ghenen dāghē
en is god berider dan een recht ghestoruē
hert toe te sendē alle stande en versmaetheit
Ende wtwendighe wederspoet want hi be
kent dat daer die hoechste verdienten in
gheleghen sijn tot welke verdientē hi sine
lieffte vrienden begheert te brenghen **D**it
heest ihus ghetoeft in hem seluen daer hi
die alre standelicste doot vercore heest te ot
fanghen en in sijnre moeder die onder de
cruce ghestaen heest **E**n in sijnre iā en al sine
apostelen Nochtan is hier te merken dat ghe
mensche om begheerte van versmaetheit ghe
uen en sal andere mensche redelike oersaken
van standen op dat hi ander mēschen ghen
saech en gheue van dootsonden **M**er comt hē
einighe stande en versmaetheit ouer butē
sine verdientē dat sal hi mit volle begheertē
ontfanghen om die nāme van gode want dat
is die naeste wech des godliker verdientē en
des ewighen leuens

Dat neghende principael piunt is een
volcomē steruen van allen begheerten
der inwendigher ghenoechten ghoestelic of
sinlic **H**ier is in te merken dat biden sinlike

inwendighen ghenoechten sijn te verstaen
alle beuoelike gracen deuotie en minne ende
inwendighe soeticheden die daer ontfanghē
en ghebruikt werden inden ondersten rāch
ten der sielen also dat die natuer en sinlic
heit des mēschen mede deelachtich wert en
dit ontfanghen oec wel bi tidē mēschen die
in dootsonden sijn ende bliuen staen aē
ghemeenlic ontfanghent menschen die
god tothem vander werelt en vandē son
den trecken wil. Nu sijn sommighe mēsche
die al haer arbeit en bede tot gode is om
dese beuoelike deuotie en soeticheit te heb
ben en also langhe als si die niet en hebbe
so lust hē ghen goet te doen en hem dūct
al dat si doen dattet van gheerne waer
den en is en dit is daer om want si menē
dat die beuoelike deuotie en minne die recht
te minne goods is daer si seer in dwalen
Want het is alleen een gaue goods die
behulpelic is enē mēsche hem seluē bet te
steruen en van allen creatuerē en waerh
ken blusscap te trecken en heel hē seluen
ouer te gheuen in dē heffte wille goods
Die ghene dan die se beghere daer om dat
si hē seluē van allē dinghen te bet steruen

177
moghen en te naersteliker totter minen
goods gheuen dien ist wel gheoerloft dese
benoelicheit der graen deuonē en soetich
te soeken ende van gode te bidden maer
diese daer om soeken begheeren en biddē wāt
si ghenuechtelic sijn en daer in rustē wille
ende haer ghenuechten voeden willen die
misdoen grotelic teghen god en al laten si
daer om die vleyschehke en waerhke ghe
nuechte nochtan en ist van gheerne waer
den want die inwendighe ghenuechten
gaen bouē alle wtwendighe ghenoechte
also dat si die wtwendighe voer die inwe
dighe gheerne ombereen willen mer als
die inwendighe ghenoechte hē ontoghe
is so gheuen si hē weder totte wtwendi
ghen want si sonder ghenoechten niet sijn
en willen. **W**oert so suldi weten dat me
mant hem en sel laten duncken van en
gher salicheit heilicheit om dat hi heeft
bele benoeliker graen minne deuonē ende
soeticheit en dat hem die graen dicuile
toenloeyt want dat ghebuert ons ghe
meenlic om onser tuncheit en eyghen
onghestorueheit als dat wi anders gode
niet naerstelic soekē en dienē en souden

noch ons seluen niet gheheel vander we
relt trecken En dit moechdi daer wt mert
ken want i dat beghin van sinre beke
ringhen beuoelt een mensche ghemeeelic
meest dusdanighe deuocien Oec so sijn die
wyl inghebozen begheerten der natuerē
want totte viertich iaren toe so is die na
tuer seer onstantachtich en neyghelic ende
begheerlic soekende in haren oefinghen
dat ghemach van inwendighe sijn
en ghenoechten also dat die oefinghe die
menich mensche groot rekent en heilich
alleen comende is wt natuerliken be
gheerten en wt natuerliker minen.
als wi daghelics sien dat een mensche he
veel becōmerende is mit enē anderen
also seer mit natuerliker minē ontfste
ken wort dat hem dinct dat sijn hert
breken wil des ghelics voeden dese me
schen dicwile die blote natuerlike be
gheerten daer si meynen dat si mit groot
minne goods ontfsteken sijn mer also veel
als si hem leren sterue in dese twalef pū
ten die ic hier veruolghende bin also veel
minen goods en waerachtighe heiliche
den hebben wi En ghi sult weten voer ee

ghemeen reghel dat al die duetide die
wi soeken moghen en beghere van gode
die daer niet gheordniert en worden op
een bloot steruen en ghelatenheit ons sel
ues om der minen goods die sijn ghemē
ghet nutter natueren en mit selvs soedic
heit **E**n hier in so moechdi mercken hoe
ghermighe die natuer haer selue soect oec
in die dinghen die seer gotlic schijnē te we
sen **E**n al wort si naerstich an een side wech
ghestoten en versmaet nochtan so comt
si weder om anden ander side en soect hey
mecht haer seluen also dat wi des seluen
niet en mercken en daer om sijn daer wey
nich menschen die haer te wach bekennē
en volcomelic verwinen **T**en anderen
biden inwendighen gheesteliken ghenoech
ten verstaetmen die ghemuechten die een
mensche ontfanghet in die verstandelike
crachten als in beelden visionē in formē
in ghelikenissen of in weselike god te scou
wen **E**n te bekennē **H**ier in is dan te nic
kē dat sommighe mēschen hē selue oefenē
alleen in die verstandelike crachtē en niet
in die begherlike crachten noch haer
waer onl en is niet daer af ontfsteken te

werden mit bernender minnen goods
 mer om te hebben een turioes bekennē
Het si van alle manieren te weten hoe
 xps wort ontfanghen gheboren en̄ ghebru
 uft verresen en̄ opgheuaren van allen
 ordinaen des ewighen leuens van on
 dersoech des heilighen drievoudicheit en̄
 des ghehies daer si haer inwendighe ghees
 telike ghenoecht in setten **E**n̄ si lietent
 totemplere dat is stouwē en̄ meynē al
 so een stouwende leuen te leiden **M**er dese
 menschen diuolen alte seer van dat rechte
 stouwende leuē dat properlic gheschiedert
 moet sin op die bernende afgrondighe mi
 ne goods daer hi mit sinne begheerten
 en̄ minen sal begheeren in veremicht ende
 verslonden te werden op dat daer in alle
 onghelicheit goods of ghebraut moet w
 den in een volcomen sternē sinis selues
 want dese mēschen begheerē te onderwinde
 en̄ oec van gode te vertrighen een bekennē
 van vele verborgnen dinghen **A**ls nu mit
 natuerlike vernusticheit der onder te gro
 derē en̄ als nu vā gode daer of een bekenn
 nen te ontfanghe in dē wtwendighe sinē
 of inden inwendighen crachten der ziele

het sijn onderste crachten of in die ouste
Als exempel **I**n begheren mitten wtwe
dighen oghen te sien die enghelen dat ewi
ghe leuen dat kundelijn inden sacramēt
ende des ghelucs of te horen die enghelē
singhen of te smaken wtwendighe sde
ticheit inden sacrament ende des ghelucs
van allen sinnen **E**n dit selue begheren
si inwendich in allen bekennen datmen
ontfanghen mach **I**n visionē. in beelde
in formen in ghehekenissen in gheestelic
verstant en in dat wesele bekennē goods
En dese mēschen bruken hier in haer
ghenoecht en begheerte settende arbeide
seer te verghenes en staen oec in een socht
he staet van bedrieghenissen want dic
wile als die viant dit merct so bedriecht
in dese mēschen ouermits die verhen
ghenisse goods mit menigherhande ver
toninghe beiden wtwendich inden sinnen
en oec inden slaep inwendich **E**n dit of
fanghen dese menschen mit groter be
gheerte en ghenoechten en besittent mit
eyghenheit si gloriëren en verheffen hē
daer in si voelen grote dinghen van hem
selue si werden eyghen wijs si verharde

27
in haren eyghen sinnē en si wordē diuels
kinderen Ende daer om die hem seker
lyc en oerbavlic oefenen wil die sal alle
sine oefinghe ordineren om die minne go
des grotelic in hem te verwechen en niet
om hoghe kēnisse te hebben van dien din
ghen die hē niet van node en sin En ont
fijnt hi enighe kēnisse vā gode nochtā
en sal hi daer niet in rusten noch te seer
ghelouen daer in hi en pme hem wijselic
en oetmoedelic vaet daer of te nemē van
den ghenen die onderscheit weten vā alle
gheesten. Maer hi sal alleen daer in rust
ten dat hi om die minne goods hē altoes
bereyt vint te staen in alle ghelatenheit

Dat tiende primapaël punt is eē
volcomen steruen van alle sari
pulosicheit van herten in een volcomē
betrouwen goods. Hier is te mercken
dat sōmighe menschen sin die haer con
saencie niet te vreden setten en conne
niet bitteren rouwe niet die wyl te biech
ten noch niet grote penitēcie te doen si en
bluē altoes in beuenden anxt en vrese
en in ongherustheit van herten sonder
rechten hoop en betrouwen in onsen here

en hoe groten scrupel van consciencē dat
si hebben of hoe dicwyl dat si hem biech
ten nochtan en arbeiden si niet trouwe
lic hem te beteren vanden ghebreken daer
die consciencē of wroecht en dat is een
teyken dat die scrupulosicheit niet en is
niet wt minne der rechtuaerdicheit mer
veel meer wt vrese der gothker wraken
ende dese scrupulosicheit van consciencē
maect dicwyl vā menighen dngghen
sonde dat in hem seluen ghen sonde en
is. En si comt wt tvien oerspronghē
die eerste is ongheord merde minne tot
hem seluē want daer wt comt onghe
ord merde vrese. Als dat een te seer ont
siet al datter natuere contrari wesen
mach en daer om al stymen dese men
schen te bewaren van buten die ghebotē
goods en der heiligher kercken nochtan
en bewaren si niet dat ghebot der ca
ritatē want al dat si doen dat en doe si
niet wt minnen mer wt vresen en bedwā
als dat si niet verdoemt en sullen werde
en dus doen si dat wt minnen haets selfs
en niet wt die minne goods. Hier om en
comē si in god niet ghetrouwen want

si selue god met ghetrouwe en sijn niet
 al haer leuen van binnen is angst en
 vrese arbeit en catiuitheit en wat si doe
 van ghebeden van arbeit van penitencie
 van wercken der barmherticheit si doent
 al om dese vrese te verderne ende het en sel
 hem al niet helpen want hoe si hē selue
 meer minnen hoe si die doot dat oerdel die
 pijn der hellen meer vresen Hier wt so
 machmen mercken dat onghoordnerde
 vrese comt wt minne sijn selues mit wel
 ker minnen een yghelic mensche beghieert
 ghesalicht te werden als hi den ghenen
 onghetrouwe is die hem salich maken
 mach Die ander oersprong deser sau
 pulosicheit comt wt een cleyn minne
 diemen heeft tot god want cleyn min
 ne maket cleyn betrouwe Ende alleen
 is die minne die den mensche brenghet
 tot warachtighē hope en betrouwen
 der godliker barmherticheit goetheit
 milicheit en der ghenaden welke betrou
 we en hoop ghenen ander duechde hoe
 groot hi schijnt noch ghenen penitencie
 sonder die minne gheuen en mach En
 ghenen dinc en is so groot noot de ghenē

die tot een volcomē leuen wesen wil als
grote hoop ende betrouwen in god O lieh
ghe hoop o salighe betrouwen in god al
so verin als een mensche dat niet en tref
ket tot onachtsamheit en traechheit sint
beteringhe maer het verweet hem meer
tot weerdicheit en danbaerheit ende
maernsticheit te vertrighen volcomē
hker die gracie en minne goods en alle
volcomenheit der duechden al dat smh
ke is of te werpen en al dat dient tot e
nē steruen sint selues te veruolghē en
alle teghenheit blidelic te liden en dan
is hem dusdanghe hoop en betrouwen
groten noot en grote salicheit want hoe
in meer hopen hoe in meer danbar is
ende hem seluen meer betert

D At elste principael punt is een
volcomen steruen van alle on
rusticheit ende onhofsamheit des herten
in alle wtwendighe wederspoet het si
van stande bespottighe achterclappin
ghe mit loghentael of oec mit stude vā
tutliken goede vrienden en maghe of
in alrehande veruolch dat op hem ghe
uallen mach bider verhenghemisse go

des Her suloi weten dat die ghene die hē
gheuen willen tot een sternenhoers sel
ues van onsen lieuen here dicwyl gheproe
ft worden mit menigherhande tribulaa
en wtwendich of si stantachtich moghen
bluen in haren goeden opset **G**helickertons
als die engiel seide tot tobyam want ghi
god ghenaeem waert so wast noot dat v die
wtwendighe becoringhe proeuen soude **A**
dus wert oec iob gheproeft die fins gheluc
inder aerden niet en was want doe hem
alle dinc ontnome was en fin wif ende
vrienden hem teghen waren en oec van
den viant gheslaghen was vande hoofde
totten voeten so bleef hi noch gherust en
hidsaem van herten ende en sondichde
niet mit sinen monde **a**yaer hi seide god
gaf en god nam **A**lst god behaghede soe
ist ghesaet die name des heren si ghebene
dijt **D**es ghelics xpūs ihūs nae alle dat
veruolghen vanden ioden **I**n vanghen
in slaen in bespottē in valsche ghetughe
in gheeselen in cruce mit gheruster her
ten mit milken begheerten aende cru
ce hanghende bat hi mit luder stemen
mit oueruloedighen tranen voer sinen

vianden en si en mochten hem so vele pijn
niet aen doen ende versmaetheden hi en
begheerdes vele meer te liden om die mi-
ne sijn vaders en om die salicheit van
allen menschen En alle die ghene die on-
se lieue here trecken wil totten ouersten
staet van verdienē die wil hi toe sendē
vele lidens Och wisten wi wt wat groter
ninnen dat onse lieue heet ons dat liden
toe seut in wat maniere dattet comet
wi souden daer so begheerlic na wachtē
so dicwile om bidden en so nūlike ontfā-
ghen want het sijn die liefste gauen die
god sijn verborghen vrienden gheuet om
haer zielen daer mede te verdienen ende
totten rechten ghelekenisse goods te bre-
ghen. want nye en was beeldemaker
also abel die mit so groter naerstigher
sorghoudicheit die treckē van eē beel-
de arbeit te trecken nader volcomenheit
des exemplars daer hi na maket Als
god almachtich van ewicheit wt sijnre
onghemetenre wijsheit heuet voersie
en voer gheordnert vande verborge
vrienden hoe hi se brenghen soude mit
sodanighe middel des lidens tot eē volco-

men ghelikenisse xpi ihesu Ende daer om
 seghet augustinus opten souter Also vroe
 als een kersten mensche volcomelike denct
 en opset dat hi toenemen wil in duechde
 en in een steruen sins seluens also woech sal
 hi beghinne te liden die togghen des veruol
 ghers En die ghene die noch niet gheleden
 en hebben die en hebben noch niet toe ghe
 nomen in duechden In is te mercken dat
 daer drie graden sijn van lidsamheit Die
 onderste gned is te bedwinghe hem selue
 van werkelike wrech te doen mitte ha
 den en oer beggheren te doen mitter herten
 welke gned noch seer onuolcomen is wat
 daer blift dicwyl een verbittert herte wt
 welken opstaende sijn muermurieringhe
 asterclaypinghe auergonsticheit quade ver
 moeden en dies ghechis en dit sijn noch te
 kenē van een onghestruen herte en van
 ongheordnerde minne tot hem selue wat
 alle ongheordnerde aert droefheit ende
 ongherustheit die comt wt ongheordner
 de minne En daer of seit sinte gregorius.
 Die met ghelienmoedich en draghet die
 quaetheit en dat veruolch van anderen
 menschen die is hem seluen mitter onhij

177
samheit een ghetuuch dat hi noch verre
is van alle volheit der gracen en der duedi-
den **D**ie middelste graed is dat een men-
sche met alleen die handen en begheerte
der wrake en bedwinghet mer hi maect
oec sin herte puer en vern van alle bitter-
heit en afsonsticheit en al en lyd hys niet
begheertic nochtan lyd hnt oetmoedelic be-
kennende dat hi waerdich is veel meer te
hden en alleynken vernemede die vrucht
baerheit der gracen die daer in vertreghe
wert so bereit hi alle sine wille alle toero-
mende teghenhede hysamliken te drage
En aldus soe bestaet he dat hden seer verdiet
he te worden **D**ie ouerste graed der hysam-
heit is een begheertike hysamheit die daer
om gheht te werden der passien ons lieues
heren en al dat inder passien ghesiet is al
dat hem tegheheits ghemoeten mach mit
groter begheerten ontfanghende is ende
altoes meer begheert te liden segghende
mitte pphet dauid **M**ijn herte heuet
verwacht als mit begheerten lastet
stoffrichheit en ellendicheit en dese me-
schen beuoelen hoe grote oueruloedich-
der minne goods en der soeticheit wt dat

hden gheparst wort die daer vloyede
 is doer alle die anchten der siele **B**iden
 welken dat si also droncken wordē in
 gode dat si ghen wtwendighe stade of
 stande of pine en schynen te gheuoelen
 want al dat veruolch dat si hden wkenē
 si voer een behulp te comen tot haren
 gheniden **E**nde al die veruolghers mī
 nen si wanchtehit als behulpers tottē
 ewighen leuen **O** salighe ziele die hiet toe
 ghecomē is wāt si ewelic rustē sel **I**hs armē

Dat twalefte pīncipael punt is een
 volcomē steruē van allē eyghen
 wille in een gheheel willich ouergheue
 tot alle inwendighe ghelatenheit te dra
 ghen om die mīne goods **H**ier is nen te
 mercken dat die vrie wille dat edelste is
 dat god die menschen heuet ghegheuen
 biden welken hi alleen sonde doet of do
 ghet **E**nde daerom en is dien mensche
 ghen dinc stadeliker dan die eyghē wil
 le te ghebruken want si is alleen een fun
 dament daer alle onghoordmertheit
 van sonden op vergadert en rust mer w
 pen wi dat fundament omme so sellen
 die muren van iherico dat is der ghebrec

11911
licheit omme vallen Nochtan en suldnt al
so niet verstaen dattet noot is dat een
mensche ghehoersamheit belouē moet
sal hi comen tot een volcomen staet
als ic voerseit hebbe vander willigher
armoede so segghe ic oec hier want het
is noot den ghene die si onder ghehoersa
mheit staen die daer behoeuen gheosent te
werden om te comen tot volcomenheit
Tdien dat si hē seluen niet wel en cōnen
leuen verwōnen en steruen om die cleyne
nūne en treck die si noch beuoelen En die
grote trecke der onghestoruenheit en onghe
latenheit die si noch hebbē Aldus wāneer
die mensche goetwillich is so ist noot dat
hi hem verbīnden tot ghehoersamheit
op dat hi oec in anderen tiden als hi we
der beuoelt die wederpenicheit en onge
staenheit sinne natuerē van anderen
menschen ghedwonghen werde hē seluē
te laten mer die gheue die volcomen sijn
of al en sijn si noch niet volcomē nochtan
so werden si ghedreue vanden gheest goods
en sinne grācien Ende wānen dat si moc
ten haren wil steruen en laten en vol
ghen den trecke van bīnen ende alder hief

sten wille goods desen menschen en ist ghe
noot dat si onder ghehoersamheit staen
ende gheregiert worden want si staen o
der die ghehoersamheit goods hem selue
te laten en den wille goods in allen om
ghen te volghen na alle hare bekenmen
sonderlinghe in desen tiden dat ghemeelic
alle ouersten die ander mensche regiere
meer ghekeert sijn tot wtwendicheit
also dat si niet of seer weynich en beuoele
van enen inwendighen leuen en daer
om soe sijn si haren ondersaten die van
gode totten inwendighen leuen ghetoge
werden vele meer een hinder dan een
hulpe Ende dit is een sake waer om dat i
gheestelike leuen so grote traechheit en on
ghesturuenheit is want si want si dat re
giment niet en ordineren als een inwe
dich en voertgaende leuen toe behoert azer
het is van uode dat si hebben ene bereide
wille te staen onder ghehoersamheit va
ander menschen wisten sijn dat god meer
gheliefde Ende hier om die alleen buten
die gheoerden staet blift niet om vriheit
der natueren der sijnlicheit en dier ghehe
waer om te behouden die vriheit des ghees

tes en nacht en dach hem te bet te gheue
 en naerre tot gode in alle gheesteliken
 oefenighen dit is hem te prisen ende met
 te laken maer allen moet hi naersich
 wesen sin vriheit niet te misbraken en
 godes ghehoersamheit aen nemē in allen
 maniere als ic nu veruolghē sal daer o
 is te weten datter drie graden sin vā ghe
 hoersamheit Die eerste graed is die ghe
 hoersamheit der belosten die ghesriet is i
 der professien Au vintme vele mēsche
 al volbrenghen si mitte wercken vā bute
 die beloste der ghehoersamheit nochtā be
 wisen si hem seluē mit vele tekenen on
 willich daer toe en si en begheren niet te
 volbrenghen den wille des ouersten mer si
 begheren dat die ouste ghebieden na hare
 wille anders sin si wederspamich ende
 murmuriē en ontsculdighen hē seluē
 En dese mēschen waer vele beter dat si
 ghen ghehoersamheit gheloeft en hadde
 in dien dat die beloste hem is gherworden
 een striche der verdoemenissen want sinte
 bernaert seit dat die mēschen die opēbaer
 of heymelic arbeiden dat haer ouersten
 dinghen ghebieden die si gaerne doe Ende

laten hem dundren dat si haer ghehoersam^t
 daer in volbrenghen die bedueghen hē seluē
 want in dien dughē en sijn si haer ouerste
 met ghehoersam **M**er haer ouersten sijn
 hem ghehoersam **D**ie ander graed is een
 ghehoersamheit der gheleicheit als dat een
 mensche met ghehoersam is alleen in wic
 ken van buten mer oec ghehict in sijnē wil
 le volcomelic den volle sijn ouersten in
 ghenē dinghen hē onwillich te bewisen of
 hem te ontsuldighen of te claghen dattet
 hem te hert en te waer is te doen al schijnet
 die wile contrarie te wesen den sijnē ende
 der natueven **D**ese menschen mosten
 naerstelic toesien want sommighe ghehoer
 samheit al is si volcomen inden werckē
 nochtan is si die wile onvolcomen inden
 menighe want sommighe menschen
 sijn ghehoersam wt vrese ghestonden of
 bestraent of onghemīt te worden en on
 waerdicheit teliden van haer ouersten
Oec weder om sijn si ghehoersam om dē
 ouersten te behaghen ende te belienē of vā
 hem ghepresen verheue en ghemīt te wer
 den also dat hoer puer waer om met god
 alleen en is mer si soecken wat menscheints

7177
daer in vanden wellken god ghesproke he
uet voer waer segte v si hebben hoer loē
ontfanghen Ende hier om arbeit die viāt
die menighe valsche te maken als hi dat
goede werck met benemē mach op dat
hi dat goede werck besitten mach nitter
quader menighe Want gregorius seit.
wort dat herte des menschen eens vernyt
mit onghoordmertheit eenre quader me
ninghen so wort dat middel vanden werck
en̄ tāt eynde sekerhe beseten vandē viant
Want hi merct dat al die boom hē die
vruchten toe draghet dien hi eens inder
wortelen mittē vernyt der quader men
ghen ghenalschet heuet In sel dan alle
die wercken der ghehoersamheit vol
brenghen alleen om te comen tot meer
re barmherticheit behaechlicheit gracie
en̄ verborghen minne goods En̄ als hi sū
alre beste ghedenen heeft so sal hi nochtā
alldoes willich sijn versmaet en̄ verstorē
te werden van sijnē ouersten en̄ vā alde
ghenen daer hi mede omgaet want het
is een warachtich teken dat hnt alleen
om godes willen doet Die derde graed is
een ghehoersamheit der vereninghen dat

dat is te segghen dat een mensche ghehoer
 sam is niet alleen inden wercken ende
 inden wille mer oec alle die maniere
 en sake sijn wille is veremicht mitte wil
 le des gheens die dat ghebode of beghoert
 heeft. **E**n dese ghehoersamheit machme
 properlic alleen god toe scrue die he ghe
 daen wort van sine hefften heymelicste
 verburghē vriendē want haer wille wt
 so volcomelic oughetoghe en veremicht
 mitten wille godes in allen dinghe en
 maniere datter ee wille gheworde is.
Aldo wat god ouer he laet ghesien si be
 kenne dattet al comet wter ordinacie
 der afgrondighet nimen godes en ont
 fanghent al mitten alder hoedyster be
 gheerten die si hebben moghen hoestan
 delic scadelic verdrietelic of pinlic dat
 tet wesen mach. **N**ochta is te merche dat
 in desen ouer gheuen ende ghelatenisse
 des wille vele gunden sijn. **W**antmen
 vmit enighe menschen die bereit sijn
 te ontfanghen al dat god va bute op he
 mach laten ghesien op dat hi he alleen
 die inwendighe graae beuoelike nime
 en soetheit des gheestes laet ghebruke

mit welken inwendighē troest si lichtelic
alle tegghenheit liden moghen **E**nde dit
sijn noch cranche ridders inder nime go
des **M**er om die cortheit wille achterghe
laten die ander graden so suldi weten
dat die ouerste graed der ghelatenheit
des willes inden hefte wille goods is
dat die vruheit des willes sterue volcome
lic om die nime goods alle beuoelinge
der eygheime begheerten **E**n volghet
so gheinghe en volcomelic den wille
goods in al dat in hem ghesien mach
titelic of ewelic als die stede v volghet
wt dat middel daer die selue stede wt
comt **E**n dit is die alder hoechste vru
der wechliker creatueren als allene te
ghebruken den wille goods want hi
is daer mede ewich en onwandelbaer
ghe worden in al dat beneden god ghe
sien mach al waert dat hi oec die he
le pijn der hellen liden soude alleen en
draghen hi waer daer toe bereit om
die nime goods sonder enighe weder
trecken des herten en daer boue ou
mits menichuoudicheit der miltker
begheerten tot gode so vint hi he sel

uen bereit also blidehken te ontfāghē
 alle inwendighe latenheit van gode der
 beuoeliker deuocien gracie minne en
 soeticheden als te ontfinghen alle toe
 vloeyen vande seluen gauen goods om
 veremicht te sin mit sine hefte wille
Mer het moet oec so seer ontfekē sin
 vanden braut der weseliker minen
 goods **D**at hi begheert wt den gronde
 fines herten sonder alle beuoelike mi
 ne ende gracen alleen mitter blotet
 weseliker minen also langhe als hi le
 uet te staen in alle inwendighe ghelate
 heit ende banghicheit des herten die hē
 toecomē moghen niet te achte alle in
 wendighe troestinghē van gode hoe
 gheestelic dat si sin want bouen also
 begheert hi ihm na te volghen in ghela
 tenheit dat die alre volcomenste staet
 is **S**chelker wns als ihus doe hi die mees
 te volcomenheit volbringhen soude
 mitten wercken so was hi also seer ge
 laten van dier tijt dat hi sin ghebet spē
 inden hof oec hi gheuāghen wert tot in
 sine doot toe van allen miloeyē der be
 uoeliker minen gracen en deuocie en

1777
soetelicheit staende allene inder bloter
weskiker minen recht of hi ghen vriet
mer een viant goods gheweest hadde
En dat daer om dat sin pijn en lidē te
meerre wesen soude en op dat sin wese
like mine te bet gheproeft soude wese
Want dit is dat hoechste doechdelken
werck dat xpus inder aerden bewese
heuet en dat emich mesche nae volghē
mach **D**aer om sin si alte seer onbeket
die hem onwillich ende verdrietich ma
ken en seer bedroeven als hem ontogē
wert dat inwendighe godlike iuloyē
want dat blidelic om die mine godes
te draghen is een teyken der puere
minen en is allene die wet die totter
rechter volcomenheit leidet **O** salighe
ziele die aldus haer seluen steruet
hoe puer wert si van vreemde beghe
erten hoe gherust van herte hoe reyn
van sonden hoe vry van pijn hoe vriet
van allen vresen verriet mit alle duech
den verclaert inden verstande vheue
inden gheeste mit god veremicht ende
ewelic ghesalicht **E**n hier mede en
det dat eerste punt dat ic voerghenome

hadde als hoe dat een mensche doen sou
 de enen volcomen steruen van alle d'm
 ghen die enighe belet of hinder doe mocht
 ten gode te ghenaken ende mit hem ver
 enicht te werden

Dat ander dat wi nu veruolghē
 willen is een onderwys hoe dat
 wi veruighen moghen een bi
 bliuende nūlike veremighe sonder alle
 middel tusschen gode en die crachten onser
 sielen al hebben wi dat gheleert een deel
 in die dinghen die wi voersproken hebbe
 want also natuerlic alst is een steen neder
 wert te vallen also natuerlic ist eenre ziele
 die van alle ongheordmertheden ghestor
 uen en vā is sonder middel in god te vloey
 en en in hē verheue te wde want god die
 natuerlike stede is der zielen daer si toe ghe
 scapen is ewelike te wesen en te ruste en
 die salheden te ghebruiken. **N**ochtan sou
 dat ander punt oec noot te weten. want
 ghehertwys als wi ons selue moete ster
 uen sellen wi in god leue also moeten wi

altem. et in god leuen leuen en rusten mit
een waerliker wtuloeyender minne goods
die ons mit god vereyndt sellen wi ons
seluen warachtelic leuen sterue en alsoe
moeten wi dat een mitten anderē verar
ghen En hoe wi meer toe nemen in dat
een hoe wi meer toe neme in dat ander
En dat een en moghen wi niet warach
telic en profitelic hebben sonder dat an
der want daer sijn twee eynden. dat een
eynde is god dat ander sijn wi selue en
onse wille staet in dat middel heert haer
dan die wille mitter minen tot god so
keret si haer oec mitter minen va on
seluen mit een volcomē versmaetheit
ons selues En des ghehics weder om als
die wille mitter minne haer heert tot
ons seluen so heert si haer van gode also
dat die toeker tot ons so groot wort te
laetsten dat si god mit allen versmaet
also dattet ofteer van alle creature
ende va onseluen en dat toekeren tot
god te gader in ene werck volbrocht wt
al willen wt veruolghen in tweeën pū
ten om volcomeliker te begripen Om
dan te veruolghen dat ander punt so is

te weten dat god die oersprong is daer
alle gheschapen dinghen wt gheulotē sijn
mer in sonderlinghe wys die wedelike cre
atuer. en god is die waer om dat alle din
ghen sijn gheschapen oec is hi dat eynde daer
alle dinghen toe gheschapen sijn als dat si
weder comē souden in haer oersprong elc
gheschapen dinc nae dat hem toebehoert
want alle ander creatueren sijn gheordi
nert totter mēschen behoef om te wese
in menigher manieren een hulpe of een
oefnighe den mēschen tot god te comen
dat lijdem te voeden te deden of te pinē
of in enigher manieren te onderwisen
ende vā god een bekennen te gheuen in
hare steppinghe als van sijnre ongheme
tenē moghentheit wijsheit goetheit
soentheit soentheit subtilheit en des ghe
lijcs ontellike punten daer die natuer
en wtwendighe sijnē en oec die inwe
dighe weden in gheofent moghen wde
Boert die wtwendighe sinnen sijn ghe
ordnert den inwendighen crachten te
dienen en ondergheworpen te wesen.
Des ghelijcs die onderste crachten dat
si dienen sellen en onderworpen sullē we

sen den ouersten crachten. En die ouerste
 crachten dat si sullen altoes mīlike in god
 vloeyende sijn want ghehkerings als die
 radien der sonne altoes veremicht moe
 ten sijn en hanghen inder sonnen ouer
 stredelic sullen si wesele bliuende sijn soe
 hanghet oer die siele wesele in hore oer
 spronck dat is in gode. En daer om sal si co
 mē tot hare volcomē staet so moet si des
 ghelijcs leuē vloeyen in god en hanghe
 mitte daen crachte ouernits dat middel
 der gracie goods en onser minen. En dit
 is werlic dat ic hier wil leren hoe dat wi
 daer toe comen souden moghen.

H Et is te weten dan dat daer drie
 leuen sijn als dat werlike leuē
 in hā beteykent die leep oghē
 hadde. Ende dat gheestelike stouuende le
 uen in iachel beteykent die scoen was
 mer onvruchtbaer. Ende dat ouerwesehke
 stouuende leuen dat in manen maet
 dalenen beteykent is die dat beste deel
 vercoze hadde. En in elc vā desen drie leuē
 moeten wi maken een bereitsel een ver
 geringhe en een voertganc wille wise
 volcomelic besitten en gode salichliken

offeren Ten eersten dan so moeten wi
totten werckliken leuen ons bereiden
willen wi ghetrouwe knechtē gheuo-
den worden die toe ghesproken is int
ewangelio **Verblif v goede en ghetrou-**
we knecht gaet in die blyscap dints hee-
ner is te weten dat die gheen hiet goet
te wesen en een knecht die daer wtuer-
kieset in allen dinghen ghehoersam te
wesen der gheboden goods ende der hei-
gher herdaen hem seluē oefenende in
goeden wercken goede seden in duechde
en oefinghe des werckende leuens in ghe-
ne dinghen soekende hē seluē mer alleen
die eer ende wille goods of stichticheit der
menschen Ende hier om lieten si goet te
wesen. mer want si al haer volcomenheit
setten inder oefinghen des werckē leuē
en die heer dese mensche noch niet inwert
en trecket mer laetste buten staen in oe-
finghen vanden werckende leuen so lie-
ten si noch knechten goods en niet vrien-
den. want si moeten sonderlinghe wese
en die verborghent goods bekennē die
vrienden gheheten sullen werde Als
onse heer sprac tot sinen apostolen Nu en

liet ic v met knechten mer vaenden wāt
 al dat ic van minen vader hebbe ghehoert
 dat heb ic v te kennē ghegheuen **H**ier is
 nochtan te weten dat god sin gracie hulpe
 ende onderstant gheuet enen mensche dā
 nae dat die mēsche hē seluē bereit maket
 en oefent het si tot wtwendigher oefningē
 des werckende leuēs in wtwendighen
 oefninghen der duectden of tot inwendigher
 oefninghe der minen **E**n dit gheboert
 seer nader condiciē der natueren wāt
 die gheue die zwaer of bitter of melā
 colichtich sin van natuerē of scrupuloes
 of opgheblasen die moghen alte swaer
 lic comen tot een inwendich leuen **E**nde
 die gheue die blide en milic of medelidēde
 ende beweethlic van herten sin die heb
 ben veel vreesappen tot enen inwendighen
 leuen willen si hē seluē leuen steruē
 en die gracie goods verweruē en heel
 alle gheschapen dīnghen versmadē wāt
 gheen mensche en mach totter inwendigher
 oefninghe comē te recht in en moct
 derst alle dīnc hebben versmaect en oechē
 seluen en also heel mit allen nachte ende
 begheerten gode toe gheuoeghet wesen

want anders blijft hi altoes ghedeilt vā
 herten ende onstantachtich ende onghē
 rust want hi wert diavil wtghetoghen ī
 begheerten en onghestelt in natuerliken
 passien die noch in hem leuen Ende daer o
 en wort hi niet verlicht van binen noch en
 weet niet wat een inwendighe oefeninghe
 is mer hi is daer in te vreden dat hi weet
 ende beuoelt dat hi god onbeuensdelic soeket
 en minnet en hi laet hem duncken dat die
 wtwendighe oefeninghe veel profiteliker sijn
 dan die inwendighe En want hi meer
 oefent die wtwendighe wercken om goods
 willen dan hi god oefent mit een inwen
 dich toeuolpen der minnen daer om sijn
 in sinre herten meer ghebeelt die werc
 ken die hi om goods doet dan god daer
 hi se om doet Om dan een mensche te be
 vreden hem selue tot een recht salich werc
 kende leuen dat een mensche ten laetsten
 brenghen mach tot een stouwende leuen
 Soe sel hi voer hem nemen dit veersken
 vanden souer Barmherticheit es waer
 heit sullen voer gaen dmi aensicht salich
 is dat volc dat daer weet uilagen Wat
 twee dinghen moeten gheofent sijn in

willē

*

N

werckende leuen salmē comen tottē scou
wende leuen Dat eerste is waerheit als
te hebben warachtich bekenmē rouwe
en belien van sinen souden niet alleen i
der biechten mer oec sal hi mit beghin vā
sinne beternighe mit een afgrondighe
oetmoedicheit en vsmætheit sinis selues
en mit een ghebuechsamē wille tot alle
goet te doene ende quaet te liden daghelit
gaen in sinne oefenighen totten ding
stoel goods en ouerdendien mit belien sijn
voerledē meeste souden mit rouwe ende
tranen voer god en mit groten suchten
sijn quaetheit te besuldighen en die goet
heit goods hoghe te verheffen en te louē
mit begheerten der ghenaden En sal daer
toe ordineren corte ghebeden mit
vuerighen suchten ende begheertendie
enen mensche verwecken moghen tot
rouwe nime en beuoelike viericheit
want als een vijl werckiet in een yser
en nemet in elke trecke wat of vande
ruest also nemet elc begheerlic suchten
des herten wat of vanden roest der sonde
en maket alleynken die siele veyn ver
clarende dat oghe des verstants en ver

weikende den wille ter minnen goods
en toe versmaetheit sinis selues en begeer
ten der beteringhen **N**ochtan sal hi he
wachten dat hi die vleyschelicke sonden
niet ouer en denc daghelies dan mit ghe
mene op dat die viant dat ouerdencke
niet en trecke tot vleyschelicke ghenoech
ten ende becoringhen **D**en routte voer
sin sonden sal hi aldus ordnieren als
dat hi meer sal bewene dat hi god heuet
vertoornit ende versmadet dan dat hi he
seluen heuet verloren en verdoemt **D**at
ander is die barmherticheit goods dieme
oefenen moet mit werckende leuen en
dat in deser manieren hi sal te same wer
pen ende stoten in die mortiersteen der
memorien sin quaetheit die onghene
ten is sin ondancbaerheit ende goods
onghemeten milthet sin naersticheit
tot sinre eyghenre verdoemissen en
goods naersticheit tot sinre ewigher
behoudemissen **D**an sel hi voert ouer
lopen die weldaden goods inder scyp
ghe dat hi ons ghemact heeft nae sine
beelde ende ghekenisse ende inder an
ghenomen menscheit daer hi he gheghe

uen heeft in onsen beelde en ghehikemif
se Ende al dat hi inder sterfiker natuer
ghedaen en gheleden heeft. **A**en merckende
wt desen die onghemeten minne goetheit
en ghenadicheit goods. **E**n daer wt nemē
een warachtich volcomē betrouwen tot
god. **D**an sal hi hem seluē verwerpen om
te doen waech voer god ouer sine eighen
sonden in volcomē rouwe en hate der son
den te spreke warachtighe biechte te doen
warachtighe penitencie te trachten vā alle
sonden ende vā alle creatuerē te lieue tot
allen doechden en hē te offerē heel ten lief
sten wille goods mit een minentlike wt
vloeyen en danckbaerheit tot god. **E**n alsoe
sal hi gheestelic gheboeren worden in een
nyewe staet der gracie en mit god verem
cht worden in een bant der minen. **E**nde
daer sal properlic wt comē warachtighe
hope ende betrouwe tot god want alleen
die minne goods brenghet den mensche tot
rechte hope en betrouwen der godlikeit
barmherticheit goetheit miltheit en der
verborgnen vriendelicheit daer ghen an
der doechde noch doechdelic werck der barm
herticheit noch der penitencie hoe groot dat

tet is noch oec liden hoe swaer dattet is enē
 menschen volcomelic ende warachtelic toe
 brenghen mach. **O**halighe hoop o salighe
 betrouwen dat den mensche niet en ver
 wecket tot onachtsamheit en traetheit
 mer tot danbaerheit tot minne en tot neers
 ticheit van allen duectden tot sharpheit
 van penitencien tot willicheit van sterue
 sins selues. **W**oert om te hebben een on
 dersteit van allen oefeninghen des werel
 liken leuens soe is te weten dat die ghepeyn
 sen der oefeninghen twee eynde hebben dat
 is vrese ende minne of knechtelike vrese die
 daer god ontsiet te vertoornen en hem on
 danbaer te wesen. **D**ie ghepeynsen dan hoe
 si meer ghenaken der knechteliker vresen
 hoe si min verdienen sijn. **E**n hoe si meer
 ghenaken der kinteliker vresen of der min
 nen hoe si god meer anghenaem en verdiet
 lic sijn en in meer die siel reynighen van son
 den en meer helpen tot een voertgaende
 leuen. **E**n daer om sijn die ghecachten alre
 miste gherekent in verdiente die alle
 vrese maken als die ghepeynsen van die
 doot vanden oerdel vanden veggheuet van
 der hellen en des ghelincs. **D**aer nae die ghe

Dachten vanden ewighen leuen want
die ghepeynsen des ewighen leuens in
enen beghinnende mensche soeken haer's
selnes ghemack ende profijt meer dan die
eer ende lieffte wille goods **M**er die oefin
ghe des ewighen leuens in ene voertgāe
den en volcomē mensche is veel edelre en
profiteker in gracen en in verdiente
Daer bouē sin ghepeynsen van rouwe
en leet wesen der sonden vā scaemte voē
god van oftreer der sonden en der werelt
en dese dinghen comen wt ouerdencken
der voerleden sonden mit bitterheit des
herte **A**ls ezechyas die coninc seide. **H**ere
ic sal di weder ouerdencken alle mine
iaren in bitterheit mine sielen die pine
ende die wrake ende die kincklike vrese
die daer god ontsiet. in welken rouwe
ende bitterheit die mensche meer sal we
ghen die lelicheit der sonden die toornich
goods dat verhes der gracen en der glo
rien dan sin eighen scade scande verhes
ende des gheluts **D**aer bouē die vierde
graed der ghepeynsen sin befinnghe des
leuens ons heren om mededoghen te heb
ben. want bernardus settet drie graden

der oefenighen des lidens ons herē en hi
hietse in latin **O**pus modū et causa. Die
eerste graed is dat wi twerch der passien
ouerdencken om mede doghen te hebbe
op dat wi deelachtich moghen werden
sins lidens en sinre glorien **E**n dat hoert
waerlike begynnende menschen toe
Die ander graed is ouer te peynsen die
maniere van sinen liden mit hoe afgro
digher oetmoedicheit lijdsamheit sacht
moedicheit en begheerten dat hi die pas
sien gheleden heeft also dat wi in sine li
den vinden moghen volcomēheit van
allen duechden die wi daer in mercken
sullen om nae te volghen **E**n dat hoert
toe den voertgaenden menschen **E**nde
dat is die vyfte graed der ghepeynsen
als te oefenen die duechden om an te ne
me en nae te volghen **D**ie derde graed
is ouer te peynsen die saech waer om
dat xpus gheleden heeft dat is om die
onghemelen minne die hi ons daer in
tonen woude en dat hi ons verlossen
woude ende dit sullen wi ouer peynsen
om seer ontfeken te wesen of te worde
weder om tot sinne minen en dit hoert

properhe toe den volcomen mensche
nochtan moet men dese minne oec oefenen
in allen graden van oefeninghen wil een
mensche voertgaen in goeden leue **E**n
desen graed inder passien te oefene is be
sloten in die seste en die ouerste graed
der ghepeynsen als in den ghepeyns he
seluen te oefenen inder minnen goods
Al sin daer noch ander hoghe oefeninghe
der bloten minnen goods als wi namaclic
horen sullen **W**an dan te comen tot on
ser matrien als hem een mensche ghe
ofent heeft drie maenden of vi of een
iaer also langhe dat hi gheuoeft in hem
een begheerte des steruens sans selues
ende een versinaetheit des werelts een
verwinninghe des vleysches een ontstekinghe
des gheestes tot gode ende tot allen
duechden wil hi dan voortgaen in wer
keliken leuen om te comen tot dat scou
wende leuen **D**o sel hi dus dinghen voer
hem nemen **D**at eerste is dat hi hem niet
toe seet en bedomer noch en verslae in den
moedicheit noch oec en verstoer sin oude
sonden ouer te dencken **N**och oec sin da
ghelicke ghebreken te ondersoeken te be

wenen en te biechten **M**aer alle ouerdenc
 hen of ondersoeken der sonden daer mede
 menghet sin sondelike ghenoechtē of for
 gheleke mistroesticheit of clemmoedicheit
 of scrupuloesicheit van conssaenien die moe
 ten ter stont of ghesneden sin of si doe ee
 belet van een voertgaenden leuen wāt
 si doen wt die goede begheerten si neder
 drucken dat ghemoet ende die vrucht des
 herten en si vervreemden die verborghē
 vrienſcap mit gode si doen wt dat rechte
 berouwen en of trecken die siele vā dat scou
 weude hi sal dan corte ouerdencen en cor
 te biechte maken alleou vanden merke
 lsten punten ende die ander sal hi werpē
 in die afgrondighe goetheit en mine go
 des daer si in verteert sullen worden als
 een dropel waters in een groot vier hoert
 sin rouwe mishaghen ende leet wesen
 van sonden sal hi oefenen met mit een
 tokeer en ouerdencen der sonden want
 dat vervreemt enen mensche van gode
 makende een middel tusschen god en de
 menschen dat hi op die tijt ghenen vriē
 bloeten miliben toeganc noch seker betrou
 wen en heuet mit gode hem te verenighē

Maer sin wuwe mishaghen en leetwe
sen der sonden sal hi oefenen mit een volco
men milike betrouwen ende toekeer tot
god ende sonderlinghe totter godliker mi
nen In welken toekeer een mensche mis
haghen heeft in al datter maket een mid
del sinne begheerte in god te vloeyen en
te ruste En daer is mede in beslote mis
haghen van sine sonden want si maken
dat meeste belet tussche gode en de mensche
Ende dat weet voerwaer dat die daghe
licke sonde veel crachtliker en volcome
liker of gheuen worden mit een milike
crachtighe toekeer in god dan mit een
toekeer des rouwes van sonden **Mer** dit
is een verborghen oefeninghe die van wey
nich menschen gheuonden wort **Dat** an
der punt is dat hi seer sothoudich si in
allen dagheliken sonden die begheerte
der sonden te steruen **Want** dat is die
toepat der beteringhen en die corte wech
die god alre behaechlicke is **hier** is te we
ten dattet een groot ondersreit is in daghe
licke sonden te vallen wt trancheit of
wt oersaken **Of** te vallen wt begheerten
die inden dagheliken sonden gheuef

stich staen auaer want ic van desen ster
 nen gheseyt hebbe i dat eerste deel va dese
 boeke soe laet ic dat nu staen te veruol
 ghen **D**at derde punt is dat die mensche
 sel bestaen sin herte sin ziel sin begheer
 ten en al sin crachten op te heffen mit sta
 dighen begheerliken toegheesten totter
 godliker minnen en godliker veremighen
 gheberuens als wi hier nae bet hore sulle
 want ghelekeruens als wi sien in costelike
 werken **I**st daer men metselen sal enen ste
 ne boghe of enen stene gherwolft so moet men
 daer onder sette boghen van houte ghema
 ket daer men die stene boghe op metselen
 sal **E**n als hi ghemaect is so trect men die hon
 ten boghe weder wt en het bliuet staen
 op he selue **A**lso ist oec mitten gheestelike
 himer daer men in maken moet enen
 boghe der godliker minne die al dat werck
 der contēplacie draghen moet **E**n wat
 die mensche mitten eersten onuolcomē
 is mider minnen goods sal hi desen boghe
 slaen der minnen so moet hi mitte eerste
 hem sonderlinghe oefene in sodanighe
 ghepeynsen die sin herte moghen ont
 steken totter begheerten goods daer hi

desen boghe der nimen op werckē mach
Ende als hi hem also vindt ontsteken
inder begheerten so sel hi hē seluē veruēt
ken totten brant der nimen en der ver
emghen goods meer met toegheesten
de begheerte dan mit ghepeynsen En
als hi aldus mit stadighen oefenighe
en toegheestende begheerten hē seluen
diavil ghedreue heeft in die nime goods
ende alle die crachten in een veremicht
So sullen die begheerte des mēschen
also tuchtich in hem worden oimits
ghewoenten der vuerigher oefenighe
sodanigher nimen die den mēsche mit
god veremicht dat hi in een oghen op
slach hem seluen vinden sal versonke
inder afgrondigher nimen goods en
verseiden van allen gheschapen dingē
also vroech als hi hem mitter voerseid
oefenighen tot god keren sal En dat is
properlic een oersprong van een stou
wenden leue En wie dattet vindt in
inden werckende leue die mach ghe
ghe toe neme in duechte en in steruen
sins selues en come tot een stouwendē
leuen En dit instrumēt hietmen werck

he daer wi vele of hore sullen **N**ochtā
 is hier te mercken een gheymen regel
 die daer dient tot allen den drie staten
Als dat drie dinghen sijn die den mēsche
 inden godliken dienste maken ghen
 ghetrouwe knechten mer huerknechte
 die daer waerdich sijn van god vsmact
 ende vdoemt te werden **D**at eerste is
 dat een mensche in allen oefinghe soect
 hē seluē en sijn eyghe profyt te verri
 ghen als benoehke gracie deuotie vdie
 ten en glorie of tesurwē sijn onprofyt en
 scade of strande of pine of plaghe of ve
 ghenier of helle of dier ghelms hi men
 sel enighen menschen vinden die alle
 dinghen vsmaden sullen en een scarp
 ordne of penitencie aen nemen en al
 le weder spoet liden om te vercighen
 dat ewighe leuen en te ontgaen die ewi
 ghe pine en nochtā en sullen si niet
 staen in gracen noch nider minne goods
 want als dede platons discipel die daer
 horende plato dispartieren vander toe
 comender salicheit ~~die hi hadde horen~~
~~prisen~~ begheerende hem seluē neder werp
 en brac den hals om te comen totter salich^t

die hi hadde horen prisen en̄ nochtā was
hi verdoemt. want hi ende plato warē
beide onghelouich Des ghelints die iode
ende die ketters ontfanghen willich de
doot voer hoer gheloue om hope des
ewighen loons **D**at ander is dat eē mē
sche sijn wercken en̄ sijn oefenighen
groot rekent en̄ heeft daer of behaghen
meer in hem seluen dan in god en̄ mit
ten hope rust hi meer in sine wercken
en̄ oefenighen en̄ doethden dan in die vri
heit der kindeve goods welke vriheit die
soete ihus mit sinen duerbare bloede soe
milke ghecoft heeft **D**at derde is dat si
god nimmermeer so trouwehke dienen
sonden en hoopten si niet dat si daer goet
loen of hebben souden of wisten si datter
gheen helle vegheuer of oerdel wesen
en soude want si dat meer ontsien dā god
te vertoornē **E**nde dit sijn alleen huerli
ghen die niet weerdich en sijn ten ewi
ghen leuen te comen of die gincie ende

Nimme goods te ontfanghen
En anderen principalic is te we
ten hoe dat een mēsche sal wesen vriet
om een bequaem werckende leuē te leuē

46

Hi is te weten dat die vertieringhe des
wercken dē leuens properlic is gheleghe
inden sedeliken doechden want die duech
den mach een mensche besitten buten
en sonder die gracie die een mensche aē
ghenaem maket onsen here Als wi lese
dat die heydensche philozophen waren
also ghestouen in natuerliker passie
ende vertiert in natuerliken duechden
als wi van enighen heilighen goodsle
sen ghehizerwōs wi merken mogē
in die versmaetheit des tuitlics goets
ende begheerte der armoeden die dyo
genes toechde doe hi sat in een wouat
ende en wech werp sin scottel nae dien
dat hi mercte dat hi mit sinre hant
water steppen mochte Des ghelincs i
lydsamheit vanden philozoepl stalbō
ende so voert van allen sedelike doech
dē En al is dat sake dat gheen sedelike
doechdē sonder die gracie goods en sin
salich noch salich gheue moghe noch tū
en mach die gracie goods met salichlic
wōdē ghebruuct sōder die zedelike doechdē
En daer o moet eē mēsche arbeide i dat
beghū sinre beterighe om sedelike doech

den te vringhen en die doechde gode aē
ghenaem maken mit verweruē d' gū
tien goods En daer om sal hi in alle dese
drien state sonderlinghe arbeide om die
doechden altoes volcomeliker te vringe
daer hi niet toetomen en mach dā mit
grotten arbeit naersticheit en ghebeden
En het is gheen wonder want die duet
den sijn dat edelste dat beneden god is
en maken ons god ghelinc te wesen
vmer si maken vande mēsche goden
dat is godformich Ende si sijn alleē die
van onsen weghen ons verenighen
sonder middel mit god hier ind' gracie
ende namaels inder glorien Wi sellen
dan ten eersten legghen een warach
tich fundamēt der oetmoedicheit daer
alle duetden een oersprong wt neme
sullen si god behaethlic sijn // Om noch
dan te hebben een meerre verstant hier
of soe is te weten dat in dē mēsche sijn
drie woensteden v' beseten ende ver
tiet moeten wesen mit drie name
ren van enicheden salmen daer in
bereiden een woenstede goods Die

onderste woensede is gheleghen inder
herten welke herte is een oersprong be
ghim en wortel al des leuens ende be
uoelicheit des menschen ende daer o
worden alle sinlike crachten mit wel
ke crachten die siele veremicht is in tte
hichaem een leuen en een beuoelen te ge
uen vergadert en veremicht inder hte
als in haren oersprong **S**al dan i dese
woenseden gheuonden worden waer
achtighe ruste vrede en emicheit der
sinliker crachte dat moet ghestaen ou
mits sedelike doechden in wellken die
menschen leuen steruen alle natuer
like passien ende ongheordinerde be
gheerten **E**n dit was daer die heyden
sche philosophen seet om arbeiden o
te comen tot rechte ghestadighe onbe
wechlicheit ruste ende emicheit vrede
en vruheit des herten ouermits welke
si comen mochten tot rechter wijsheit
Aldus soe moeten wi ons oec pmen
te vercrighen in dat werckende leue
die sedelike doechden om te besitten
die woensede des herten in rechter rus
ten ende vreden ouermits der ghestor

1117
uenheit der sinliker crachten willen wi
den here een bequaem slaepcamer ma
ken om daer in te rusten. Die middel
ste woensfede is dat ghedinc of dat ge
dacht des menschen die daer is een na
tuerlic oersprong der verstandeliker
crachten. wt wellken oersprong die ver
standelike crachten comende sijn dat is
die memorie verstant en wille mit wel
ken drie crachten alle die gheestelike wt
ken volbrocht worden als wi namacels
verclaren sullen. En nae desen drie crach
ten hiet die siele een gheest te wesen
want dese crachten sijn verscheiden en
onghemenghet en vzi van allen orga
nen des lichaems mit wellken crach
ten die mensche gheleken wert sijn
oersprong dat is god selue en ghedenct
en bekennet god en nimet god daer al
so mede dat dese crachten heel in god bli
uen hanghen en werden enen gheest
mitten gheest goods. Ende daer om also god
een gheest hiet also hiet oec die drie du
ste crachten een gheest der sielen want
si properlic gheordimert sijn mit god so
der middel veremicht te werden ende god

ewelken te ghebruken inder glorie **D**e
 so woenstede moeten wi dan bereide
 in dat stouwende leuen om te besitte in
 enichheit des gheestes **E**nde dat gheschiet
 ouermits volcomen vertrighen der gauen
 des heilighen gheestes die daer volmakē
 veredelen en verheffen al die seculike do
 gheden die vercreghen worden in de wt
 kenden leuen ende daer om die gauen des
 heilighen gheestes sin veracringhe vā
 den stouwendē leuen als wi nae bet
 horen sullen **D**ie ouerste woenstede is
 dat blote wesen der sielen en hoe wi dat
 in enichheit besitten sullen dat gaet bo
 uen alle begripe des menscheiken ver
 standes wanttet hoort totten derde staet
 der menschen dat is totte ouerweselike
 stouwende leuen daer wi in dat eynde of
 spreken willen **V**eruelghende dan
 die veracringhe des werckende leuens
 mitten seculiken doechden. so wille wi
 bestaen an dat fundament der oetmoe
 dicheit **D**ese oetmoedicheit is een diepe
 nederbughen des herten inden oghen
 der gothiker moghentheit ende dat sal
 hier wt comen als dat een oetmoedighe

minner goods neerstich an sel merckē hoe
tribuweliken en oetmoedeliken dat die
onghemeten moghentheit wijsheit rijc
heit en oec goetheit goods in die vterste
armoede soe snoden armen mensche ghe
dient heeft inder aenghenomen men
scheit In welken stadighē an mercken
also grote waerdicheit sal wassen in hē
totter godliker moghentheit dattet niet
en sal wesen volcomelic te openbaren
noch mit woorden noch mit teykenen
En hi sal also hongherich ghyerich ende
dorstich worden den heer weder om te
dienen ende eer te bewisen en hē seluē
te versnaden onder te werpen en te ver
oetmoedighen dat hi daer in nimmerme
re versact en sal moghen worden wat
hi sel voer hem setten altoes dat soete
waert goods xpi **L**eeret van mi dat ic
bin sachtmoedich ende oetmoedich van
herten **E**nde mit deser oetmoedicheit sel
hi hē seluen onderwerpen volcomelike
gode en sin ghebode ende alle creatuere
om die minne goods en hem seluen reken
nen die alre snoodste sondaer vander
werelt recht als die stubbe der aerden

datmen mit voeten tredet hem seluē te achte
 te segghen mit dauid inder personē cristi
Ic bin een worm ende gheen mensche een
 laster der menschen en een verworpelic
 des volcs **E**nde hier wt comet dan dat een
 mensche den wille goods wort onderghe
 worpen tot enē oghen opslach toe want
 het dan die lieffte wille goods is te versmaede
 die wysheit der werelt en nae te volghen
 die wysheit goods in alle volcomenheit der
 dueden **D**aer om so baert die oetmoedich
 haer eerste gheboren dochter die daer hiet
 ghehoersamheit want bi volcomē ghe
 hoersamheit wort alleen warachtighe
 oetmoedicheit ghepresen **G**hehoersam
 heit is een ghebuichsamheit des onder
 worpen willes en een bereitheit tot alle
 goeden die daer nimmermeer moede en wt
 den wille goods te veruolghen. werpende
 dat vleysch onder den gheest en den goest
 onder god en onder alle creatueren om
 die minne goods alsoe verre alst redelic
 en duedelic is **D**ese ghehoersamheit du
 net enē mensche voort tot versakinghe des
 eyghen willes en eyghen gheuoelens En
 nyemant en can sinen eyghen wille vol

comen ouergheuen hi en si te vorē opghe
uoet mitten borsten der ghehoersamheit
mer hi mach van buten hem wel voeghen
te volbreughen den wille van enē anderen
en nochtan van binnen niet te versaken
sinen eighen wille want het is veel hogher
in volcomenheit den eyghen wille van
te versaken dan van buten ghehoersam te
sijn ouermits vsaken des eyghen willes
heuet die wille goods volcomen heerschap
pie in ons en die wille des menschen wert
ghetoghen alsoe in die wille goods dat ee
mēsche niet continue en mach wille noch
begheren Also dat wt haer vloeyt een
willich hiden alder pinen en droefheden die
den mensche moghen ouercomen want
die gheest goods trecket den gheest der
oetmoedighen mensche en verteert also
heel in hem seluen dat die mēsche sōe vol
comelijc versaect sijn eyghen wille in de
wille goods dat hi hem laet dinncken ghe
nen anderē wille te hebben of te ghebrūke
dan die wille goods ende dan gheuet die ge
est een ghetuuch dat hi is een kinnt goods
ende dan vergaderē in dien mensche die
ouerste vaheit en die ouerste ghehoersam

die ouerste soberheit en die ouerste oetmoe-
 dicheit. **D**ese versakinghe vanden eygē
 wille baert een dochter die lidsamheit
 ghenoeemt is die daer willidhiken draecht
 al dat haer ouer comen mach want den
 warachtighen lidsamē mensche en bedro-
 est gheen dinc wat hem gheualt beneden
 god in tijt of in ewicheit hi en worpt hē
 altoes heel inden wille goods diet al ouer
 hem verhenghet. **E**nde mit deser duethde
 wert hi wonderliken verriet en anghenāe
 god want willighe lidsamheit inden pe-
 nitencie mit goetwillicheit tottē ghenē
 die hē tuden an doen. **W**ant dat brullofts
 deet xpi daer hi aen dat cruce sijn bruyt
 in trouwede dat is die heilighe kerche. **D**ie
 lidsamheit baert voert een dochter die
 daer hiet sachtmoedicheit welke docht
 brede beloeft van alle dinc want die
 sachtmoedighe sal die eerde besitten ende
 sal weelden ghebruken in menichuoudic-
 heit des vrees. **A**ls die propheet seit. **S**acht
 moedicheit is rusticheit in lidsamheit
 ouermits welker rusticheit die toorn-
 like cracht recht als een stillheit onbewe-
 ghelyc wort. **E**nde die begheerlike cracht

1012
in doechden verheuen wort **E**nde die vreden
ke sacht dat aen merckende verblijt haer
en die consciencie ouermints sijnac diere
grooter soeticheit wort in een wonderlike
brede te rusten gheset want dat hiden is
een wimpars daer die soete wim wt comt
der gheesteliker vertroestinghe en dan
lijd een mensche mit bliscapen harde
woorden slaghen en die hardste pmen
der doot **D**ie sachtmoedicheit baert oec oec
dochter die hiet goedertierenheit en dat wt
der minnen goods en alleen die sachtmoed
dich is mach goedertieren wesen **G**oed
tierenheit pmt haer te vermorwen die
toornighe herte mit soeten ghelaet mit
smekende woorden ende mit goddiens
ghe wercken also verre als si hoop he
uet mit duechden te verwinnen **E**en siel
die begaest is mit goedertierenheit die is
ghelijc een lamp vol olys die daer lucht
den dwalenden mit goeden exempel die
daer saluet den mistroestighen mit soete
woerden die daer medicijn gheuet de toor
nighen mit dienstachtighe onderdanich
Ende den ghene die vet van duechden is
ontstekt si mit den braut der godliker

minen **D**ese milike goedertierenh^t baert
oec een dochter ende hiet compassie of me
deliden want die goedertierenheit mit een
milic medeliden soe maect si haer selue deel
achtich der armoeden der noodorsficheit
en des lidens van allen menschen **C**ompassie
is een goddiensfughe beweghen des herten
op alle liden en ghebrec van anderē men
schen **M**aer principalic doet si den waer
achtighen knecht goods medeliden hebbe
mit sinen here die also bittere en standel
ken doot gheleden heeft anden cruce **E**nde
prentet in sinne herten die noodorsfughe
sake des codes den goddiensfughen en be
reiden wille totten liden welcken ouerde
ken dat herte mit xpo gheesteliken ende
oec beuoeliken cruet in dat cruce der mi
lker compassien **T**en anderen doet die
compassie aen mercken neerstelic die ey
ghen versimelicheit en ghebrechtich^t laeu
heit en traechheit verlies des duerbare
hodes en die grote armoede in alle duech
den en duechteliken wercken **T**en derde
doet si ansien die menichuoudighe dwa
linghe der eue menschen die onachtsam
heit der eyghenre salicheit en die grote on

danckbaerheit der godliker gauen oimitt
welken an sien die compassie wort gheuo
det in medeliden en ontsteken mitten be
gheerliken brant der salicheit van alle
menschen. Ten vierden doet si oer meit
ken die lichaemlike nootdau sich^t ferit
heit ghebrechicheit en hatuicheit va
anderen menschen en daer wt truyft
si dat herte des menschen in medeli
den. Dese compassie baert voert een
dochter gheheten milicheit of liberael
scap. En is een liberael wtsorten des her
ten datter beweghen wort mit min
liker compassien. En allene die ghene
die barmhertich is in medeliden is pro
perlic oer milde gheheten in eemre ghe
meeme vuerigher gonsen der minne
tot allen menschen sonder verkiesen
want an merckende die onsprekelike
weldaden der goetheit goods. En die
ouergrote pine der passien crista se v
diept hi hem seluen in so groter milich
om een antwoert te gheuen der wonder
liker minen goods dat hi van elken ar
tikel des bitteren lidens begheert te bewi
sen gode lof en eer en reuerentie mitter

herten en mitten woorden en mitten
wercken voert aen merckende sin ey
ghen katuicheit versimmentheit odanc
berheit ende lichtueerdicheit an die ene
siede Ende die godlike luydsamheit ghe
nadicheit ende lancmoedicheit trou
wicheit an die ander siede. **Soe** recht hi
hem op inden gheest te ghemoet d' got
liker miltheit ende mit enen ewighen
wille so offert hi milteke al dat hi heest
en vermach ia al dat hi selue is in doen
in laten en in liden voertmeer aemerck
kende die ontallike dwalinghe van sine
enen menschen so stort hi wt die riuere
sinne miltheit en bidt mit goddiens
ghen roepen der goedertieren goetheit
goods an voerden menschen. **Ten** laet
sten an merckende die menichuondi
ghe lichaemlike nootdrusticheit en be
hoefsticheit mede menschen. **Soe** soect
hi nae alre machten ende vermoghe
enen yghelic onderstaandich te sin. **En**
daer wt so vloeyen die seuen wercke
der barmherticheit die welken vade
riben ende vande stercke volbrocht w
den mitten tycliken goeden ende mit

1171X
diensten **M**er vanden armen en crach-
ten worden si volbrocht mit gunsten
en mit wille en ouermits deser doech-
den der miltheit so worden sonderlinge
die duechten vermenichuondicht ende
die crachten der zielen verliert want
die milde is van herten is oec ghemee-
lic blide en onbesozicht van goeden begeer-
ten oueruloedich en in allen goddiens-
ghen wercken mit eenre ghemee-
nnen weldadich **D**ie miltheit baert
een dochter die daer hiet neersticheit of
vromicheit in goeden wercken oefnin-
ghen ende doechden **D**ese naerstighe
vromicheit is een druuende vlijdsheit
des herten tot allen goeden en een naest-
tighe naeuolchster der voetstapen xpi
begherende in siel wesen ende loue
crachten en richeden altemael te ghe-
bruken ter heffter euen ende loue goods
In dese waerstighe vromicheit worde
wide opghedaen die crachten der siele
totter oefninghe der godliker in vloeyen
Ende worden gheuoedet dat is si ont-
fanghen crachten tot allen duechten hoe
hoech en hoe edel dat si sijn van haer wer-
t

die conſaenae verblit die gracie vmeer
wet en die duecten worden mit meere
welluſticheit ghecoſent en die wtuēdige
werken werden ſuuerlic veruert Die
naerſaghe vromicheit baert een dochter
die daer hiet ſoberheit of maticheit wel
bedoechde al die lichaemlike ſinlike ende
verſtandehke crachte bedwinghet ende
trecket van alle oueruloedicheit **A**lſo dat
ſi oer mden verſtande niet en wil wetē
noch ſmaken die dinghen die niet ghe
oerloft en ſin **S**i en wil niet curioeſe
liken onderſoeken die verborghen din
ghen goods noch mit reden te begripē
die articulen des gheloues noch trecken
die gheſcriſten t nae horen gheuoelen
mer nae den leuen ende leſe triſt ende
der heilighen **S**i trecket alleen vter
ſcriſten ende wten creatueren dat daer
dient totter ſalicheit **E**nde dit is die ſob
heit mden verſtandehken crachten **D**es
gheliken ſettet ſi die ſinlike en beesteli
ke crachten onder die reden alſo dat ſi
niet wt een dwalen mit ongheordnier
de paſſien der toornicheit of der begheer
licheit **D**eſe ſoberheit ſel werde bewaert

713
in allen wercken woorden spreken sin
ghen horen sien ruzen smaken tasten
ghenoelen en in al dat mitten lichaem
ende mitten sinnen ghehantert mach
werden. **D**ese soberheit baert voert een
dochter gheheten reynicheit des lichaems
en der sielen. welke reynicheit nyemant
waerachtelic besittet dan die sober is. **D**ie
sinn dan drie gunden der reynicheit. **D**ie
eerste is naden lichaem die daer leert van
allen onreynen of ghehelen wercken woer
den ghelaet bewys ende beroerten naers
telic te wachten die in enghelwys tot onsu
uerheit verwerken moghen. **E**n dese rey
nicheit wert gheluket der witter lelpen
om die enghelsche puerheit ende oer der
voder rosen want si gheluket wort der waer
dicheit der martelen om die arbeitlike
wederstant die daer daghelics in gheschie
moet. **D**ie ander reynicheit is inder hite
gheleghen. wanneer een mensche inder be
cornighen en natuerlike porringhe des bley
sches sonder vertoethe mit helen wille der
reynicheit maket een achtighe toelker
tot god met mit allen rustende op die be
cornighe en dan is die becornighe seer pro

fitelic want si verdient vermeerlinghe
 der ginaen daer alle die doechden mede
 worden gheueftigheit verheuen verciert
 en veredelt dese winncheit regiert ende
 bewaert en besactet die wtwendighe
 sinen si castiet ende diuynghet die bees
 telike begheerten. **H**i doet dat die mēsche
 gheen middel en laet tusschen god en hem
 hoe gheestelic dattet middel schijnt te we
 sen dat hi gheen verborghen minne ende
 vrientscap hebben en wil oec mit gheeste
 like psonen noch en wil mit nyemant ge
 oefent worden mit sonderlingher gonste
 minne en vrientscap want alsodanighe di
 ghen weder trecken alte seer vanden piere
 weghe goods daer alleen in ghesocht sal
 worden die gloue ere en heeste wille goods
Die derde reynicheit is inden ghedanch
 of memouen des menschen. dat is in dat
 binnenste der zielen en setten enen mē
 sche boue sinen verstant en boue alle ga
 uen die die siele van gode ontfanghen
 mach en veremicht den mensche sonder
 middel mit god. **H**i arbeit alle dinc doer
 te gaen dat emich creatuer begripe mach
 en te rusten alleen in dat onbegripelic goet

want het is een alte onsuuer gheest die
noch ruste soeket in enighen gauen goods
hoe hoech edel verborghen of begheerlic dat
si sijn als ic hier nae bet verclaren sal.

Dese reynicheit en gaet niet totte sacra-
ment om te ghebruken die gheestelike
wellustighe smake noch om ghenoech
te wesen der gheesteliker begheerte of o-
te hebben daer of een voetsel des vreden
ende der rusticheit noch om gheenre ander
sake dan alleen om die ere glorie ende
welbehaghen goods. **E**nde om dat hi selue
een vruchtbaer voertganc der doechde
ende des steruens sijn selues mach veran-
ghen. **D**it is die edele reynicheit die daer
die siel van al dat god niet en is van maet
ende mit enen stadighen opvloeyē der mi-
liker begheerten in dat onghestapē goet.
die siele salicht godformich maect hier in
graven en nae inder glorie. **E**n hier is
corteliken onvergheopen hoe dat ee me-
sche in dat werckende leuen hēsel pnie
te veraeve in duetheit wil hi hebbē ene sa-
lighen voertganc in dat werckende leue
ende toeganc totten stouwenden leuen.
En derden principalic is te onderwise

in wat maniere een mensche sel voert
 gaen in een werckende leuen en opdyne
 in volcomenheit god te ghemoeft segghen
 de mitter minnder sielen **I**c sal opstaen
 en die stede omgaen doer segghen en stra-
 ten salic soeken die mine siele want **H**ier
 is te weten dat twee manieren sijn van
 opdyne. die een maniere is gotlic en
 verborghen ende wort gheheten van sinte
 dyomisio die gheestelike of die vborghen
 gotlike kunst want si is die alre vbor-
 ghenste wysheit die god alleen sonder
 middel den mensche leert en ingheestet
Mer die ander wysheit wden gheleert
 van sterflike meesters **D**ese wysheit
 wert alleen ghescreuen inder herten on-
 mits die godlike verlichtinghe ende die
 hemelsche inloeyen **E**nde al en machse
 om haer hogher edelheit van ghenen
 mensche gheleert ende gheonderwosen
 werden **N**ochtan een yghelic mensche
 hoe smipel en hoe onghelert dat hi is
 gaet hi trouwelike ter scole in die godli-
 ke scoel als der duectiden en ter duectide
 liker oefinghe mach dese edele wysheit
 sonder middel ontfanghen van gode bo

uen alle verstant ouermits die milike be
gheerten en inrouen in god En is een ma
mer van opclymen mitter begheerliker
aucht daer ic voer een weymich of gheset
hebbe mer nae sal ic voert vernolghen
En dese verborghen godlike kunst salme
in allen graden des voertgaenden leuens
oefenen **Mer** hoe datme hogher opclij
met so si meer gheofent wort Die and
namere van opclymen is kunstelic
nae menschelike onderwys. ende daer
willen wi nu of spreken want si ghemey
like wort gheofent in dat werckende
leuen **Nu** is dan te weten dat gheleker
wys als inden ewighen leuen die siele mit
eenre gheesteliker trouwe veremicht wort
gode ouermits due gauen der sielen die
si ontfanghet van gode ende besitet als
duerware. dat is mit een claer aenstouwe
mit een puere mine en mit een seker
ghebruken also voersmakende die glorie
der ewigher salicheit **Ouermits** graet
mede weghe des leuens nakede wi gode mit
ter oefninghen der godliker doechden wor
den wi hier in deser tijt veremicht mit go
de beide mit werckende leue en mit stou

wende leuen mer seer onghelinc alswi
nae hoxen sullen in dat werckende leuē
daer wi nu of spreken soe thymē wi op
ende worden mit gode veremicht. Ten
eersten mit rechter meynighe die daer
is verlicht mitten lichte des ghelones. En
dit ghebuert als een mensche in al dat
hi doet of linc begheert of vliet dat sin
pel oghe der meynighe heuet tot god al
leen als toe soeken in allen dinghen puer
lic sin eer glorie nime ende welbehaghē
ende niet anders en heuet inder meyn
ghen. Dese meynighe is alre meest an te
mercken in allen dinghen want hoe
goet dat een werck is die vreemde meyn
ghe maket veel en sonder vrucht en we
der om een werck dat in hem seluē noch
goet noch quaet en is maket die goede me
ninghe vruchtbaer en anghenaem. Ende
want soe weynich menschen puere meyn
ighe hebben en al onse salicheit en voert
ganc legghet aender meynighen. so is te
mercken dat te eerste sin drie graden van
goeder meynighen. Die eerste grado hiet
een rechtueerdighe meynighe en si ordinnert
alle dinc tot god ende om god dese meynighe

111
comt wt een begheerlike wille die daer
heet is vanden brant der godlike minne
welke minne alsoe mitter minne goods
ontsteken druet al werckende die men
ghe te veruolghen dat ewighe eynde dat
daer begheert is en en laet den mensche
niet rusten dan alleen in dat ewighe goet
Hier vóden dan v'scheiden die kinderen
der wtuertoren vanden kinderen der we
der proeuighe want alle die ghene die i haer
oefninghe ende doechdelken wercken te vol
brenghen niet ghetoghen en worden vāder
godliker minnen niet van enighen andere
saken die en moghen niet god niet vernicht
worden En dit is die sake want die natuer
is altoes gheneuyghet tot haer seluen en niet
om alle die ghene die daer ghen godlike
minne en hebben die worden mitter na
tuerliker minnen in allen dinghen tot hē
seluen ghekeert soekende en meynende hem
seluen in oefninghen der doechdelker wer
ken benoechlike minne gheestelike soeticheit
ende dies ghelikes Maer die waerachtighe
minne versinaet hem seluē en soect god al
leen in allen dinghen. want die godlike mi
ne is een bant der minnen die ons oueruoert

in god onermids welken wi gode veni-
 ghēt werden ons selues versakende ende
 god wert mit ons veremicht **E**nde al is die
 natuerlike minne in haren wtwendighe
 werken also ghelyc der godliker minnen
 dat si niet wel te onderscheiden en is. si
 sin nochtan in haren menighe seer on-
 ghelyc want die godlike minne en soeket
 in ghenen dinghen haer seluen mer die na-
 tuerlike minne soeket in allen dinghen haer
 seluen **E**nde ghelyker wys adam in de pa-
 radys soekende hem seluen viel in vier so-
 den **A**ls in houerdje want hi versmade
 dat ghebot goods **E**nde in gheuerheit wāt
 hi die wilsheit goods begheerde **W**oert i
 gulsicheit want hi sochte die wellusticheit
 vanden verboden smake **T**en laetste wert
 hi onsteken mit onsiuerheit des ghehkes
 die totter oefninghen worden ghetoeghen
 al mitter natuerliker minnen hoe hoech
 hoe edel dat die oefinghe schijnt te wesen
 ja al doet si enē mensche van hē seluē co-
 men al schijnt hi oec grote dinghen te
 sien ende visionen te hebben **N**ochta ist
 al tot sinre verdoemisse want hi valt oec
 in die voergheuoemde sonden **T**en eerste

in eyghen behaechlicheit en ydel glorie
laten hem seluen duncken dat hi wat is
Ten anderen in begheerlicheit. want wt
curioesheit wert hi ontfangen te ontfange
van gode bekennighe in gheestelike din
ghen en verlicht te werden mit vertoni
ghe visionē ende mit inwendighe versta
de **T**en derde in gulsticheit want oin mōs
begheerten der wellusticheit soect hi in
die finlike appetijt beuoelike en finlike
smake en soeticheit om daer in te rusten
en te ghebruken **E**n tot dien eynde ordniet
hi al sin oefninghe **E**n als hi dat vertreghe
heest soe valt hi in gheestelic ouerspul wat
in die beuoelike ghenoechten en wellustē
settet hi dat eynde sinne deuotie en rustet
daer in **H**ier wt so moechdi mercken dat
veel menschen sin in dat werckende leue
oec in dat sconwende leuen die hem selue
seluen laten duncken dat si totter groter
oefninghen ende heilicheden ghecomē sin
ende nochtan bliuē si inmerhken bedro
ghen mitter natuerliker minen en ver
snoert onwetende en niet merckende de
se gheestelike sonden **E**n daer om sal ee
mensche sin heilicheit niet soeken in die

ghenoechlike deuotie noch in die stadige
oefninghe mer in versmaetheit ende
ghestorienheit sijn selues als ic voer ghe
leert hebbe Ende oer in rechter meynighe
die daer alleen maket een onderscheit
tusschen die wamchtighe ende valsche die
wes goods Een teyken der rechter meyn
ghe is gheestelike blyscap in wederspoet
Als origenes seit sup cantuta I en hebbe
gheen warachtigher teyken gheuonden
van enen goeden mensche dan in alle ha
tuuchheit ende wederspoet te dragghen
een soeticheit des gheestes wt standich
der soberve vrolicheit en blyscap wat
dat teyken bewijst ons omwandelberch
des ghemoesdes in wederspoet en i voer
spoet En dit is een teyken der inwend
gher rechter meynighen die haer selue
in ghenen dinghen en soect mer alleen
god dicmen vinctet also wel in weder
spoet en bet dan in voerspoet En daer
om seit gregorius op dat woert Job was
een mensche simpel ende recht Die ghe
ne is recht die in wederspoet met ghe
woeken en wort die totten verganlike
dinghen met ghenevghet en wort

die totten ouersten dinghen heel opge
recht wort die den godliken wil heel on
dergheworpen wort. Dese meymighe da
al is si recht ghemaect si es nochtan tot
ter volcomen scoenheit niet ghecomen
want si noch ghelegghen is inden werlt
leken leuen ende mit veel dinghen
betromert al ist alleen om goods wille.
Daer bernardus of seit sup cantica. dat
mi enen anderen te hiden dan mi god en
nochtan om god en is niet dat ledich we
sen en stouwen van maria mer die be
coringhe en werlticheit van martha
het moet verre van mi sin dat ic soude
segghen sodanighen menschen te heb
ben enighe lelicheit of mismaectheit.
Nochtan der ic segghen dat hi noch niet
en is ghecomen totter rechter scoenheit
want hi noch sochtuoudich is ende ver
stopt in veel dinghen en het en mach
niet sin hi en moet mitte stofder aertscher
werken bestouen wesen welke stof noch
tan die veyne meymighe en die goede con
saencie tot gode gheringhe of doet mo
vren der heiligher deuocien. Die ander
gined hiet een simpel meymighe en si is

god meer veremicht sonder middel en
si wort soeteliker ghelochet ende gheto
ghen vanden roke des onghesnipen
goets Ende si hoert toe den voertgaende
menschen wten begheerliken wille ouer
mits beuoelelike sijnalichheit des ghees
tes **W**an beuoelelike sijnac of iwer des
ewighen goets doet een mensche ver
sijnaden alle dinghen en en laet in ghenē
dinghen sijn meynighe rusten dan alleē
sonder middel in god **W**ant in sodanigh
beuoelecheit en gaet die meynighe met
mer si loept **M**useit bernardus. Daer toe
dat die meynighe simpel si hore twee
dinghen dat is minne mider meynighe
en waerheit inden verkiezen Ende dit
is die reden **W**ant die godlike minne stue
rt die meynighe tot allen dinghen die
daer dienen totten begheerden eynde dat
is god selue Ende daer so wert hi te vaster
veremicht mit dien eynde. want hi i alle
dinghen een eynde soeket tot ene eynde
tidet ende alle dinghen nae sijnē vinnogē
mit dien eynde veremicht **E**n die waer
heit inden verkiezen en laet den mensche
niet dwalen mit eynde te soeken **A**nders

Als bernardus seit dat oghe der men
ghen simpel sijn mit der omwetenheit
der waerheit die daer goet mint en dat
quaet omweteende doet. **M**er als dese twee
te gader sijn minne des goets en bekene
der waerheit en laet die mensche niet
dwalen wt de weghe en die minne en
laet den mensche niet rusten voer dat
si haer seluen en alle dine verheuen
heest in dat eynde dat god is. **D**ese mey
ninghe is dat simpel oghe dat alden
licham der goeder wercken daer ma
ket. **S**i is een minlike inmeyghen
des gheestes in god verlicht mitte god
liken licht in haer onthoudende die
drie godlike doechden en wesende een
inwendich fundament alles gheeste
lics leuens vergarende alle die vstroep
de vrachten der sielen in eenheit des
gheestes en verenighende den gheest
mit gode in eenheit des minliken inloe
pens. **D**it onderscheit is dan tusschen
rechte meynighe ende simpel meynighe
want die rechte meynighe doet alle dit
om god mer si en soect god niet in allen
dinghen. dat is. sijn oefeninghe is meer

gheleghen wtwendich in dē wtwendighen duechdelike wercken dan si inwendich is tot god om wies minen si nochtā alle dinc doet ende daer om sin in sinre herten meer gheprent die beelden vā dē wercken dan god daer hi die wercken om doet **Mer** die simpel meynighe soeket oec wt den wtwendighē wercken simpelheit ende eenuoudicheit des herten als onuer beeltheit der wercken te hebben altoes eē eenuoudighe mīlike inloeyen tot god bouen alle menichuoudicheit verstroyth^t ende onrusticheit **Ende** dit beide in wtwendighe ende inwendighe oefnighen. als exempel vander inwendigher oefnighen daert subtylre in te verstaen ende te begripen is **Daer** sin twee menschen die een mit werckende leuen mit rechte meynighe die ander mit sronwende leuē mit simpelre meynighe **Ende** bidden beide voer vrienden maghen leuendighe ende voor doden en voer alle die heilighe kerke. die dan daer is mit werckende leuē mit rechter meynighe inden bidden en sal hi hē niet volcomeliken moghen scheiden van allen beelden sonderlinghe der gheenre daer

171
hi voor biot ~~mer~~ die daer is int vrouwede
leuen mit simpelic meymighe die sal mo
ghen leuende doden en al dat lichaem
der heiligher kercken mit enē simpelē
aenstouwen mīlike in sijn herte tref
ken recht of hi mit enē simpelē aescou
wen dusent werf dusent menschen tot
enen oghe opslach besluten woude en
dat daer om op dat sijn sinnen niet ver
stoort en worden noch ghetoghen tot vree
den ghedachten en can sel hi ter stont dat
selue simpel oghe slaen in god als een
godlic spieghel daer hi alle menschen in
sal stouwen als inden oersprong daer si
wtghebloten sijn en bidden also dat voor
hem luden want dan en sellen die crea
turen gheen middel maken tusschen
god ende der sielen sonderlinghe als die
ziel gheleert heeft ende gheosent is in die
mīlike toegheesten daer ic nae of sey
ghen sal hier is oer te wete dat die ghebe
den van buten mitten woordē gheosent
werden inden werckende leuē sille wor
den ghestort mit vrachteliker begheer
licheit god te behen te louē te danken
te eeren en om alle duerlydelike dinghe

te bidden voor hem en voor alle mensche
also langhe want dat vuer der nimen
ontsteken wort in die begheerlike crach
ten en dan is dat wtwendich ghebet te
laten en die vaden selmen bloet maken
van alle menichuoudicheit op dat si
met en belet dat gheestelike opchymē
ende die gheest sal mit stadighen gees
telken opdruen in god gheuoert wor
den want ghehkerwys als die tarwe
of dat woom en dat raf te gader worden
op enē hoop vergadert ter tyt toe dat
die tarwe mit slaen wert gheremicht
ende dat raf neder wert gheworpen
tot een spise der beesten. **A**lso is dat ge
bet mitten woorden gherekent als raf
en dat salmen bewaren soe langhe dat
deuoae ghehkent wort die rechte tar
we wtghe slaghen wort en dan selmē
dat wtwendighe ghebet nederwert
werpen tot behoef onsen beestelken
nachten te voeden. **T**en laetsten is oec
te mercken dat die simpel menighe
al is in allen dighen god haer waer
om en daer en bouen alleen sonder mid
del in god tider en dat om god soe verre

1101
alst inacht nochtan en is god niet al ghe
heel haer eynde Ater si doet mede om sel
uen soekende gheestelike ghetroest te we
sen in menigher manieren al is nochtan
god die principael menighe En al is dat
sake dat enich menschen sijn die dit niet
sinnen te soeken nochtan is dierre alte
weynich die so willich sijn totter ghela
tenheit als totter toeuoepender gunen
want si noch niet heel ghestoruen sijn te
heden alle wederspoet het en si dat si op
clymme totteem volcomente gned der
menighen Die derde gned hiet godfor
mighe menighe want si is vander minne
des ewighen eyndes gheheel ghetoghe
verflonden en godformich gherworden
Ende dese menighe hoert properliken
toe den salighen inden glorie En si coemt
wt een wille die godformich is inder be
gheerten Nochtan worde sommighe
menschen droncken van minne inden
gheest dat si mit al haren binneste dese
menighe begheren te crighen en son
der ophouden daer om arbeiden dat si i
dat dal der tranen die selue godheit of
godformicheit moghen vercrighen daer

bernardus of seit **G**hegodheit is die m̄
 ne die den mensche godet dat is godsof
 mich maket en en laet niet eyghens
 inden wille ghemenghet mer ouerim
 ts die menighe ordnert sijt al in god
O puer en ghegode dat is godformige
 menighe ende also veel te puerer ende
 ghegodet hoe veel daer min eyghent
 heit toeghemenghet is also veel te soet
 ende te sachter alst god ghelyc is dat mē
 benoelt want also benanghen te werde
 inder begheerten dat is ghegod of god
 he te worden welke ghegodheit hier be
 ginnen mach mer inden ewighe leue
 wort si volcomen daer alsoe alle die mē
 schelike begheerten inden heilighen
 met een onwtsprekelike maniere
 smeltende wt haer seluen vloeyen ende
 te niet worden mer gheheel worde on
 ghesoort in den wille goods **E**n al sal
 daer bliuen dat eyghen wesen nochtā
 sal dat wesen in een ander forme in een
 ander glorie ende in een ander cracht.
Ander hoe soude god moghen werde
 al in al **N**ae dat paulus seit. waert dat
 sake dat wat vanden mensche bleef icē

menschen **E**n anderen principalic ely
men wi op ende worden veremicht mit go
de ouernits der heften ontsteken mit viel
der godliker minen en dat ghebuet als
een mensche in alle sine wercken rechte
meynighe heeft ende hem selue heel ney
ghet ouernits der minen op die borsten
des heven **D**ionysius seit in dat boec vande
godliken namen dat daer is een onghesla
pen mine die mit haere onweselike en
ghemeyne appetijt in baert allen creatie
ren een ghesapen mine welker ghesape
mine een toeneighen is en een versa
mede ordinaacie des gheminden totten goe
de dat hi mint want mine is een knoep
en bant daer god en die minende gheest
mit een onspreekelike mine en mit een
verenighe die niet ontbindelic en is ver
sament worden **A**s wi dan noemen die
mine het si godlic of eystelic of verstan
delic of natuerlic of smlic soe beteykenen
wi mitte naem der mine een cracht die
daer veremicht en haer seluen mede deile
de ghemeen maect die daer beweeghet die
ouerstedinghen tot voersienich ende be
sorghsamheit der onderster dinghe tot een

toekeer der ouerster dinghen **E**n maect
 een gheordinerde ghemeeenschap tot mal
 canderen **E**n dese minne heeft neghen
 graden want si en wil ghen middel
 laten tusschen god ende haer met alle
 dinc doer gaen want dat si coemt totte
 ghemiden en dus moet si neghe grade
 oplymen **M**er die drie onderste horen
 totten oplymen des werckelics leuens
Die eerste is onghelike minne dat is
 te segghen dat een mensche god so seer
 minnet dat gheen minne in hem en is op
 enich dinc dat beneden god is die der mi
 nen goods te gheliken is noch vaders
 minne noch moeders noch wijf noch der
 kindeere noch sijn selues in alle creatie
 ren en salme niet alleen minne beneden
 god mer men sal oec ordineren die minne
 der creatueren tot god als daer om dat
 wise tot god brenghen moghen en so sul
 len wi die menschen moghen minen
 want si mede wercke en helpen ons tot
 ten goede of oimmids dat die mensche bi
 den creatueren ghewesen en gheleit wort
 tot god ouermids haerre sdenheit soethe
 it subtilheit ende des gheliken **D**ese mi

ne leert enen mensche dat hi om ghyen
dinc dat beneden god is of gheschē mach
hem van god en laet trecken Ende so sul
len wi oec die ander creatuere moghen
nimen Als paulus seit. wie sal ons sterke
vander minnen tust Tribulacie of bāghe
heit of veruolch of hongher of perikel
of zwaert En dit is die minne daer die
ziele mede ghectionet wort gode want in
cardus seit dat god die warachtighe
brudegom der ziele is die wi dā warach
teliken ons verenighen wanner wi hē
aen hanghet mit waerre minnen Ende
veremicht hi ons mit hem wāncev hi oec
mit inwendighen compassēen als te ghye
uen en ~~en~~ erst erschen tot sinne minne te
nauwer verblint Ende dan bestaē wi
seer te minnen den ghenen die wi seer pla
ghen te ontsien Die ander graed is ber
uerlike minne daer gregorius of seit Die
minne werct grote dinghen daer si is En
ist dat si weyghert te wercken of niet
en werchet so en ist gheen minne Dese
minne is een smakelic appetijt der herte
tot god vloeyende alstottē ouersten goe
de daer alle goet in besloten is die daer oec

lof gheeft alle gheschapen dinghen op
dat si in hoerie misbraken met en voe
de die smilike begheerten Ende hi vsmā
det lichtelic alle dinc om te vercrighen
dat hi mint want dat proper weir vā
deser mīne is altoes te vechten teghen
die ongheordimmede begheerten en na
tuurlike passien En daer om liet mē se
oec een oubeulecte mīne want si den
mēsche mitter begheerte trecket vā al
len waerliken wandringhen en bedō
meringhen op dat sin herte niet te seer
bedōmert en wert mit dagheeren son
den noch beulecket en worde oec in be
gheerten van daghelixen sonden en also
die brant der mīnen van haen werck
en worde belet of mit natuerliker pas
sien onder die voet ghetreden worde.
Ende dan comt hi voert bouen alle die
te mīnen die rust der enicheit hem sel
uen treckende van alle gheselschap niet
alleen mitter begheerten mer oec mit
ten wercken Ende dit is die sake wāt
dese mīne is naerstich vanden mīner
te seiden al datten gheminde niet ghe
lijc en is Alsoe dat die mīner vanden

ghemide ghetoghen wort in een enic
heit van alle minnen der creatuerē. **E**ne
liberwys dat die naelde ghetoghen wort
vanden toedysteen om den minnaer te v
mullen mit gheesteliker soetheit. **D**ie
derde gnaed is en hiet een onophoudeli
ke minne die niet op en hout haer seluē
te vermeerren want als dat vier ghen
maet en settet in sin werken mer al
toes arbeit te wassen alsde langhe alst ma
terie vint daert hē seluē in vermenich
uoudighen mach also is oec die natuer
van deser minnen en want die godhke di
ghen onghemetē minlike sin daer vint
die minne in god ghestuert altoes mate
rie haer seluen te vermenichuoudighē.
Ende daer om die minne in god en haer
voertgaen en heeft gheen maet noch
eynde. **E**n want dan dat werck vā deser
minnen properlic is den mensche te dri
uen tot enen voertgaende leuen daer
om strit si altoes teghen die traghē laen
heit. **H**ier is nochtan te merken als ri
cardus seit sup cantica. **D**at daer is eē
begheerlike minne die dicwyl dē ghenē
die min minnet en min volcomen is meet

m begheerten ontfeket en daer om en
 heeft een mensche al soe veel minen niet
 als si veel begheerten voelt alshem duc
 ket dat hi minnet want die soete begeer
 te in god is in een inamer sijnlic en bedraech
 lic ende is meer wten natyren dan wten
 der gnaen meer wter herten dan wten
 gheest meer wten sijnlicheit dan wten
 reden en wort dicwyl meer ontfekē tot
 dat minste goet ende min tot dat meeste
 en meer tot een dat sijnlic is dan dat
 profitelic is Aldus dwaelden die discipule
 inder minliker begheerten toen si xpm
 inhaemliken minde ende wonden met
 van hem ghesceiden sijn Ende daer om be
 rspede se xpus dat si hem niet en minde
 want si meer sochten haer begheerlich
 dan haer oerbaerlicheit ende seide waert
 dat ghi mi hef hadt ghi soudet v voer
 waer verbliden want ic totten vader
 gae Aldus dwalen si oec die also onghē
 ordinerde driffen hebben ten heilighe
 sacrament te gane en deuotie te pleghe
 ende dies ghehic Aldus sal oec dicwyl
 een sijnlic onvolcomen en ongheswaue
 mensche tot god wonderlic begheerlich

ghedreuen worden. **A**iet daer om wāt
hi seer minnet want hi beuoelt die soe-
ticheit der grācen. Ende soe langhe als si
duert so langhe helptse ende soe langhe
duert oec die minne. **M**aer in desen voor-
spoet wort die rechte minnaer niet ghe-
kent want dit beuoelen heeft die wyl meer
die daer licht is van herten en arm vā
grācen dan een warachtich minnaer wāt
lichte herte worden gheringher beruert
en die arm is van grācen die outfancet
se wellusteliker gheoffert. Alsoe dat ouer-
vloedicheit der grācen hi wilen niet die
sāech en is der soeter begheerten mer ar-
moede des gheestes want cleyne dighē
verbliden lichtelc enen armen als een
dronc wims daer een droncken drancher
niet mede verblit soude sin. **A**ls god dā
roepet mitter vloeyender grācen soe
sel een mensche leuendich sin te mit
woerde mit volbrenghen des willens
goods. want die wēp goods en maect
memant volcomē mer verbynt ene
mensche tot volcomenheit wil hi niet
ondanchaer gheuonden worden. **M**aer
die antwoert mit volbrenghē des wil

len goods rechtuaerdicht den mensche
 ende brenghet hem tot volcomenheit
Oec ghesiet het bi tiden dat die soete be
 gheerte is vanden viant op dat hi den
 mensche brenghen mach tot cuntheit
 des lichaems **A**s hi ouermits gheestel
 ke gulsicheit ende waellusticheit te seer
 betrouwet en rustet ende mit onbescei
 den oefeninghe veruolghet **O**f om dat
 een mensche becommert soude sin ende
 van oerbaerlike dmighen ghetoghe sou
 te worden of dat hi inder oneruloedigh
 soetheit soude vermoeden dat hi vol
 comen waer ende nnn hem seluen ver
 werken ende oefenen tot voortgaen der
 duechden **E**nde oec dat sin principael
 meninghe der oefeninghe soude worden
 gheordnert om benoelike denoie te
 hebben of deser ghebreklicher waelluste
 soecken te misbraken en also vande rech
 ter der rechtuaerdicheit die alle herten
 en menighe bekennet ewelic verdoet
 te werden **H**u is te vrighen. waer sullen
 in die rechte mine vinden **D**ie rechte
 mine legghet in die gront der duechde
 verborghen **S**i si openbaert haer i alle

wederspoet. Als exempel die gront der
oetmoedicheit is te begheren versmaect
te sin en hebben wi die begherte proper
lic om die minne goods als hem te behaghe
en bequaem te werden en te behen so ist
warachtighe minne. des ghelincs die gront
der lutsamheit is begherte te liden om go
des willen al dat moghelic is enē mensche
te liden titelic of ewelic. Ende dies ghelincs
is te mercken inden gront van allen doech
den. Ende dan toent haer dese minne wā
noer een mensche in tieghenwoedighe
liden sin ruste vint en dat om goods wil
len. Als laurenus op die tolen legghē
de sprac dese tolen maken my een vertoe
len. Want die brant der minnen om xpo
te liden was groot inder herten en die wt
vertoelt mitten liden.

En derden mael chymen wi op ende
worden mit gode verenicht ouermids
een rustighe aenhanghen gheueficht
mitten ancher des hōpes. Als dat een mē
sche alle die bernerten der zedeliker ende
der gheesteliker oefninghen in alle die
beuoehke smaecticheden der soeticheit
oec van god inghestort mitter snelheit

der menninghen en̄ nutter doordristig
 minen bouen gaet ende in god als in dat
 eynde sinne beuerten onbeweghelic rust
 tet want alse een mensche hem seluē heffet
 bouen allen creatueren en̄ bouen hē seluē
 ende oec bouē allen grauen goods en̄ alsoe
 in sin gheminde mit eenre leuender mī
 nen rustet daer wort die siel in god ende
 god inder sielen omhelsset Ende aldus i de
 sen daen pinnen is properlic ghelegghen
 dat opstymen inden werckenden leuen
 want alle die zedelike duectiden ende die
 duectelike wercken en̄ oec die oefeninghe
 wtwendich ende inwendich die worden
 daer mede gheordniert ghepurgiert ver
 edelt en̄ in verdienten vermemichuondi
 cht Als een mensche dan ghecomen is tot
 een rechte menninghe ende tot een wer
 kelike verdriuende minne en̄ can hē seluē
 bouen alle dinc verheffende alleen in god
 laten rusten vertiert mitten zedeliken
 duectiden dan is hi ghecomen tot een recht
 werckende leuen Ende dat ist eerste deel
 van een gheestelike voortgāt te loue goods

Dat ander leuen der goeder mēschē
 hiet een gheestelic scouwende leuen

en is beteykent mit rachel die scoen was
mer onvruchtbaer in dat beghin haer
huwelics daer naemaels wert si vrucht
baer. also is dat stouwende leuen die wil
onvruchtbaer in dat beghin om die on
ghestoruenheit des menschen die dat leue
mittē oersten niet profitelic ghebruken
en can mer misbruket grotelic in onghē
ordmerdelic te rusten op die gauē goods
En tot desen leue en wort nyemant wa
rechtelic en sachelic gheroepen dan die
verborghen vrienden goods En die trou
we knechten moete buiten staen so lāghe
want si nigheroepen worden tot die verbo
ghen vrienstap goods daer si leue vsmā
den alle wtwendighe solaes ende rust En
alle blyscap inwendich soeken also dat
die wtwendighe sinnen verhesen haer
werkheicheit want si worden siende blit
ende horende doef segghende mitt' minne
der zielen Ic slaep als inden wtwendighe
sinnen ende mijn herte wakket als in we
kelicheit der inwendighe oeffinghen die
daer also wachtich is dat mijn wtwendi
ghe sinne niet en ontfanghen daer mijn
herte mede verbeelt mach bliue. want

die inwendighe minnende opclijninghe
 ende toehanghen tot god ende stadighe
 bibliuende inganghen in god worden hē
 also smakelic ende begheerlic dat hem
 alle wtwendicheit een cruus wort Ende
 si worden also diep in enicheit des herte
 ghetoghen of si hondert milē vā alle mē
Om dan te hebben een **U**schē woēde
 onderwons van desen leuen so moe
 ten wi hier oec setten een bereydinghe eē
 verrieringhe en een voortganc of op
 clymen des leuens Ten eersten dan soe
 moeten wi ons totten gheestelike stou
 wende leuen bereyden willen wi comē
 totter verborghen vrientscap goods Hier
 is te weten als bernardus roert super
 cantica dat vier dinghen sijn die bene
 men een stouwēde leuen Dat eerste is
 alst lichaem enich ghebrec hiet dat der
 natueren quetselic is en pmlucis want
 die siel is alsoe ghenevghet totten lichaē
 ouermids den natuerliken bau der mē
 nen **W**anneer dat lichaem in enighe
 leden of sinnen merckelike ghebrec li
 det of pme dan en lustet der zielen niet
 te stouwen **A**ls wanneer die mensche

11151
kenet groten hongher dorst conde hette siecke
of dies ghelicks het en waer bi sonderlinghe
ouervloeyender gracen goods Ende daer
om leet god den mensche sin lichaem te
gieren in bestreidenheit die hi totten recht
ten scouwenden leuen roepen wil op dat
tet machtich bliue den gheest in alle ma
nieren te dienen Dat ander is becom
ringhe van sorgghen wtwendigher din
gghen al sin si oet goet en duechdelic wat
ghelikerwijs als stubbe of wolms in dat
oghe yherworpen benemet dat wtven
dighen sien Also maket die sorghe der wt
wendigher dingghen blint dat oghe des
verstandes ende wtslutet vanden aescou
wen des warachtighen lichtes Dat der
de is die knaghtinghe der sonden waneer
si inder zielen ouermits den wercke is
of oet inder memorien al is oet die memo
rie in bitterheit nochtan maect si die siel
duyster ende benemet dat scouwen daer
properhe toe behoert puerheit der ziele
Ende daer om al sullen wi ons altoes acht
ten sondaers te wesen nochtan en sullen
wi onse ghedachten niet maken vanden
sonden op die tijt als wi scouwen willen

want scouwen is te veremighen onsen
 gheest mitten gheest goods ende die ghe-
 zichten der sonden maken een middel tus-
 schen god ende ons. **N**ochtan moete wi
 veel mitten eersten ons verdoetmoedige
 in te dencken dat wi alles goets omwoer
 dich sijn en ons verwonderen vande
 onghemetere goetheit goods en onse
 afgrondighe snoothet. **E**nde daer nae os
 mit eenre onbecommerder begheerten en
 mitten standighen toegheesten op rechtē
 in god ende dan wort die sonde achter rug
 ghe gheworpen. **A**nders soude dat ouer
 dencken der sonden vloeyen inder sielen
 ende beletten dat scouwen gheherwys
 dattet bloet benemet dat wtwendighe
 ghesicht als doer dat oghe ghestoten is.
Dat vierde sijn die fantasien der lichaem
 liker beelden die haer schuen prenten in
 herten en dese machmen alre qualicste
 verdriuen also langhe dat een mensche daer
 toe comt dat hi horende doof si ende siende
 blind dat is dat hi alsoe inghetoghen si dat
 die wtwendighe sinnen haer recht ghe-
 brulken niet en hebben ouermids dat die me-
 sche alsoe becommet is van binne mit

godliken dinghen en dan wort dat sine
ghel der sielen claer en puer sonder beelde

Hier is te weten dat daer dierhade
beelden sijn Die eerste beelden sijn
scadelic als beelden die wi ontfanghe mit
enighen ongheordinierden begheerten
of ghenoechten al en sijn si niet dootlic
Ende dese beelden beletten alte seer dat i
wercken der gvaaien goods en bedroeuē
den heilighen gheest onreyn makende
dat beddelzin des gheminden mit direct
der sonden ayer comen die beelden in ons
teghen onsen wille en wederstaen wise
trouweliken mit al onser macht soe sal
ons dat gherekent worden voer ee ghees
telike marthe sonderlinghe is dat salbe
dat wi scawen die oersaken van desen
beelden nae onsen vermoghen Die and
beelden sijn ydel en vallen diavyl in die
herten mer si en ontfaken dat herte niet
mit ongheordinierder begheerten Ende
al en sijn si niet seer scadelic in sonde si
weder trecken nochtan seer vande rech
ten voertganc het en si dat mensē seer
naerstelc wederstaen en scadelic want
een mensche die recht voortganc wil in

Du cheden die moet hem pimen stadelyc
te hanghen in god mit een begheerlic
vloeyen des gheestes als die radien altoes
hanghen inder sommen sullen si weselike
bliuen Ende als een mensche dat niet en
doet dat is een teken van enen ydelen hert
te ende laeuwe vuericheit want daer dat
herte vol is der minne goods daer moet al
le ydelheit wiken als wisten dat men den
enen naghel mitten anderen wt slaect Die
derde beeloen schijnen goet in hese lue of
profitelic mer si beletten oer dat rechte scou
wen Als in becomeringhe van tijtliken
sorghen die gheerlost of oer verdientlic is
Of oer van gheesteliker sorghen als wisten
in menschen die alte strupuloes sin of alte
seer vresende en dies ghehies of oer van he
melsche becomeringhe die niet profitelic
en is ende onstekende inder minne goods
als die curioselic ondersoeken willen van
hemelsche of van ewighe dinghen vander
heiligheit drienoudicheit vanden neghen
choren der enghelen en dies ghehies dat
den gheloue alleen toebehoert willen si
mit haren verstande ondersoeken Ende
want die godlyc schijnt te wesen so gheue

si hem mit selzerheit hier toe en si hietent
een scouwende leuen te wesen. **M**er het
is alleen een curioesheit ende een voetsel
van haren onghesturuen wille ende daer
om en nemen si niet toe in steruen haers
sels en in voertgaender doechden ende
nider minen goods. **E**nde daer om sal ee
mensche verbeelden en verbliden hem al
leen mit die dinghen die hem verwecken
tot gode te dancken te louen te minen en
sijn menscheit nae te volghen offnydende
alle curiose ende onprofitelike ondersoe
ken daer hi niet of en worde ghebetert
ende oefenen hem meer in begheerten
dan in ghedachten als ic nae leuen sal. **E**n
aldus hebben wi cortelic gheruert dat be
let van een scouwende leuen aenghesien
oec die dinghen die wi voersproken heb
ben vanden sterue en vanden wercken
de leuen. **N**u willen wi vernolghen wat
wi behoouen te beueiden.

Hier is dan te weten vanden scouwende le
uen dat ons twee dinghen noot sijn
dat is te hebben twee gheestelike voeten om
te wanderen volcomelic den wech vande
scouwenden leuen dat sijn verstant en min

like begheerte die te gader moete wesen
sullen si die verburghen toepaden des
stromwenden leuens doer wanderen want
verstant sonder milike begheerten is cro
pel en mach niet voertgauen. En die mil
ke begheerten sonder vstant is blind en en
weet die wech niet mer dwaelt mede we
tke. Aldus soe moet dat verstant die milike
begheerten den wech wisen en die milike
begheerte dat verstant doer den wech dra
ghen. Om dan te bereyden den voet der mi
liker begheerten so seyt hugo dat een mil
ke begheerte is een willighe en soete heere
des ghemoedes tot enighen dinghe. Ende
want onse minne verwandelt wort nae
menigherlike begheerten en toeneerghē
Daer om moeten wi subtil ondersoeken
wat minne wi vsmaden sullen of ontfan
ghen. Die eerste dan is natuerlike als be
gheerte tot sine lichaem sine maghe sine
vrienden. Ende gheliker wijs dattet is om o
ghelike dese begheerte niet toe te laten al
soe ist oec grote duediche dese begheerte niet
te volghen dan soe verre alst godlic is wat
dese begheerte indet ons te volghē sachlic
heit soetcheit ghemac bliffscap wellust

en so neyghet si tot sijnlike nachten of be
gheerten. **E**n si begheert oec te vlien al dat
die natuer contrair is tijtlic of ewelic als
hel oerdel vegheiner en te omhelsen al dat
die natuer ghelic is tijtlic of oec ewelic.
En in al dat si aenhanghet gode mit dien
ten mit goede wercken en oefeninghen
hoe edel heilich en volcomen dat si sijnen
te wesen daer soect si in principalic met
god niet haer seluen als ic voer gheroert
hebbe en daer om en is in alden oefeninghe
die bloet wt haer comen ghen verdiente
ghelegghen. **E**nde hier wt comt ten eerste
den sijnlike begheert die stadelic is als si
niet wederstaen en wort. **H**ier wt comt
oec ten anderen een begheerte die daer
hiet een dienstelike begheert die ene me
sche imprint wort vanden ghenen die se
vriendscap bewisen in gauen te gheuen
of dienstachtich te wesen. **E**n dese minne
is toe te laten op dat die menschen niet
ondancbaer en worden. **F**lochtan is si pe
riculose voerde ghenen die die vrese godes
niet en hebben volcomelic. **E**nde men moet
nauwe merckē dat men die sonde niet toe
en gheue om des menschen wille. **E**nde de

se begheerte is verre verscheiden vanden
godliken begheerten want dese soeket haer
seluen in allen dinghen **E**n die godlike be
gheerte en soeket haer seluē niet in ghenē
dinghen mer alleen die eer en heeste wil
le goods **T**en vierden is daer een redelike
begheerte daer ons die rede toe trecket on
mits aenmercken der duechden of duech
deliker wercken of eerbauerheit of des
ghehens dien wi sien horen of vernemē vā
enen anderen **E**n hier in worden wi soe
telic gheneyghet tottē martelaers die vro
melic hebben ghestvedē ende veel ghele
den en tot anderen heilighen om haer goet
leuen dat wi horen of lesen en voort tot al
len eerbaren duechdeliken mensche **E**nde
dese begheerte is edelie dan alle die voort
gaende begheerten want dat is een graed
der duechden nime te hebben tot duechde
Rochtan is dese begheerte seer versceide
vander begheerten die daer toemt wt
der godliker nimen **W**ant dese heeft haer
oersprong ouermids der reden vanden
wtwendighen goeden exempelen ende
daer woet si wt verwert **M**er die ander
heeft hoer oersprong wte heilighē gheest

en wort outsteken te minen die sondes
ende wt exempel van goeden mensche
wort si veel soeteliker beruert in begheer
ten Die vyfte begheerte is gheestelike
want si coemt wt ingheesten des heil
ighen gheests en dese maect den men
sche willich in allen dinghen hem sel
uen wt te gaen om goods willen ende
sijn eer voort te setten ende haer selue
daer niet in te soeken Dese gheestelike
begheerte wort oec bi wilen ons inghe
prent van onsen gheest Ende dat comt
enighen menschen wt der ingheboeren
re natuerē die neyghelic is der minen
of oec wt stadighe naersicheit der oefe
ninghen daer wi van ghewoenten in
ghetomen sijn Also dat si wt natuerē
of wt ghewoenten der oefninghen
gheringhe comen te hebben minlike
wtvloeyende begheerten tot god te mi
nen te dancken te louen en aen te han
ghen alsoe dat haer begheerte seer ghe
lic is der begheerten die vanden heilige
gheest coemt. mer dese begheerte is al
leen te proeue in ghelatenheit ghesto
uenheit ende wederspoot daer die rechte

gheestelike begheerte haer willich in
ouergheuet also bereit te wesen tot alle
wederspoet als tot voorspoet op dat die
ere goods daer in ghelegghen si Dit is
dan die ene voet daer die ziele mede vo
ortgaen sal in dat stouwende leuent

D

Mer want die redelike creatuer ghema
ket is van twee natueren dat is lichaem
like en gheestelike ende elc natuere sin
voorwerpen heuet daer elc nae sinre
ontfandicheit die ewighe waerheit dat
god selue is wt vernemen mach Daer
om sinre twee manieren inden welken
wi comen moghen doer twee weghen inde
baant der volcomenve godliker minen
ende daer om moet dese gheestelike voet
oec in twee manieren bereidet worden
om den wech te lopen Ten eersten is die
mensche van lichaemliker substantien
en natueren en dierre natueren heuet god
voorgheworpen alle dighen die men
nuten wtwendighen sinnen bekennē
mach Op dat rude simpēle menschen
die haer sinne en verstant sin verduuf
tert ende haer begheerte is ghebughet
tot hem seluen alsoe dat si die godlike goet

heit en waerheit in hē seluē niet benoe
len noch bekennē en connen mer inde
finliken creatueren aenstouwē moghē
die onghemetē moghentheit wijsheit
groetheit abelheit scoenheit soetacht
en minne des onsieliken scppers **Dit**
is dan die een maniere ende wech te co
men tot een stouwende leuen als dat ee
mensche aen merket die wercken mo
scppinghe en meret die grootheid scoen
heit subtylheit ordinetheit edelheit su
ticheit der creatueren en vlyest hem da
inden oersprong en scpper alre creatue
ren **En** dan vint hi onghemetheit
in alder dinghen die men god toe scruct
voort so meret hi an sin eyghen smooth
ondancberheit en boosheit die hi teghen
god bewesen heeft **Ende** hoe die moghen
de god hem ghewaerdicht heeft mensche
aen te nemen en om ons wt minne den
bitteren scandeliken doot gheleeden heeft
en sin dierbaer bloet ghestort heeft om
ons te verlossen ende dier gheliken **Ende**
aldus canighen oefenighen salme eerst
werpen in dat fundament der winte
placien **Ende** als dit een wyl crachtelic is

gheofent so sal daer of gheprent worden
in der herten een verwonderinghe der
onghemetenheit goods En denotie vol
van betrouwen wt aen mercken d' waer
dicheit goods tot onsen snode en sondighe
menschen die hi bewesen heuet mensch
an te nemen En oec een grote blyscap vol
minne wt aen mercken dat he die minne
van ons ghedwonghen heuet alsodanige
doot te liden Ende dese drie punten trec
ken ouermids dat verwecken der be
gheerten den wtwendighen mensche op
waert daer hi allencken meer en meer
gheleert wert in desen drie punten En
aldus gaet dat verstant voer en trecket
die begheerte nae hoer inwaert also
langhe dat die begheerte gheweldich
ende drystich wort dat si alle die ander
crachten dwinghet in haren dienste
te sin En als hi hem dati voortmeer
wil gheuen totter oefninghen soe en salt
hem gheen noot sin van beghin te oef
nen Mer hi sal altoes bereit vincte die
drie ghenomde puntē als een fundamēt
daer hi op sal setten die oefninghen des
scouwenden leuens naeden trecke des

gheestes azer sijn eerste arbeit sel wesen te
ontsteken dat vier der minen als een
bernende ouen daer god ter stont toe voe
ghen sal sijn graue die daer die werlt ma
is en die mine dat instrument azer dese
begraede mine die doer desen wech vare
ghen wort en is soe drupstich met si en laet
dat verstant voergaen en volcht nae en
daer om en heint si so seer niet toe in dat
scouwende leuen oft in de duetiden of oer
in steruen haers selfs als die mine die v
reghen wort doer den anderen wech en
aldus is die voet der begheerten bereit
om desen wech te gaen die meest gheofet
wort vanden menschen ende sonderlin
ghe vanden ghenen die subtil en wert
kelic van verstande sijn **E**n andere
is die mensche van gheestelike substancie
en natueren En dierre natueren wort
voorgheworpen al dat me mitten wtwe
dighen sinnen niet begripen en mach
dat si dat mit reden bekenne of mit ghe
loue aenscouwen mach Ende aldus sijn
enighe menschen sonderlin die rustich
sijn van sinnen en niet wetenlic van
verstande **O**f oer die simpel en slecht

sin van begrip en van natuerlike mī
liken begheerten vol ende blide vā her
ten En dese menschen in haer toekeer tot
god ende sin si niet werckelic inder oef
ninghen der verstandeliker crachtē **A**
si beuoelen haer meer gheneyghet en
meer veestappē te oefenen in die begheer
like crachten want si daer ter stont ont
steken worden totter bernender mīnen
goods Ende aldus sijnghen menschen
sint die god trecket doer den anderē wech
Aer niet te nīn als dese ander wech den
mensche bekent is. soe mach in hem daer
nae oefenen en dese selue wech wandere
want al werckiet ghemeynlic die gra
cie nae conditiē der natueren begheeren
de die natuer in haer gheestelic volcomē
heit te driuen **N**ochtan werckiet oec seer
die gracie goods nae die maniere der oef
ninghen die wi aen nemen. Ende god
gheuet een yghelic gracie nae dat hi hē
bereit en bequaem maket die gracie te
ontfanghen en te ghebruken **D**ese wech
dan is godlic ende verborgtē van allē mē
scheliken consten en wort sonder middel
van god gheleert den cleyne oetmoedige

171
minnenden menschen als ihesus seide **Ic** be
lyde ende dancke di vader here des hemels
ende der aerden dat ghi dese dinghen verbor
ghen hebt voer die wysen en vrieden en licht
die openbaert den kleynen oetmoedighen
menschen **Dese** wech is oer veel oerberlik
ende edelre **Want** god is een meester van
alre volcomenheit **Als**oe dat een rustier
of een out wijs die daer ghetoghen wort of
wandert oer desen wech in corter mit ont
fanghen mach meer beuoeliker bekennen
ghe van god ende vanden grondighē doech
den ende des ghehies van alle dat die salich
der menschen aengaet dan alle die docto
ren vander werelt sullen bekennen mit
haer natuerlike wysheit of verreyghen
conste **Oer** soe is dese wech alre naest te
comen tot volcomenheit ende si is alre
lichste te verreyghen met behoeuende sub
tylheit ende vernusticheit van verstande
want si gaet inden wech der begheerte
ende met des verstandes also langhe wat
die mēsche inder begheerten so bēnēde
wort ende oueruloedich in alle gheeste
like rijcheden veruullende alle die mach
ten der sielen dat hem te laetsten opgedāe

wort een puer simpel bekennē mit een
inſchijn der godliker ~~wachten~~ claerheit
dat des menschen natuerlic verstant wt
verheuen also verre bouen alle natuerlike
bekennighe als die claerheit der sonnen
gaet bouen die claerheit der manen Ende
dese wech indet ons dauid seggende sma
ket ende siet want die heer soet is salich is
die man die in hem hopet Ende dat beghi
van desen weghe hebbe ic voer gheroert
daer ic bi gheset hebbe een ghechkenis va
enen boghe diemen inetselen sal. Als een
mensche dan desen gheesteliken boghe
gheslaghen heeft als ic daer gheroert heb
be ende heuet ghetreghen die naerstighe
druende minne die daer begaueet is mit
ter graaen goods so heuet hi sin gheeste
like instrument om der gheestelic mede
te wercken in de wech der contemplanē
dat mē hiet die werckelike minne want
si seer werckelic en druende is De mē
sche tot alle dinghen die men meynet dat
god behaethlic sin ayen lietsē oec die be
uoelike graae of beuoelike minne want
si seer smaelic en beuoelic is. en dit is
alleen een instrument tot allen gheestelike

voertganc in beiden weghen voer die
ghene diese wel ghebruken **A**er wec de
ghenen diese misbruken **E**nde nyemat
sal hem verlaten of verheffen op dit
instrument want een mensche mach
dit instrument vercrighen mit oefe
nighen die daer comen wtter bloter na
tueren **E**nde nochtā sal hi bliue inden
staet der vdoememissen **A**er een me
sche moet nauwe aenmercken die wt
ken die hi mit desen instrument doet
Ende vint hi hem seluē neerstich tot ge
sturuenheit en tot een ouergheue sijn
willes inden heffen wille goods als
ic inden eersten deel vanden boecke
gheroert hebbe **D**at is een teyken dat
dit instrument begauct is mitter gra
den goods **A**er en acht hnt niet seer
toe te nemen in steruen en ghelaten
heit sijn seluens ende in toenemen
der doechden **E**nde naerstich is in te oe
fenen om te ruste in die sinakelicheit
en beuoelike sdeticheit **A**l worde hi oec
alle daghe seuenwerf ghetoghen in
den gheest. nochtā so staet hi inder blo
ter natueren ende hi misbruict die ghe

ne goods tot sinne eyghenre verdoe-
 nissen **W**ant hi is naerlijgher sijn ghees-
 telike gulscheit te veruolghen dan den
 besten wille goods **D**at instrument daer
 dat is die diuende beuoelike gracie off
 minne ende wert ghebesicht in beide we-
 ghen **W**er inden voertgaende wech so
 gaet dat vstant voor ende sdeket materie
 der minnen die si der begheerten offeren
 mach als een biedre daer vliegghet op
 die bloemen om te vergaderen dat honich
Ende die begheerte volghet nae als om
 vanden verstande gheuoet te werden in
 dese wech wil die begheerte voorgaen
 ende dat verstant en mach **e**n mach niet
 volghen dan van verreus **W**ant die be-
 gheerte en wil niet dat men sal denken
 opt ewighe leuen op enghelen of oec
 op god hoe edel dat die ghesachten sijn
 als op sijn onghemeten grootheit mo-
 ghentheit wysheit goetheit ghenadich-
 barmherticheit minlichheit ende des ghe-
 lues **W**er die begheerte wil alleen dat
 wercke doen in eenuoudicheit der begheer-
 ten als mit toegheesten dat is mit toedou-
 uende begheerten een mit god te wesen

1171
Ende hoe edel dat dese toegheestinghe is
een volcomen mensche dat machmē be
uolen mer met scriven **M**er hoe dat hē
een mensche hier toe voeghen sal die voert
gaen wil in desen weghen tot een stouwe
de leuen te comen. dat sal ic bewoerdē en
wetspreken als ic beste mach **O**m dan vo
ert te gaen in desen wech soe moet hē een
mensche oefenen in twee dinghen dat is
in toegheesten en in veremighende in
ne **D**at een is dat lichaem van deser con
templacien en dat ander die ziel of die
gheeste **D**at eene is gheleghen inden on
dersten trachten der zielen. dat ander i
dat ouerste **A**ls een mensche dan ghero
men is totten instrument der contem
placien ende gaen wil doer desen wech
Die dyomysus hietet godlic ende vbor
ghen soe sal hi laten staen sin denche
ende oefenen hem alleen in die begheer
ten **E**nde hebben daer toe bereit veel
corte ghebedelijns inder memorie die
daer verwecken dese toegheestinghe
Ende augustinus hietse ghesuitten
der minen daer men mede sietet i dat
herte ons heven **D**aer hi of seit in mine

boeck. **O** mijn suster o mijn bruijt ghi
hebt mijn herte ghewonder. Ende dese
ghebedekyns sal een mensche draghen
inder herten en oec spreken mitten mo-
de tot gode als of hi teghen woerdich wa-
re. Ende dat altoes wanneer hijt ver-
mach gaende staende leggende sittende
etende drinckende en maken in hē een
ghewoente dat hi se altoes hebbe teghē
woerdich te misten in sinre herten.
Ende dese ghebedekyns mach hi makē
in deser manieren. **O** heer wanneer
sal ic v volcomelic minen. **O** heer wan-
neer sal ic v bloot ontfanghen in dē armē
mijnre sielen. **O** heer wanneer sal ic mi
seluen ende alle die werelt veifmaect heb-
ben om iuwre minen wille. **O** heer wan-
neer sal mijn ziel mit al haer crachtē mit v
veremicht worden. **O** heer wanneer sal
mijn ziel heel in v versoncken en vslon-
den worden. **O** heer ic begheer v heel te
besitten ende mi v heel te offeren en in v
ewelic en onuersteidelic te rusten. Ende
deser ghelyc ghebedekyns mach mē ma-
ken sonder ghetal ghekerwens die gūae
goods oec een mensche ouermits dat in wic

ken leren sal en men false spreken of
ken mit gheweldighe begheerten om
een te worden mit gode inden brant der
godliker minnen ghesmouten te wercken
En mit so danighen toegheesten sal die
nihilke begheerte des menschen altoes
meer inder minnen ontsteken worden
en die gheeste des menschen sal bereit wor
den tot verheffinghe inder contemplati
en Ende als die gheest des menschen ouer
mits stadigher oefninghen inden toeghees
ten gheuesticht is in die verenighende
minne of in die minne die daer veremicht
die ziele mit god. soe sal die begheerte des
menschen worden alsd bernende en druyf
tich en snel als een blixem dat die begheer
te also menich werf als hi haer keert
tot god in een oghen opslach sond' voer
gaende ghedachten die gheest sal voere
in die afgrondighe minne goods mit on
sprekelike dusten ende begheerte god
alleen te besitten alsoe dat hi sal ledich
staen van alle dat beneden god is Ende die
sal hi moghe hondert werf in duysent
ue des daghes wil hi. en dattet sin na
tuer verdraghen mach want dese oefninghe

moet gheschien mit groter bescheidenheit
 op dat een mensche sin natuer niet en
 verderue daer wi nae of verclare sullen
Want dese oeffninghe wert in menighe
 menschen so crachtich als in hem heert crach
 telken tot god dat hem diinet dat hi mit
 lijf ende siel wech varen sal of dat sin hte
 van groter ghewelt storen sal. **E**n daer o
 sin in enē oghenblic alle die crachten der
 sielen vgaert in enē brant der minen
 ghesmouten en also vallen si in god. **E**n
 aldus dat instrument des stouwendē leues
 in desen weghe veel starper ghemaect
 en bequamer om daer mede te werche
 als in god te chymē in toenemē d' duetch
 den in sterue sins selfen in al dat een
 volcomen leuen toebehoert. **N**u wil
 len wi voert roere nae onsen vermogē
 vander veremighende minne om te heb
 ben een deyn bekennighe ende onder
 wys. **D**aer of. dyonysius seit vander
 minen. dat daer een onghestapen mi
 ne is. dat is god selue die daer natuer
 hke inbaert alle creatueren een ghe
 stapen minne. **A**ls wi dan noemen we
 der si is godlic enghelsche verstandelike

bescheidenlike of natuerlike so betekenē
wi mitten naem der minen een verem
ghende macht die daer vande ghenē die
minet en den ghenē die ghenint wort
begheert een dinc te maken ~~der~~ wāt
niet moghelic en is dat twee dinghe ghe
heel en in alle manieren een dinc soude
moghen worden dat een en moeste heel
vergaen daer om als Aristophanos die
philozoop seft en oec aristotiles soeket
die minne die alre naeste ende bequaem
ste veremnghe die den minre hebben
mach totten gheninden. Ende want die
veremnghe dat wi mit god hebbe sille
inder glorien ende oec bider mildheit
goods enighe menschen bi tiden gheue
len in deser tijt is ons onbekent. Daer o
wil ic een wepmich voeren die voerui
pen daer die begheerlike minnende ziel
haer verstandelic oghe op slaen mach
om te oefenen die veremnghe minne
want si haer gheninde dat is god niet
sien noch beelden en mach want god
is een gheest ende die hem te recht
aenhanghen wil die sel hem aenhan
ghen in den gheest ende inder waerheit

Ende al moghen die ghelikenisse der
 menschen een weynich wisen de werch
 nochtan sijn si als onghelinc der rechter
 vereninghe mit gode als god verre gaet
 bouen alle creatueren Ende ten eersten
 mach hi nemen een ghelikenisse wt de
 boom die daer ghegriffelt en gheentet
 wort also dat die ente een boom wort mit
 ten stock ouermids dat voetsel der aerde
 Also wt oec die ziel oimnts dat voetsel der
 gracen ende der minnen een gheest mit
 ten gheests goods daer in deser tijt en
 voelen wi dese enicheit niet als wi doe
 sullen inder glorien Ende oec somighe
 menschen wortet ghegheuen te gheuoelen
 in deser tijt Ende xpus ghelooft ons dese
 enicheit segghende Ic bin die winstoch
 en ghi sijn die rancken vanden winstoch
 bliuet in mi en ic v op dat ghi veel vrucht
 ten voortbrenghen moecht Ten anderē
 mach hi nemen een ghelikenisse vande
 winn daer men een dropel waters i latet
 vallen dat water wert verwandelt in
 wijn ende verliest sijn eyghen natuer
 aen nemende die natuer van de wine
 in verwe roke en smake en alle crichte

19271
Also valt oec die siel in die onghemetelheit
goods als een dropel waters in die groot
heit der zee Ende si behout alleen dat we
sen der sielen ende alle die crachten sin
ghegood dat is mit god doer vloet als
een sterre die diuister is mēer substantie
doer vloeyet wert mitter claerheit der
somen Ende dan sal onse siele wesen die
materie als een lichaem ende god sal we
sen haer forme haer ziel en haer leue als
nu die siel is een forme en een leue des
lichaems Ende die verenighe vā desen
tween sal alsoe edel en ghenoechlic sin
dat een mensche nu te deghen betienē
de waer of benoelt hadt ende daer op mit
aendachten rustede hi en soude hem niet
wel onthouden kommen hi en soude ghe
toghen worden inden gheest En daer
om broeder egidius die derde discipel
van sinte fransiscus nae dat sin gheest
eens wesele was veremicht mitten
gheest goods als dat hi god weseleken
sach. so was sin gheest also gheroet op
ghetoghen te werden hadde hi come
nen op enē wech en mē hadde alleē
dat woort gheseghet paradysus hi son

de ter stont opghetoghen hebbē ghe
weest. alleen dat hi sijn ghecachten ghe
slaghen hadde op die ontgheestinghe
daer sijn siel in ouergheformt was
mit god **E**nde dese ghehekenis wort be
teykent inder missen als inē een dropel
waterslaet vallen inden wijn diemē
conferrere sal Ten derde mach hi nemē
een ghehekenisse van een yser dat men
legghet in een heet vier ende dat al daer
wort van groter herten **E**nde als inē
dat wtneemt dan is dat vier en dat
yser euen groot want inē siet dat vier
also verre als dat yser groot is **E**nde
dat yser hout sijn substātie mer die
verwe is verwandelt ende die na
tuur want sijn natuer is couthheit
ende het is heet ende die verwe was
zwart ende is nu root ende dies ghe
hys **A**ldus wannē die ziel wort on
gheformt mitter godheit soe wert si
mit hem oec een hoetheit en dieph
een lanchheit een een breetheit ende
si verhest al haer werdelicheit
mer haer crachte worden van god
gherwocht die haer leuen is **A**ls dat

1171
lichaem doot is in hem seluen **M**er al in
leuen bevoeren ende wercken is vander
sielen **T**en vierde mach hi nemen een
subtylre ghelikenisse in twee spiegel
want als men twee spieghelen hout te
ghen malcanderen so ontfanghet elc
spiegghel dat beelt vanden anderen spiegel
in hem heel mit sinis selfs beelde dat mit
ander spieghel gheprent is **A**lso ist oec
mit deser verstandelike spieghelen als
der ewicheit ende des menschen herten
Want als volbrocht wort dat woort
vanden boec der nimen **M**in ghemide
is tot mi ghekeert en ic bin tot hē ghe
keert. dat sin dese twee verstandelike
spieghelen teghen malcanderen gheset
tet. als god dan die siel verclare wil mit
ten licht der glorien so ontfanghet die
siel dat beelt ende daerheit ende beken
nen ende ghebruken in god veel volco
mender dan die wtwendighe spieghel
len doen **W**ant die wtwendighe spie
ghelen bliue altoes van malcanderen
weeselic verstreiden **M**er die siel alsd vroec
als si ontfanghet dat glouose beelt des
ewichs spieghels in sinre onbegripheit

ker claerheit so wert die ziele in dē seluē
 oghen opslach verenicht mit dien onbe-
 gripehken gloriosen claren godlike spie-
 ghel ende daer in verslonden ende vbreit
 als hem verbreidet en vernietet een dro-
 pel waters die daer vallet in kane wns
 of als een vouchte die vhegghet in een on-
 ghemeten groot vier. Ende al sin dese
 dinghen daer ic of gheroert hebbe inder
 ghehkenisse also weymich te ghehken
 bi der waerheit die inder saligher siele
 volcomelike sal volbrocht werden als
 te ghehken is een mostertfact bi die
 glotecheit des ouersten hemels. **N**och
 kan wt aldusdanghen ghehkenisse
 mach een mensche nemen een voor-
 worp inder herten ende begheerte in
 dier manieren mit god verenicht te w-
 den ende sonderlinghe in d' oefninghen
 der minen. **W**ant die natuet der minne
 is dat si begheert van twee dinghe een
 te maken. Ende dat hietet oefeninghe
 der verenighende minne diemē hebbē
 moet om desen wech te wanderen.

Dv mocht een mensche vraghen wat
 oerbaer dat in dese minne die verenicht

119721
ghelegghen is meer dan in andere ghe
meynen werckelike minne. Hier op
suldi weten dat dese minne soude mo
ghen comen wter natueren alleen staen
de sonder alle graecen buten den staet
der salicheit alsoe als alle werckelike
minne ende beuoelike minne mach doe
En in haer selue is si god also veel aenge
naem als si vertregghen heeft van die
weseliker minnen daer wi of horen sulle
ende van anderen duechden ende met
meer azer haer werck is crachtigher
ende haeren dienst tot ene voert gien
de leuen is profiteliker dan enighe
dienst van anderen beuoelike en wer
kelike minne. Want si so heet is dat
alle becoringhe daer of verpaghet
werden mit enen toekere tot god recht
als die vhegghen niet en dorren ghe
naken enen pot die daer siet azer si
vhegghen daer om so langhe als hi laeu
we is. Also worden oec laeuwe mensche
veel aengheuochten mit becoringhe
der sonden. Mer niet die vierighe men
schen het en si mit sonderlinghe verhe
ghenissen goods om sin gheninde te

proeuen en een grote crone te bereidē
ende dit en can die ander minne so wel
niet doen want si so vernende niet
en is Ten anderen is si so snel dat si in
een oghenblic doet gaet ende afterlaet
alle menichuoudicheit der hertē wā
neer si haer tot god keert daer die an
dere minne die wil langhe en seer om
arbeiten moet Ten derden is si so draf
tich dat si den mensche veel crachtelik
driuet tot een heel ouerghenē en steruē
sins selues Ende dat die ander minne
die wil mit grote verwinne haers
selues moet steruen dat doet si mit be
gheerten ende mit ghenoechten En
dies gheliken in voertgaen van allen
duerden mach si meer toenemē eenre
weken dan ander minne in een iaer Te
vierden is si also gherich tot haer ghe
minnen dat is tot god dat si den mensche
altoes veremicht mit god sonder alle
middel en dat en doet die and' minne
niet Ende daer om ontfanghet dese mi
ne veel meer bekeninghe van god ende
verlichtinghe ende oec verborghē vrie
scap Want si voert onsen gheest veel ho

ghevinder contentplacien en dieper
der minne ende stadighevinder deuotie
Si verheffet alsoe dat ghemoeude dattet
bluet hanghen bouen alle menichvrou
dicheit en sordhuoudicheit bouen alle v
stoechtheit ende onrusticheit en boue alle
natuerlike passie als boue alle ongheor
dnerde minne. haterij. ydel hope. en vrese.
ydel bliscap en droefheit ende dies ghe
lycs boue alle voorzpoet en wederspoet
bouen eer en scande **E**nde so wat de me
sche oucomen mach hi hanghet altoes
boue alle onghoordnertheit mitte wil
le gheheel veremicht en ghestort in die
lieffte wille goods al mach hi een wey
nich onghesteltheit beuoelen mede on
dersten mensche welke onghesteltheit
nochtan gheringhe verby gaet **D**it is
dan die minne die den mensche alre ghe
rmeeste en lichelicste en volcomenste god
veremicht ende gheliket wanneer si
te rechte gheofent wort en daer om v
blyt si god en sine heilighen als inden
souter ghescreuen staet die druyft des
vloets der minne verblyt die stede goods
die alre ouerste heeft sinu tabernaciel ghe

J

heilicht als mit volheit der gracen

Dv willen wi voortgaen bereiden
 den anderen wech ende voet der cōtem
 placen dat is die verstandelike cracht
 Ende dat ghebuert als die drie ouerste
 crachten wel gheordniert sijn die daer
 hieten vstandelike crachtē of oer die gees
 te des mensche want nae die drie crach
 ten hiet mē die ziel een gheest te wesen
Ten eerste so moet die memorie bereit
 wesen als dat si in haer niet en laet ves
 ten enighe ghecachten die hier neder
 waert trecken moghē als totte onders
 ten crachten der sielen dat is totter be
 gheerlike toornlike of onredelike cracht
As dat hi hem wachten moet van alle
 nrenten der ghecachten die trecken
 tot onghoordnerde begheerten in e
 nich dinc dat beneden god is hoe edel
 ende heilich of profitlic dattet in hem
 seluen schmit te wesen want die ongho
 ordnertheit der begheerten maket
 dat dan onprofitelic is scadelic **D**es ge
 hies van die ghecachten die treckē mo
 ghen tot toornicheit afgonsticheit bit
 terheit muurmuraen afterclap en dies

999
ghelijcs die daer die soeticheit des ghees
tes verninden Ende oec van allen ghedach
ten die die mensche te seer becomeren inder
reden mit wtwendighen dinghen al en
sijn si niet quaet in hem seluen **M**er hi sal
altoes sijn memorie va en onbecomert
en ledich houden van allen muestighe
der beelden en der ghedachten die hem
in vallen in enigher maniere die niet
profitelken sijn toteen milic inloeyē
tot god Ende daer sal hi alre best mede te
gader houden en bi god voeghen alle die
krachten sijn ve sielen Ende hier toe en
is gheen niet dan dat een mensche sta
dich sijn sijn herte op te rechte in god mit
milike wtuloeyende begheerten ende
mit corte vierighe ghebedekijns als
voer gheroert is **W**ant een keerse die
ter stont wtgheblasen is. also laughe als
die volket so machinēse alte gheringhe
weder ontsteken Also ist mit een ziel die
haer die wil opricht mit miliken wt
vloeyen tot god also vroech als si haer
voeghet tot god waert so daelt in haer
die vlamme der godliker minnen daer
si mede ghelochet wert altoes in god te

hanghen mit milken toegheesten en
dit houdt dat herte so vu dat daer ghee
beelden in vesten en moghen als wi na
bet horen sullen Ten anderē moet dat
verstant oec bereit wesen en te deghē
gheordiniert te wesen om te mercken
in dat verstandelike licht der godliker
claerheit Tot wellken bereitsel ~~in~~ alle
toe en hoert puerheit die mē verrijgē
oimits tranen en suchte die dat oghe
wasschen en reinighen Als dauid seit Ic
sal mī bedekim wasschen alle nachte
dat is ic sal mī herte daer men god me
de siet reyn maken mit minē tranē vā
alle minen sonde want anders en soude
men dat invloeyen der godliker claerh
met te rechte ontfanghen moghen Als
een spiegel dat een menschelic aensicht
met claerlic ontfanghet wāneer dattet
is verduystert mit eens mensche adem
of mit anderē dinghen. mer het moet
oec hier puer wesen Als dat in sinē sou
wen ghen curioesheit of oec nyeplich
ticheit of vermetenhe of oec ydelheit of
onvruytbaerheit ghelegghen en si Alst
ghebuert wāneer die oefinghe des stou

1731
wens alleen ghesaet dat verstant en
die begheerlicheit en heeft daer gheen
werck als inder werkinghe der god
liker minen en der eyghenre betel
ghe sonderlinghe in sterue sijn selues
mer die begheerlicheit heeft een and
voerworp haere verwekinghe als
curiositē en des ghelucs Voert meer sal
die vstandelike rucht wel bereit sijn en
bequaem so moet si in dat eerste inschijn
der godliker gracie en claerheit of waer
heit haer keren tot haer seluen tekenē
of alle dinc bequaem ghemaket is om
te ontfanghen dat edel inwercke go
des Ende daer seit bernardus sup tan
tica Als die waerheit in dat ghedanc
ke schijnt ende dat ghedanc in waer
heit haer seluen besiet ende niet en vint
inder conscienciaen daer si of mach be
staenit sijn in teghenwoerdicheit des
onghemeten conincs dat is een goet
dat bouē alle gode behaghelic is Noch
tan en is dit niet ghenoech mer wie di
ghen moet dat verstant vnde in dē mē
sche salt enē vrie onbestaenden toegang
hebben tot god inder contemplaac dat

is dat men niet merckelics en vvinde
vanden sonde mder confaencien het
en si of ghedaen mit warachtighen
wouwe biechte en penitentie **D**at der
de is dat bereijfel vanden wille die haer
seluen also volcomelic wtstorten sal in
den liefften wille goods dat si nerghent
en bliue hanghende an haren eyghen
wil en niet en can vvinde in tyt noch
in ewicheit enich dinc so swaer so hert
so pijnlic so contrari der natueren aen
te gaen of te liden om goods wille hi en
vint hem daer altoes bereit in het si scā
de veruolch onrecht verlies van tūtlinc
goet of van vrienden siecten pijnen ende
al dat men bedencken mach in deser tyt
of in ewicheit daer moet hi hem willich
lic in ouergheuen in den liefften wille
goods dat die in hem gheschien moet al
waert oec ewelic in die pijn der hellen
te legghen **E**nde dit willich ouergheue
maket enen vrien toegang tot god ende
te bidden al dat god gheue mach ia al
dat god selue is **A**nders hoe sal een mēsthe
mit reden al moghen eysschen dat god is
ende gheuen mach hi en moet eerst al zat

1771
hi is ende gheue mach in doen in liden
god offeren mit milder herten en min
like begheerten Ende dan is een mensche
eerst properlic gheheel tot ghekeert en
bequaem ghemaect al die in vloeyen
der gracen goods te ontfanghen ende
dit hoort altoos voer te gaen inde toe
keer tot god Ende dat sal den mensche
vu maken dat hi nergent inden on
dersten menschen belet en sal worde
hem bloot te offeren inder ~~bloter~~ in me
der bloter minnen goods Ende daer na
dat hi hem bereidet in desen daen daer
nae mach hi oec verwachten de wesen
die godlike ende gheestelike in vloede
der menichuondigher gracen ende ver
lichtinghe goods Als dan dese verstan
delike crachten aldus bereidet sin soe
is oec desen andere voet des verstandes
ghemaect ende bereidet om te lopen
mitten bekennē in die verborghē we
ghen der gheesteliker contemplacien
want dese drie voerscreuē maken een
gheestelic ghesicht Ende gheliker wijs
dat die verenighende minne is een
voorloop daer die voet der minliker be

gheerten toe tidende is inden enen werlt
 daer die begheerte voortgaet Also is die
 radie des godliker verstandeliker claer-
 heit een voorwerp daer die voert des v-
 stants toe tidende is als si voert gaet

Hier is voert te weten dat die godlike
 inloeyende verstandelike claerheide
 daer die menschen mede werden verlicht
 toe bekennen moghen ghesien in du-
 sent manieren want die heilighe
 gheest in ontallike manieren werckte
 mach. Nochtan sijn daer in te gheue
 die graden nae ghelikenisse der sonē
 wies claerheit van onsen wtwendige
 ogghen ontfanghen wert in drie ma-
 nieren. Datis een voorwerp der sonē
 als hout steen aerde daer die sonne op
 schijnt. Ten anderē in die indien der
 sonne. Ende ten derden in die substācie
 of in dat wesen der sonne. Also ontfan-
 ghen oec die menschen in drie graden
 dat in schijn der godliker claerheit en
 op dat ghy niet en dwaelt so is altoos
 bi een blit en een licht of een godlike
 claerheit te verstaen een verstandelic
 licht dat ons gheuet een bekennie van

godliken of gheesteliken dinghen en mit
een claerheit die te ghehken is der wtwe
digher claerheit. **T**en eersten dan so mach
nien ontfanghen die claerheit der ewi
gher somien in die voerwerpen dat sijn
die heilighen scriften daer si onder den wo
ke der littenen ouermids der ganē des ver
standes vinnē alsde hoedh hemelsche en
godlike bekennē en diepe sinnen datse
ghien doctoers en souden moghē onder
vinden want si onspreeklike sijn daer
dat edel herte mede verlicht wiert ja dat
verstant wiert diuynl also vich van be
kennē dat die siel ontfanghet so menigh
hande verborghen ende diepe sinnē in
den scriften dies alle gader treket tot
voetsel der nimen. als daer menich wo
ert is inden ouden en nyewen testamēt
en daer wiert die gheest mede vheuen
Als broeder rogier van sinte franasus
oerden van hem seluen seide Ic weet
een mensche die hondertwerf in enen
metten en ter auentuerē in allē veer
sen opghetoghē heuet gheweest tot die
alre hoedhste verstanden der godliker
verbuighentheit ende nochtan en noch

tan weder stont altoes die mensche de op
treck mit al sinre macht Ende bi wi
len moet in hem andoen so grote ghewelt
om te vlien die verborghen omhelse goods
als emch mēsche arbeiten mach om god
te ghenaken want god opluket die mē
sche bi tiden also seer ouuloedelic de stoet
sinre godliker graciē ende goetheit
dat die mensche bekennet in een seker
heit vestichde hi dat oghe sins verstan
des daer aenchtelic in hi soude also diep
vfincken in die afgrondicheit goods
mit sinē gheest dat hi daer nimmermeer
weder leuendich wtcomē soude **Siet**
dit sin die woorden van broeder **Wgier**
Ten anderē so mach mē se ontfangē
in haer radien als die gheeste des mē
schen ophanghende scouwēt die ewi
ghe dinghen ende daer also in vheue
wort dat die gheeste meer ghegroecht
wert vanden heilighen gheest dā hi
hi werchet en wort ghetoghen bouē
hem seluē daer mē ontfanghet wonder
like claerheiden der bekenninghen vā
der heiligher drienoudicheit vander
ewigher gheboorten vande wddertlike

11771
wercken des heilighen gheestes en des
ghelikes **I**her of seit dyomsius ad ti
tu. keer di totter godliker radien recht
of hi segghen woude **E**n soekeer ghee
aude leze noch gheen ander e v e p l a e r
Mer keer di seluen miwaert en opboe
de alle dine crachten keer di seluen tot
ten godliken licht daer ghi sonder mid
del van god gheleert ende gheestelic ghe
uoedet moghet wden **A**yt welken sta
dighen inkeer tot god en bekennit ghe
van god en gheestelic voetsel die mesche
meer wandelt in de hemel dan in de
aerden **E**nde bliuet hanghen in god als
die radie in der sommen **E**nde mit dien
gheesteliken radien wordet die siel ghe
estelike ghespiset gheuoedet en in god
ghetoghen **E**nde daer mach si mit gro
ter stidicheit also in worden gheweset
dattet haer arbeit is en verduet weder
neder te comen ende een cruus mitten
nedersten dinghen betomert te sin **A**ls
wi lesen van eenre heiligher maghet
die clara hiet dese hadde al haer ghe
dachten en begheerten inder minnen go
des ghetworpen en mit al haer crachten

was si alsoe stadich in god vloeyende dat
 haer siel of gheest altoos in god schieen te hā
 ghen Ende het wert vertoont eenre deuo
 ter personen dat die godlike radien sond
 ophouden altoes in haer vloeyende waren
 daer si mede gheuoedet wert Ende dese vloet
 toech al haer crachten opwert in god al
 soe seer dat si al haer natuerlike crachten
 verloes Het ghemel eens op enē dertienē
 dach dat si also seer crachtelic opghetoghe
 wert als dat si dertich daghen daer na vol
 ghende bleef opghetoghen also dat si ghee
 memoue en hadde van werckeliken dingē
 noch gheen verstande der dinghen die
 bi haer ghesiecen si outfinc ghen spise
 of drank en si en hadde gheen gheuoelen
 haers lichaems Daer nae doe si quā tot
 haer seluen so doch haer dat die dertich da
 ghen mer due daghen gheweest hadde
 En vier maenden na desen dertich daghe
 als si haer mit aertschen sorgien becōme
 ren moeste haer seluen want si een abdis
 se was vā een doester so en conste si haer
 herte met nederwert gherrighen of op
 tytliken dinghen denken Ende si vernoe
 den dat si altoos soe ghebleuen soude hebbe

en hadde si niet stadeliken ghedronghen
worden haer herte te bedōmeren mit tū-
liken sorghe. Ten derden so mach men
die ontfanghen in hare oerspronc dier
ic die derde staet of bestuue sal en aldus
hebben wi die bereidinghe vande stou

Om ten anderē te swenden leuen
voeren hoe dat mē dit stouwende
leuen sal vertieren so is te weten dat die
onghemete miltheit gods nae dat hem
die mensche trouweliken bereidet heuet
haer niet onthouden en mach si en moet
den mensche begauen niet alleen mit be-
uoelike gracie ende nime mer si wil al
die sedelike duectiden oer hoedelic vertiere
ende verheffen mit volcomen gauen tes-
heilighen gheestes daer die hede mensche
mede vertiert wert ende god anghenae
ia gode ghetrouwet wert en sonder mid-
del bi tiden veremicht want die heilighe
gheest coemt dan mitten drien gottliken
duectiden en als oen fonteyne mit seuē
ruieren so doervloeyet hi alle die cunctē
der zielen en veruultse mit sinen gauen
en op dat wi hebben moghen hemnisse
van desen gauen die dat stouwete leuen

verriert **H**oe is te weten dat die eerste
ganc hiet amor. dat is kinthike vrese die
aldus die nel verriert **W**ant sinte thomas
seit dat die gancen des heilighen gheestes ma
ken die crachten der sielen doet in volcomē
dat si seer verriertlic werden vande heili
ghen gheest also dat die heilighe gheest
gheweldich wert in die crachten der sielen
te werthen wath wil want si maket die
siel datter gheen verstant in en bliuet die be
nemen mach dat in werthen goods maer
wert daer volcomeliken ondergheworpen
beide in wederspoet en in voerspoet **E**n dit
doet eerst die kinthike vrese die daer pren
tet inder herten tot god een waerdelike
eerwaerdicheit die ten eyghenen wille
mit bliscap ende begheerten heel werpet
onder ten wille goods ende prentet oec mit
herte een edele staente voer god als hi yet
doet dat god mishaghen mach welke staē
te dat herte veroetmoedicht en veriveket
tot versmaetheit en mishaghen sins selfs
voert so werpet si alle kinthelike vrese of
als van helle veghemer oordel doot en dies
ghelias en oec tithike vrese als van pimen
staenden verlies van goede veruolch van mensche

ende dies ghelucs **W**ant si haer settet in
die heffte wille goods en laet alleen in
mensche vrese die god an gnet als hem te
verdoornē in sin mine te vertouden si
heymelike vrienstap te verhesen ende dies
ghelucs **A**lso dat si wt werpet alle vrese die
pne maket en arbeit haer seluē te veran
deren inder minen en die drucke des hertē
die vander pmilker vrese comet veruot
si in sueticheit **A**ls dauid seit **O** here hoe
groot is die menichuondicheit d'innre soete
heit die ghy verborghen hebt den ghenē die
di vresen **D**ese vrese steket wt dat luchtē
oghe dat is die doct in oeffeninghe enē
doechdeliken wercken alle vreesende me
nighen die verborghen moghen wesen
in allen secdeliken doechden die ghehan
tiert worden vanden menschen die god
properlic niet en soeken **E**n hi verheffet
die menighe in god alleen want die oer
sprone der werckten wt god comet dat is
wt den heilighen gheeste ende aldus vae
ren veredelen en verheffen die gauē goods
die zedelike duechden mit die minlike me
nighe die si in god voeren ende maken
den werckman willich en begheerich om

god goet te doen en quaet te liden. Dese vie
se werpt den mensche onder alle creatie
ren nae sin eyghen beuoelen ende oec na
sin begheerten als dat hi hem selue sond
alle gheueynstheit iekent die snootste
sondaer der werelt te wesen. Ende begheert
oec also van ander menschen gherekēt
te werden hem verblidende in alle vsmact
heit. Ende die lieten in dat ewangelie ar
me van gheesten te wesen dat is oetmoe

Die ander gaue Dich van begheerte
des heilighen gheestes liet pietas dat is
een heilighe smeltinghe der sielen ander
duetheden der goddiensticheit. Dese god
diensticheit is een gheestelike deuotie tot
allen diensten goods. ende een begheer
te daffe alle menschen hulpelic ende on
strandich te wesen die daer toemt wat een
in bloeyen der minnen goods. Ende ghelik
wens dat seculike duedede in wercke vā
barmherticheit haer menighe natuerlic
of menschlic is. Also is die menighe van
goddiensticheit alleen godlic inder oeffin
ghen der werken der barmherticheit
want god is in allen dinghen haer waer
om. Doert is te weten dat haer oeffinghe

ghelegghen is in drie manieren van wijsē
Ten eersten in gode mit groter minne
ende begheerten te eren te danken en te
louen ende naden hefften wille goods he
seluen te steruen en den dienste goods nae
sine vermoghen oec in allen menschen
te vermeren. **W**ant op dat woert vā
sinte paulus **O**effen di selue tot goddiens
ticheit. **B**ernardus **G**oddiensticheit is een
stadighe ghehoednisse goods een wer
kelike bibliucheit of ten ~~bibliucheit~~ **w**ic
kelicheit der menighen om godlike di
ghen te verstaen ende een begheerte die
sonder ophouden druuet den mensche in
der minne goods also dat si den mensche
noch dach noch vre en laet rusten si en daf
ten voort in arbeit der oefninghen ende
naersticheit in toenemē van duechden
of in beuoehke gheestelike soeticheit
ende in bliscap der ghebruken goods. **E**n
dit is seer teghen die ledighe traghē ghees
ten die in haer oefninghe vele beuoehke gan
te ontfanghen ende beuinden in hem
seluen enen veriden wille tot allen goede
Mer desen gauen sijn si also ondancbaer
dat si nochtans so veel tyts leechlic toebrē

ghen souden sonder noot die nochtā mit
 ghene wtwendighen sorgghen belasten
 sin van noot en so grote vreeschap hebben
 in god te vloeyen. Och wat groter vrede
 sullen si daer of ghenen moeten om der
 ontandbaerheit der gracen goods. Ende
 het schijnt dat haer deuocie in eer ghe
 schiet wt natuer dan wt god nae dien
 dat si om cleynne saken of oec sonder sake
 haren tijt so ledich of ydelic toebrenghē
 Want die minne trecket enen mensche
 altoes tot haren oersprong daer si wt
 gheuloten is. Waer dan haer minne wt
 god so soude die treck also arachtich sin
 tot god dat si den legghen gheest in haer
 niet en soude comen ghedogghen. Ten
 anderen is si verwreckende in haer sel
 nen in bewaringhe der heilicheit. Als
 die wise man seit. In alre bewaringhe
 wacht din herte. Want daer wt comet
 dat leuen ende dit is sonderlinghe noot
 enen mensche die toeneimē wt in dat sou
 wende leuen. want een mēsche en mach
 niet goddien stelic beroert werden in en
 moet heilicheit minen. En daer om doe ihu
 die stouwende siele riep tottē in wedighē

menschen om een onderstant te wesen
anderen menschen in werken der barm
herticheit so antwoerde si in dat boec der
minnen Ic hebbe wtghetoghen minne roch
dat is die wtwendighe becōmeringhe
och hoe salicken weder anghetiecken. Ic
hebbe ghewasschen minnen voete dat is
die verstandelike macht en begheerlike
aacht Och hoe sal icse weder om ontēyn
maken als mit beelden van creatueren
want een mensche die hem irwaert he
ert heb is onmoghelic hi en moet ouer
mids middel der sinlicheit somd wile dit
aerde raken en liden enighe ongheword
mertheit inder sinlicheit. Ten derde is
si werckende in oueruloedicheit der broe
derliker ontferrincheit sonder wtneemē
der psonen tot allen menschen in ghees
teliker of lichaemliker onderstaundicheit
Wāt si leidet den mensche wtwaert mit
eentē minliker compassien of medelidē
die dat herte beweghen maket en me
delidende in alre nootdrusticheit van
allen menschen Ende so wesent si in den
mensche een ghemeyn minlic neyghen
en wtuloepē tot alle creatueren om hare

scapper wille en maecten goetwillich
 dienstich ende bereit in allen ondsdade
 naebescheidenheit. **D**ie derde gaue het
 men saencia. dat is wetenheit der din
 ghen die wi sullen ghelouen ende doen
 of laten also dat een mensche niet en dwa
 elt vanden weghe der rechtuerdicheit
 want het is een ouer natuerlic behene
 dat inghestort wort op die rede des mes
 schen daer hi mede oefene mach alle sede
 like duechden inder rechter volcomenheit
 gheuende wanchtich behen en besceide
 heit alre duechden. **D**ese gaue verlicht
 en ordimert den wtwendighe menschen
 gheleker wis dat die gaue des vstandes
 ons voeghet en verlicht tot inwendighe
 ende hemelschen dinghen. **D**ie dan dese
 gaue der wetenheit sulichliken ontfan
 ghen wil die moet in hem selue maken
 een inwendighe naersicheit te sternen
 alle sonden ende onvolcomenheit en te
 leuen in alle duechden in volcomenheit
 en altoes willen daerliker en volcomen
 heit die doechden behenne en om die te
 behenne naersaghe ondersoect te doen
 en god te bidden. **W**ant daer dmet ons

die gaue toe **E**n also dienen properlic dese
drie voorgaende duechden ende gaue
den werckenden **l**euē ghehkeri vns dat
die naeuolghende gaue dienē den vrou
wenden leuen **D**ie vierde gaue hiet mē
fortitudo dat is stercheit om vernolghin
ghe te doen alre goeder wercken en oefni
ghen **E**nde ghehkeri vns dat die drie voer
gaed' gaue de menschen vernieren tot vol
comelheit des werckēden leuens **A**lso be
ghint die gaue der stercheit den mensche te
vernieren in dat vrouwende hier is te wete
datter twee maniere van stercheit sijn **D**ie
ene hiet mē simpel stercheit die den mensche
also sterck maket dat hi al dese onderste di
ghen mach verwinnen **E**nde sonderlinge
wert si ghegheuen tot drie dinghen **T**en
eersten wercken manlike wercken daer
men mede mach verwinen die sonde en
alle becōmeringhe des harten en vsmade
alle die nederste dinghen en beware alle
veraeringhe der duechde **T**en anderen
te striden sterckelic teghen die becōringhe
des viants des vleisches en der werlt **T**en
derden te draghen alle verdriet liden ende
wederspoet in rechter lidsamheit **D**aer

en

cassidorus of seit dat lussamheit verwōmet
 wederspoet met vechtende mer lidende
 met murmurierende mer danckbaer we
 sende lussamheit is die doechde die alle
 vilheit der wellusticheit of doetsin di ghe
 ne die een clare en een reyne siele gode offert
Ende dan wort die heel mensche butē ende
 binnen ouerghetoghen mit homichuloe
 yende sinake **W**ant als dauid seit mit hē
 bin ic mi dat verdriet so is hi in die teghen
 woerdicheit der hogher drienoudicheit
 daer si of ontfanghet den homichuloepe
 den sinake der inwendigher soechtheit
 ende vertroostinghe mit welke twecke
 der sueticheit hier versmaet al dat der
 werelt angaet van alle onghoordi
 mertheiden der begheerten of der berō
 mernighe van gheesteliker droncken
 scap met en beuoelt alle pijn verdriet en
 wederspoet **D**ie ander hiet mē dubbede
 stercheit welke stercheit doet den mēsche
 opclimē bouē alle gheestelike troost
 en beuoelike ginne **E**nde bouē alle gauen
 goods hoe groot edel en menichuoudich
 dat si sijn also dat si in gheente wijs rustē
 en wil op emighe gheestelike vertroostinghe

of suetichede of vtonighen of op enighe
andere gaue. Mer alle dinc wil hi doen
gaen op dat hi nae sinne begheerte vin
den mach de ghenē die hi alleen minnet bo
uen alle dinc. **D**ie vyfste gaue is ghe
hete consiliū dat is een beraden en seker
verkeusinge der dinghe die god behaecht
luste sin. Dat is properlic een gaue des
rades daer wi mede gheleert worden te on
dersteden nader rechter rede waerber
lic betamelic en gheoerlost is en daer wi
mede vheue wordē te vkeusen dat gheoer
lost en betamelic en oerbaerlic is. En oec
daer wi mede dapper sin dat mede te v
uolghen tot doechdelike werthelicheit. En
dese gaue wort ons oec ghegheue tot an
dere menschen hier in te raden welke ga
ue ondersceit heuet vander gaue der
wetenheit. want wetenheit leert recht
oerdel gheuen naden regulē der ewigh
wet die ons voerscreuen is. Mer dese ga
ue leert ons naden voerscreuen regulen
der ewigher wet wel te onderuinden
wat ware hoghe en volcomē dinghen
wi sullen laten en doen daer wi ghen
seker regel of voerscreuen en hebben. **Wat**

si van een yghelc met ghelinc en sijn te
 doen of te laten. **D**ese gāue leert ons niet
 alleen te scouwen die wt wēdighe menich
 uoudicheit **A**yer oec die inwendighe me
 nichuoudicheit leert si bonē gaen ī m wē
 dicheit des gheestes. **E**n maket in ons ene
 ghelekenisse en een ghenoechlic voerbewi
 sen der omwefelike emicheit in dē bāt der god
 liker mīlker ghebrukemissen het is een ho
 ghen raet mit god alleen wille verenicht
 te wesen inder begheerten **A**yer het is noch
 een hogher niet mit god wille verenicht
 te sijn in emicheit des willes oec in alle we
 derpoet mit welker verenicheit xpūs sijn
 ghebet besloet voer sijn lide doe hi sprac
Vader niet minne wille mer dinen wille
 ghesriede en dat behaghe den vader bo
 uen alle dinen. **E**nde dan wert die gothike
 wille den rechte mīnaer die ouste blusscap
 des gheestes. **E**nde dan wert een mensche eerst
 bequaem alle die gāue goods ī hē te ontfā
 ghen nae die rat hi hē seluē en sijn eyghen
 wille en alle dinen volcomelic om goods wil
 len sonder weder treck versaket. **E**nde dan
 heeft hi mit elre ene dubbelde gheest
 des vaders ontfanghe als hoghe en grotedi

Q

ghen te doen en mit begheerte sware en
herde dinghen te hiden. **D**ie seste gane
wert gheheten intellectus dat is een ou
natuerlic licht dat onse vstant verlaert
en versubtilt om te begripen die inwen
dighe gheestelike voortganc des scouwē
den leuens mer dit licht epschet enē inwē
dighen mēsche een vheffinghe bouē die
sinnē en sijnliche beelden en dat een mēsche
steruet alder natuerē en leuet gheestelic
den gheeste en hoe dat wi die natuer dat
is die natuerlike passien meer tōns dode
die properlic die sake sijn der diuisteris
sen des verstandes so wi oec meer inwē
gauen des verstandes verlicht wordē enē
daer wt so verarighet die mensche een ghe
estelike opdrinende begheerte tot god die
den mēsche wacker en dapper maket enē
houdet hem altoos in god te kerē. **D**ese ga
ne heuet due graden. **D**ie eerste gane wit
inden mēsche simpellheit en eenuoudich
des gheestes en claertheit des verstandes
Also dat die gheest t hem seluē wordet ghe
eenvoudet ghedaert en ghenollet van die
gracē en ganē goods. **E**nce also wert die ghe
est gode ghelic ouernits die gane en god

like nime en in eenheit gheuestet mitte gheest
 goods **D**ie ander graed leert dat sionwende
 senē ordinerē sonder alle dwalinghe en wāde
 tē inden gheest als in hemelsthen dinghen ende
 godlike dinghen diep vstant te hebben **E**n wt
 alle ghestapen dinghen en werckē goods die
 pe grondighe verstant te nemē en op te voerē
 in god hem te dancken te louen en nime in alle
 dinghen **D**ie derde graed is een volcomē beke
 ne in die hoghe cōtēplānē daer hi god in sion
 wet in gheestelike ghelikhemisse die sijn vstan
 demisse gheoffert werden als dat hi daer niet
 in en dwaelt of bedroghen en wort si gheuen
 ons een bekennē vander ghelicheit goods die
 wi in ons hebben ouermits grae nime ende
 duethde **E**n oer vander eincheit die wi inden
 gheest goods besittende sijn ouermits ghebru
 zehet nime daer die siele mede ghe wrocht
 wordet meer dan si wercket als wi nae hore
 sullen **D**ie senende gaue hietmen sapiētia
 dat is een smakende wijsheit daer augustin
 off seit in dat boec der heiligher daenondicheit
Dit is dat rechte onderscheit der wijsheit en
 der wetenheit als dat totter wijsheit behoert
 een verstandelic beken der ewigher dīghen
 dat daer ontfanghen wert mit een gheestelike

K

benoelike voersmakelicheit der hemelsther
en godliker weelde mer totter wetenlykhe
enen redelic beben der tithliker dughen of
sedeliker duedē. Dese smakende wijsheit
gheuet een warachtich bekenniē die dat v
stant leidet in alle waerheit en enē gheestel
ken smaer die onse begheerte oprechtet tot
een smakelike minne des ousten gods. En hie
werck is god te stouwe wt minne mit enen
ouderuindelike smake mēter begheerte.
Dese smakelike wijsheit in hore hoerlicheit gheuet
so is si ongheschapē en hietet die ongheschapen
wijsheit ende is properlic die sone gods of die
wijsheit des vaders die daer begheert altoes
den verstandelike creatuere een gheschapē sma
kende wijsheit in te storte daer si mede ghetoge
worden in dat ouerste goet te bekenniē te minne
te ghebruken en aen te hanghen. En dat ecelste
dat si in dē mēsthe wercket gheestelike dat is
eē tucht die daer gheschiet in enichat des ghees
tes. En het is dat laatste middel tusschen god en
ons tusschen wercken en ghebruken of gheue
ocht te werden tussche leuen en sterue of ontghe
esten. Wat properlic tucht of tucht is dat men
men beuoelē mer nimmermeer begheerte of be
worden as daer comet onspreekelike begheerte.

wt te ghebruken dat ewighe goet en te be
 slute dat onghemetē goet dattet alle mēsthē
 ongheloefflic waer die des niet gheuoelt en had
 de van wellē tuch of trect wi hier meer noch
 nae roere sille. En also hebbē wi cort gheboert
 hoe die mēsche verniert moet wesen die i dat
 gheestelike stouwende leuē hebben wil enen
 rechtē voertganc. **E**n derden willen wi
 veruolghen hoe dat men in een gheestelick
 stouwende leuen sal voertgāe en opthimē in
 volcomenheit. Hier is te weten dat nyemant
 te rechte voertgāen mach in een stouwende le
 uē hi en moet hem mit een naerstighe stadich
 pnie te houde and oesinghe vande inwendigē
 mēsche. Och lary nē vint so vele deuotel nē
 schen die mit enē goedē simpele menighe hē
 seluē keie vā inwendighe mensche tot wtwe
 dighe dinghen die nochtā min oerber en noot
 sin of oer die oiuloedich oft onsprekelic sin of
 daer gheen macht an en legget. En dat ghesiet
 ouernids een natuerlic of sinlic toeneyghē
 dat hem daer toelodzet. En als hi dus wtghe
 keert is so beghint hi wt onbehoetheid alle hē
 wt te dwalen mit verstrytheit des herten
 also dat hi met en achtet hē seluē in toekeren
 als hi te vorē plach te doen. En dan soe wasset

177
weder in hem die onghoordinertheit des
ondersten menschen mit welker onghoor-
dinertheit si gheringhe gheuāghe worde
als in veelheit van woerden in nūheit vā
meere te horen in gheselschap van vriende
in wt divalen der sinnen in slimmicheit vā
begheerte en in deser ghehken die daer geef-
telike begheerte in bestaet onsmakelic te
wden ende die gheestelike naestich bestaet
te trāghen en die oefninghe bestaet onghē
woenlic te wden En als hi hem dan weder
inwert kerē wil so en vint hi in sinre hē
te gheen ruste mer hi vint hē vconckert
verstrooyt en vand godliker vborghē vrien-
schap seer veruieret Och hoe cleyn en licht
is dat i ons bedroeuēt den heilighē gheest en
benemet ons dat in vchen goods sonderli-
ghe nae dat wi gheropen werden totte in-
wendighē omhelsen en gheestelike ghebun-
ken als wi lesen vā eeme heilighē maghet
die clāra heit dat si nadē inwendighen roep
goods daer si sonderlinghe beguuet was op
den tijt hadde een cleyn beuoerte vā eyghere
behaghentheit En daer om so wert haer ont-
toghen vinstien ier lanc dat in vloepē des
godliken lichtes en der godliker soeticheit

En daer om so moet een mensche doen een
 ghemeyn offreden alre creatueren en alre
 natuerliker passien also dat ghen dinc en
 bliue dat tusschen god en die minnende ziel enich
 middel maken mach en aldus mach hi mit
 volle betrouwe aen neme de wech des gheeste
 like stouwende leues. Voert is hier te merke
 dat die opchymē des mēschē ghelegghen is nae
 die deele des mēschē, als na den onderste rinch
 tender sielen en naden oūsten rinchte diemē
 hiet die verstandelike rinchte of die gheest
 des mēschē en nae dat wesen der zielen en ele
 moet nae sinre manere en bequaechit god
 verichyt sin daer al dat eynde des stouwēde
 leuens in ghelegghen is. Als exēpel wīde onder
 sten rinchten die haer volcomenheit hier i leget
 dat die begheerlike racht verheue si bouen
 alle dat beneede god is also dat in gheen creatuet
 die begheerte haer ruste neme en wil niet al
 leen in god mit een stadelike mīlike inloye
 tot god segghende mit dauid xiiii ziel heeft
 gheweyghert troost te neme in ghesape di
 ghen mer ic heb god gheedachtich gheweest
 en ic bin ghetroost. Voort dat die toornliker
 racht boue alle liden verheue si dat si nerghet
 op en rust dā alleen in d'sambt te bewisen om

goods willē en mīlike te v̄gheue die hē mī
doet En dat sal alte sachte oerrussen wesen
der mīnendet sielen caer god sijn hooft op
sal willē legghen Ten laetsten die reedelike
cracht moet v̄heuen sijn bouē alle sochtuon
dich memchouondich scrupuloesheit en dies
ghelūts ghestuert in een simpel eenuondich
der ghecrachte in gode en in godliken of he
melschen dinghen als wi horen sullē En dus
moeten oer die ouerste crachten nae hoer
manner en dat wesen der sielen nae sijn mī
mer opgheuoert worden en mit god v̄enicht
op dat alle die menschen v̄edelt ende gheke
licht wden mach in die emicheit goods daer
hi in sal v̄heuen sijn **D**u willen wi dan
oerst v̄uolghen die opdyminghe des scouwen
den leuens diemen oefent nae dat onderst
te deel des menschen als nae den ondersten
crachten der sielen veremicht en v̄sament
om te beglymē en te v̄uolghen die mīve
dighe oefinghe des scouwendē leuens. wel
ke oefinghe volcomē wort in vier graden
die den onderste mēsche altoes hogher ver
heffen en sijn oefinghe eelke en v̄achtbaer
te maken Die eerste graed is dat die graen
e goods als een riuier is vloeyende in die
sīlike crachten der sielen v̄nerende den mē
sche ende veruetchende daer toe dat hi mit

heelre hertē en mit alle crachtē hē op sal
 rechten om te maken mit god een milike
 vernighe welke verwekinghe hi beuoelt in
 dat herte daer die finlike crachtē vernicht sijn
 en sonderlinghe in die begheerlike cracht wāt
 dat werck van deser miliker vwekinghe of
 beroeringhe ghesiet eerst in die onderste
 crachten die daer eerst bereit en bequāe ghema
 ket moētē sijn En dan wert dat vier der berue
 der nīnē daer op ghelegket daer die onderste
 crachtē mede opghetoghen moghen wordē
 eer die mensche comen sal of mach tot oefe
 ninghe der ouersten crachten want nyemāt
 en mach rechte oefeninghe hebben inden in
 wendighe crachten die wtwendighe sijn
 nē moeten daer eerst inghetoghen en ghe
 smouten ende vermetet sijn Ende dies ghe
 lics en mach niemāt te rechte oefeninghe
 hebbē in die ouste crachtē hi en moet eerst
 die onderste crachtē in die operste ghetogē
 ghesmouten en vermetet hebben als dat si op
 die tyt ghen werckelijckheit en sullen hebben
 En dit mach nē lichtelijck te wercke brenge
 nē oefeninghe der toegheestinghe en vere
 nighender nīnen dan inder ander oefen
 ghē welke toegheestinghe gheofent moet
 werde oec dit wil mit groten pijnlike ar
 beit wanneer die beuoelike gūne ghen on

177
der stant en doet. En hier in worden veel mē-
schen bedrogghen die noch onbesocht sijn in
deser gheesteliker consten. want si menen
dat die mensche inden opdranc des toegheestes
tot god mit toegheestender oefninghen mē-
nichuoudeliken begauct wort mit gheeste-
like soetigheden. Want dic wil so moet men
dat harte opbuieren mit alte grote arbeit en
wt trecken des gheestes recht als men mit
ghewelt trecket enich dinc wtet aerde also
dat vande druyst des arbeids die natuer die
wil grote pine en quetsinghe ontfanghet
het en si dat die toeculovende gracie des heilige
gheestes mit haere oueruloedicheit die pi-
ne saluet en dat harte versoetet. Nu mochte
een mēsche vraeghen wat die sake is van deser
pinliker oefninghen en gheweldigher
drust des gheestes daer die natuer also in v-
andert ende berouert wert. Hier op is te ant-
woerden dat die natuer in haer selue beef-
telic ende vleyschelic en onghetemet is
den gheest altoes nedertrekkende. En daer-
om ist noot dat si mit stadighe weloinghe oef-
ninghe wde opghedreuen en bequae ghemact
tot gheesteliken dinghen en den gheest met
so seer te beletten mer willighliker nae te
volghen gheliker wns als een onghetemde
beest mit gheweldigher stadigher oefninghe
daer toe wert ghebrocht dat si willighlic die

waghen trecket of den laste draghet En als
 wi mit sodanigher oefninghen die natuer
 daer toe ghebrocht hebben dat die wtvendi
 ghe sinnen bereit sijn hem in te lere en die o
 derste crachtē bereit sijn op te dymen sond
 groten arbeit oirmidts ghewoenten der oef
 ninghen als wi lesen vā vele natuerlike of waer
 like of herdensche meesters die hē also gheofet
 hadden inder reden en vstāt om te crichte na
 tuerlike wijsht dat si gheen sijnē vā butē en
 sijnē te ghebruken ende die wil waren ge
 toghen vā hem seluē hoe veel te meer mach
 dat vringhen een kersten mēsche mit oef
 ninghen der begheerliker crachten onstebē
 mittet mīnen goods ende als dat harte soe
 bereit is en die gheest goods gheweldichlike
 inloeyede is so wort onse gheest mitte geest
 goods gheringhe opghetoghe te bekennen
 en te beuoelen die onbegripelike wellustige
 ruychedē en weeldē goods. Hier is nochtan
 wijsheitlic in te verhoede dat die mēsche i des
 gheweldigher opduften der begheerte altoos
 ghelate stae in die ouerste wille en rede als dat
 hi sijnē wille altoos pñ te sette in de hefte wil
 le goods wed dat god beuoelike gracie of de
 uone vlcne wil of met. wāt als mē bitiden die
 duffighe begheerte soeket mit meerreduyf

1177
ticheit en gheweldicheit dan dat behoerlichs
so wert die vruheit des herte vsm doort en ver
treden en wert onruftich en onuierneeghet
in hem selue en verflaghen daer wt comet
meerte verblintheit ende veruaertheit va
god En daer om sal hi sinen gheest binne
altoes opdruuen mit eenrehande gheruel
dicheit nochtā sal hi altoes bliue in gheruf
ticheit van herten En hier om sal hi wistlic
krommen onder scheiden wāneer hi hē in
die oefinghe gheuen sal als sonderlinge wā
neer hi enich behulpe van grācie beuoelt
en als hi hem seer bloot voelt so sal hi neder
dalen tot sine ghebreken te mercken in ver
smaetheit sine selfs of die grondighe doech
den te vertrighen of die nootdrusticheit
leneder en der doot menschen om daer voor
te bidden of leuen en thiden ihesu om een ge
lycheit aen te nemen en dies ghechtes die
men oefenen sal inden wtkeer des mensche
Als dan die ouerste nachten doeruloeyet
nuttel grācie goods ontsteken worden in
grooten duisten die begheerte oimts dat vier
der minen goods. so schieten alle die nachte
te gader of si ghesmouten worden in eenre
miltker en dustigher begheerte in enich
des harte daer die siele i rustet soetelike als
in een comelike bedde daer si verwarthe de
is haer gheminde wt welke enichheit risende

is cōpūrtie of beweghinghe met vā iouwe
 mer vā nīmē want hi nūt heelder hertē
 onstebē wt die godlike milthett weder o
 te nīmē te dancken te louē te benedien **Also**
 dat hem nu bestaet soet te werden dat hē te
 voren bitter en̄ arbeidelic dochte te wesen en̄
 wort hē mishaghelic en̄ vduetelic dat hem
 te voren ghenoechlic en̄ begheerlic was
 want si vint i hē een sinakelic appetijt des
 hē tot god en̄ i god als in dat ouerste goet
 daer alle goet in besloten is oumits welke
 sinake hi oerlof gheeft alle gheschapē dīghē
 op dat hi in dat misbraken der creatueren
 met en voede die sinlike begheerte ay wāt
 dese gined der mēschē noch niet volcomeli
 ken en vestet in god al mach hi comē bi
 wilen tot enicheit d̄ sinlike crachtē en̄ oec
 want sin begheerte noch meest driuet te
 v̄righē die benoehke gracie en̄ deuotie wel
 ke begheerte seer onpuer en̄ ghemēghet
 mit eyghen soethheit rustende op die ga
 nen goods **Daer om** wort hē die vnl onto
 ghen die benoehke gracie en̄ hi wort bloet
 laten staen **Ende** daer om dese gined der
 oefinghen die gheest en̄ neemt arm ma
 ket ende rīc maket voetmoedicht ende

en vheft vblint en bedroeft en mistroeft en
des ghelycs anders onspreekelike dinghen so
wat den mensche ghebuere in desen grade
ontrecken en vberghet also dat si mit eenre
drogher begheerte ontzuchtbaer wert
so vint si haer arm en lauue ghelaten
van god ende mistroestich als dat alle soe
ticheit in vduetighe bitterheit verandert
wert. En een mesche laet he dūche dat hi
dan van god ghelate is wat hi met gheleert
en heuet god aen te biddē mē gheest ende
inder waerheit mer alleen mō beuoelike
deuotie. En hi en weet niet dat dit ee pro
per werck en castuyt is des heilighen
gheestes die de mēsthe daer mede wil leue
dat hi niet rusten en sal op die gaue gods
mer in god alleen en leuen god oefene soe
wel in wederspoet als i voerspoet. Woert
i dese grade als die siele begheeft is mit beuoel
like grade deuotie riset in haer op een vrie
righe begheerte god te loue te ere te danc
ken wt aenmercke der onghemetere gaue
die si vā god otfāghē heeft. wt welke be
gheerte der danckerheit voort op staet wt
uolghen vrouwe die een comet wt ontbreke

dat hi niet ghenoech en can ghedanchē ghe
louen en gheeren Die ander stiet op wt
begheerten van enē voortgaendē leuen en
van toecomēder doechden mē welken hi hē
betrouwet altoos te ontbreken. En dese twee
dinghen druue tot enē voortgaēde leuē

Die ander gned deser opclynninghe wert
bolbracht in smakehker wellusticheit der
gheesteliker weelden ommits welker smake
der soetichheit ter stont dat herte en alle sin
like nachten mit so trachtighe ruyet der
godliker weelden doer vloyet wē dat hem
die minnende gheest dūcken laet of hi heel
gheuanghen waer mit een onsprekeliken
godliken omhelsen welke gheestelike weel
den meerre sin dan alle die weelden der we
relt in een ghesmoutē die een mēsche totē
mael ontfanghē mach En mitte instortē
vā deser weelde vallet god te gader mit si
nē gauē in dat begheerlike herte ontsche
mit enē grote brant d' godliker minne Ende
god brenghet mit hē alsoe grote smaet der
soetichheit en troestighe der gheestelick blis
sap dat hi dat herte des mensche van ho
nichuloepeder weelden doet ouerlopen.
Ende die mensche en can hem niet onthou

den die weelde en moet wtborsten **W**at
 daer toemt ter stont of gheestelike dronc
 kenscap daer onse here of seit in dē boeck
 der nimen **D**rinket ghi vaendē en weet
 gh droncken ghi alke liefte as dit is noch
 een gūue dronckenscap recht of een lant
 rustier dronckē waer van wynn die hi in
 ghewoen en waer te drinckē **H**et is te we
 ten dat eē gheestelike dronckēscap is een ou
 uloedighe ontfanghinghe der begheerli
 smalicheit en d' inwendigh weeldē meer
 dan dat herte mach begheeren of verteren
 bidē welkē dat een mensche hert mit so
 groten dust d' godliker minne en begheerte
 der godliker ghebultinghe also mach telc
 wert ontfeken en mit gapende adere en
 rondutē in hē seluē also seer wert vbreidet
 dat hē die borste schijnt te cleyn te werde
 en daer in also benauwet te wesen als dat
 ouuloedich^e des gheestes mit enē ghewel
 dighē brant wt moet borstē en die vlāme
 der minne witter groter ouuloedicheit d'
 weeldē gheuoedet moet hi mit wtvedē
 ghen teibenē opēbare weder hi wil of en
 wil **W**ant mit haerre gheweldigher druc
 tich^e so beroert si alden mēsche ghehker

wijs als die apostolen begauct waren mit
 ten heilighē gheest sienen droncken te we
 sen van nyewē most. want also dān ghe vier
 ghe minne i ghestort onbesochten en onghes
 tenden hertē mitte eerste die en machmen
 niet bedwinghe si en moet wtborste mit
 onghewoenlike wesen die si vā butē tonē
 recht als nyewe wyn eerst ghegotē i een
 vat wt sleeden moet die namaels niet en
 sleet maer van alle werthelich rustet. Also
 borstet oer dese ouuloedighe gincie wt i be
 wns van buten in memgher manieren
 In die een mit godliken sancē en die uibila
 tie In die ander mit oueruloedighe triuē
 en suchten In die derde mit memgherleide
 onghewoenlike stemen oft gheluyt dat
 si gheue Als broeder masseus die in sine
 uibilarie anders niet en sprac dan v.v.v.
 Die and' beue mit allen leden of si sijn on
 rustich mit enighē lede also dat si worden
 ghedwooghen te lopen. **G**heliker wijs dat
 wi lesen van broeder bernaer dūs Die eers
 te gheestelike soon van sinte finnstaus dat
 hi dicwyl memghen dach plach te lopen
 ouer berch en dal Die ander moete springe
 die ander mit handen te gader slaen Die

and' smelten van binnen wt grootheit der
weelden Die ander hebben also nachtighe
dusten dat hem d'indret dat si van onuloo
heit borsten sille recht als een vat dat mit al
ghesloten is en' gheuollet mit mywe' most
En' dies ghehues ghesnede' ontellike maniere
daer die onulootheit des gheestes op'ebuert
wert. en' dit is dat weldichste leuen dat wy
ontfanghe' nae die onderste crachte' des herte

Woert aen sin in desen graed twee dinghe
te merken Dat eerste is vander oefinghe
die daer ghesiet in toegheeste als ic voer ge
ruert hebbe Also dat dese oefinghe in desen
graed also weldich wert en' so drustich dat
die mensche in sin tokeer tot god ter stont
beuoelt een grote gherueloighe beruerte' die
dat herte war dat herte legghet en' springet
in die borste recht als een visch in dat wat
en' dan wde' ter stont die sinlike crachte' in
een vergadert en' ghesmoute' in een begeer
licheit also dat alle v'stropt' da' wyhe' moet
Ende die hem d'wel in desen weghe gheofen
hebben dien sal dit ghebuerē also dicke en' d'
gherighe als si he' tot god here' wille' al waer
oer dusent werf des daghes Als hi dan in de
sen inkeer warbluē wil so sal dat herte w'

104

begheerte also groot ghewelt hiden dat hi si
wtwendighe leden niet en sal konnē bedwi
ghē mē en salt wel van buiten merckē dies hē
verstaet. Ende dat herte en sal niet alleen spā
ghen mē lichaē mer oer hē op en toe luken
oft een doer waer als dat mē dicwyl wel hore
sal moghē. **W**t dese grote werckelicheit coēt
dicwyl schieten in dat hooft een grote weete
recht of mē daer in sloech mit enen swaerde
want die druste des herten die sieghet noch
altoos opwert heeft hi dan een cranc hoeft
so sal die weente langhe dūerē mer is hi
ster vā houet so sal hi also gheringhe wech
gaen als hi die oefenē laet in hi en sal se niet
ontfanghē dan mit stoten ende ter s'ont
sullen si wech wesen. **E**n daer nae moet hi
die crachtighe drustighe oefninghe matighe
als dat hi sin hooft niet te cranc en make
en verwachten mit ghematigher oefn
ghen also langhe tot dat die oefeninghe vā
haet seluen versubtylt. want hoe langher
dat hem een mēsche hier in oefende is so hi
altoos bequamer wert die gheestelike druste
te ontfanghē en sond' quetsinghe te ghebui
hen. Dies ghebuert van deser groter cracht
gher en drustigher oefninghe dattet bloet bider

hertē van groter herten en persen siedende wt
sonderlinghe mede ghenē die van natueren niet
stich en dustich van begheerten sijn En al be
uoelen si die grote herten bider hertē of bloet
siedinghe noch tā sijn si altoos doordruende
mit haerre oefninghe sonder bestedenheit en
si brenghen hem seluē ten laetsten dicwyl in
groot verdriet Want van die stadighe bloet
siedinghe so wert dat bloet bider herten seer
grof ende onbequaē Ende dat herte des men
schen dat natuerlic hē opluket in alle blyscap
pen begheerlicheidē in alle werckelike deuon
en en beuoeliker minē Dat harte dan besluten
hem natuerlic toe om dattet niet ontfangē
en wil dat grove bloet dat daer legghet bider
hertē ende grof gheworde is vander groter het
ten die gheboert is inder oefninghen En dan
wert die gheestelike blyscap natuerlic ver
wandelt in droefheit want natuerlic moet
een beslotē herte bedroeft sijn en een bedroeft
herte besloten En dat besluten des herte wort
dan dicwyl also vast dattet i gheenre manie
re weder op gaen en wil Ende dan so wden si
beuoest van alle deuonē en beuoeliker granen
en beuoeliker minen Dan claghen si dat se god
ghelate heeft en si comen in cley moedicheit en

bi nae in mistroest noch tan dat sijn puerlic
 hem seluen ghedaen hebben mit onbestede oef
 mighen daer si die natuer mede onbequaē ghema
 ket hebbe dien gheest te dienē. **In** hoe si meer ar
 beiden mit ghewelt die deuocie weder te crige
 hoe si meer daer of werde veruoeent en oec w
 den si ommits onlidsamheit oft ongherustich
 des herten meer ontstelt meer vduyftert v
 hert en vheert in hē seluē en brenghen hē sel
 uen tot onspreekeliken druck en hiden daer wi
 nae of ruden sullen. **Ten** anderen salme in dese
 graed wifeler aen mercken dat die trouwe
 minnaer toebehoert als een naerstighc bre te
 vheghen op alle voerleden en teghenwoerd
 ghen gauen des ghemiden. **Ende** mitter an
 ghelen der bestedenheit also elcke soetichheit
 der godliker troestinghe proeue en sinaken
 dat hi op ghen gaue en bliue rustende. **Mer**
 wt elcke gaue sal hi nemē materie des geeste
 liben homichs dat is des gheesteliken loefs en
 danberheit ende hē seluē daer mede ladende
 so sal hi vheghen mit begheerten totter emic
 heit der godliker minne daer hi mit gode sal
 in begheeren te bliuē inder ewich. **Ende** mit de
 ser godliker minne sal hi dan so vaste sinē wil
 le verbindē dat hi alle eyghentheit sijn willes

also heel sal wtgaen in dē hefften wille goods
dat hi gheen anderē wille in hē beuoelē en
sal dan die wille goods **E**n dan doet hi warach
tehc een gheestelike betrouwinghe mit god
sin siel heilighende tot een verloren bruut
xpi **E**n weder om also langhe als sinē wille
met ghesmoutē en is oimits dat vier der
minen in dē hefften wille goods also langhe
als dat loot wten suluer met ghepurgiert
en is dat is onsen wille en is dan noch niet
gheereynicht van eyghentht daer wi os sel
uē mede soeken en meynē **O** veyndighe ey
ghen soekelich^t wat groter hinder doestude
ghenē die begheerē voert te gaen in doech
den want ghi veyndet al die weltadē der
mēsche en maectse den mēsche onprofitelic
En daer om en sal een mēsche hē met lichte
he late dūcken dat hi enighe heilich^t vire
ghen heeft om dat hi begauet wordet mit
beuoeliker granē en minnē want daer sijn
veel begheerte en beuoelike minnē en gran
dicwil opstaende in dē mēsche diemē groot
reket en nochtan en sijn niet dan mische
boren appetiten der natuerē oft eyghen
wille eyghen sinnē eyghē nyphcheit en
curioesheit en van menighen menschen

wordē si ghereket grote teikenē der heichd
En sonderlinghe benede vierlich iaer is die
natuer seer neyghelic onstantachtich ende
begheerlic soekende diawyl in haer oefin
ghe haer seluē in ghemac van gheestelike
sinake en solaes dat si selue daer niet of en
weet. En daer die mēsche meynt een ghees
telic leuen te voede daer voet hi sin eyghē
natuer mit wellusticheit en stercheit sine ey
ghen onghestoruē wille het en si dat hi mit
meerre begheerte en naersticheidē arbeidet
hē in allē dinghē te steruē en te laten en na
den wtwendighe mēsche god volcomelic te
ghehē nae sinre mēscheit en nae sinre
godheit puere en crachtighe minne altooste
voere in god en alleen inden gheuer alie ga
uen te rustē. En hier dient properlic toe die
werde quēd der minne daer ic die due voer
gaende grade of gheroert hebbe in dat op
chime vande werckende leue welke minne
mē hietet die heete minne want si hoort de
ghene toe die so seer ghenake dē ghemide
dat si vande vier sinre minne seer verwermt
wordē en dat comet hier bi toe want die
gheen middel en laten tusschen hē en god
also dat hoer minne een oerspronc nemet wt

Der minne goods niet anders mid minne soe
kende puerlic en bloetelic dan alleen god
En om hier bet toe te comen en te bliue soe
sal een mensche vā ghewoente an neme te doe
een stadighe offerhande der begheertiker
en miliker danberheit en pnie ter stont
Weder opte voere mit een milike wiloye
I god alle die ontfanghen gauen gracen
ghenade doechden en gheestelike vtroestighe
bekēnēde volcomelic dat hi wt hē of wt si
nē verdiente niet ontfanghen heuet aen
alleen puerlic wt der afgondigher milo
goeth goods hē selue behende omweerdich
alder gauen goods bekennē sinre eyghere
snoothheit en also mach hi bequaē wden meer
re gauen te ontfanghen

Die derde graed van deser opchynighe
ghesiet in een vweedinghe des herte tot
zeme hogher en puerer omhelsen d minne
goods inder einheit des herte welke nodi
ghe datherte des mensche bouē alle voorziende
weelden en vtroestinghe vullende is wat
ghelikerwijs dattet bekēnē des mensche sub
tilke wert in desen graede also wert oer die
begheert dat gheuoelen dat in werke der
gracen die meyinghe en die minne veelho

107
gher en soeter edelste en puerste in desen ginde
want dese verwechtinghe of nodinghe is een
mlichten der ewigher sonnen dat den mensche
gheuet een behemmen en begheren dat hi al
le gane goods der soetichheit en d'consolancie sal
achterwaert sette en opchymen sonder ver
treck inde bloete arme der bloet mine goods
wat god in desen grade de mensche met alleen
sine crachte in hem treckende is en al dat benede
god is werth hem te cleyn en te snode in te rust
ten ant desen treck goods wert dat herte van
onspreklicher soetichheit en bliffscap verbreit
en oploze dattet met lichtelic mit menscheh
crachten gheslote mach wden ende alle die crach
ten der sielen bereide en verwee hie om te ruste
in emicheit des gheestes mitte gheminde in
dat beddelijn der minen en des vrede En dat
herte mit die dat so wide opgheloken is soe
wordet ghequetst en ghewondet mer al hiet
quetstuer der minen nochtan en heuet ghen
droefheit want quetsinghe der minen is ee
alre soetste passie en een alre zwaerste pine
En het en is gheen wonder wat me vint be
svenen dat mensche ghestuene sijn van dat wi
de oplukken des herten en dat ghebuert van
bliffscap en van weelde of van mine als me leset

in dat boec der byen dat te bringghe een deu-
te vrouwe was en starf int sermoen van groot
minnen En dies ghelincs lesen wi van ene rid-
der die starf op die stat daer onse heer te hemel
voer Dese quetsinghe is oec een teken der
toetomender gheesteliker ghesonth^e en ghees-
teliker visitacien. want xps die clare sonne
der rechtueerdich^e instortet anderwerf en der
dewerf Ja menichwerf alsodamghe ghewo-
de herte die radie der godliker daerheit suetich-
heit en der godliker minne verwechde men-
werf die siele totte omhelsen sinre enichheit
en also verneuwet hi en vsuaert die wonde
des herten. mer die wonde is op die tyt ghe-
saluet mitter ondra gheliker weelden die en-
herte ontfanghet Als dan ihus mit sinre vlo-
pender grae dat harte soetelic nodende is
en dat harte mit alle sinre aucte he opre-
cht totten aussen des godliken veremighe en
nochta niet veranghe en tan die begheerde en-
heit des gheestes mit god in volheit d' weelde
dan so valt dat harte haestelic in een gheeste-
like aanch^e also dat die siel wel segghen mach
boetsap minne ghemide dat ic van minne sie-
ben En also die een benede drest op die ander
comede barnt en vteert en droghet die natuer

like humoren azer o minnende gheest en v
 slaet v niet want dese siecte en is ghe doot
 euel mer si is ghesaet ter glorie goods en ter
 salich^{der} mensche ist dat in hē hier besreidelic
 m regere wil. **A**s dan die ziel dat gheestelike
 cussen niet vtrighe en tan en niet ombereu
 en wil so comet daer wt een onhidsamheit
 der minnen die mit omverdrachtlike driften
 alle die mēsche vā bīnen en vā buten benā
 wede en persende is also dat hi ghen solac
 benede god ontfanghe en mach. **E**n hi is bereit
 alle dinc telidē omte vertrighe dat hi m niet
Dese onhidsame minne verteert dat herte
 des m maers ende drinct sin bloet. **A**lle die
 hehaemlike natuere sonder wtwendighe
 arbeit rauc makende en vterende en oec
 die vruchte der gheestelike duechde en oef
 nighen kokende en volcomē makēde tot de
 sen derden graed der opthynnghe behoert
 die vyfte graed der minne diene hiet sterpe
 minne. **L**yugo seit dat dese minne sterp hietet
 wāt si doet een drustighe ghewelt der ber
 nender begheerte daer te wesen daer si m
 niet en mit hē en m hē. **E**n si en wert niet al
 leen warm vande gheniden. mer als een
 dinc dat sterp is so gnet si doer alle die om al

leen in haer ghemide te rusten **E**n wāt
een recht nimmende ziel meer is daer si in
net dan daer si leuet. hier om slaet si haer
oghen des vstandes stadelic in haer ghemide
en besouwet hē gheboent mit glorien
en mit groter eeren dronckē makende al
dat hemelsche gheselschap mit die ruuer sijn
weelden **W**oert siet si an haer seluē als een
ballinghe verbarmet wt hare vaderlande
en omvanghen mit ontallike ellendichede
En daer comē wtbi wile veel suchte en tin
ne en vlanghende begheerten welke trāne
dat herte een weymich verdoelē en vmaeken
En si sijn oerbaerlic op die tijt om te behoude
die lichaemlike stercheit daer mē lichtelike
mede verdraghen mach die onkindsame
nime om te behouden die ghesontheit der
natueren voortmeer dat oghe is daer diem
ne rustet **E**n sonderlinghe dese starpe nime
is doergaende alle die wachten der zielen
alleen in god trecket daer om ghebuert die
wyl dattet gheestelike oghe der sielen ghe
slaghen in haven ghemide ontfanghende
is vele inlichtinghe der verborghen waer
achtichede goods **W**ant die nime is die
meeste sake waer om dat vrendē malēdere

haer vborghentheit openbare Als Ricardus
 seit wt grootheit der godliker minnen ha
 ghet die maect of manier der godliker wer
 tonighe **E**n daer om wort aldoustantigheit
 minnaer bi wilen opghetoghen en hem
 worde die waerheiden openbaert die he
 of andere mensche van node sin of hi wert
 gheleert in lichaemlike beelden of gheeste
 like ghehemissen of he worde te kenne ghe
 uen enighe dinghen die toecomede sin en
 dat lieten visionen of opbaringhe die
 daer somtiden ontfanghen worden in beel
 delike figueren en som wilen worden vsta
 delike waerheidē of gheestelike gheheis
 se ontfanghen mit welken ghehemissen
 god hem selue een weymich nae dat he ghe
 heuet imprintet den verstandelike oghe
 des menschen. en dit machme noch ee deels
 beuueden mit wtsprekken bi tiden so wert
 hi oec ghetoghen in een ouiganc sinns vsta
 des al en is hi met hec wt he seluen en wort
 ghetoghen in een onbegripelic goet te be
 kennen of te ghebruiken nader mate en
 manieren dat god gheheuet te vlenē en
 men en mach niet beuueden of oec te de
 ghen begripen so bliuēt god in de gheest

mit haestelike gheesteliken en verstaede
liken blick: recht recht als die weerlicht of
blhem haestelic schijnt en weder wech is
En al is dat sake dat die blick den gheest
des mensche in een oghenbluc boue he selue
trecket. **N**ochtan so vroech als die blick
wech is so coemt die gheest weder tot hem
seluen. **E**n dit is een werck goods dat de mi
nede gheest seer daer maket van vstandel
ken lichte somwilen oec so ontfanghet die
est een mischme van ene licht daer die veeghe
erlike nacht also mghetoghen wert dat se
mit eenre bernender druyft haer oprecht
ten lichte te ghemoot. **E**nde ter stont inden
toegang so wert dat herte droncke ghema
ket vanden riuier der onghewoenliker weel
den dat ommits benauthheit des herte die
weelde ontberste moet recht als nyewe win
berstet wt de beslote vate. en me lietet in
de scrifte in bilis dat is een bliscap diemen
niet en can wtspreke noch verberghen. **H**oty
den oec so vloeyet die miwendighe mensche
in die gheestelike weelden recht als ee visch
inden wateren dies ghelics in dusent manne
ren dat god visitiert den onbidsame mi
naer mit gheestelike weelde en bekenighe

Hier moete bedroghe harte en lauue en
 curioese en onghesturien minnaers seer naef
 telc toe sien dat si mit valschen vtoninghe
 niet bedroggen en worden Want also dan
 ghen menschen haer curiose begheerte hebbe
 om te ontfanghe nuwedighe gauē benoehche
 den soeticheden of vtoninghen en des ghelms
 so coemt dicwyl die enghel der duyster misse
 en v wandelt he meen enghel des lichtes en
 instort van binnen of tonet van buten een be
 drechtlic licht of beelde of ghelikenisse inder
 herte of inder sinne die vol sin van ydelh
 en licht va minne En oec so doet hi een mispre
 ken of een magheesten inden ghedachten des
 menschen recht oft waer een godlic mispreke
 en dat oec van toecomeden dinghen die by
 wilen waer sin en by wilen valsch En aldus
 danighe curioese valsche minnaers ontfanghe
 dit als onbesochte mensche mit groter beghe
 erte en si hebbense in waerden of si van god
 ware ghetome en hebben in dat binnenste
 haers herten daer grote ghenoechte of si wor
 de daer of vermetel en eyghewins si en wil
 len van nyemat onderwesen sin si rekenen
 al haer dinghe groot te wesen si werde van
 binne verteert vander yckve glorie ende die

begheerte der godliker minne maken si
vennint mit dijsdamighen veninde voer
sel der sielen mer die rechte minnaer in alre
gauen goods die in ontfanghe mach wort
in oetmoedigher meet danbaer in sinen
eyghen wil ghestoruen doer den heeste wil
le goods te volbrēghē naer sigher met ruste
de op enighe gauen mer allec op dieghen van

In desen derde gnaed der opdi **A**lle gauen
miche so is oer te mercken dat die oefinghe
vanden toegheesten en van veninghende mi
ne alre meest en naechelaste volghet wert
in desen gnaed al mach nese oer mit wercke
he leuen beghine te oefenen **E**n daer om sul
den wi die volghē hier voert wat bi haer w
den alle becoringhen en middelen tussche god
en ons ter stont wech ghedaen **S**i is oer die in
ganc tot die alre hoechste volcomelheit want
si de mēsche dwinghet mit groten duffen teluef
ten tot die alre hoechste ghelijckit gods te co
men in een alre volcomenste sterue alre sonde
en varighen alre sonden duechde **S**i is die alre
hoechste cederboom inden berch der volcomel
die daer mit vier tacken sal wesen veruert dat
is mit vier manieren van oefinghe want al
draughet dese oefinghe doer alle becoringhe en

becoeringhe doer alle menichuoudicheit Ja
 doer al dat benenden god is oec in een oghē
 opslach en settet die oefenaer voer die bloete
 teghenwoerdicheit goods begherende hē seluē
 god sonder middel te vereenighen **Nochtā soe**
 moet hi langhe voer die poerte staen eer hem
 god in laten wil en dan moet hi leuē doppē in
 vier manieren van oefninghē daer hi den ghe
 mīde mede vwecket om telaten in enicheit des
 gheestes **Nochtā** so sal hi nauwe merchedat
 hi ghen oefeninghe mit eyghentheit besitte.
 mer in sinen inkeer sal hi ondersoeken den
 tredz des heilighē gheestes die daer in menghē
 manieren den gheest des mēschen trecket in mit
 ter eenre oefninghe en dan mit een ander **Als** eē
 mensche dan voelt dat die inwerdīe des heilighē
 gheestes hem driuē tot enighe oefninghē so sal hi
 laten alle eyghenscap sinre oefninghen en vol
 ghen mit enen begheerlikē bereiden wille den
 tred des heilighen gheestes en hē daer naetz oef
 sūē. mer als hi gheen sonderlinghe tredz des gees
 tes en vint en oec ghene niganic gheheel i god
 ghearinghen en can so moet hi hem houde voer
 die teghenwoerdich goods mit een toegheeste
 der enighender minen daer in besloten sijn pū
 apalic dese vier maniere van oefninghe als vier

cloppen daer mē mede slaet voer dese poerta
ontin te comen en̄ ghebruken die eenuouidi
ghe enicheit mit god en̄ in god dat is mit of
feren beghere ghehken veremighen

Oen eersten in sinē toeganc tot god sal
hijt mildelic al offerē dat die gheest goods mit
sinē ingheesten eyshende mach wesen soude
hinghe een volcomē vsaken en̄ vsmaecti^s sinē
selfs een offnidunghe alre sinliker wellustich^s
daer dat herte ongheordmerlic in mach be
sinet worden al sint oec dierne dinghē als vde
le woordē ydel gheselschap ledicheit lichtuaer
dich^s curioesheit en̄ dies ghelics **O**ec in eē ster
uen der natuerliker passien als ongheordmer
de bliscap droefheit minne vrese en̄ ydel hope
oec in een willich ghelatenheit te dene alle be
uoelike gūte deuocie en̄ niemgherhande ga
uen goods die properlic met noot en̄ sin ter
salicheit **D**es ghelics te hebben enē beuiden
wille te draghen alle wederspoet om goods
het si vhes van vriedē maghen tydic goet of te
draghen sierte standē pinē lide druck vā herte
en̄ al dat een mēsthe tydic ouertomē mach te
hiden hē daer blidelic en̄ begheerlic in ouer te
gheuen oec sal hi hē mildelic offerē inden lief
sten wille ~~goods~~ des harten al waert sake dat

god hem woude setten ewelike te liden om sij
 re esen of om sinne heften die hele pine d' hellē
 al en moet hi niet onerghauen van god ghe
 sciden te wesen inder wille en in d' minne als
 die verdoemde mēschen sijn. En al schijnt dit
 omēschelic te wesen dat die wille haer seluē
 soude onghēue die ewighe pine der hellē te
 liden want die natuer dat heel begheert te
 sauwē en te vhen. **N**ochtan ouermits menichuou
 dighe begheerten diemen daer toe maket en
 die ouerloeyende graae goods mach een mēsche
 ten laetsten daer toe comen dat hi hē mit alsoe
 volcomen wille sonder weder treck des herten
 mildehe god ouer offerē sal in te liden ewelic
 alle die pine der hellen om die minne goods als
 hi bereit soude wesen te ontfanghē alle die blif
 scap der glouen want die minne goods wert al
 so puer in hē en sijn eyghen vsmactheit alsoe
 groot dat hem al ghehelic staet wat van hē sel
 uē ghesaet op dat die hefte wille goods in
 hē volbrocht mach wden. En al ist onmoghe
 lic dat god aldus danighen dinghen begheerē
 soude moghē nochtan wil god dat die mē
 sche om sine minne wille in alle dinghen be
 reit sal wesen ouer te gheue hē seluē in alle
 liden hoe onidrachlic swaer dat si sijn. **E**nde

daer om werpt hi sine verborghen vruenden
dese dinghen voer oghe op dat si wetē mogē
hoe seer si hem steruen willen om goods wille
als hi an abraham dede doe hi hem gheboet
dat hi ysaac sine ghenide soon dootflaen ende
offerē soude dat god alleen gheboet om hē te
proeuen. En als hi hem willich vint hier in vol
comelic ouer te gheue so mach hi mit volcomē
betrouwen gaen tot die ander oeffinghē dat is
te begheerē of te ey schen. wāt ey schet en ghy sal
ontfanghen. **H**i sal dan ten anderē ey schē en
bidden te ontfanghen van goede niet alleē dat
god heuet niet oec aldat hi seluē is. **H**i sal dan
bouen alle ey schende wesen den bloten gheni
den god om die alleen te ghebruken in sinre
onghemetenre bloter minne want ghen dinc
en moet den mensche properlic ghebruken dat
is daer in sin edelike rust setten dan alleē in
god want nym ermeēt en mach een mēsche
ghebrucelic rusten in enighen gaen goods
sonder sonde hoe groot edel doechdelic of god
lic dat si wesen mach. Ajer alleen sal hi die ga
uen oerbaven om te comē tot meerre volco
menheit. En daer om wat god gheuet bene
den hē seluen dat sal die waerachtighe mi
naer niet ghenoech wesen hi en sal altoes

hongerich bliuē om dat ouste goet ind' blot
nimen te ghebruken. Want also moech als
een mīnaer bestiet te rusten op enghē gauen
goods of beuoeliken grāuen en deuocien soe
beghīnt hi te verconden en te slapē vander be
gheerten eens voertgaenden leuens. Daer na
sal hi bidden en erschen van god een alre puer
ste verlichtinghe des verstandes om alre volco
mēste te behennen ten eersten den hefte en
hoechste wille goods om volcomelic te volbrē
ghen daer hi hem also bereit toe offeren sal in
alle dinghen sonder alle wedertrech des herte
als een stade wi beroert wert sonder alle wed
trech nae dattet lichaem wert beroert daer die
stade wi of comet want daer sijn drie dinghen
als dat licht der sonnen of der manen of der
beersē en dat middel dat is dat lichaem daer
die stade wi of comet en die stade wi die god
heit dan is dat licht en die mēsch' xpi dat lich
aem en onse wille sal wesen die stade wi die daer
sal werden beroert sonder alle wedertrech des
herten nae dien gheynheit des leuens xpi als
die stade wi beroert wert nae die beroerten
des lichaems daer die stadewy of comet. En om
dit te volbrēnghen sal hi bidden om een volco
men beken des heften wille goods. Ten andere

om te bekennē volcomelic hem seluē dat is sin
eyghen afgrondighe snoothet ondanckbaerheit
ende onwaerdicheit alles goets om hē seluen
volcomelic te versnaden ende te v̄oetmoedige
Ten derden om te hebbē een volcomē bekēnen
van allen grondighen doechden en sonderlinge
sal hi arbeiden om die grondighe doechdē mit
grotten naerstighen ghebeden volcomelic te ver
crighen te ontfanghen en te besittē **A**yer bouē
al om die blote minne goods in hē te v̄menich
uoudighe al is dese begheerte propperlic beslotē
in dat eerste eysschen daer hi begheert god alle
dat is die onghesapē minne te ghebruken **E**n
daer wt wast in ons die ghesapē minne ende
wert vermēnichuoudicht **E**n dit eysschen sal
in ons so naerstich wesen dat die dustighe be
gheerte die minne altoes v̄meven ende die
onghesapē minne mit onser minne te ghebru
ken als een weerticht sal wesen mit groter dust
tussen god en ons **E**nde dese duste sal also
stadich in ons sin als onsen ademtocht altoes
sonder ophoude wt en in gaet sal een mensche
dat leuen onthouden **S**o is oec dat leuen der ge
sapē minne ghelegghen in een stadich we
derhere mit dustighe begheerte tot hare oer
spronck dat is totter onghesapē minne om die

114
alleen acn te hanghen ende te ghebrukē soe
die radien hanghen inder sonnē **W**oert so
sin daer veel ander dinghē die profitch
sijn te wesen als vlossinghe van alle beto
ringhe gheestelic of vleyschelic en van alle
druck ende persen des harten of van alle ghe
latenheit onbeuoelicheit droechheit **O**f te bid
den om beuoelicheit deuone mine ghees
telike soetheit vrominghe of opghetoghe te
worden en veel deser ghelijc die properlic met
noothen sin totter salicheit **E**n ghen van dese
dinghen en sullē wi eysehen of bidden dan
also verre als die cere goods daer in ghelegē
is en onser sielen salicheit **E**n en wden wi dā
met verhoert van god so en sullē wi daer o
met cleymoedich of onrustich vā harte w
den **M**er wi sullen god ganselic betrouwen
waert ons nu salich te ontfanghē hi soudet
ons nu wel gheuen **D**ie derde oefinghe is **B**
dat die trouwe minnaet altoos arbeiden sal
dē gheniden hē seluē meer en meer te gheli
ken **E**n dat in deser manere als dat vier d' mī
nen in dat harte ontfaken is so sal hi daer eerst
op verheuen alle onghelijchheit dat is alle son
de en ghebredicheit alle natuerlike passien
en onghestoruenheit alle smilke toenergyen

eñ oulidsamheit. **Eñ** dese onghelichede en
sal hi niet mit peerselen bi sonder ouerdecke
mer hi sal nemē m enē bont al sin onuol
comenheit en werpense m dat ongheme
te vier d' godliker minen op dat si daer m
vteert moghen wde. **Dan** sal hi apri se mit
ter bernender begheerten godformich te w
den en sal mit vierighen doerdrysten bidde en
eyshende wesen van sine ghemde dat hi be
gheweerdicht te vrieien sin naecte siel mit
ten selue duechde daer xps mede vciert is. **Eñ**
dan sal hi naerstelic aen mer die sin gheeste
lic exemplaer dat is xpm in alle sine volcomē
heden nader godheit en nader menscheit om
hem selue dies ghelics te vriere. **Mochta** sal hi daer
meer nae staen mit ghebeden dan mit sine ey
ghen arbeit want die doechde en godformic
heden worden veel gheringher vreghe mit
bernender ghestadighe ghebede dan mit enige
ander oefinghe mer sonderlinghe sal hi pue
he medeformich te maken d' menscheit xpi i
allen duechden die boue al m liaren volcomē
heden bliken inde alre vsmactsten d' d' d' d'
en bittersten doot. **Eñ** boue al sal hi xpo beghe
ren ghelinc te worden in die begheerten der al
te diepsten snoothet verworpenheit en oetmoec

didheit. En als hi hem oefent in enige duochde
 te vercrighen als in verworpenheit sijn selfs
 om te vercrighen oetmoedicheit of hem selue te
 v'saken in allen dinghen en om te steruen eyghē
 wille en begheerte wil hi dan weten of hi die
 duethde te gronde v'crighen heeft en epō daer
 in ghelinc ghe worden is so sal hi mercken of hi
 tot diere duethde als dustich is inder begheer
 ten dat hi sonder alle wedertreck sijn harte int
 is der natuerē en smilichede hem selue in die wil
 le der reden milcelic ou'gheuet oec in die my
 als hē die beuoelike graae ontoghē wt die doe
 ghēt daer in gheprent wert. **D**an sal hi weten
 dat hi die doghet inder hoedyster volcomēch
 bi der graae goods ontfanghen heeft. **A**ls ex
 empel hi ofent hē in te crighen een begheerte
 der v'smaetheit en lijsamheit en liet gheboert
 daer nae bi gheual dat hi seer ghelaten staē vā
 der beuoeliker graaen en haestelic so comt daer
 op dat hē ou'feghet wort enich dinc dat seer sū
 delic is en hi wort daer om tonrecht seer swaet
 lic ghecastet. **I**n die eerste en die laetste beuorte
 sijn harte een begheerte sonder wedertreck des
 harten dese stande en pme te ontfanghē recht
 of hi langhe daer nae mit groten v'langhē ghe
 wacht hadde ghehterwys als een hou eer dich

menschē eer ontfanghet mit begheerte en
een gherich menschē gherwin van aerfscē
goede soe heeft hi die doechde volcomelic Dit
hadde xps want dauid seit in sin petsoen
mijn herte dat is mijn begheerte heuet vwaelt
laster verwilt ellendicheit maer offert haer
die wille der reden Also ghewillichlic hier in
haer seluen ouer dat die natuerlike wille noch
weder spreket en onwillich is dat is een teyke
dat die doechde noch niet gheoffent is mit sin
dighen begheerliken bemenden driften ende
ghebede daer god alre meest doer plach te vlie
nen in volheit der godliker gracie en wesehker

Die vierde oeffeninghe is te vermēgen Minnen
en te storten onsen wille inden wille goods wat
ghelikerwys als die oeffeninghen van toeges
ten en veringhende mine ghehanteert wert
om alleen in god te rusten en mit berneder
begheerte een mit hem te wde wde inden
gheest te hebben daer ons toe brenghet we
kehic en beuoelike mine Also salmen in des
oefinghe der veringhen mit doordringinghen
en bemender begheerte arbeiden also volco
melic sonder alle wedertrech des harte sinen
wille veringhe en ouingheten inden hefften
wille goods wten dat der bloter mine altoec

In sin hoechste begheerte ghenoechte en so
laes wed dattet sin wtwendighe teghehei
den als siecte vvolghende vdruchinghe be
spottighe after spraer stande en dies ghelincs
Off dattet sin inwendighe teghenheidē als
ontreckinghe die graciē der deuocē d' gheef
telker troostinghe verdwysterth des vstandes
ende der sinnen vcoutheit des gheestelker be
gheerten beoringhe en dies ghelincs **E**n in die
tiden als god dit ouer hē vhenghet sal hi god me
er trouwe wesen en sochtuoudich te wachtē
van wtuloeyen der sinnē in solaes te soeken
in ydele dinghen of in wotheren der sinnē i licht
uaerdicheiden in onoerbaerliken besdringhe
of oer dat hi met onuerdich en werde i leechē
den azer dat hi nae sin vmoghen hē houde
in goeden oeffinghen of ten nūsten in goe
den wiken van buten **E**n al is dat sake dat op
die tijt die oeffinghe of die goede werke hē niet
smakelic en sin nochtan sin si god angenaē
en ons meer vdiēntlic doen wi dat in ons is dā
die werke die wi doen in d' tijt der be
uoelker deuocien want wi dienē op die tijt o
sen here ghetrouwelic op ons selfs cost **E**n om
dit te willigher te volbrenghen so sal hi hem
i sinne herten maken een sekerheit ende een

volcomē betrouwen dat alle sin weder spooct
 hem toesendet of fouer hem v̄henghet wt om
 te proeue sin trouheit en daer nae dat hi hē
 trouwe gheuonden heeft om hem rike te make
 mit sinen godliken gauen en gracen als wy
 hore sullen in dē nauolghende gined der opdy
 mighen **Tot** desen gined behoert die seste g
 de der wimen die men hiet Amor feruidub.
 dat is hete siedende minne daer hi comēsisof
 seit **Die** ghene hieten in minne te sieden die on
 midt bernende minne hi wden bouen hē sel
 uen v̄heuen wden meer ter stont om haer
 natuerlike swaerheit weder vallen recht als
 siedende water van hetten op springhet mer
 ter stont neder vallet **En** van dese gheestelike
 v̄heffinghe in dē nachte der ziele heb ic ghe
 woert in desen gined der oeffinghen welke v̄
 heffinghe comt wt een leuende minlike seruit
 of woortstekinghe die daer gheboert tussche on
 sen gheest en den gheest goods als dat onse an
 chten hem mit eerte minliker bernend dast
 oprechten teghen den gheest goods so dat wy
 bi tiden wat v̄heue wden bouen ons selue aen
 hanghende den gheest goods recht als ee nael
 de an die toechyteen bliuet hanghe **En** daer wt
 wden onse anchten seer leuendich en richelic

stuerende al dat bekenne en die begheerte al
 soe seer in god dat die mensche schijnt sin wt
 wendighē sinne met meer te ghebruken dan
 al slapende als die minne siel seit **Ic** slaep na
 den wtwendighē mensche en mij herte wakket
 als tot minne lieue dien ic mid herten besloten
 hebbe want die siel is dan neerstich de ghem
 den in dat alre binnenste haers harten te leide
 en in die alre edelste plaetse te sitten wt haer
 binnenste begheerte alle dinc te vsmade en de
 gheminden alleen mit puere minne om te helse
 Anders als ricardus seit **Also** langhe als dieme
 sche van enich dinc beneden god troost nemen
 mach so en derf ic niet segghen dat die ghem
 de besitet in die mensche dat binnenste der betne
 der minnen **Ende** is dat sake dat die mensche de
 miliken god niet en leydet in sine binnenste hoe
 sal hi ghelouen dat god weder dien mensche sal
 trecken of dien mensche sal moghe volghē tot
 sinre hoedisten **En** daer om seit ricardo voert
O siele laet v dat wesen een seker toybe dat ghi
 v lief niet ghenoech en minnet noch vā hē niet
 ghenoech ghemint en wt is dat sake dat ghi
 noch niet verdient en hebt ghetoghe te wden
 of te volghen in die gheestelike ouerganghen
 daer een mensche mede ghetoghen wert bouē hē

seluē ind' maniere die god gheheue sal want
 nae dien dat god menighe siel optrecket ni
 gheesteliken ouer ganghen die nochtā niet ge
 comen en is tot volcomēre minen so en sal
 hi dies oer niet weygheren den ghenē die te
 grondigher minen ghecome sijn want hi al
 toes meer gheuende is dan wi vdiene moghe

Die vierde graed vā desen opchymighe is ge
 legghen oerspronckelic in een ontweckinghe
 der gheesteliker behēnighe en der beuoelike
 graacen deuocē en minen **H**ier is dan te eers
 ten te weten dat die sake waer om god enē me
 sche ontwecket die beuoelike graacen deuocē en
 minne is menigherhande **D**ie eerste sake comet
 wt een mīlike onweerdicheit die dicwyl plecht
 te gheboren tusschen twee gheheue om dat die
 een bewesen enich teyken der nīmē enē vree
 den mīnaer daer die ander of duchtet als dat
 die mīne tusschē hē beide vonden mochte **A**lsoe
 gheboert oer tusschē god en der nīmender ziele
 want god is alte glouoes en en mach niet hiden
 dat die siel erghent anders waer haer mīne wt
 pet of haer solacs soeket dan alleen in hē of oer
 dat hi enighe teykenē der nīmē is tonende als
 in emighen ongheordmertheit te rusten een
 pater hoster lane want dan beruyst hi sijn v
 bolghentheit int ontwecken sijnre gracie **O**p

dat die siel te bet comē mach tot bekennen
 haerre misdact en tot berispinghe haerre on
 trouheit belouende grote beteringhe op dat
 die verbolghentheit goods niet en bliue
 staende die daer begheert alleen ghemint
 te wesen **E**n dat weet voerwaer hoe dat god
 enē mensche dieper nae hem trecket hoe dat
 hi puerre minne in hē eyschende is of hi sal
 vbolghen wden op des ontfanghers ondar
 baerheit want dien veel werdet ghegheue
 veel sal hē oec weder gheeyshet wden **E**nde
 die min ghegheue wert dien sal min
 eyschen **D**ie ander sake is op dat die minnede
 ziel leer bekennē dat si die beuoelike deuoc
 en werckelike minne niet en heuet vdiēnt mit
 haer eyghe oefninghen of goede wercken **A**llee
 wt si haer gheleent en gheoffert wt d' mild
 goetheit goods op dat si haer in die tegheu
 woerdicheit der graen niet en vwaen of
 oec onachtsan en worde menēde dat si niet
 meer in sordhuondighe naerstich^t voert te
 gaen verbonden en is ajer op dat si altoes
 bliuede inden gront der oetmoedicheit sond
 ophouden mit driffighe naersticheit pnt voert
 te gaen in allen duechden **D**ie derde sake is
 op dat der minnender zielen also bekent wer
 den mach haer eyghe laeuheit en traechheit

in die oefeninghe der minnen der duechde en
der duechdeliker wercke wanneer god haer
niet en gheuet benoelike gracie deuotie en minne
En dat si daer wt forchououdich wde te bidde va
haren ghemide gracie en hulpe behemmede
si sonder smakehike deuotie en werckelike mi
ne in die duechden of inder minnen of in gheef
teliken oefeninghen met toenemē en mach noch
oec in die vaxghen minne duechden en oefin
gghen staende bliuen en mach **D**ie vierde salte
is **W**ant die natuer wordet bi tiden alte seer
ghekrenchet mitter benoeliker deuotie en gra
tien en mitter werckeliker minne sonderlinge
als die in vloet des gheestes seer ghewelich
is en dat harte des menschen seer begheert ghe
noech te wesen der in vloeyender gracie soe
wt die natuer seer ghekrenchet en ghequact
en sonderlinghe omtrent dat harte daer die
drift der begheerten meer do et sieden dat le
uendighe bloet des harten en oec in dat hoe
ft der gheenre die niet stercken sin va hoefde
En dan maticht die heilighe gheest den brant
en druyft des godliken in vloeyens want in ee
wichtman is der bestendenheit op dat die natuer
weder vmaect wde en in stercheit bequae om
een in uwe in vloet des heilighe gheestes te ont

faughen Die vijfste sake is op dat die minne de
 ziel leren sal en behemne dat inder beuoelike
 gracen deuocae en minne gheen warachtighe
 heilicheit en is gheleghen noch gheen
 warachtighe godlike minne si souden mo
 ghen comen wt der bloter natuerē En daer
 om en sin si met heiligher noch si en minnen
 niet meer die meeste beuoelinghe schijne te
 hebben in gracen deuocae en minnen mer die
 haer minlike cracht kornen bore bouen alle
 beuoelicheit en sinlicheit in alle dinghe die
 blote weseleke minne diemen proeuet in ene
 bereiden wille he selue ouer te gheue en in
 allen dinghen wt te gaen om die minne goods
 die nae den treck der bloter natuerē begeet
 te sin te ghebruken Also dat recht minne de
 menschen naden liefften behaghen goods
 konne arm willen wesen van alle in we
 dighen troosten trecken sinaken en ghe
 uolen En daer alleen in konne ghetroost
 wesen dat si god alre puercheste lief hebbe
 mitter vstandeliker minne die daer alleen
 waerachtighe minne is En dat si alle duech
 den en alle rechtueerdicheit volbrenghen
 konne ter euen en ter heffter wille goods
 gheen ander gheestelike beuoelike waellus

617
ticheit of soeticheit te soeken **E**n also seer als
dese willighe armoede wast in de mensche
also seer wast oec die warachtighe heilic
heit en die puerie minne **E**ndese mensche kon
nen mit paulo ouuloedich wesen en ar
moede hiden want als die heilighe gheest
die ziele en dat lichaem doer vloeyet mit
een milde beuoelen en mit een homel
uloeyende sinake so ontfanghe si dat so dapp
perlic mit danckaerheit en si ghebruict
also weseke te loue en ter even goods en
tot profijt haer salich **S**i begheert oec
also mildeke weder om te heren inder god
liker minne al hadden si dat mit grote duf
tighen en bernenden begheerte god of ghe
beden **E**n nochtā ontfanghe si die gauen
mit groter gherusticheit en ghesachnich
der ouerster begheerten recht of si daer
met en achten mer beuelen dat alleen de
hefften wille goods weder dat hi offeren
wilt die gauen of niet of dat hi se weder
ontrecken wil als hi se weder ghegheuen
heuet en in gheue dinge en bedroeuē si
hem mer segghen mit yob **G**od gaf god
nam alst gode ghehefde so ist ghestiet die
name des heren si ghebenedyt **E**n hier in

tonen si dat si op ghen gauē en rustē wāt
 waer een op rustet dat maket hē pijn in dat
 offeiden **D**ie seste sake is op dat die mīnēde
 ziel mit ondervincē gheprouet mach wōden
 of si noch niet ghecomen en is tot so groter
 vromdheit der oefnighen dat si in hare voert
 ganc deruē mach die beuoelike gheestelike ver
 troestinghe en dienē god staende inder bloter
 mīnen **E**n hier op is ghesūdiert die graed des
 opdīnighē in welken graed god proeuē wil
 dat sijn ghetrouwe mīnaers sijn hem meer
 anhanghende en dienende wter bloter mīnē
 dan om enighe gauen **E**n want mē die rechte
 vrouwe nergent bet in en ondervīdet dā in
 weder spoet so ontrecket god die mīnēde ziel
 alle onderstant van beuoelike hulpen en laet
 se in haer seluen staen bloet en in alle dinghen
 ellendich en dit mach mē hieten een helsthe
 siecte daer die ziele in legket niet vā mīne mer
 van drucke ende liden want si nergent troest
 en vīndt noch in god noch in den creatueeren
 want nae dien dat se god also seer in hem ghe
 toghen heeft dat alle solacs der dinghen die be
 nedē god verbīden moghen haer oen cruis
 gheworden sijn so verwerpt se god oer ende
 set se bloot van hē **E**n dan sijn hongherich tuf

schen twee tafelen dat is tusschen gheestelike
ghenuechte en sinlike ghenoechten die sinlike
versmaet si en die gheestelike weyghert hi
Die sake waer om is dese want hi wil dat die
siel sal leren staen ghelaten sonder alle behulpe
mit willighen ghemoede en leere also god danc
ke en louen ende in alle dinghe ghetrouwe
wesen in ghenen dinghen haer selues luste
te soeken en ruste daer alleen inden heeste wille
goods toe volbrenghe en in sin eyghen ghelate
heit te vreden te wesen Ja daer in oec sin ruste
te setten **W**ant hi merket dattet den heer
behagheer is en hi selue so verdienlic is en sine
gheesteliken voortganc so profitelic is waer hi
daer niet in en vertinghet of onachtsam en niet
mer trouweleic doet alle sin vmoghen **H**ier
toe en moghen ghen onghetrouwe vruende to
men niet in die ghelatenheit tonen si ter stot haer
eyghen soekelheit en dat in menigher manne
ven **M**en vint veel die ter stont als si be
noelen den ghelatenheit der gracie en deno
nen mede vrouden inder begheerte des oefen
ghen en des voertgaende leuens leuende hem
selue weder om tot sachticheit des vleyschs ende
ghemar des lichaems boue die reghel der be
scheideheit si begheere te ghebruken die godlike

hoostinghe mer sonder arbeit en wortse he
gheueyghert soe soeken si altoos solaes inde
creaturien en dat bi wilen mit groter perikel
haerre sielen si schinē enghelen inder kercken
mer onter dat gheselschap der mēschē sin si stric
ken des viants. Daer sin ander die cleymoe
dich sin in die ghelatenheit en si laten he dūc
ken dat si teder sin en daer om wat solaes
en ghemac dat si aen doen moghen haeren
lichaem dat duncket hem al van node we
sen. Mer si sullen voer hem nemē dat die wijs
heit goods of die dastighe gracie en die ber
nede minne niet en wonet in die aerde dat is
in dat lichaem der gheenre die een sacht le
uen leydende sin. Ende al is dat sake dat si
haesthe niet en vallen in dootsonden. Doch
tan so werdet vūndert in he die brant der de
uoien en die inwendighe oeffinghe des h
ten wert belet en die smaer der doechden en
der godliker sueticheit wert onsmalichich.
Daer sin oec ander mēschen medien als he
dat inwendich beuoelen ontoghen is so sin
si also vdructich in he seluē en so swaer dat si
oec lastich sin alde ghenē daer si mede ogaen
recht of si mit cenre hellscher iacht ghedreue
worden. Niemandt en mach he te passe toe

1117
spreken of antwoert gheuen of gaen off
staen of enich dinc doen. **I**a om een dey die
daer gheen vlang an en leghet sullen si also
ghestoort worden of daer dusent pont groot
an laghe. **N**och sijn daer ander menschen
die naden ontfanghen der beuoeliker graci
en en minen weder om daer nae eens deels
ghelaten wden een tijt lanc van god ende
dan come si in groter onstātachticheit ende
wordē ghedreuen in menigherhande op
set te makē als nu dusdanghen leuē an te
nemen als dan een ander natuer vā leuen
en die sake is dese. **W**ant si en soeken god
niet alleen om god mer oec beghere si wat
buten god in haerre oefinghen te tringhe dat
mede besloten is inden seluer oefinghe en
menighen en alsoe soeket die natuer beoer
keht haer seluen onder enen goede sijn wat
si sijnmen alleen god te soeken om te ontfā
ghen en te ghebruken dat is nochtan op de
se menighe dat si hē ghebruken wille vol
van gloren beuoeliker graciē en minen
W si en beghere niet mit hem vernicht te
wden inden cruce van lyde p mē siectē ver
sinaethede en des ghetincs van alle weder
spoet en ghelateheit en si sijn doef totter

steine xpi daer hi seit. **D**oe wie nae mi to
men wil die versuer hem seluen als i ghe
nen dinghen hem seluen te soeken en hi bo
er op sijn cruce niet alleen der penitencie
mer oec van alle wederspoet. **E**nde hi volge
mi nae als alle teghenheit mit begheerte
te draghen om minne wille als ic den bitter
den doof wt begheerten en minne willichlic
ontfanghen hebbe om dine wille. **E**n wat
dese mensche dat inder menighen niet
en hadden daer om worden si onstatich
tich in haer ghelatenheit soekende enige
maniere van leuen daer si haer beuoeh
te deuotie weder om mochten trighen en
dat dūcket hem goet wesen mer het is die
natuer ghesocht om te rusten inder benoe
liker deuotien. **E**n want si haer hoechste
naersticheit meer hebben gheset in die we
kende duetiden en inder wtwendicheit
oeffninghen van penitencie van vaste wa
ken haeren clederen te draghen en dies ghe
likes dan si doen om hē seluen heere te ster
uen en in ghenē dinghen hē selue te soeke
of god mitter bloter minnen te omhelsen
ende aen te hanghen daer om soeken si

mitte wtwendighen leuen weder die benoe-
liker grade te verrighen en dus make si ve-
le opsetten van te leuen nu alous dan also
mer nergent en bliuen si vaste bi. En dies
ghelycs soeken si veel rades en veel biecht
vaders mer ghelikerwys dat si dustich en
lastich sijn raet te soeken so sijn si oec noch me-
er onachtsam den raet te volghen mer dat
me hem labet dat willen si onstuldich bester-
men en prisen en datme indet of priset datla-
ken si als si den raet al om ghesocht hebbe
soe en volghen si daer een met nae mer si
laten hem durken dat si der sahen wijer sijn
dan yemant anders. En dit comet daer wt
dat si hem seluen te hef hebben en noch vme-
tel en opgheblasen sijn van harten welke
twie puneten een voetsel sijn deser onstant
achticheit en si staen sochtlic ter siele behoef.
Al dese voerghenoemde menschen dat en sijn
ghien rechte vrouwe vrienden goods noch
en sijn niet recht danbaer der gracie goods
en en soeken oec niet den bloten god mer
si rusten te seer op dat gauen en si soeken
te seer haer eyghen profijt. Bi worden in
desen gined der opclijninghen van god
te recht gheproeft so dat si niet dieper igne

en moghen salichlic in die vborghen slaep
 camer goods En al gheboert dat emich van
 dustanghe mensche van god diepe en ho
 ghe worden ghetoghen en die gheestelike
 bekemighe of weelden in een totter stont so
 mach hi dat vresen als dat hi sin loon hier
 ontfanghen heuet ghekerwis dat wi lesen
 van guelf willem van gulich die een bose
 tyran was dat hi op ene kerstmacht tweerwerf
 of dnerwerf so grote gheestelike soetheit ont
 sine dat hi nae seide **N**ocht hi noch eens die
 soetheit benoelen hi woude daer om gheue
 half sin rike En nochtan wt hi vtoent na sine
 doot dat hi mit maxentius die bose keiser
 was gheset in een verdoemnisse **N**och is
 daer een manier van menschen die ind be
 noeliker gracen deuotie en minen heseuen
 also onbestendelic hebben gheoffent met
 alleen inden tokeer tot god mer oec in wt
 wendighe penitene te doen boue die macht
 der natueren dat si inder natuerie heel ond
 die voet en vcorue werden En want si die
 vloepede gracie niet en voelen die wand
 der natueren so neme si al dat haer geoer
 loft is wat si der natuerie an doen moghen
 ende wille ghen onderwis ontfanghe Als

937
si dan ditso langhe ghehantiert hebbe dat
die natuer heel onder die voete is alsoe
dat si die gracie niet meer bistaen mach
om haerre crancheit wille dan so vhesse
si die benoelichheit der gracie deuone ende
minen **E**n dan vnenie si eerst hoe awic
dat die natuer ghe worden is dan sliut au
harte toe en die natuer salgeert alsoe dat
die benoelichheit der gracie gheen toegant
meer hebbe en mach **E**n dan so valle die
miesche in zware duchtē hede cleymoe
dicheit en mistroest. si worden vol van sa
tisen si hebben een aertsche helle al haer
sene daghen lanc mer god en salse niet la
ten vdoemt. het en waer dat si hem kenlic
tot dootsonden heerde mer haer cleymoe
dichheit scrupuloesheit en mistroesticheit betoet
ghe van ongheloue en dies gheluyes sal he
wesen een tuitlike pme inder aerden mer
niet in vdoenmissen **E**n daer om die ghe
ne die van god nuwaert gheto ghen wort
tot een scouwende leuen en comet totter
waerliker minne crachtelic te oeffene die
moet hem wachten van groot wroedighhe
penitencie te doen wat die inwendighe drift
sal die natuer ghenoech krenche en vertere

Hi moet oec die wyl matighen mit besien
 denheit die crachtighe dusten want si die
 natuer te seer crachten soude woude hi se
 altoos vuolghen mit volre herten mer ee
 mensche die gheen crachtich inwerdten en he
 uet die mach so veel te meer penitēcie doen.

Hier om lesen wi vā broeder rogier daer ic
 voer of ghesproken hebbe nae dat hi beuoelde
 die crachtighe inwerdtinghe der gracie en
 minen goods so ontsach hi hē grote penitēcie
 en abstinēcie te doen al haddet hē seer begheer
 ic gheweest te doen want hi plach te seggē
 dat sin meeste arbeit die hi dede was eten
 en slapen want als hi eten woude so pū
 de hi hem tot eldē montuol die hi nam sin
 ouste crachten der sielen also hoghe in god
 te heffen en god te benedien dat hi die smake
 der spisen als niet en scheen te smaken ende
 te beuoelen En wanneer hi also niet opghe
 togghen en conste wesen so plach hi die sma
 kelike spise mit allen te laten staen azer dae
 om en dede hi ghen penitēcie want hi belie
 de mit onder vinden dat die inwēdighe de
 uonen en werthicheit vīndert wert ouer
 nits die abstinēcie in de welken hi wond
 like gracie en gauē goods te ontfanghe plach

en hi en woude gheen oersake wesen dat die
in werkinghe goods benome wesen soude
Du willen wi volgen van vriende die
trouwe bliue in alle wederspoet die god
nochtan proeuen wil om haer eyghen profijt
en voortganch wat he dit noot is als die en
ghel seide tot tobyam wat ghi god aenghen
waert so wast noot dat v die betoringhe pro
ue soude. **O** salighe iob die also seer ghepro
uet wert en nochtan seide **G**od gaf god mi
alst god behaghet heeft so ist ghesiet die ma
des here si ghebenedijt. **E**n op een ander ste
de sprecet hi al sloech hi mi doot ic sal i hem
hopen. Aldus moet oec die gheproefde vriet
sine wille heel volgen in de wille goods
en altoes volcomen betrouwen hebbē i god
also dat he alle wederspoet ouercomet tot
sijnre salicheit. **H**ier is dan te weten dat
drie graden sijn der godliker proeuinghen
die men vstaen mach bi drie maniere van
mirre daer wi of lesen in der scriften. **D**en
ersten graed vander proeuinghen werdet
god bi hem selue in ene mensche ontrectet
al die beuoelike grane deuone en mine.
En laet een mensche staen soe bloet sonder
alle beuoelen of hi me god ghenimt of ghe

kent en hadde **M** of hi altoos een viant goods
 gheweest hadde. **A**ldus bloot stont xps doē hi
 sin ghebet sprac tot sinē hemelsthen vader ist
 moghelic so laet desen kelt van mi gaen **M**
 ter stont gaf hi hem willichhē en ouer seggē
 de **M**ochta vader met minen wille met di
 nē wille moet ghesien **W**elc ougheuen des
 willes sinē hemelsthen vader bouen alle die
 aenghenaem was **A**ldo sal hem oer dienou
 we vrient wtgaen ende steruē sinē wille
 in allen ghelatenheiden ende offerē god hem
 seluē miiken ouer want daer wert hi ghes
 telic ghebooren vādē heilighē gheest en wert
 waerachtic vri want dan wert sinē gheest
 verheuen bouen sin natuerlic wesen dat is
 bouē alle ghelatenheit arbeit pijnlicheit
 banghicheit sochtmondicheit ende vrese des
 dodes des oerdels des veytheimers of der hel
 len **W**ant consolacie en desolacie gheue en
 nemē leuē en steruē en dies gheleuts moete
 wi alle gader bliuē onder sodanighe miike
 vriheit des willes of des gheestes die daer
 also veericht is mitten gheest goods dat die
 gheest vri blift staen ende onbeweghē oec
 in alle ghelatenheit **W**er hier toe en mach
 een mensche niet lichtelic comē dā mit oetier

7

langhe der vloeyender graaen ghehkerwys
dat alle duechden beste vertreghen worden
in wederspoet als lijdsamheit mede te lide
oetmoedicheit vsmaetheit of versmaet te
worde of mit vsmade werken te doen mine
der vianden als wi veruolghet werden ende
also voort van allen duechden En dese gnaed
wert betekent bider bitter mirren die in dit
boec der minen hietet die eerste mirre want
daer staet ghescreue Die lippen der minen
der zielen sijn als lehen die daer durpe die
eerste mirre want dat is die eerste oft bit
terheit daer die ziele om gheproeft wert die
haer seer profitelic al en bekent sijn niet om
te onthouden al dat lichaem der duechden
dat si niet en stincken ghehkerwys dat
niet die dodelichamen balsament mit mirre
Die ander gnaed vander proeuighe wint
van anvechtighe en berouighe der via
den vand' hellen oumits vhenghen goods
om den ghemiden swaerliker te proeuen
Want god ontrect hem met alleen alle
gheestelike invloeden mer hi leuer hem
oet ouer alle teptacien weygherde he bi
nae alle toeulaet der godliker bescherme
missen Ende ghehkerwys dat iob ougheleuet

wert den viant om hem te slaen en te pme
 m al dat goet dat hi hadde en in sine kinde
 re knechten en machden **E**nde des gheh
 tes in alle sine leden vanden hoofde totten
 voeten alleen dat die viant **J**ob leuendich
 laten soude **A**lso worde oec dese vrienden
 ouergheleuert van gode in onspreekelike
 gheesteliker becoringhe dat si onmesche
 like sin. mer alleen duelic in vsteenheit
 des harten in blaspheymen in helsthe in
 dichheit in harte goods ende deser gheelic die
 ongheloeflic sin dat se enich kersten mesche
 hebben soude moghen **E**nde dese becoringhe
 wert in hem also waachtich dat si hem laten
 duchten in allen oghe opslach dat si consent
 daer in gheue mer si gheuoelen in dat ou
 ste deel des vstandes en des willes een weder
 staen dat si ghen consent mid becoringhen
 en gheuen al wden si also vduyffert oumits
 den peerse die si liden dat si gheen wedstaen
 in hem en komen mercken **S**i en bekenne
 niet dat hem die grote banghicheit en perse
 des harten alleen coemt vande stent die si
 hebben in dat ouste des ghedanches teghe
 die becoringhe al schijnt die onderste mesche
 alheel te consentere want graue alle die in f

ten der sielen consent daer in soe en sonde si
soe grote strit of perse niet hebben Oec
so sonden si hem wel gheue tot anderen
grouen sonden en sonderlinghe tot ghe
noechten en ghemar des vleyschs want
natuerlic die gheen die in danch is soeket
gheerne totwendich solaes ten worde he
verboden van sine gheest Het is dan een
sonderlinghe proeuen goods want god
bekennet dat sine ghemide ghee die salig
en is dan lyden Als hi dan siet dat hi sinen
heften vriende mit ghene weder spoet of
verdriet hoe groot of menichuoudich dat
te is bedroeu en mach want si altoos
bereit sin veel meer te liden om goods wil
len dan alleen mach hi se bedroeu en in dien
dinghen die daer maket een verhartheit en
indichheit teghen god daer om wil hi se oec
daer in proeue wt sin alre vborghenste oec
del dat inemat begrippe en mach want sin
wilen macht ghebozen alleen om die ziele
te brenghen inden groont van alle gheest
uenheit en dan is daer grote salicheit in
gheleghen Si wilen ghesnedet oec tot en
ghe onbestidenheit off oec ghebrechtheit
die in ons is Als exempel vander onbesti
denheit Die ghene die natuerlic seer wer
kelic ende drustich sin van haren arachtighe

tocheer tot god so wert haer drift also druyf-
ticheit dat haer harte so wide opgheloke wt
en also spranghet i hare lidnem dattet seer
daer of ghequetst en ghewontet wert als ic
voer hebbe ghevoert **A**lst dan gheboert dat
god die beuoelike gracie hem ontrectet om
enighe vanden saken die ic voer gheseyt hebbe
so valle si hier in seer onbestendelic en wille
mit ghewelt weder vringhen die beuoel-
ike gracie en hoe si daer meer om arbeide
mit ghewelt hoe si verder va alle gheeste-
like beuoelicheit verureent worden so dat
si te laetste come mit eenrehande onhidsa-
heit tot so druyfghen gheweldighe druyf-
dat si daer mede dat heel harte alsoe seer quet-
sen en ontstellen dattet after die tijt niet we-
der ghestelt en can werden recht als een
harpe dieme haer snare also seer rechet dat
si ontwien springhen also dat die mensche
hem latet duncken dat hi voert meer ghe-
ghewelt en heuet ouer die onderste trachte
der ziele die in dat harte haer vestinghe
hebben en gheen wederstaen in die toornli-
ke tracht noch in die begheerlike tracht
als dat hem duncket dat si in alle dighen co-
sentieren en hier wt comet dat groot vdoet

117
ninstwoest. verhardheit. verblintheit. vkeert
heit. heilsche moetheit die inden ondersten
menschen schijnen te regieren mer in die
ouerste crachte so is alleen dat wederstaen
want die crachte van sin van alle banden
des lichaems Ende daer om hoe dattet be
kenne en minne meer gheweest heuet in god
ind tyt vand' toenloeyender gratie so is oer
in die ouerste crachten te meere dat missha
ghen en die perse der sielen om die vkeert
heit en boosheit die daer is regnierende in
die onderste crachten der sielen sonder de
gheheue verstant **W**ant die verstaede
like crachten eyschen en walghen daer
of mit onspreekeliken perse dat die onder
ste crachte also legghen verwone in die
strikende hatelike diuuelische betoringhe
die in andere ghemeyne meschen pleghen
wederstaen te worden oer in die onderste
crachten Ende dat comet alleen daer wt
want si ghenen ghewelt meer en hebben
ouer dat harte mitter onbesreidenheit
oessinghe diet soe seer ontfettet dattet in
weder comen en mach in sin natuerli
ke ordinantie en ghesaetheit Dies ghekes

vander ghebrecticheit exempel wāt men
vint enighe menschen die onuloedich sijn
van sulike begheerten en als si op enich
dinc vallen mit haeren begheerlichkeit of
mīne so is gheual also gheweldich dat si
gheringhe salgeeren in haere andere crach
ten en oec in die lichaemlic natuer wan
neer dan dese menschen hem inkeren in god
daerme onghemeten grote en veel saken
in vint te mīne en die milde wederghel
der is der gheofferder mīne sonderhinc idie
die ofte vier eerste iare vander beteringhe
so vint dese mēschē dubbelt reescap der be
uoelker mīne en deuone. **D**at een is begheer
like natuer en dat ander is beuoelike vlo
pende gracie deuone en mīne die god we
dergheniet als een milde ghelder des dienst
tes die hē bewesen wt wt welke onuloe
dicheit dese mēschē worde also dronckē ende
oec gulsich vander beuoelich die si daghe
lics ghebruken dat si hem mit gheen ande
dere dinghen betōmeren en wille noch leue
noch arbeiden hoe si hēsulle sterue ende die
doechde vānghen oft die heffte wille goods
te bekennen om te volbrēnghen **O**ec setten
alleynken meer en meer haer ruste in die

beuoelike deuotie en daer mede makē si
hem alte ondancber al verbeidet langhe
eer hi hem die beuoelike grane ontrect of
si yet mochte comē tot bekennē of tot bete
ringhe mer so god langher verwacht so si
gulsigher en onghoordinnerder werde n te
rusten sondelike op die beuoelicheit wāt die
verdornē natuer rustet altoos beghheerliker
op enich dinc dat v̄boden is als wi sien dat een
man veel ruchteliker wert ghedreue van be
gheerten tot eenre vrouwē daer hi mede leeft
in oūspil dā tot sinē eyghen wine **Als** god dā
siet dat dese ontvrouwe mēschē altoos v̄lue
rustende sondelic op die beuoelike grane so
ontrectet hi se hem heden **En** wāt si gheen
warachtich fundamēt der duechdē of der ghe
stouentheit en hebben so comē si ghemighe
tot onhidsamheit en willen mit ghewelt we
der trighen die beuoelicheit **Noch** en comē si
tot gheen rechte bekennē en afterdencken of
sint yet besaect moghen hebbē mit haere ghe
bredicheit om hē daer of te betere **Ende** hoe si
meer arbeidē om weder te trighen die beuo
licheit so si min vorderē en mer onhidsam wor
den en daer wt smet in hē seluē op een bitter
heit die hē seluē en aldē ghenen daer si mede

om gaen seer lastich worden Ende aldus wor-
den si alleynken dwalende in verheertheit
ouhdsamheit verblintheit en indichheit te
ghen god En dese menschen staen seer vresch-
ken uader sielen mer die voer gaende mēschē
ontfanghen pine voer haer onbestendheit
en si moghen grotelic daer in vdiene come
si hem daer in lidsamheit en lancmoedelic
gheliden Ende al en schimē si gheen ghewelt
te hebben haerre reden en haer willens i die
drifte der groter persen of der hellscher indich
en boosheit **N**ochtan als die drift ouer is soe
fel hem alle dinc leet wesen nader onster rede
en gheue haer wille ouer in die wille goods
biddende dat god vghenen wil dat voor ghe-
leden is en van dien besternē wil dat toeto-
mende is **N**och so sijn daer ander mēschē
die properlic ghen sake en ghenen deser ghe-
latenheit en verheertheit mer god vhenghet
alleen op hem om die trouwe vriede te gwon-
de te proeuen en dese mēschē wort een wonder-
like trouw der martelen bereit in dat ewighe
lene wāt mē en mach ghen swaerre martelic
hiden dan dese ghelatenheit die also onudrach-
lic is dat se augustinus en bernaerdus ghelike
der hellscher pine En dit sijn properlic die ghee

daer ic hier of segghe dat si soe aenghenac
god sijn Dese graet der proeuighe wert be
teyhent bi die ander mirre die daer hiet i in
dichs boec die alre beste mirre daer si haer me
de saluede doe si doot slaen woude holifernē
Die derde graed vander proeuighe geboet
enen mēsche wāneer hi bouen alle dese beto
vinghe oec vandē mēschen wert versinaet
bespot en gherekent als een insende en bese
ten mensche oec vandē ghenē die eerbaer doecht
sam en heilich en gheleert sijnē te wesen.
Want daer wert een mēsche meer in vsla
ghen in cleynmoedicheit en mistroosticheit.
Aldus gheboerdet iob want die drie vriende
die ghetomē waren om hē te trooste die wor
den also vblint van ingheue des viants dat
si alle troostinghe heten staen en ghynghen
hem spitelic verwite als dat hi om sijnē sonde
was van gode gheplaecht also dat si hem die
alre meeste onghenoechte aen deden. Aldus
ist oec mit dese mensen want si van die gro
te perse tonen enighe sonderlinghe wise vā
buten so worden si oec versprohen versinaet
bespot bedappet en also gheacht of si mitte
helsche viant beseten waren Ende dat vhen
ghet god op dat die heeste vriende goods op dat

alre vterste gheproeft en ghereynicht wde
 want mer mede wilse god brenghen tot die al
 re volcomeste ghelichheit xpi ihesu die hi hier
 voere heuet gheset als een exemplae in dat
 cruce En daer om sal dese mensche voer hem
 nemē dat nye en ghe was enich konstich sal
 der die mit so groter naersicheit alle die tref
 ben des exemplaeis heeft pme in ghelichheit
 conterfeiten in lanchheit breetheit gheordimert
 heit en oer in ghelichheit vander verwen daer
 oer te treden Als god van ewich mit sinre
 onghemetere wysheit heuet voorzien en voer
 gheordimert van soedamighen wtrotē vrien
 den dat hise mit dese middelen trouwelic ende
 salichlic brenghen soude tot die alre volcomē
 ste ghelichheit xpi Ende dese gined wort be
 terkent bider derder mirren die men hietet
 die alre gheproefste mirre in dat boec der
 minnen der zielen daer si spreket Ic bin
 opghestaen om die dore op te luyken minne
 gheniden want minne handen drupe mir
 re en mijn vngheven sin vol vander al
 der gheproefster mirre en also heb ic die ghen
 del van minne doere opgheden minen
 ghenide Dat is ic heb minne wille heel on
 ghegheuen inden hefften wille goods oer
 in alle wederspoet en verduet ende daer me

de heb ic hem opghedaen den inganc ī minne
sielen te rusten die sijn slaepcamer alleen set
ten wil in een rustich harte Ende aldus heb
ben wi gheuoert vande opdyne nade on
dersten mensche **I**nden anderen willen
wi veruolghen die opdynghe des scouwē
den leuens die men oefent nae dat middel
ste deel des menschen naden ouersten mach
ten der sielen Hier is te wetē dat die ziel in
drie gheedeelt wert in deser sijnstuerē En elc
heuet sijn sonderlinghe naem Dat onder
te deel als naden ondersten crachten so hiet
si een siel want si mit dien deele veremicht
is mitten lichaem en gheuet den lichaem
een leuen Dat middelste deel hietet een
gheest te wesen als nae desen drie ouersten
crachten daer die mensche also seer mede mach
god ghenaken ouermits stadighe scouwen
dat hi mit god wordet een gheest Dat ouerste
deel der sielen daer dese drie crachten oec spro
ghele in veremicht sijn en daer si wt vloeyen
als indien wter sommen en daer si weder in
vloeyen hietet een ghedanch en het is dat pūt
inder sielen daer dat beelt der heiligher drie
uoudicheit in ghepient is En het is also oed
danne hem gheuen properen naem gheue
n met eyen besmet mit veel namen als

men best can en mach en het is dat ouerste
 inder zielen **I**n die opclyminghe dan des
 gheestes dat sin die ouerste crachten moet
 voertgaende sin een steydinghe der zielen
 als tusschen die ziele en die gheest. want dese
 opclyminghe moet ghesien wut enē gheest
 die al vri is **W**elke steydinghe nae paulus
 woorden in ons werckende is dat leuendich
 en dat crachtighe woort goods dat doertgae
 der is dan enich zwaert dat aen beyde siden
 sypende is op dat die gheest vri van allen
 dinghen mach volghen sin proper werck
 des sonwens **E**nde als augustin⁹ seir **G**hee
 dinc en is wonderliker dan dit seiden tus
 schen die ziele en den gheest want si wesele
 een dinc sin **M**er daer om gheboert dese stei
 dinghe opdatter neder bliue dat inde men
 sche is beestelic of sinlic en dat vri op vhe
 ghe mach dat inde mensche gheestelic is op
 dattet also bequaem werde ter vheffen tot
 te sonweter godliker glorie en also vernicht
 sine goden ouer gheformet in sin selfs boelt
Want die god aenhanghet die wort enē gheest
 mit hem **E**nde bi tiden wort die gheest des
 menschen also seer ghetoghen van dat lich
 aem dat die gheest liuet te wesen inē gheest

goods **E**n dat ghesact wanneer een mēsche
also mitten ouerste crachten opghetoghen
is dat hi alder wtwendigher dinghen ver
gheten heuet en oec die re dinghe die i sinen
lichaem lichaemlic ghesien ende is alleen in
dien dinghen ghetoghen mitter memorie en
vstant die meen gheest ghesieden of doer den
gheest ghesien **D**aer iohannes of seit in dat
boec der vholentheit **I**c was in ene sonnecacht
opghetoghen **D**aer seit haimo op iohannes
was also opghetoghen in de gheest dat hi niet
gheheel en liet sin vleysch mer sin ghedanc
hinc anden gheest der ewicheit en sin gheest
die gheleert soude werde die wert opghetoghe
vanden gheest die hem leuen soude **E**nde daer
om sach hi so wonderlike diepe dinghen **S**om
wilen wort oec die menschelike gheest mit so
groter duyst opghenoert dat men wel segghē
mach dat die gheest ghetoghe is bouē den gheest
als wanneer die gheest niet alleen alle ander
dinghen mer oec hem selue bouen gaet en **T**een
wonderlike manier wort hi gheuoert bouen
hem selue ou mits dat vier der minne in de ghe
nen die bouē al is en wort ghedwonghe mit
ghewelt der minen wt hem seluen te gaen
als dat niet en is in sinre memorie verstaede

en minen dan alleen die ewighe minne die
 god selue is daer die gheest blotelic in vordochē
 is Ten derden so werdet die mēschelike ghe
 est somwilen also seer oer van hem seluen
 gheteylt dat die gheest nietet te wesen sonder
 gheest als wanneer die gheest bestaet ghe
 heel in hem seluē te ontbreken en van sinē
 sen wesen te vernietē en een ouiganc te doen
 in een ouerweschken staet als i wanneer hi
 in wordet gheleit om te scouwen god wē
 selic te sien als wi hē gaerne sien soude in der
 ewicheit daer wi in dat eynde of roeyen sijn
 len. **W**oert is hier te merken dat die apclim
 mīghe tēden ouerste vrachten seer quaet is te
 bewoorde om haer subtile edelheit wille. en
 dat selue datmen bewoorden mach en is niet
 wel volcomelic te verstaē dan vande gheue
 die mit onderwinnden dat bekenne ontfange
 hebben. **E**nde daer om ic hier sarnē mit corte
 woorden wāt in dese apclimīghe so wert die
 siele meer ghetoghen dan si bi haer seluē dī
 met. en si wort meer ghevrocht dan si wādet
 welke inwercken des heilighen gheestes
 ontallike menichuoudich is ayer onse werc
 dat wi in dese apclimīghe te doen hebbē en
 is soe menichuoudich niet mer het gheliket

bi nae dat werck dat wi doen in dese opclim
minghe der onderster aendten **N**ochtan is die
werck also veel edelre als dat goud beter is da
aerde en also veel subtilre als die lucht sub
tilre is dan die aerde also veel claerre inden be
hemmen als die sonne claerre is dan die sterre
en daer om en sullen onbesochte menschen
in desen scriften niet begripen moghen haer
edellheit also langhe als si dat seluen niet en
beuoelen alsin si oec menschen subtil van
verstande want al begripen si wel inthare
vstande datter moet wesen een verstandelic
ongheschapen licht daer alle gheschapē vstan
delike lichten wt gheuloten sijn **N**ochtan en
moghen si niet begripen hoe dat onghescha
pen licht in onsen gheest werckende is of i
onsen gheest ghebozen wort dan alleen mit
beuoelen **E**n dat seide xpūs tot sinen vader
O vader heer des hemels en der aerden Ic be
lye dat ghi dese dinghen vborghen hebt vādē
wisen ende den vroeden deser werelt en heb
ste gheopenbaert die cleynne oetmoedighē
ghestoru en mēschen. en tot sinē discipulē
sprac hi **S**alich sijn die ogthen die sien dat
ghi niet **I**c segge dat veel coninghen hebben
gheweest ende propheeten die sien wonden

dat ghi siet. bi den comighen vstaetmē den
 ghenen die stert sin van natuerē en oefenē
 hem seer in vasten waken discipline li haven
 clederen wtwendighe ghebeden ende dies ghe
beden likes daer die natuer mede gherastijt wt
In welken wercken der penitencien si hoer be
 trouwen setten en daer of vermetel worden so
 wilen oec ander mensche in haer ve hartete ver
 smadē die also machtich niet en sin penitencie
 te doen. **B**iden pphete vstaetmen die ghene die
 abel sin van natuerlike verstande daer si mede
 arbeiden te comē indat stouwen der ewigher
 dinghen. **M**er deser mēshen oghen en worden
 niet gheheerlicht. want al willen si sien die god
 like dinghen nochtā en macht hem niet ghe
 boren want si onghestorue blise in hare wille
En dit wetet voerwaer dat die onghestoruen
 wille is een sake deser blintheit daer dit gheeste
 like licht mede belet weert recht als die wim
 brauwen dekenende sin die wtwendighe oghē
Wildō dan comē tot een warachtelic ghees
 telc ende verstandelic stouwen so maket di
 nen eyghen wille volcomē bloet en ledich vā
 allen willen wāt die eyghē wille die niet ghe
 toghen en is in die heeste wille goods is recht als
 een pilacne daer alle die miere der onghesoz

duertheiden op rustende sijn. **E**n als dese
pilaerne wt wordet ghenomen so valle alle
die mueren van iherus. **E**n is oec een dorre
van een sap daer alle die onreynheit der son
den in vgaert. **W**oert aen om te hebben een
meerre beken so machmen dit onghesapē
vstandelic licht of claerheit ghehken der wt
wendigher sommen die daer eenhoudich is i
haerre claerheit en nochtan so wert die clae
heit ontfanghen groot of clym nae die ghe
ghesteltheit en bequaemheit des voerwerpē
daer si in ontfanghē wort want die claerheit
der sommen wort anders ontfanghē in ee glas
dat zwart is van verwen en anders in ee glas
dat gheel is en anders in een dat wit is ende
nochtan is een claerheit. mer om die bequaē
heit so wert dat een glas meer vlicht dan dat
ander. **A**lso ist oec mit dese drie ginden of delen
die wi gheset hebben inder zielen. **D**ese verda
ringhe vanden vstande machmē oec wel
begripen in een ghehkenis van ene dagheraet
daer die enghelen off segghen in dat boec der
nimen wie is dese die daer wtgaende is als
een opgaende dagheraet want dat licht vā
een dagheraet wordet alleynken vheue en
in die verheffinghe verbreidet en in die ver

breidinghe verclaert en ten laetsten so vgaet
 die heele daghemet en wort en wort verwa
 delt in enen claren sommen schijn. Also ist oec
 mit dat verstandelike hant inden mensche
 want eerst so is dat deyn en laghe waneer
 dattet is in die ouerste tuchten daer he die
 mensche in oefent en als hi in oefninghe voert
 gaes so wert hi dan alleynken oec vheuen
 en verbreit inden verstant ghekerwis
 so wi hogher staen so wi meer dinghe ou
 sien moghen. Ende ten laetsten so wert syn
 vstant so seer vheuen en vbreit dattet gaet
 bouen menschelike begripe en boue mechte
 like verstant en wordet verwandelt in de cla
 ren dach daer men in aen scouwen mach
 die ewighe sonne. Ende na dese vheffinghe
 en vbreidinghen soe worden oec verheuen
 verbreidet ende vedelt alle die ander oefning
 ghen des menschen. **D**ese opclimnghe en
 die daer ghestiet in die ouerste tuchten der
 zielen ouermits volheit der gracen gods en
 onsen eyghen dapperen naersticheit moge
 wi gheliken eenre fonteyne die wtulopet mit
 die riuieren want die ziele vlopet wt mit
 die tuchten. En dese fonteyne is een volheit
 der gracen ghestort in die enicheit der sielen

711
spranghende als een fonteyne **M**er wesclic
bluende in die enicheit ons gheestes en wt
vloeyende mit drie riuieren der godliker
verlichticheit in die drie verstandelike crach
ten der zielen ende haer seluē daer vblidēde
Die eerste riuier neder vloeyende van die e
nicheit des gheestes in die eerste cracht als
der memorien dat is een gheestelic simpel
eenformich blide en rustighe vlichtinghe of
claerheit recht als een licht wanneer si rus
tich is van allen windē puer van alle wol
ken en neuel en lustich of claer van die mō
en der sondē **A**ldus wort die memorie mitten
in vloeyen van deser riuieren rustich in haer
seluen claer en lustich inden toehoer der god
liker dinghen puer van allen vreenidē beel
den want si daer mede verheuen wert bouē
alle sulike beelden en bouen al dat die me
morie belotten mach en maectse stantich
tich gheuestet in enicheit des gheestes wāt
als dese riuier neder vloeyet so veruullet si
alle die crachten der zielen die onderste mit
ten ouersten **E**n als een wederuloet oft oen
ebbe der zee so trecket si in die wederuloet al
le die crachten mit haer tot hare oerspronc daer
si wt gheuloten sijn **E**nde also worden si ghe

settet bouen alle monichuondicheit ende
 becoringhe recht oft een mensche vheuen
 waer bouen die wolken in die rechte clare
 stilheit daer noch wint noch wolken noch
 haghel noch reghen noch ghen verande
 ringhe en ghesiet. Also comet die memorie
 in een wonderlike claere stilheit en ghe
 rusticheit dattet onbegripelic ware enē mē
 sche diet niet benoelt en hadde mitten wel
 ken claren inghestorten lichte en stilheit
 hi hem vgaert gheuesticht en doer goete
 en gheanchert heeft want hi besittet in
 enicheit sijn gheestes als een eyghē woc
 stede welke enicheit voert gheneyghet
 sal werden oimits dat in wercken goods
 totter alre ouster enicheit daer die vader
 en die soon ende die heilighe gheest mit al
 len heilighen en enghelen in veremicht
 sijn. Ende dese mēsche wort also beuuet
 van memorien der onderster dinghen
 recht of hi ware een hemelsch mensche
 en gheen aertsche. Als wi lesen van enē
 heilighen vader die also verheue was
 in sijne memorien dat hi gheen beelde
 van aertschen dinghen in hem behoude
 en conste het gheuel dat een broeder qua

voer sin celle en begheerde wat vā hē ghe
leēt te hebben Die vader antwoerde broe
der ic sal ingaen ende halent v dier eer
in binne conste comen so en had de hi niet
alleen verggheten dat dinc dat hi halen
soude mer oerde broeder die hi voer den
door liet staen wachten En die broed' d'op
te anderwerf Doe ghy die vader ende
vraechde wat hi begheerde wāt hi hadt
al vghete dat die broeder hē gheseyt hadde
hi ghy dar anderwerf in om dat dinc
te halen mer hi v'gats weder altemael Doe
die broeder derderwerf clopede en hi voort
quam Doe antwoerde hi lieue broed' gaet
selue ende neemt dat ghy begheert want
ic en can dat beelt of die memorie vande
dinghen so langhe niet behouden dat ic
v halen mochte

Die ander ruiter neder vloyende in die
ander a'acht als inden verstande in een
inwendighe openbaringhe goods dat is
een v'standelicheit wt god vloeyende die on
se inwendicheit open houdt tot allen in
vloyen goods ende onse stant verstant
vheffet om te bekennē die alre diepste ver
borghentheit die daer in die heilighe scriffte

ghelegghen is. **E**n gaet bouen alle natuerlike
 verstant also hoedich verheuen in god dattet ot
 fanghet die inwendighe ruinighe goods. **I**a
 hem worden veel verborghen verstandelike
 lichten opghedaen daer hi altoos meer mit
 desen ~~wo~~ duen crachten boue hem selue me
 de verheue wort en in god verdiept. **A**ls exē
 pel te nemen an sinte franastus die een sim
 pel mensche was mer hi stont eens in cōtēp
 placie. en sprac tot god dattet broeder leo hoer
 de wat bistu alre soetste ihu en wat bin ic di
 alre snoodste wormkun. **D**aer nae vraechde
 broeder leo wat hi meende mit desen woerden.
Doe antwoerde hi dat hem twee lichtē opghe
 daen waren der behemninghen. **D**at een vand
 onbegripeliker onghemetenheit goods in d
 gwotheit moghentheit wijsheit goeth barm
 herticheit en dies gheluyt van al dat mē god
 toe scriven mach. **D**at ander verstandelic licht
 was een behemninghe sime eyghenre afgro
 digher snootheit mit welken twee lichtē die
 minne goods ende die versmaetheit sime selfs
 in hem vmeeriet worden. **A**ldus worde oec
 dese menschen also diepe ghetoghē in alle v
 borghen behemninghe dattet onghelooftich

waer enen mensche die dat niet onder ion
den en heuet **T**en eersten sijn verstandelike
oghe opslaende in die hoghe natuer goods
so wert hem diavyl ghegheuen enighe ken
ninghe van god hoe dat hi is een onbegripelike
sinnel puerheit in sijn wesen een ongron
delike diephheit een ontoegantlike hoedheit
een onbegripelike breedheit een ewighe laue
heit een stille en een zwighende of rustige
duysternisse een wide en wilde enicheit een
ewighe rust der heilighen en veel deser ghe
liken diene mercken mach in dese afgrou
dighe zee der gotheit en al en verstaen die
menschen niet wat in desen woerden be
sloten is **A**lso langhe alst he selue niet ver
leent en is te onderuinden **S**i sullen noch
tan weten dattet verstant vanden mensche
die hem diavyl toekeren hier in alsoe seer
verheuen wort in verwonderē dat alle die
crachten der zielen begheren na te volghen
een yghelic mit sijn werck dat hem toe
 behoert om god te danken te eeren en te mi
nen **A**lso dat die heel mensche wordet gheue
sent in verheffinghe van alledē crachten der
sielen **A**n dan voert te weten van desen behē
ninghe so wert ten anderē dat vstandelic oghe

vheuen en gheleert om te hebben onderwys
 vander heiligher dancuoudicheit en hoe die
 zoon vanden vader ewelic wert gheborē ende
 die heilighe gheest voortgaende is vande va
 der ende vanden zoon en hoe dat die drie perso
 ne sijn een god ende een wesen euen machtich
 wys en goet ende al datmen god toe scruct dat
 scructmen die drie psonen euen ghehe toe da
 alleen ondersceit in haer persoelicheit mer
 dese bekēninghe ende vertomninghe ghesien
 al in gheesteliken beelden of ghehekenissen
 in desen graed der opclynninghen ende niet
 weselec want daer sullen wi of voeren inden
 laersten staet. Nochtan is oer dese bekēninghe
 outogandelic want niemāt en machse v
 crighen mit sijn eyghen naersicheit en sub
 tilheit des verstandes mer als wi voer ghe
 seit hebben een ghehekenisse vander daghera
 et die verwandelt inden dach moet dit ver
 stant werden van gode vheuen vbreidet en
 bouen sijn natuerlic licht verclaert s voort
 so mach hi inden verstande wordē gheleert
 te bekēnē die properheiden diemen toe
 scruct den drie personen als dat die vader
 is een onghemeten almachtighe moghent
 heit een streper een bewaer een beghin

also

1177. 7
beghin een onspreekelike sake alre ghesta
peine dinghen En sinen emghen soon te
wesen een onbegripelike wijsheit en waer
heit een leuen ende een exemplaer alre wen
tueren en onbedrieghelike weghel of mats
die vaderlike consten een oghe der godheit
dat daer siet alle verborghheit en daerh
der vaderliker glorien die daer doerlichtet
al die wtlicoren menschen een yghelic na si
nen vdiende Ten derden den heilighen gheest
te wesen een onbegripelike milheit der god
liker minnen ende een barmherticheit der on
wtsprekeliker goddiensticheit een afgrondi
ghe zee der onghemetenre goetheit en druis
tighe riuier die al dat hemelsche gheselschap
mit onbegripelike weelden drooncken ma
ket een vierighe vlamme die alle minnende
gheesten smeltet in der godliker enicheit En
moop en een omhelsen des vaders en des soons
ende alder saligher gheesten daer si mede ver
enicht sijn om te ghebruken die onghemete
weelden en ruyheden goods En ontallichen
dinghen deser gheliken die der sielen m
ghepient worden mit beelden of ghelike
missen want si op die tijt vanden gheest
goods ghevrocht wort Daer paulus of seit

die vanden gheest goods ghewrocht wor
den dat sijn kinderen goods. Al is dat sake
dan dat alle dese imprenten die ziele vhesse
in een verwonderinghe der wercken
goods boue alnochtan so wort die mēsche
verwandelt vander milder ghenyestap
der godliker natueren daer in hem selue
mede milde offer te ghebruken alle cre
atueren een yghelic na sijn bequaemheit
mer sonderlinghe die salighe gheeste in
ghebruken sijnre glozen en grazen wt wel
ken verwonderinghen die mēsche vārighe
in die godlike goetheit een sonderlinghe
betrouwen en een inwendighe bliscap des
gheestes die alle die crachten der zelen ende
oer die enicheit des gheestes doet vloeyet

Die derde riuier van die ewichheit des ghees
tes nedervloeyende in die ouerste wil oft
die minnende cracht is een inforten des ghe
esteliken viers dat is der godliker minnen
die doervloeyet den wille mit enē ghesta
digher en ghemustigher minnen die niet wt
en borstet als die werlike minne die daer ge
stort wort inden ondersten mensche mer
dese minne ontfanghet men in die vstande
like crachten die verstanden sijn vande lichaē

en si is stille en puer en volcomen gheber
net als olve die niet wt en lopet nae dien
dat si ghenoech is ghebernt **D**ese minne is
edel bouen die ander als goud bouen die eer
de ende subtil als die lucht bouen dat wa
ter treckende die ouerste crachten des me
schen altoos tot haren oersprong waert
En hoe dat si gheestliker is so si den me
sche minn arbeids gheuet **D**ie herten van
deser minnen is also groot dat si den helen
mensche schijnt te verbernen en hem te v
teren en in een viertighe coelte veranderē
en in dat onghemetē vier deē godliker
minnen te trecken ende te vermeten alsoe
dat die minnende ghedronghen wert an
te roepen die minne gods **S**onder ophoude
dat hi hem vstinden wil en trecken ende
vmeten in die asprout haerē onghemetē
re grootheit **E**nde weder om die godlike
minne roepet inden gheest mit enē vstan
delken inprenten sonder onderlaet dat hi
minnen sal die minne die hem ewelic ghemint
heest welke stemme daer is een inwend
ghe verwachtinghe of beroerte monse ghees
te die veruaerliker ende gheweldigher is
dan enighe wtwendighe donre **A**ls dat die

blixem daer of den gheest open doet de he
mel en verdoent hem dat licht der ewigh
waerheit. want die minne en rust nimmer
meer si en begheert haer altoos te verme
nichuoudighen en hoe die gheest meer mi
net hoe hi bernentliker begheert also dat te
laetsten die brant der minnen so onghetepert
en onmachtich wort dat die oeffninghe der
minnen tusschen god en den gheest gaet ende
coemt recht als een gheweldich blixem die
den gheest heel uiter wil En die sake van de
sen is Want hier so werden die werckelike
minne en die ghebrukelike minne euen wel
dich dat nergent en gheboert nide voergae
den ginden het en waer somtiden bi sonderli
ghe gauen goods aver hier worden si een
deels ghebruc ghewe sent En op dat ghint ver
staet dan lietet properlic een werckelike
min wanneer onse gheest mit sinre ghe
scapenre minnen werckende en druyflich is
tot god en tot al dat god behaghele wesen
mach aver dan lietet een ghebrukelike mi
ne als die gheest des menschen salichlic ghe
wrocht wort vande gheest goods in welke
mwercken goods alle die vertonighe ende
oer bheffinghe des gheestes en alle volcomich

4177
m ghelegghen is. **N**ochtan is in alle godlike
minne eenrehande ghebruken. Aker in die
voerga ende gunden so heeft die werckelike
minne die ouerhant naden ghemenē loop
en die ghebrukelike minne moet wilkē aker
inden nauolghenden gunden heuet die ghe
brukelike minne die ouerhant in dē toekeer
in god en die werckelike minne moet wilkē
want die gheest wort dan meer gherozicht
vanden gheest goods en vmetet also dat hi
in hem seluē wordet ontgheest sineltende i
den gheest goods om een gheest te werten
in enen bant d' minnen ende desen teghen
woerdighen gunde striden si int gheleket
ghewelt also dat bitiden onse gheest moet wil
kē en bitiden den gheest goods. **E**nde want si
ghelike gheweldich sijn en daer bouen onse
gheest noch niet gherwesent en is te ontghees
ten en die natuer is des menschen natuerlic
wachtelic wederstaende is die ontgheestighe
daer om is in dien mēsche so groten strijt.
Want ghen vanden twien gheeste wilkē
en wil mer si begheeren beide die ouerhant
te hebben want die gheest des mēschen be
gheert tot allēoghēnblic in hem te vslinde
so wort si vslonden als een vissche die daer

meynt daraes te vslinden en hi wt op
 ghetoghen mitter anghelen die daer in
 verborghen is Tot desen gined der op thy
 mighen behoert die seuende gined d minne
 diene hiet inder scriften Amor superu
 dus. dat is een minne die van groter het
 ten ouersiedet Daer huyd off seit En weet
 ghi met dat een dinc dat ouersiedet ghewor
 pen wort mit enen ghewelt der groter het
 ten bouen hem seluen en niet al buten hem
 seluen makende een grote beuorte die daer
 comet van een onshenliker hetten Also w
 per die onshenlike minne mit groter ghe
 welt den gheest bouen hem seluen Desem
 ne om haer grote hetten so drijft si ghewel
 delic wt den mensche alle onghoordmerde
 begheerten alle bezorngghen en naerstiche
 den en oer alle oefinghe die daer met endie
 nen haer begheerten ende dusten Want
 als bernardus seit Een ziel die gheleert
 ende ontfanghen heuet eens van god i te
 gaen van haer seluen ende in haer binnen
 ste te begheuen die teghenwoerdich goods
 en eens deels te ghebancken Icen weet niet
 of dieve zielen sware soude wesen en ver
 uerliker een tyt die pme der helle te hiden

dan si nae die ghesmaecte soeticheit des
gheestes haer weder om soude moete lie
uen totten last en ghenochten des vleys
thes. En aldus hebben wi seer cortelic on
ghelopen die opdoppinghe vande ouer
ten crachten want wi niet waerdichs daer
of en moghen beweerden bi ghehinc datt
is in die waerheit. Oec so fringhen wi van
den wercken die ghebrocht worden van
den heilighen gheest in dese mensche wat
si moghen also menichfout wesen als ee
mensche menich haer op sin hoeft heuet
oec sin principael wer in desen mensche
dat is een wtrect en intrect daer ic of voe
ren sal in desen nauolghende graet ten loue
goods. **E**n derden willen wi voernemen
vander opdoppinghe die daer gheschiet in
dat ouerste deel der zielen die daer is een son
teyne en een oersprong der ouerster crachte
der zielen welke emicheit met en wercket
oec nochtan nemen alle die crachten der
zielen haer macht te wercken van dien oer
sprong. In welker emicheit wi van node god
ghehinc wesen moeten ouermits ginnen en
doechden of onghelinc ouermits sonde son
der welke ghehincheit wi god niet ouerna

tuerlic en moghen vereenicht worden **W**āt
 die sonde die in ons is maket een onghelie
 heit mit god die maket niet alleen een af
 grondich middel tusschen ons en god mer oer
 tusschen die crachten onser sielen en dat wese
 daer god in wonende is also dat die crachten
 dat is onse gheest dat wesen der zielen niet
 vereenicht en mach werden daer die ruste des
 gheestes in soude ghelegghen sijn en waer
 si niet in ellende der onghelicheit ouer
 mits der sonden ende der onghestormen
Aer als die ziele volcomen veraert is mit
 ter ghelicheit goods in doechden en in gra
 tien so vdiept hem onse gheest mit een sa
 lighen insincken in die ghebaukelike minne
 ende daer wt so toemt een ouernatuerlike
 verenighe mit gode ouermids middel der do
 gheden en der gracen **I**n welke verenighe
 wi ontfanghen worden vanden heilighe
 gheest ende mitte heilighen gheest ontfan
 ghen wi den ~~heiligen gheest~~ vader en de
 zoon is al die natuer der godheit **E**n hier in
 is onse hoechste salicheit ghelegghen dat ou
 mits ghelicheit der doechden ende oumits
 des liches der gracen of der glozen onse
 gheest worde gheleit in die ruste onser we

107
selbet enicheit der ziele daer hem god mit
allen sinen rijchoden mildeliden in staat
En van deser enicheit willen wi hier spre-
ken want die opdynghe tot onser enicheit
is die alre edelste ende opdruiet onse gheest
tot die alre ouerste oeffninghen diemen
oefenen mach onder een ghestapen licht
en verdiepet ons altoos meer en meer in
god welke verdiepmighe ghelinc is oec d'uy-
tliche riuier die daer lopt sonder wederre-
ren in die zee daer hi heel in verslonden wort
Om te hebben een meerre verstant so is te
weten dat dese opdynghe wordet v'wert
ende berouert mit een tuch of roeren of trest
dat god doet in dat alre binnenste ons gheestes
daer die nimmende ziel of glouerde segghede
dit is mijn gheminde hi heeft ghestelen sin
hant doet een gat en mine buic dat is die
ouerste mensche beueet van antasten dese
tuch lidet of ontfanghet die gheest sonder
werthen want o'mits alleen dat werr go-
des worden die ouste a'chten mit desen tuch
vergadert in enicheit des gheestes also dat
alle werche en alle reden moet daer talqere
ayer dat verlichte verstant ja veel meer die
ouerste milike a'cht benoelt desen tuch al
soe dat die reden niet begripen en mach die ma

mer vanden tuch wat dese tuch is in sin oer
spronck of wat minne is in haer seluen dat en
moghen wi niet onder vinden a yet dese tuch
is dat laetste middel tusschen god en onsen
gheest tussche werken en rusten oft ghevro
cht te worden tusschen tusschen leuen en ster
uen oft ontgheesten en verheffet ons totter
alre hoetstet oefninghe diemen beneden dat
onghestapen licht oeffenen mach **W**ant dese
tuche verheffet en verweket dat verstant om
god te bekennē in sinre wese liker claerheit
ende si trecket die ouerste milike tracht om god
wesehc sonder middel te ghebruken **D**ie oefn
ghe van desen tuch is properlic dat si den min
nenden gheest trecket tot een wtwendighe
oefninghe ende tot een inwendighe want die
gheest goods oimids sinen toegheeste so trec
ket hi ons wtwaert om te minen werckelic
en te werken doechdelic **E**nde weder om so
trecket si onsen gheest inwaert om te minne
ghebrukelic en te rusten salichlic **E**nd dit mach
die minnaer ouermits dat in werken des hei
lighen gheestes alle tiden ende standen beide te
gader oeffenen also dattet een mitte andere
met en sal sin belet mer meer ghesterket
als in allen tiden heel in god ghebrukelic te rus
ten en heel in hem seluen werckelic te minen

besitter in mit gode eenheit en nutter wert
beliker minen beuoelt in be. scheidel. **En**
dit is een ewich leue dat wi hier voersmakē
moghen. **Een** exempel moghen wi hier of
nemen in die wtwendighe lucht of adem
dien wi wtgheesten lichaemlic mit onsen
ademtocht op dat wi weder inrechten mo
ghen nyuwe lucht daer onse natuerlic leue
bi staet. **Ende** onse lichaemlike oghen wo
den stadelic open ghedaen om te sien ende
weder in een oghen opslach toe gheloke en
weder opghedaen also dat die haestighe toe
slach vanden oghe ons niet en belettet te sien
mer die oghen schijnē altoos open te bliuen. **Also**
steruen wi oec of ontgheesten in god nutter
ghebruikeliker minen en weder om ter stont
ouernits der werckeliker minen leuen wi
ons seluen en gaen wt god in allen duechden
ken werden en oefnighen weder om ter stont
ons in leuende in god om te ontgheeste ende
wi aenhanghen god also vast recht of wi ny
mermeer en voelden einich wtwoer of dat
die wtwoer dat aenhanghen en ontgheesten
niet en beletten. **Salich** is die ghene die stade
lic vider gracen goods beuoelende is mer niet
naer en can ic dat bewoerden. **En** dit is die
edelste beuoelinghe en profite heste oefninghe

Die wi ontfanghen moghen beneden dat onghes-
 capen licht in onsen gheest al sijn daer noch ho-
 gher graden tusschen eermien comt god wesehe-
 te sien met die graden sijn ghesundeert boue-
 den gheest in enicheit des gheestes of in die
 weschelichheit der zielen daer dese oeffinghe toe-
 diinet als wi hier nae onsen vermoghē geer-
 ne bewoerden sonden. **E**er wi nochtan
 dese twee tucken veruolghen so willen wi
 om meerre onderwistz hebben wat vol-
 ghen vander minen want si veel namen
 heeft op datmē weten mach watmē mitte
 namen verstaen mach. **D**ie minne hietmen-
 ten eersten werckelike minne want si we-
 ket in ons beuoelichheit der granen goods
 deuotie en minnen si maket in ons ee wer-
 kelichheit een neerstichheit tot alle duchdeli-
 ke wercken oeffinghen oec tot allen doctide-
 te verringhen en allen onghoordmertheit
 te steruen. **S**i hiet oec een ghebruikelike minne
 wanneer dat si volcomelic veremicht is mit
 godliker minnen want die vereinghe maket
 een ghebruken als dat in die wesehke vere-
 inghe oec ghesaet een wesehken ghebruken
 inden welken die gheest gheen ondersceit of
 middel en vernemet tusschen hem en de ghe-
 minden want die gheest wort in hem ver-

breidet in een breetheit der wesseliker minne wies
vuerighe vlamme dat oneyndelike groot is
en maket also een min en een ghebruken wat
die minne goods en onse minne sin altoos ghelick
en oen t dat ghebruken daer die gheest goods
onsen gheest verslinc mit hem seluen in een
ghebruken en in een salicheit. **E**n al en mach
die minne van naturen niet ledich sin mer
altoos werckende. **N**ochtan hoe si meer ghe
naket der ewigher minnen so si oer meer
ghenaket der ghebrukelicheit die daer doet
ledich wesen. **E**nde dat hier om want als ou
se minne volcomelic toegheuoeghet is der god
liker minnen dan en werct si niet meer mer
si wort gherocht en ouerghesont vande ghe
est goods also dat in die ghebrukelike min
ne god alleen wercket ende doet alle minne
gheesten ontgheesten en ouerformtse t enit
heit sijn gheestes. **G**hebruknisse daer wy
hier of spreken is een omhelsen des ghem
den bouen allen begheerten in een simpel
bloete minne daer die vader mit sijn soon
sin ghemide omhelst in een ghebrukelic em
sijn gheestes in welken omhelsen die men
schelike gheest ghedreuen wort tot onghes
ten te smelten te vlopen en in dat ghebruken
een mit god te worden. **E**nde hoe dat wi meer

ghenaken dien omhelsen so wi meer deelach
tich worden diere ghebrukenisse en dat hiet p
perlic die ghebrukenisse mine alis daer oer i al
len graden der minen goods eenrehande ghebru
kenheit. **Si** hietet ten derden een verheuen mi
ne want si wort vheuen ende si verheffet oer den
gheest bouen alle werckelicheit in een blote ver
stant en blote mine. **Ten vierden** hietmese een
blote rustighe ledighe mine want si maket hoer
bloet so voert si haer ouer in die weseleke mine
En si is ledich van alle werckelicheit want in
haer noch en leuet toeganc noch wechiganc
druyficheit der minen of der duechden mer
ledich weseude so laet si haer wercken vanden
gheest goods. **Si** leeft oer rustelic in god en god
in haer si voedet alle die duechden ende si ont
fanghet ghen voetsel dan alleen in god als
een fonteyne in haer seluen rustich ende onbe
weghet blijft ende nochtan altoos wtlopet
Ten vyften hietse een puer mine want si van
alle vreemde begheerten is ghepuert ende ouer
beele. **Ten sessten** hietse een weseleke mine wat
si in dat wesen der sielen ghesticht is en gheues
ticht ende die gheest wort in haer verheuen bo
uen alle werckelike mine en bouen alle reden
daer hi een gheest en een mine mit god wordet
Ende aldus hebdi eens deels wat die name der

innen bedieden **O**m dan te veruolghen die oeff-
ninghe vanden tuch so is te weten dat ten eerste
die gheeste mit desen tuch ghetoguen wort tot
een wtwendighe oeffninghe ouermits een wt-
uloepen des heilighen gheestes daer alle die an-
chten der zielen mede veruollet worden gheeste-
like in weelden en in richeden ende daer nie-
de so worden die wtwendighe crachten in een
oghen opslach in waert ghedreuen en die on-
derste inwendighe crachten worden opwaert
ghedreuen ende in die ouerste crachten ghetog-
ghen also dat si allen van haeren werckē moe-
ten rusten en die ouerste dat sijn die versta-
like crachten die worden in haer eyghen wert-
heiden ghesettē also dat die memorie wert
rijc en verbeit mit oueruloedighen inulope
der hemelscher en der godliker dinghen dat
verstant wert vdaert mit hoghe verstandelike
verlichtinghe en die wille wert bernende mit
smeltende begheerten voert dese treckende tuch
maket ons leuendich in de gheest ons veruolle
de mit sinreginaen en settende in die teghe-
woerdicheit godes oec ons onthoudende mit
mogghender cracht dat wi alle sijn en beuo-
licheit en alle die toenuloeyende gauen goods son-
der salgeren mogghen draghen. **N**ochtan so vloec-
ken wt desen tuch alle die riuieren der godliker

goetheit ende alle die crachten der sielen wor-
 den daer teghen wide opgheloken sonderlin-
 ghe die ouergrote appetijt der verslender be-
 gheerten want die ziele beuoelt dat god hem
 selue ouergheuen wil mit alle sine weelde en
 rijkheden om in haer te comen ende salich te bli-
 uen Ende al is dat sake dat die tuch die de gheest
 in waert trecket in ons verwecket een oefn-
 ghe die veel edelre is dan dese want si os trect
 in waert tot die veringhe goods ende otgees-
 tinghe ons selfs Nochtan ist oerbauerlic ende
 noot dat die trouwe mire dese beyden trecken
 hem pmi te oeffenen ende te volghen
 meer van node dan van begheerten want die
 mitre is altoos begheerliker te oefenen mit
 welken dat die gheest rustet sonder mid-
 del in god mer die oefinghe moet somwil-
 len vannote ghelaten sijn Ten eersten op
 dat sijn begheerte te volcomeliker volbro-
 cht worde inden mitre so moet hi he pme
 nae sijn binoghen nae te volghen die god-
 like volcomelicheit sonderlinghe in dien din-
 ghen die hi ons afterghelaten heeft als een
 exempel inder aenghenomene natue-
 ren en daer om so moet hi mit goddiens ingh-
 herten dat ondencken om te druen he seluen

totter seluer ghelekenisse **T**en anderen oer wāt
die natuerlike arancheit en soude met mogge
draghen die stadighe achtighe intrecken daer
om so moet hi hem profitelic wthieren om die
natuere te verlichten **T**en derden op dat die
mīnende mensche ghenoecht nemende i die
gheestelike ruste met en bestae te vertraghen
en onachtsam te worden in voertgaen der
duetheden en der duechdeliker werken **T**en
vierden op dat dien gheest mit oueruloedigh
vuchtbaerheit weder in waert vheghe mīde
ghenūden dat moet altoos inden wttredt
wesen sijn enighe meynighe want rechtals
een bre wtulicghet om te vergaderē dat ho
mich wten bloemē en te brenghen in dat kat
Also sal oer die ziel wt vliegghen mitter vlicht
ter reden op dat die wonderlike en mīlike
dinghen die god ghedaen heuet wt sijn on
eyntlike moghentheit wysheit en goetheit in
al dat ghestapen is syer sonderlinghe in dat al
re glorioeste en mīlste spieghel als die alre
heichste menscheit ons heren ihu xpi en alle
die dinghen die in nider menscheiker natue
ren also glorioelic weerdelic ende mīlic ghedaen
ende leden heuet op dat si als een naerstighe bre

daer wt gheestelic homich sijnghen mach daer
si in uwechiet worde god te dancken te louē
teeren te minen Ende als si hier mede ghe
laden is weder haestelic vhegghen mach in
haer eyghen kraer dat is in haer gheninde
mitter soetichheit der ghebruikeliker minen
wide ende diepe vloyende inder onghescrepē
ie minen als in een afgront en laten buten
staen die vhdite reden also langhe dan si we
der wt coemt Als si dan hoer homich weder wt
stortende volbrocht heeft haer hoediste werck
als dat si haren gheest ghedreuen heeft totten
ontgheesten Ende een wil vanden gheest go
des is ghewocht gheuocet ende omhelst So
sal si mitter vlichter rede weder wtulreghen
om te vgaeren meer homichs en mit cenre
ghehker vanchtbaerheit weder vhegghē mede
gheniden Ende hier in wordet die minne te
recht gheordiniert als een mēschelic lyte weet
en can rusten op alle dinghen nae dattet profi
telic is den gheesteliken voertynne wt alle din
ghen te sijnghen die homichvloyende soetichheit
der godliker moghenheit wijsheit goetheit
milcheit en dies ghehics daer die ziele mede wed
om vhegghen mach in haer eyghen kraer dat is

inden miltken oersprong daer alle die d'inghe
wtgheuloten sijn want daer om wert prop
like dese veranderinghe ghehantiert op dat
men altoos mit meere oueruloedigher vucht
baerheit inden gheminden vloeyen sal

Wen anderen so wort die gheest mit dese tuch
inwaert ghetoghen in dat byneste der zielen
in dat binnenste van gode te ghebruken eysche
de dat wi in ons selue smelten sullen en te me
te gaen in die godlike eendheit en heel sterue
in die ewighe salicheit dat is in die alre edel
ste simpelste minne dieden vader en den soon
en den heilighen gheest in een ghebruken om
helpet daer die minnende gheest in dat onsoete
omhelsen der godliker minnen ghedopt wt
also dat alle crachten folgieren moeten Dese
inbrech is een inwendighe tuch comende

wt die ouerweselike eend' goods in welke
tuch die minnende gheesten in dat omhelsen
heel ghesmoute worden mit gode in eenre mi
nen en dat en is gheen wonder Want bouen
desen tuch in dat rustighe zwinghende wesen
des gheestes schijnt een onbegripelike daerheit
en dat is die alre hoechste dienuoudicheit wo
nende in dat binnenste des gheestes en wt die
ruuer sinne rycheit ende weelden soe comen

desen tuch. **E**n al willen die verlichte reden en
verstant in dat binnenste des gheestes sien
om te bekennen van desen tuch. **N**ochtan en
mach hem niet ghebozen want die godlike
claerheit die dan verschijnt en desen tuch wt
ket die vduystert mit sinre daerheit alle
ghesicht en verstant dat daer vclaert is alle
mit enen ghesapen licht recht als die teghen
woerdicheit der sonnen verduystert die maen
en die sterren nochtan si ontfanghen haer
licht vander sonnen. **A**l is dat sake die reden
verstant buten moete bliue staen nochtan die
ouerste minnende cracht die daer wort gheto
ghen van god totten smaet gheleerwens als
dat verstant totten bekennen begheert te ver
uolghen sinen druyst der minnen ende en houdet
niet op voort te gaen want si meer ghenoecht
heeft in dat godlike omhelsen der ghebrukelic
heit die meer hoert totten smaet dan totte sien
Aldus worden dan dat verstant ende die reden
vander groter claerheit verblint en waken voer
die doere en die minnende cracht gaet mit mo
yses in die duysternisse mit groter druyst wat
si crighet een gheestelike ouergantlike hoghe
righe dust te begripen dat onghesapen goet

Dat
A

recht oft een cleyn visscheldynn woude vstijnde
die grote zee wt welke dust die drie ouerste an-
ten in haere tuchtigher werckelicheit he sel-
uen te gronde wtwercken vmeten en ontbre-
ken op hi wt hem seluen vloependesalichijf
moghen worden verslonden in die onghemoe-
godheit der heiligher drieuoudicheit **E**xempel vā
desen dinghen moeten wi nemen in god.
dien wi in allen dinghen ghelijc wesen soude
met alleen nader menscheit mer oec nader
godheit **W**ant hi ons oec nae sine ghelike
nisse ghemaket heuet **G**heliker wns dan dat
god heuet sin wtuloeyen nae dien dat die e-
wighe waerheit vanden vader gheboze wort
en die ewighe minne van hem beiden voert
gaende is also behoert ons oec bouen alle oef-
ninghen wt te vloeyen mit bekennighe der wa-
erheit alre dinghen die ons in god leyde mo-
ghen en mit een minne dien wi vergadere sul-
len wt den creatueiren als lionchi wt den bloe-
men om te voere in die onghestapen minne
Oec soe in vloeyet god natuerlic mit sinne
emicheit en wesen want die emicheit d'god-
liker natueren trecket in haer die drie per-
sonen in enen knoop of bant der minne **E**n
dat godlike wesen begriipt ende beninghet

voert die enicheit der natueren mit eē ghe
bruikelic omhelsen in die wesehke minne
alsoe behoert die knoop off bant onser min
nen ghedreuen mitter minnen goods oeci
te trecken onse crachten in die enicheit oes
gheestes nader manieren als ic voer ghe
seit hebbe en als behoert ons voert opte ch
men in die simpel enicheit ons wesens daer
wi ontfanghen die godlike enicheit ende
voersmaken sin ouersoete ghebrinlicheit
En alsoe bestaet die minnende ziel te rusten
van alle werckelicheit onder die staderwy des
gheens die si beghceerde Alsoe dat vruchten
van die staderwy suete woorden haere kele
Si is oer gheraket an dat beddekyn haers
ghemides om suetelic te slapen ledich van
wert ende verdroncken inder godlike min
nen daer si dat inwertken goods hiet mer
het is een soethiden ouergheformt in die
claerheit en in die minne goods als een yser
wert in dat vier ouergheformt in die claer
heit en des hette dat nochtan van sinne na
tuieren swart en roid is ende dit is die wen
like wedh om die ziele te come van dat ghesa
pen licht in dat onghestapen licht daer si he
uet haer rechte oerspronc tot welken oersproc

te comen al haer dust van aenbeghin tot
hier toe gheordinnert sal werden **O** myn ziel
waer heeft din wtuloepen en oersprong ghe
nomen **E**n bistu niet gheuloten wt die af
gronde der godheit verlt als een wesen wt
een wesen een leuen tot ene leuen een ver
standelic licht wt een verstandelic licht. mer
creatuertic niet weselic ghy en syt ghye god
mer ghy syt godlic te maken van god **E**nde
so stercken bant so hoghe veremighe is tus
schen v beiden dat si nimmermeer ind ewig
heit wt te doen of te seiden en sijn. want
ghehberwys als die wtwendighe sonne in
haer eyghen rat is een weselic licht sijn radie
wilde wtghestortende welke radien al en ont
fanghen si ghen deel vander weseliker claer
heit der sonnen nochtan so hebben si een ewich
aenhanghen sonder middel mitter sonnen
daer si mede mihaer wesen onthoude worde
want also vroech als die veremighe mit em
ghe middel wort ghebroken in dat selue o
ghen opslach is als die radie te niet **A**lso is
oec die ziele gheuloten wt dien oneyndelike
afgront der godheit behoudende een ewich a
hanghen ende veremighe mit haren oersprong
daer si in gheuoedet en onthoude wert **W**at

als dat mhanghen werdet of ghesnede in
dat selue ogheopslach soude die ziel weder
te niete wesen Ende daer om ghelikerwijs
dat men mitten radien wort gheleit in dat
rat der sonnen also wert men oec gheleit vā
den wtwendighen sinne en crachten totten
inwendighen ende vanden onderste inwe
dighen totten ouersten ende vande ousten
tot die weselike emicheit der zielen en vā daer
voert in die eerste oersprong **U**oert is te
weten om meerre besceit te hebben van dese
intreck dat die vstandelike crachten na dien
dat si ghetoghen sijn in emicheit des gheestes
haer sonder middel presentieert en settet voer
god so schijnt wt der godliker emicheit een
licht in die vheue emicheit des gheestes ende
openbaert hem in duerhande ghelikerwijs
Ten eerste als een duystermissē daer ic nae
of segghen sel Ten anderden als een doorlich
tighe stilheit puer van alle formen recht als
die claren hemel sonder alle formē vā wolken
ouermits welken ee mēsche vhest al sijn ghe
meret ende onderscheit ende beelden want hi
mit eenre simpelre eenformigher clærheit o
vanghen ende doorgoten is Ende dese vstande
like daerh^t machinē hieten een simpel oghe

daer men aloude toe comit **D**at verstant en
die ouerste begheerte of milike cracht wa-
deren te gader opwaert om te comen in god
totten vtersten daer dat verstant wande-
ren mach dan so bliuet dat verstant mit
alle ghemert buten ende die milike cracht
gaet alleen en verheffet hoer totter bloot-
heit dat ghedachten die daer is dat simpel
oghe der zielen of dat herte der zielen daer
men god mede siet. Als xpus seit Salich si
die reyn van herten si want si sullen god
sien **D**it simpel oghe wide opghedaen ende
heeft een volghende simpel ghesicht son-
der ghemert of ondersoeken want op dese
blote ghedachte schijnt een vstandelic licht
welke licht noch si noch reden noch ghe-
mert des verstandes noch natuer begripen
en mach in dien dat die grote claerheit des
lichtes weder slaet en verblint die redelike
oghen azer bouen alle reden in dat ouste punt
des verstandes bliuet alleen open dat simpel
oghe stouwende en aensende dat licht son-
deder weder slachticheit vanden oghen **D**it licht is
edel ende verheuen bouen al dat in die natuer
ghestapen is **W**ant het is een volmakinghe
der natueren ende een verdact middel in

ſchen god en ons gheuende ons een wyheit
en roetheit tot god Ende onse ſimpel blote
ghedachte is een leuendich ſpieghel daer dit
licht in ſchijnt en also hiet die ſimpel ghe
dachte een ſimpel oghe Ten derden opebaert
hem dat licht als een niet van welker ydelheit
een menſche ghedwonghen wort te ruſte van
alle werck wanneer hi verwonne wort van
dat werck dat godliker minen daer bouen
alle werckelicheit is een ſtille ledicheit en
bouen alle begheerten en driſten en ſah ghe
verſadinghe En al deſe drie puncte ſlute in
een als die ghene weten mach met diet ſtri
uet of leeft. mer die benoelt van eerſte dan
te roeren dat is vander duuſterniſſe ſo is
te weten datmen deſe duuſterniſſe niet be
gripen en mach mit reden of mit vſtande
want daer in ſo wort die gheest ontgheest
en een mit god en dan is god ſin ghebruick
ſin vrede ende ſin ruſte welke ghebruiken
dat ledich is van alle werckelicheit want
die een ghemide heeft der anderen omhelſt
mitter bloter ſimpelre minen bouen alle be
gheerten En oec is die claerheit ſo groot dat
tet verſtant daer in wederſlaghen en vblit
wort recht als een menſche die ſien wil in

dat mit der sommen vander daerheit verblif
wort. **O**er soe hietet een duisternisse want die
nimmende ziel bestaet te vernemē dat alle dat
scouwen en bekennen dat voerghegaen is
in beelden ende ghelikenissen ende oec i al
dat men mit menscheleken vstande ende
oec mitter bloter ghedachten mach yma-
ginieren sonder maet verstaenden is vander
waerheit des godliken wesens daer om maet
se bloet dat vstandelike oghe van die lichaem-
like gheestelike en oec godlike beelden hoe
hoech en hoe edel dat si sijn. **E**n thymet op wt
in een duyster met daer si sittet in een volco-
men onbekennen goods als tusschen twee
tafelen daer si van hongher steruen wil oec
si weder dalen wil an die onderste tafel daer
men god bekennet in beelden en ghelikenis-
sen. **E**nde an die ouerste tafel daer men god be-
kennet in sijn bloten wesen en wort si niet
toeghelaten. **D**us soe blijft si sitten in die blote
duisternheit ydelheit en inetheit haers ghedach-
ten sonder middel voer die onbekende glori-
ose tegghenwoerdighe goetheit goods.
Want daer sonder middel dat gloriose licht bli-
kende is sonder ophouden in die duisternissen
al en moghen die duisternissen dat licht niet
begripen. **E**nde dit is die salbe want die duyster

nisse en is niet gheglorificiert. **M**er worde die
 duisternisse gheglorificiert so soude si dat licht
 mitten licht begripen en een mitten licht wor
 den. **E**n dan so soude die ziel sitten ter ouerster ta
 felen daer si god soude moghen bekennen en
 minen in sinen bloten gloriosen wesen dus so
 moet die ziel mit enen licht der glorien worde
 ghecleet sal si moghen scouwen wesele dat
 onghescapen gloriose licht. **H**ier en binnen
 sal si haer woensede setten in dese duisternis
 se want blift si daer stantachtich by so sal si
 in dese duistere scaderwy soete vruchten ghebru
 ken als een cleyn hondelijn dat daer ontsan
 ghet die armen vanden tafelen. **E**nde al is dat
 sake dat hi hem bi tiden wt sal keren als ic voer
 ghevoert hebbe. **R**ochtan in sinen inkeer sal
 hi hem pine aldus diep in god te vallen wat
 hi hier in vinden sal wonderlike verborghē
 venscappen ghemenscappen en behaechlic
 heiden in god en mit god. **O**er wonderlike
 blyscappē weelden ende gheestelike ruyheden
 die gaen sulte bouē alle begripe der ghescapē
 gheesten als bekennē minne contēplere aen
 hanghen en ghebruken. **T**or desen grad d'
 opch'inghe behoert die achtende graed der
 minne diene hiet inder scriften. *Amor liquidus*

dat is een smeltende minne ouernits welk
minnen die gheest goods en des minnen sa
lichlic in een vloyende der enicheit worden
Want in dese smeltende minne so wert die sic
le ghetoghen inden asyront der godliker mi
nen en also vslonden dat si haer seluen en al
le dinc asterlaet en vloeyt in die ewighe mi
ne daer si also ontfanghen wort en doer vlo
yct dat si heel in een vlamme der minne ont
steken wort Also dat si behoudende haer we
sen alle dinc wttrecket dat menschelic is en
aentrecket dat godlic is salichlic mit allen
crachten ouergheformt in god en gherwocht
van god want alle die onderste crachten sijn
vdroncken en die ouerste drie crachten sijn
in god verheuen veremicht veredelt ende
verandert **E**xempel van een yser dat van
natueren swart is en wint **W**er alsme dat
leit inden brant des viers so latet allentide
sijn zwartheit en wintheit aentreckende
een ghelichheit des viers als heetheit wech
heit ende claerheit en wort hem selue seer
onghelic Also wort die ziele onmits den
brant der godliker minnen ontfecte mitte
blasen vade stadighē toegheeste heet die te

voren cout was en daer die te voren duuster
was en weet die te voren verhart was Also
dat si in haer seluen smeltende heel vloeyt in
den ghenen die si minnet en wort daer mede
sonder alle middel veremicht enen gheest ma
kende mit god als gout suluer metal en loet
te gader ghesmouten maken een materie
ende substantie **H**ier of seit origenes dat die
smelttinghe der zielen in minne goods is
dat alre salichste werck der godliker vtroof
tinghe die hi doet der zielen in deser tyt idat
scouwende leue **W**ant als gregorius seit.
dese menschen minnen also seer dat si verber
nen inder minnen alleen rustende in den
brant der minnen wat selic segghen dese me
schen te wesen dan seraphynnen wies her
ten heel verwandelt sijn in een vier d' god
liker minnen welke minne den mensche al
so seer drijft tot god te behaghen dat alle hede
om godes willen sijn ruste en begheerte wt
O in te volghen dat derde en hoechste
leuen des menschen datmen hiet een ou
wefelike scouwende leuen beteykent by
maria magdalena die dat beste deel vtroe
hadde **S**o is te wete dat die mensche gheh
kerwys si nae allen scriften ghestapen sijn

om gheuoeghet te werden mitten enghelē
in der glouen so sullen si oec werden hoedi
ghenē in die doren der enghelen nae dat si
hier toeghenomen hebben in warachtighen
volcomenheit der duediden. Ende daer nae
worden si dicwyl hier oec verlicht in godlike
bekennēghe want dan dat ouerwesehke sou
wende leuen besittet dē alre ouersten graed d
godliker verlichtinghe daer om so moet eē
mēsche veel graden der duedidē en sonderlin
ghe der rechter ghestoruenheit opchēne sal
hi doen dat in hem is om te maken in hem
een voertgaende waerdigke beueydinghe
van gode te ontfanghen salichlic en profi
telic dat hoghe inuoloyen des ouerweseh
ke lenens. Want al is dat sake dat dese ga
ue bi wilen den ghenē wordet vleeut die
noch staet in een voertgaendē leuen tot vol
comēheit. of oec den ghenen die hem eerst
voeghen om te arbeiden tot enen volcome
leuen te comen. of oec den ghenē die noch
eerst bekeert wort van sinen sondē. Als
wi hebbē vā sinte pouwels dat hi in dat
beghin sinre bekeringhe wert opghe
toghen inden derden hemele. en god wese

hic sach als wi hem gaerne sien soude indere
 wicheit. Nochtan so pleghen die menschen
 ghemeynlic nae dat ouerhoghe scouwē mit
 onsprekeliken becoringhen banghichede ende
 verbeertheit ende indicheden teghen god ghe
 proeuet te werden daer ic voer of gheroeft heb
 be. En het en is ghen wonder want si noch in
 en sijn volcomē in duechden en ghesturuchede
 God heuet gheboden dat wi bidden sullē ende
 hi wil een milde gheuer wesen mer een yghe
 lic sie toe hem seluen dat hi niet en bidde van god
 enighe gauen die bouen die maet sijnre vol
 comenheit moghen wesen dan alleen die die
 ghen die ons noot sijn totter sachtheit of oec
 totter volcomenheit te comen. Want god die
 milde is van gheue verleent dicwyl den biddē
 dat hi begheert om sijn behoefte waer te make
 daer hi seit. Bidt en v sal ghegheue werde en
 nochtan en ist den bidder niet profitelic te ont
 fanghen. Want si dat noch niet sachtlic ghebru
 ken en comen. Aldus worden dan dese mensche
 dicwyl nae ouerghelenebt in onbegripelike
 perse van druck van verblintheit verhertheit
 verbeertheit en helscher indichheit ghelikerwijs
 dat xpus seide van paulo tot ananiam. Ic sal he
 openbaren hoe veel dat hi voer minne naem
 hden moet. Om dan dit te vhoede so moete wy

1157
in desen staet oec setten een voertgaende berey-
dinghe ende veraeringhe op dat daer na vol-
ghen mach een salighe opdringhe. **D**ese be-
reydinghe eyschet ten eersten die twee voorgaen-
de bereydinghe in die twee voertgaende leuen.
En voert so fundiert si haet in dat alre volcomē-
ste en edelste steruen der natuerē daer die mi-
nende ziel haer seluē mede trecken sal van alle
onghelicheden goods en nigaen totter volcomē-
ghelicheit goods om te sien god der goden in sion
welke ghelicheit wi nu meeste soeken moete
in die alre puerste begheerten der eyghenre
ghelatenheit. **O**m welke begheerten volcomē-
liker te bezemen wi hier sette willen neghe-
raden. en een yghelic gheuen sin vlichtinghe
die hem van god nae ghemern loop is toebe-
horende. **D**ese eerste graed der ghelatenheit
is der gheenre die staen ghesundiert mid' vze-
sen goods also dat si om god late wille allen
doetsonde. **D**it is den eersten toeganc totter ghe-
licheit goods. **W**ant ghehter wijs dat wi
mit onghelicheit der sonden van god gaen
also gaen wi weder tot god mit ghelicheit si-
re gracen en onser duechden. **H**ier toe raet da-
uid inden souter segghende. **G**anc tothe. dat
is tot god en wdet verlicht en din aensichtz en
sal niet besaemt wden. **A**er deser isser seer wey

mich bi dat ghetal der sondeere. en haer verlichtinghe is noch seer duyster als in een neuel. Also dat si noch nauwe comen ondersteden ende verhoeden die doothike sonden haer leuen is noch seer sochtlic haer consciencie be vreeft haer sinnen omvanghen mit veel to neyghente becoringhe haer behoudnisse seer twiuelachtich. En die viant hopt zeer op ha ren val en vdoemnisse want si hem laten dincen ghenoech te wesen dat si die doothike sonden scilwen segghende mitten propheet Heer vlicht myn oghen op dat ic niet en slaep inden doot en mine viant niet en segghe siet ic hebben verwonnen. En aldus bliuen si noch cout in haer verlichtinghe en traech noch in veel dinghen soekende ghemar der natueren en voetsel der sinnen. En aldus is al haer wandringhe ghelegghen op die cant vander hellen en der dootsonden. Ende al bliuen si staende buten dootsonden tot inde eynde nochtan so sullen si veruuerlike en grote en langhe vegheuijrliden moete want si die be gheerte van daghelike sonden niet en pine ofte sijden. Ende haer goede werken sullen voer gode van cleynen vruchten wesen wat si oec volbrocht worden mit onpure besheerten en meyninghen. Die ander gined der ghe

latenheit is der gheene die na volghen den god
liken misprektinghe ende trecken hem seluen
naerstelic vander ydelheit deser werelt soekende
iaet on selschap van goeden menschen daer si
mede verbetert moghen werden. Als dauid seyt
Mitten heilighen sulstu heilich werden **m**itten
wtuerozen sulstu wtuerozen werden en mit
ten verhoerden verhoert. dese menschen worden
meer verlicht als daer si mede veruert wde
te sauwen alle oersaken der sonden sijnelic v
soekende die heeren en sermoenen en die plaet
sen daer si in verbetert moghen wden. Alsoe
dat si segghe moghe mit dauid **D**in woort
here is een lantcerne mine voete. dat is mine
begeerten en een licht mine toepaden die
ic soeke om te comen tot volcomenheit. Dese
worden dicwyl nochtan aengheuoichte va
den viant diese maken wil slap en onachtich
in die strenghe doechdelike wercken en oef
ninghen daer si dicwyl in verleit werde ende
dat hier om want si sauwen die dootlike sonde
ende die merckelicste daghelixen sonden daer
om en sijn si niet voorsichtich die stridende
viants te sauwen en in clynen of verborghe
ghebrechheden slapheden en onghestouenhe
den noch en pmen hem niet te gheuen toe
vroomheit der duectien want die viant gheest

soethe en bedriechlic een betrouwen en een
sekerheit vander godliker goetheit nae dien
dat hem duurtet dat si veel ghelaten hebbe
om goods willen en daer wt so comen si in
eyghen behaechlicheit en in ydel glorie laten
de hem seluen duncken dat si wat sijn welke
goetduncken also subtil is dat sijn selue met en
mercken hier wt so worden si oec eyghewins
recht of si niemants hulp of raet en behoefde
ende aldus vallen si haestelic in veel ghebre
ken gheestelike Die derde graed is der ghe
te die noch meer hebben verwonne die we
ret dat vleysch en sinnen en die traetheit he
seluen gheuende tot harden en starpen wiche
en oefninghe der penitencie naden lichaem op
dat si moghen sauve die helle verlichte dat
vegheuer en glorioselic come in dat ewige
leuen Als dauid seit Ic hebbe mijn herte ghe
neyghet te wiken din rechtueerdicheden
inder ewicheit om dat wedergheue des ewi
ghen loons En dese mensche verdienet te ont
fanghe die vlichtinghe daer dauid om bid
segghende He vlicht din aensicht op dine kne
cht en leer my dine rechtueerdicheden als in
wtwendighen lichaemliken oefninghe ende
doechdeliken wiken te volbrenghen en nochtā
werde dese menschen vanden viant ghehouden

m blintheiden also dat si niet en bekennē die
hoechheit der gheesteliker oefninghen **as** haer
hoechste oefninghe staet in te liden hongher
dorst coude of te vasten te waken haren de
deren te draghen en in wotwendighen ghebe
den enen van inwendigher oefninghen en
van steruen haers selfs naden inwendigē
mēsche en wete si niet mit allen **En** daer om
liden si noch en draghen die natuerlike tref
en nime die vleyscheiker of oer gheestelike
vaenden en maghen welke nime si hē late
duncken ghecoerlost te wesen niet bekē
nende den groten gheesteliken schade die daer
of comet want si daer mede bliuē in ouer
uloedighe sordhuoudicheit en ongherustichē
van herten daer si mede beuanghen sijn o
menigherhande saken die hem voer comen
van sodanighe vruenden of maghē also dat
si niet en konnen gheraken totten inwēdi
ghen mensche mer worden daghele ghe
quetset mit ontallike onghestoruen onpuy
ven ende ongherustighen begheerten be
cornighe en sorighen die daer comē wt na
tuerlike nimen al schmet si goet en natuer
lic te wesen **Die vierde graed** is der gheeme
die hem niet alleen gheuen tot inwendigē
lichaemliken werken en oefninghe. mer oer

tot inwendighen gheestelike oefninghen in
wendighen ghebeden suchten in minliken
medeliden ende minlike begheerten en dies ghe
lycs in aldat den inwendighen menschen toebe
hoert na dat in wercken des heilighen ghees
tes **A**er si worden vanden viant ghehoude
in deser blintheit als dat si al haer oefninghen
veruolghen om te vertragen beuoelike de
uocie ende minne want si al haer oeffninghe
meer begheeren soeken en meynen haer ey
ghen wellusticheit inder deuocien dan die puere
blote heeste wille goods **E**n dese menschen glou
eren dicwyl in haerre verlichtinghe en ghees
telike sueticheit bespottende den ghenen die on
der den last der beuolghen ontbreken en ver
metelic segghende of denckende dat woort in
den souer **D**here op ons is gheteykent dat
licht dms aensichts ghi hebt ghegheue blif
scap in minne harten **D**ese mensche bliue
eyghen wils en eyghen willich hem selue in
warachtelic ouighenende in den wille goods
want alst gheboert dat si in die beuoelike gra
de en deuocie hem schijnen ouer te gheue en
te offeren gode in al dat si sijn en vermoghē
mit volke begheerte als tot willigher armoe
den versmaetheit. liden. ellendicheit doot ende
dies gheleken **N**ochtan als hem die beuoelich

ontoghen wort en in ghelatenheit verwandelt
wert ende hem dan ouertomt stande en ver
volch weder spoet en onrecht so tonen si haer
onghestoruenheit mit onlutsamheit onrus
ticheit murruracien en dies ghebics **Wat**
si noch in hem hebben verborghen een eyge
ongheordninge mine haers selues daer die
viant vander hellen mede wedertrecht den
willen die si god in allen dinghen seene ouer
hebben gheoeffert aldus bliuen si altoes on
mits een verborghen treck der nature ey
gthen in haer wille al en waten si dat selue
met meer begherende dat god haeren wille
volghe meer dan dat si blotelic volghe die
hefften wille goods in voerspoet en in we
derspoet in beuoelike gracie en ghelatenheit
Die vyfte graed is der gheerne die in allen
welcken oeffinghen ende wandringhen
haer eygthen wille versaken inden hefften
wille goods azer want si in dit opset noch
met langhe sin gheoeffent en ghewesent
daer om so vanden si haer seluen die wil seer
ranck ende twiuelachtich in dat opset al
ist hem leet En dat is hier om want die be
gheerte der ghestoruenheit en is noch niet in
hem ghewortelt mit stadighen oeffinghen

en so voelen si noch enen gheest der onstat
 achticheit als nu versakende alle eyghe wil
 le ende nu weder om staende trouwelach
 tich in dat opset **I**nder personen van desen
 mensche sat dauid **I**chebbe gheseyt bi auentu
 ren die duystermissse dat is die tegghenheide sul
 len my onder die voeten treden ende die nacht
 is myn verlichtinghe in mynny wedden. dat
 is te segghen **d**er vlopende so is die nacht dat is
 die ouerdencken van wederspoet daer ic my
 vollichlic dan in ouergheue myn verlichtinge
 dat is myn proper toeganc tot god daer ic in
 vlicht wide **M**er gaueu dese menschen god al
 le eyghentheit ouer sonder wederrecht des
 harten en in oetmoedicheit des gheestes hem
 heel onderwerpende den liefte wille goods so
 souden si daer of ontfanghen oueruloyendige
 vrucht en si souden verlicht worden te bekenne
 die alre verborghenste toepaden der doechden
 die bi nae alle andere menschen onbekent sijn
Die seste gined is der gheerne die tot menich
 uoudighen begheerten en stadighe oefninge
 volcomelic ouergheuen alle eyghentheit stat
 achtelic sonder alle wederrecht inden liefte
 wille goods **W**ant si worden volcomeliker
 verlicht inde vstande en bekenne dat goede
 mesche alle dinc ghesiet tot profijt der zielen

oec in alle wederspoet en daer om segghen si
mit dauid **D**ie here is mijn verlichtinghe en
mijn salicheit wien sal ic ontsien **D**ie here is
beschermer mijns leuens voer wien sal ic beue
Nochtan hebben dese menschen een ghebrek als
dat si te seer soeken die gheestelike vertroosting
ghe daer si mede moghen lichtelic draghen
alle ander teghenheiden **A**ls dat si dese ghees
telike vertroostinghe alleen besitten en van god
begheren mit eenrehande eyghenheit **E**nde
die meyninghe deser troostinghe te ghebruken
en is niet recht puer ende godlic dat si daer
wt merken moghen want si niet gherust
en sijn van herten so langhe want si weder
ontfanghen die beuoelike vertroostinghe na
haere begheerten **H**ier is te weten dat de
se beuoelike deuotie ende vertroostinghe van
god te bidden vnde te eysschen mit bequa
mer en rechter meynighen al en is dat niet
quaet of ghebreklic in hem seluen **N**ochtan
wert daer in bewesen een onvolcomenheit
die daer wat ontrectet van dat puere versta
ken sijns selfs al wordet van weymich me
schen bekent als dat die mensche hem seluen
niet ouer en gheuet sonder wedertrecken
sijns herten god laten in hem te wercken na

alle manieren vanden hefften wille goods
oec in ghelatenheit ende weder spoet Ende al
bekent hi dat dit behoerlic is nochtan en
pint hi niet hem seluen hier willidelic
volcomelic en puerlic in ouer te gheuen
ende daer om gaet hi oec niet voert in
deren oefninghen en doechden want die ver
borgghen natuerlike toeneuyghen en subtile
ongheordinerde begheerten niet volcomie
lic en can bekennen noch ondersteide Diese
uende graed is der gheeme die profitelict
comen ghebruken beyde haer hande dat
is die rechterhand des voerspoedes segge
de mit dauid **H**ere mijn herte is bereit al
le voerspoet tot ~~al~~ uwen hefften wille te
ghebruken mijn herte is bereit wed'spoet
om dine hefften wille te draghen Want
dese menschen begheeren in alle maniere
ghenoech te doenden alre heffte wille go
des inden inkeer en inden wtkeer inder
mervinghe en inder minnen ghehkerwis
dat die stadewy in allen maniere volget
die beroerte des lichaems daer die stadewy
of comet **H**ier of seit die minnende ziel **O**n
der die stadewy des ghees dien ic begheerde

heb ic gheseten en sijn vrucht is soete mijn
kelen Hier is te weten dat god selue dat licht
is en die menscheit xpi dat lichaem daer die
scaderwy of comet ende sijn afgewondighe vol
comen leuen die scaderwy daer wy sullen pme
ouder te ruste oimms volcome nauolghen
En dan sullen die gheestelike vruchten ouuloe
dichen soete wesen want god vlichtet en bega
uet dese menschen mit vele verborghē ghees
teliken gauen en bekēnighen Si en worden
oer met verduistert vander nacht der teghe
heit en ghelatenheit Want si ghesindecert staen
op die blote mine in welker mine si gheloeft
hebben met alleen grote dinghen te doe met
oer sware dinghen te liden Tot desen mesche
spreekt dauid Die duystermissen dat sijn die tēge
heiden en sullen niet van di verdonckereken
dat licht der gracie mer die nacht des weder
spoets sal in di vlicht worde als die dach des voer
spoets of der beuoeliker gracen also dat die duys
termisse wesen sal als din licht want dese me
schen vinden in weder spoet haer gheestelike
ruste en voertganc Ende daer om ontfanghen
si nae bequamer ordinācie die godlike vlicht
ghe en gheestelike gauen daer die memorie
mede rich worden in wonderliken vborghē

in vallen en dat verstant wert verclaert en
 die nūlike cracht of die wille mitten brant
 der godliker minen ontfleken **W**er want
 den onbehoeden mēschen alle ouuloedicheit
 forchtlic is so ghesaectet bi ouden dat si die gauē
 die si dicwyl ontfanghen ouermits der alre
 subtylster verborghen onwetentheit en dies
 misbraken als te seer te rusten en te nūmē die
 eyghen beuolichheit der gauen goods sonder ho
 ren wete of aenmerken **E**n dat comet hier bi
 toe want si en begheer niet onghoordinerlic
 die ontoghen grānen weder te crighen en daer
 om en dencken si niet of si onbehoedlike ghe
 bruken die gheofferde gauen **E**n so langhe als
 si dit niet en steruen so en moghen si niet to
 mē tot die hoechste volcomenheit **D**ie achtē
 de graed is der gheenre die hem puer ouer
 gheuen inden hefften wille goods wat hi mit
 hem doen wil in tyt of in ewicheit niet eyghes
 in hem te laten **N**och gheen linn der minen
 of der aentwerckelicheit inden creatuerē of inde
 gauen goods te laten **E**nde al besitten si tythlic
 goet daer sijn si als ledich of en vry of si ghee
 en hadden **E**nde dies ghehies setten si hem also
 ledich der gauen die si van god ontfanghe hem
 kluē daer niet in te vheffen of te verwānē recht

of di si die niet en ontfinghen Ende dese mensche
worden van gode ghemeynlic meer gheuisit
it mit groten en verborghen gauen goods
so dat god hem die wil openbaert in beelde in
formen of in ghehemissen vele wonderliker di
ghen want si god seer nae ghecomen sijn Al ge
boertet somwilen dat onvolcomē menschen
ontfanghen opebarmghe inder selier ma
nieren tot perikel haerre zielen Het en si dat
si danbaer gheuonden worden mit grot naef
ticheit toe te nemen in allen doechden en ghe
storuenheden Desen mensche van dese graet
wort nochtan nae ghemeynen loop verborghē
die hoghe ouerweselike openbarmghe die son
der ja bouē alle beelden en ghehemissen ont
fanghen wert also dat haer hoechste woeste
de inden gheest is die hoechste duisterisse
bouen alle ghemeyt daer ic voer of hebbe
gheseit En wepē mit dauid O here want
ghy verlichtet mijn lantaerne dat sijn die v
standelike trachten mit gheestelike bekēn
ghe O hē vlicht oer mijn duisterisse daer
ic verheuen bin mit dat weselike stouwen
dins aensichts **W**er dese stouwighe wert hē
hede niet vhent wāt si die vtonighe en gane
goods also ontfanghen dat si hem noch salate

duncken dat altoos in gauen of vertomighen
enighen dinghen hem ontbreken dat si vā god
biddende sijn en nochtā en sijnse hem vā ghe
nen noede tot haer salicheit of tot voertgaen
van doedeliken leuen. **O**er die vtomighen
en gauen die si ontfanghen en soudē si niet
also willichlic en begheerlic willen ontbeien
als si die mit begheerten ontfanghen en mer
sauld een verborghen eyghenheit in die voer
god gherekent wort ghebreckelic want si sou
den also ledich en vā daer of bliuen inder harte
of si se niet ontfanghen en hadden. **E**n alleen
daer in verwonderen vander godlikeit mild
ghenadicheit om hem te danken en hē te lo
uen die hem also also ghewaerdicht te gheue
den suoden onwaerdighen sonder sijn verbor
ghen gauen. **E**n voert sal hi hem god weder
ouerghenien bereit te wesen niet alleen die ga
lien ende opebaringhe te ontbere mer oer
in allen ghelatenheit en teghenheit te staen
nae dien dat in die gaue en openbaringhe
profitelic niet ghede ghen en is dat volkomē
leuen mer het sijn milike gauen gods daer
hi sijn milde goetheit mede toent en daer hi
oer mede niemighe cranche menschē nade gheest
mede locket tot een volcomen leuen. wt dese

moghen wy mercken hoe volcomelic dat ghe-
storuen moet wesen alle eyghenheit inden ge-
nen die nae rechtter ordinancien comen wil totte
ouerweshken stouwenden leuen **D**ie neghende
gined is der gheeme die mit trachtighe oefninghe
ende opdriftighe begheerten om te minne god
vleysch ende bloet ende dat merck sinis lichaems
bi na verteert hebben en gheen macht meer en
schinen te hebben dan also veel als die lenedighe
driftighe gheest bewisen mach. want haer bloet is
ghetoket inden brant der godliker minnen en ver-
droghet al en beuoelen si dat niet om die oudere
ghende bernende vriedheit die volcomē heerschap
pie in hem heuet en doet die natuer oec boue die
natuer wercken en liden **D**it sin die hefte ver-
borghen kinderen goods dien hi in stortet volhat
sinne gauen en gauen en oec bi wilen vheffet
om te stouwen sin godlike wesen daer wi zesen
derden staet of setten willen **N**ochtan sin si so
seer ghestoruen dat si taer niet op en ruste als
om haer seluen. want si onder die voeten ghe-
treden hebben alle eyghen profijt en solacsayer
si verbliden hem alleen in dat volcomē nauol-
ghen dies cruces ons heren ihu xpi meer bege-
uede alle ghelateheit alle vsmatheit en alle lide

alle troestinghe en verheffinghe. want si haer si
dament ende haer troestinghe gheset hebben
alleen in dat gheloue. veruert mitter bloet mi
nen daer si mede begheren te draghen alle te
ghenheit sonder emch onderstant der godlike
vertroestinghe. **G**hekerwys dat paulus nae
dat hi god weselic ghesien hadde sprac. **D**et moet
verre van mi wesen dat ic glozeeren sal anders
dan in dat cruus mijns liefs heren ihu cristi.
En hier toe wden dese menschen ghetoghe
om twee saken. **D**ie eerste is want si beghe
ren die menscheit xpi in allen dinghen na te
volghen en hem heel te gheliken in ontvet
kinghe van alle vertroestinghe en in dat lide
alle ghelatenheit lichaemlic en gheestelick
setghende mit xpo **M**ijn harte dat is mijn be
gheerte heeft verwacht laster verwint ende
ellendicheit. **D**ie ander sake is want si sin ghe
sindiert in so groter oetmoedicheit dat si he
achten waerdich te sin alre ghelatenheit ende
sonder gheueynsheit worpen si hem seluen
in der bekenninghen en in der begheerte onder
alle creatueren begherende oec van alle men
sien vsmaet en veronrecht te wden in alle ma
nieren ende van god ouergheloue te worden
in alle tribulaen verduet banghicheit en ghe

latenheit op dat si also ih̄m in alle dinghen na-
volghen moghen oec totter alre versmaetster
en̄ p̄nlicster doot des cruces hier is nochtā te
weten dat dese menschen al hebben si gheleert
alleen te glorieē in dat cruus ons heren **Flod-**
tan en vermeten si hem n̄mermeer bihaer
te v̄sumelheit en̄ onachtſamheit in gheene
wys te beletten die menichuoudighe godlike
visitacien inuloepen werkdicheden gheestel-
ke trecken en̄ verlichtinghe mer si offerē hem
seluen een weeldich en̄ leuendich instrument
nae horen vermoghen ende bekennē tot alle
dien wercken des heilighen gheestes die in hē
ghewrocht moghen worden op dat si niet on-
danckbaer gheuonde en worden der gracen
goods want vā hem luden heeft dauid voor-
sproken **I**n sullen droncken worden van die on-
uloedicheit d̄ns huises ende van die riuieren
d̄nre weelden suldi se drincken gheue **A**er
op anderē tiden ghelikerwys dat si nade w̄twe-
dighen mēschen bouē al begherende wesen
die puere m̄me bloet van alle beuoehke troef-
tughe en̄ omuanghen of belastet mit alle
ghelatenheit en̄ d̄nck vā harten also dat si n̄
mermeer sō vele liden en moghen si en beghe-
helben

ren altoos meer te liden om die mine goods sta-
 delic ouerdenckende die onwtspreekelike ban-
 ghichheit ende ghelatenheit des gheestes oes here
Doe hi van groten perse bloedich sweet storte
 in sijn ghebede want daer sweet hi mitter blot-
 minen sonder onderstant van alle gheestelike
 vertroostinghe en veruan also vro melic in die
 veruaerliken strint des gheestes en der natuerie
 op dat hi also die menschen soude verlossen en
 leuen dat si den selue wech souden pinne nae te vol-
 ghen want daer in ghelegghen is die gront van
 alle volcomenheit. **D**at ander van desen le-
 uen willen wi mit corten woorden veruolghen
 als hoe dat men vniert wesen moet in desen
 staet. Hier is te weten dat sinte thomas seit in
 een tinctaet vanden ghesicht des godlike weses
Dat volcomenheit van elken dighen ghele-
 ghen is in dat samen voegghen des dighes
 mit sinen eynde. **D**at eynde dan des ghesapen
 verstandes is dat onghesapen verstandelic
 licht als dat godlike wesen ende daer die onste
 volmaechtheit des verstandeliken lichtes of oes
 gheestes dat is verenicht te wesen mit god
 in dat weschlike scouwen en ghebrucken goods
 want dan wort god verenicht mitter zielen
 als een form mit sinre materien of een ziele

7
mitten lichaem. **A**n en mach ghen form mit
enigher mameren veremicht wde die materi
e moet daer toe sijn disponceert nae erfchin
ghe der formen biden welkē die materie ont
fankelic worden mach diene formen. **A**ls ex
empel een mēschelic lichaem en wordet niet
veremicht mitter zielen dat lichaem en moet
eerst bequaem gheordinertheit hebben om
die ziel te ontfanghen. **D**ies ghelints en mach
onse gheest mit god niet wselic veremicht wer
den in een ghebruken der glouen hi en moet
daer toe eerst bequaem ghemact werden. **D**e
se bequaemheit in onsen verstande of gheeste is
een licht der glouen daer die vstantelike wach
ten mede volmaect werden om god wselic te
stouwen en te ghebruken. **E**nde daer om al wt
dat godlike wesen van allen salighen mē e
wighen leuen ghebrukelic ghesien. **N**ochtan
siet die een salighe gheest god volcomeliker
dan die ander ende dat om meerre bequaemh
die ontfanghē sel die ene gheest bouen die an
der. welke bequaemheit of macht die gheest
of dat verstant niet en heuet bi sijnre natue
ren. **A**er ouermits dat licht der glouen daer die
gheest mede gheset wert in een ghelindicit go
des. **E**nde tuct om die meest ontfanghet van

den licht der glouen die sal oec volcomeliker
god wesehken stouwen. en die meer heuet vā
der bloter puerer minen die sal oec meer ont
fanghē vanden licht der glouen en alsoe god
daerliker stouwen. En daer om wōt ghepese
dat stouwende leuen in deser tyt voer dat bes
te deel want een stadighe aenstouwen des
ghemides en een stadighe puere lustighe ghe
bruke mēde ghemide dat onsteket seer dat
werck der minne welke minne die begheert des
menschen vermeeret en maket den begheere
den gheest wide open en bequaem om te ot
fanghen volcomeliker dat licht der glouen dat
een yghelic nae sinne bequaemheit in date
wighē leuen ontfanghen sel mer in deser tyt
ist ontoegandic als van sterflike menschen
En daer om derf nyemant meyne dat hi sou
de moghen comen tot een onerwesehke stou
wen mit engher diephēit van consten off
mit subtylheit van verstande of oec mit eni
ghen oefinghen hoe hoech dat si sinne ~~der~~ allē
dien god wt sinne grondeloser miltheit ghe
heuet te veremighen mit sinne gheest en mitte
licht der glouen. dat is mit hem selue gherwaer
dicht te verlichtē die mach god wesehke stouwe
en nyemant anders ~~der~~ hier comē weynicht

217
menschen toe om haerre onbequaemheit wat
si hem niet en pmen te bereiden en te verac
ren en te doen dat in hem is. **E**n oec om die v
borghentheit des liches daer in dat godlike
wesen in sijn wet. **E**n daer om en mach ghe
mensche dese dinghe volcomen verstaen die
wi segghen sullen mit enighe leer der wijsheit
en mit subtilheit en doorluchticheit des na
tuerliken vstandes. **W**ant wat in mensche
hier of mach vstaen of leuen dat is alte ver
re beneden ware beuoelen voort al ist dit licht
der glozen ontogandlic alle sterflike mensche
Nochtan sullen wi altoes doen dat in ons is op
dat wi niet onreuebaer ghenonden en worde
Mer in ons altoes bequaemlic verriet te wde
inder teghenwoerdicheit gods en bereidet
aen onse side nae onsen vermoghen. **W**ant
waer hi dat bequaem bereitsel vmdet daer
plach in gaerne daer sijn mildheit toe te voe
ghen die volcomenheit. **T**ot welken bereitsel
en vieringhe ses punten behoren sal een me
sche doen dat in hem is om god ghebrukelic en
weselic te sijn. **D**at eerste is warachtige
rustighe vrede te hebben tusschen hem en god.
wie dese vrede in hem vinden wil die moet
god also seer minnen dat hi mit ene vrede ghe

moede versaken can om die minne en eie goods
 al dat hi te voren ongeordnierlic plach te
 minnen en te ghebruken En mit een hartelike
 minne en leuendighe ghemoet sal hi al sin trach
 ten vheffen in god in een simpel bloetheit des
 ghedancs bouen alle menichuoudicheit
 ende onghesteldheit des harte daer die wet
 minnen volbracht wert en aldus sal hi stadelic
 pmen een inwendich vheuen ghemoede te
 draghen mit eenre puerer meymighe dat
 bouen al dat harte des menschen settet in een
 weldighe rustighe vrede Dat ander is een in
 wendich swighen. dat is een blottinghe der v
 standeliker crachten van allen beelden forme
 en ghelekenissen die niet en presenteren de ghe
 minnen want dat ghedanc moet bloet en ledich
 wesen van alle ghemeyt der dinghen daer
 die mensche god alleen mede besitten wil
 in verneder begheerten En dit is licht te
 doen den ghenen die god alleen mint in hem
 seluen en alle dinc in god want puer minne
 die onbeelt is maket enen gheest simpel en
 ledich van alle dinghen en verheffet ene me
 sche bouen alle dinc en bouen hem seluen in god
 Die derde is een milic anhanghe en anderen

an god en dit is die ghebrukelicheit want die
god wt puerer minen anhanghet met so
kende sin eyghen profut die ghebauet god
nider waerheit als nader granen met met
nader glorien Ende dit is dat aen ghe naem en
vruchtbaer aendeuen dat ons so seer vermits
den ghemiden god mitten hant der minen
dat wi voert meer gheschapen dinghe met an
hanghen en moghen want wi en beghere
niemant te behaghen noch niemant en ma
ch ons behaghen ende dit aenhanghen leert
ons die tuch daer ic voer of ghevoert hebbe
Dat vierde is rusten inden gheminden die
men ghebruket Want waer die ghemide
vanden ghemiden wordet verwonne ende
in een puer bloete weschike minne beseten
daer is die ghemide mitter minen gheual
len inden ghemiden en horen malcandere
heel toe nider onderlingher rustigher besit
tinghe **D**at vijfde is enen salighen slaep
in welken slaep die gheest smeltet en vloeyt
wt hem seluen en en weet niet hoe of wae
want hi vloeyt in die afgrondighe dieph
der godliker minen met wetende noch hem
seluen noch god noch enich creatuer dan alle
die minne die hi smaket en beuoelt daer hi of

beseten wort in een simpel blote ledich vā
 allen anderen dinghen Ende ghelikerwijs
 dat olve in een doec ende een dropel waters
 inden wijn gheuallen hem seluen vbreidet
 soe vloeyt die gheest wt hem seluen in een
 onghemetenheit op dat hi mach wesen ōt
 fāclie des ghenades ende werden mitter
 ewigher nimen en lanchheit breetheit en
 hoechheit en diepheit welke nime nochtā
 sonder maet is Dat sesste is een scouwē der
 duustermissen diemen mit reden niet be
 gripen of grondē en mach in welke duis
 termisse die gheest hem seluen ghestoauen is
 en leuet in gode want hi sonder ondersheit
 een mit god ghe worden is daer god is daer
 is sijn vrede sijn ruste sijn ghebruken Ende
 hier in wort hi stadelic ontgheestet en ouer
 ghesoort in god bouen alle werckelicheit en
 begheerlicheit Als een mensche dan dese ses
 punctē voerscreuē in hem beuoelt so sal hi in
 sijn inkeer also gheuet en licht hebben dat
 scouwen en ghebruken ghelikerwijs als hi roet
 heuet te leuē mid natuerē en den adem wt
 en in te trecken en hi heeft hē vniert totten
 ouerwesehke scouwende leuen Want hi is
 ghe worden een leuendich en willich instru

ment goods daer god mede werken mach dat
hi wil warmeer hi wil **N**och die mensche en sijn
net hem niet toe die vroemheit des werkes en
daer om blift hi bereit en willich te doen al dat
god ghebiet ende steetelic te liden dat god vlie
ghet ende bereit an beide siden voert om een
smpel exempel of leer te gheuen van desen
menschen hoe si sagheit is gaen sullen in dese
verborghen slaepkamer goods ende hem scir
ken te ontfanghen dat licht der glorie als te
doen dat in hem is **H**oe sal hi eerst mit eenre
afgrondigher oetmoedicheit hem selue wbe
nen die alre suodste van allen mensche ende
mitter herten hem werpen onder alle twa
tueren ende grondelic steruen ende versake
alle eyghenheit voert hem heel voeghen on
der den hefften wille goods in allen dinghe
als die scaderwy volghet dat berouen des lichts
aems die si maket dat god bey ende onbelet
sijn werck in hem werken mach in voer
spoet en wederspoet voert so sal hi sijn onste
crachten ende sonderinghe die minende ande
te mit coerdrustighe begheerten op voeren
ende mit eenre ghewelt in druuē totten in
vloet des oersprones **D**aer si stadelic mit ene

naerftighen cloppen der begheerten als voer
 eens vrients coere mit betrouwen sal vwach
 tende fin so langhe want hi in ghelate wt
 ende in hem seluen ontbrekende vande goest
 goods salthlic ghevrocht wort want anders
 en mach hi niet comen totten weseleke vrou
 wen hi en moet blotelic vanden gheest go
 des ghevrocht worden want die crachten
 daer hi mede werken fin recht als cramerie
 ren dier daer leyden die ziel in dat hoetste
 hoers selfs voer die slaepcamere des ewighe
 comms **En** als die ziele mit haren crachten
 opuerheuen is in dat hoetste bouen allen
 ghestapen dinghen ende soetelic van haren
 ghemindet wordet omhelsset so moeten die
 crachten wyken en rusten van alle wercke
 licheiden **Ende** die ziele doer vloeyt vande
 gheest goods ende salthlic ghevrocht in me
 mether in in dusent manieren **En** dan be
 uoelt hi in die innende cracht een tuch des hei
 lighen gheestes als een leuendich fonteyn die
 vloeyt mit drie riuieren der ewigher soetich
 in die verstandelike cracht outfanct hi ouer
 daer blinkende vlichtinghe der ewigher
 sonnen mit die godlike waerheit **In** die me
 morie gheuoelt hi een bloetheit ende puerheit

van allen beelden en hi wert ghenoot en ghe
toghen tot dat onspreekelike omhelsen der ho
gherende ouerweselker verenighe mit god
Ende dit sijn drie poerten die open gheuen
worden vander heiligher daeuoudicheit der
minnender zielen om te stouwen en te bekene
eens deels die oneyndelike stat goods **E**n hier
eynden wi die vertieringhe van desen leuen
In dat laetste willen wi een weynich we
die opclynninghe van desen derden leuen ende
staet want men hier niet weerdich of struue
en mach nae dattet is inder waerheit om
die onbegripelike ecele subtylheit des tocheers
vander heiligher daeuoudicheit en om die o
tellike manieren haer heilighen inwerkens
nae haere alre gheordinnertsten wille ende
onser bereidinghe **H**ier is te weten dat dese op
clynninghe alleen ghesiet ouermits dat inwe
ken goods want die siele hier vheue staet bo
uen allen eyghen werchelicheden **E**n al sijn
die wercken der heiligher daeuoudicheit omiet
seyden **N**ochtan struuet men elken persoene
in der godheit toe sijn sonderlic werck in die
drie ouerste crachten onser sielen want die he
lighe gheest wercket mit sinen treck in den
wille of die ouerste minnende cracht die sone

in die verstandelike crachten die vader inder
 memorien ende dan wordet die ziel bequāe
 god weselic te stouwen. **O**ert want die hei
 lighe gheest nae wtvloeyen der heiligher due
 uondicheit ons alre naest is want hi voort
 gaende is wt den vader en den sone daer om
 wort die ninnende cracht eerst ghewrocht
 en ghetoghen daer nae dat verstant en die
 memorie ende dese opschynninghe is beteykent
 in moyses die gheroepen wert van onse he
 te thymen op den berch van syna. Dese moy
 ses sach mit alden kinderen van ysrahel on
 sen here vā verren ende die ghecaente van
 der glozen goods op den berch van syna die
 was als een bernende vier in die teghen
 woerdicheit der kinderen van ysrahel die
 daer beteykenen die ghene die ghegnen sijn
 wt den waerliken leuent die emicheit der pe
 nitencien. **A**er god gheboet moyses dat hi
 hem vanden ghemeynē volc steyden sonde
 ende opthymen een weymich den voet van
 den berghe mit nadab en abyn ende mit
 ten twee en tseuentich ouders die gheordi
 niert waren mit moyses die rechten vorē
 en doe sach moyses onder die voeten os here

een werck ghemaect van verwen oft vā
saphier stenen hadde gheweest als die he
mel wanneer hi daer is welke op d'ymige
betykent dat in wercken en den trek die
der zielen ghesaet vanden heilighen gheest
want ghelikerwijs dat daer ghesneden gro
te com'slaghen en weerlichten en aertbeu
ghen eer moyses wort gheropen op te d'yn
men. **D**oe ghesaedet oec inden mensche
crachtighe in wercken des heilighen ghees
tes ende vierighe vlammen dat bernender
minen ende grote berouwen des lichaems
ende dan comethem die in vloeyen goods
als een oueruloedighe leuendighe ouerfoete
fonteyne daer die minnende gheest inghed
pet ende verdroncken wert ende onsprakelic
verheuen in een verborghen omhelsen der
godliker minen daer si leert die oeffinghe
der volcomenre minen. **D**at is sonderlinge
vrienscap ende omhelsen en onderling be
uoelen en sinaken behaghen ende behaghe
lic te worden in minen te smelten en in de
ghemiden te vloeyen. **E**nde dese menschen
aenschouwe god als een bernende vier: dat
is si benoese die goeth^t goods als een onbegre

pehtzen afgrondighen brant der ewigher
ninnen die daer in hem stortet en vestet
een onwtspreekelike soete godlike benoelē
inder ghebruikeliker ninn en en worde al
so in god ghesmouten want god is een vier
der ninnen dat oneyndlic groot is en een
yghelic salich minnende gheest is als een ber
nende coel die god mit sinen vier heel ont
steken heeft. Also dat alle salighe gheesten
mitten vader en den zone veremicht in emich
des heilighen gheestes daer maken dit on
ghemeten vier. Daer oec die godlike psonē
in emicheit haers wesens ouermits der nū
nen ghesmouten worden in een oneyndeli
ken afgront der simpelre salicheit daer noch
vader noch zoon noch heilighe gheest noch
creatuer en is dan alleen een simpel wesen
dat is een alre simpelste substantie der hei
gher drievoudicheit daer alle creatueren in
haer ouerwesen verslonden worden en daer
alle ghebruiet volcomen ende volmaect wt
in die weselelike salicheit. Als dan een mensche
inwaert kerende gheleert heuet vult en puer
lic en crachtehc hem seluen te verdrincken
in die onghemeten minne goods op dat hij

daer of verslonden mach werden dan so val
let wt die teghenwoerdicheit der godliker
minen een verstandelic licht ~~er~~ so haeste
lic en cortelic al een weerlicht inden gheest
die wyde gheopent is mitter eendichtigher dā
ft ende mitten wonderliken en milike strit
die daer ghesiet tusschen den godliken ghe
est ende des menschen gheest also langhe dā
si bouen alle strit malsanderen minliken
omhelsot hebben in een grote ghebriekelike
minen **Een** grof exempel hier of te setten
om onderwys van simpelen menschen by
ghelikenissen **N**eeemt een hool spieghel die
men hiet een bernt spieghel en settet teghen
der sonnen als si seer daer schijnet **E**n neemt
voert een pampier in siveuel ghesteken en
dat suldi houden omtrēt tūne hantbreed van
den spieghel dat is in dat rechte scarpe vanden
weder schijn die vandat spieghel gaen sal en
houdent daer stille teghen een miserie lanc
ende het sel ontfeken werden vanden punt
des weder schijns **A**lso gheboert oec gheestelic
wanneer wy ons inkeren ende onse ziele ghe
purgiert vā alle sonden mit groter begheertel
en bernēter minen en deuoter eerwaerdicheit

op boren tot god so in schijnt die claerheit der
 godliker gracen in dat spieghel der ziele en
 werket daer so crachtelic in mitten ewigher
 minnen dattet ghedanc of dat edelste punct
 der zielen vander minnen ontfsteken wert
 en verlicht mit enen simpelen claren beke
 nen bouen allen verstandeliken crachte en
 die gheest vallet in die ewighe minne verdroc
 ken in hem seluen steruende en in god leue
 de also dat hi een min ghetworden is mitten
 ewigher minnen met anders voelende dan
 minne want hi wordet vry ende ledich van
 allen oefinghen en wercken der minnen
 alleen hende en ontfinghende die simpele
 godlike minne die daer verterende is sinen
 gheest inder minnen ghesmouten also dat
 hi niet en weet nochen gheuoelt hem sel
 uen noch god noch enich creatuer dan al
 leen die minne dien si smaket en gheuoelt
 daer hi salidilic of is beseten in een sim
 pel ende blote ledicheit **W**en andere wer
 ket die sone mit sinen treck in die vsta
 delike cracht ende dit werck is beteydet
 in moyses die anderwerf gheroepe wert
 van onsen here hogher op te chine op de
 berch **D**oe nam hi yosue alleen mit hem

ende seide den anderen dat si hem daer ver
wachten ende clam in cincheit des berghe
en een doncker wolken bedecte den berch
ende moyses verwachtte mit posue so lan
ghe dat hi van gode gheroeppen wert **En**
doen liet hi iosue achter in een cleyn val
ley des berghe ende clam op in die duist
nisse daer hi alleen bleef ses daghen lanc
want hi van god weder gheroeppen wert
welke opclimighe ons bewiset dat gees
telike werck ende treck inden verstande
diemen toescruet den zoon **En** men hiet
tet properlic speculatio dat iste sien in een
spieghel want die gheest des menschen is
nu ghe worden als een leuendich spieghel
daer god in beelde den gheest **waerheit**
Ende daer si selue in wonet mit volheit
sinre gracen en god vertoent hem selue
in dat leuendich spieghel niet als hi is in
sinen wesen mer in die alre hoechste ende
edelste beelden en ghelikenissen also dattet
vluchte vheue vstant sonder alle dwal
ghe claerlic bekent in vstandeliken beelde
als dat hi ghehoert mach hebben van god
vanden gheloue en van alder vborghen

waerheit Ende hoe dat god is die ouste mo-
ghentheit waerheit goetheit wylheit barm-
herticheit rechtuacrdicheit minne voert hoe
dat daer is ondersteit der personen en dat el-
ke persoon is god almachtich **D**et bekennt hi
die enicheit der godliker natueren in die hei-
lighe drieuoudicheit in die enicheit der na-
tueren Ende elke persoon god te wesen i eme-
heit des wesens **V**oort bekennt hi te wesene
vruchtbaerheit in die godlike natuer Ende
een simpel ledicheit in dat godlike wesen
want dat verstant also vheuen en vclaert
mitte gheest der waerheit siet god in sijn ey-
ghen spiegel in so veel maniere soeme en
beelden als si bedencken mach of begheert
te sien **S**iet te min soe is altoos dat vheue
verstant ghenerghet om te sien wat god
wesele is in hem selue mer al wert dat we-
selike beelt goods voer gheset den vheuen
verclaerden verstande nochtan en can si
dat niet begripen of bestouwen om die
onghemeten claerheit daer dat verstan-
delike oghe mede weder slaghen en vduf-
tert wert Ende dat is properlic die diuister-
nisse of staderwy daer die ziele in dat boeck

der minnen glorieert onder te sitten **E**n aldus
verre wandert iosue mit moyses dat is dat
verstant wandert mitter minnen der cindit
mer hier moet dat verstant bliuen en die
minnende cracht gaet alleen voert want si
meer soeket dat omhelsen dan dat scouwe
Als si dan inghegaen is in die onbegripelike
claerheit daer dat vheue vstant in verblint
wort als dat oghe van die claerheit der sonne
so ontfanghet die ziele boue die vstandelike
cracht een simpel oghe open gheloken in
die weerlicheit der minnender cinditen wel
ke oghe mit eenen simpel en aenscouwen
in die godlike claerheit siet al dat god is een
uoudelic **M**er wat den gheest des menschen
dan gheboert en wat hi bekennt op die tijt dat
en is niet te bewoeiden noch hi en bekennt
dat selue niet volcomelic als hi weder comt
in hem seluen **D**at vstandelike oghe volghet
bi haen nae dat simpel oghe en wil in dat
selue licht wesen ende ondersoeken wat god
is en wie dat hi is mer daer moet alle ver
stant ende ghemeyt salgeren ende dat sim
pel oghe leydet die minnende cracht simpe
lic naden treck goods also dattet ghecant
des menschen syns selues niet meer weloudit

en is Ende dit gheboert also dicwyl als die
sonne der rechtuaerdicheit onse simpel oghe
nae hem trecket in sin onghemetē claerht
daerne god en alle dinc sonder onderstept
ende ghemert mit enē simpelē aensien
in die godlike claerheit scouwende is

Aen laetsten wercthet die hemelsche vad
in die memorie mit sinen treck ende dit
werck is beteykent in moyses die niet v
noeghet en was te sitte in die duusternis
se ajer doe hi optē seuenē dach van god
gheroepen wert ende naerē ghynt by
god spreken mit god vruendlic als die een
vaent mitten anderē so badt hi god noch
tan **H**ere heb ic gracie gheuonden in uwē
oghen so toent mi v aensichin Ende doe
entwoerde god die heer **I**c sal di tonē alle
goet dat is my seluen niet met in mijn
rechte weseheit want ghen leuendich
mēsche en mach mi sien **M**er ghen sult mi
after sien dat is ic sal v tonen een onvolc
men bekennē van mi **N**ochtan veruerech
moyses namaels god wesehc te scouwen
Ende hier in is beteykent dat gheestelike
mwerckē ende die gheestelike treck die oē

gheest ontfanghet vanden hemelſche vader
want als een milden minnen hemelſche
vader mit enen bibliuenden en driftighen
gheest aenhanghen wert ſo laet hi calen
van hem in dat b̄menſte der bloter v̄heue
ghecachten een onbegripelic claer v̄ſtan
delic licht dat noch v̄ſtant noch natuer no
ch ghemert begripen en can Ende dit licht
en is god niet mer een verclaert middel
tuffchen god en de minnenden gheest en is
dat edelſte dat van god meder natueren ghe
ſcapen is daer die natuer mede veredelt en
volmaect wert ende onſe ſimpel bloete ghe
dachte is een leuendich ſpieghel daer dit licht
in ſchijnt eyſtende van ons ghelicheit en
eenheit mit god dit licht hiet men een blic
des ewighen lights en is een ſpieghel ſonde
vlecken van allen anderen beelden het hiet
oec een gheest des vaders daer god hem
toont ſimpelic ſonder onderſcheit der p̄ſone
Mer alleen in ſimre blootheit ſimre natue
ren ende ſubſtanciaen **N**ochtan en toont hē
god niet als hij is in ſimre onwſprekelic
glouen mer hi toont hem enen yghelic nae
die manier vanden ontfanghen licht daer
dat oghe des gheestes mede verclaert ende be

quaem ghemact is. **N**ochtan so gheeft dat
 licht den stouwenden gheesten een waer be
 hernen dat si god sien als in hem hier in
 desen leuen sien mach. **E**nde dit hiet proper
 lic contempleren dat is god simpel ende
 eenuoudelic te stouwen also dattet simpel
 oghe der bloter ghedachten gheen ander
 beelt dat hi bekent mit hem seluen daer hiet
 ontfanghet want ouermits tegghen woordic
 heit des beeltes wert dat spieghel vclaert
 en bequaem ghemact om dat godlike be
 elt te stouwen. **E**nde dit beelt goods dat daer
 is een onghemeten claerheit is onse geest
 also onghemeten smakehe dat hi seluen
 altoos verdiepende weselic verdrencket in
 die claerheit en wordet een mitten seluen
 onghemeten licht doot in hem selue en le
 uendich in dat licht. **E**nde dan ontfanct hi
 dat licht sonder alle middel also dat die ghe
 est sonder wttreck wordet dat selue licht
 dat hi ontfanghet ende wert siende mit
 enen godformighen licht dat is die ziel w
 det verclaert mitte licht der gloeien daer nie
 god weselic mede stouwet. **E**nde want dat
 lichte in die verborghenheit ons gheestes al
 toos sonder ophouden wordet vernietet. soe

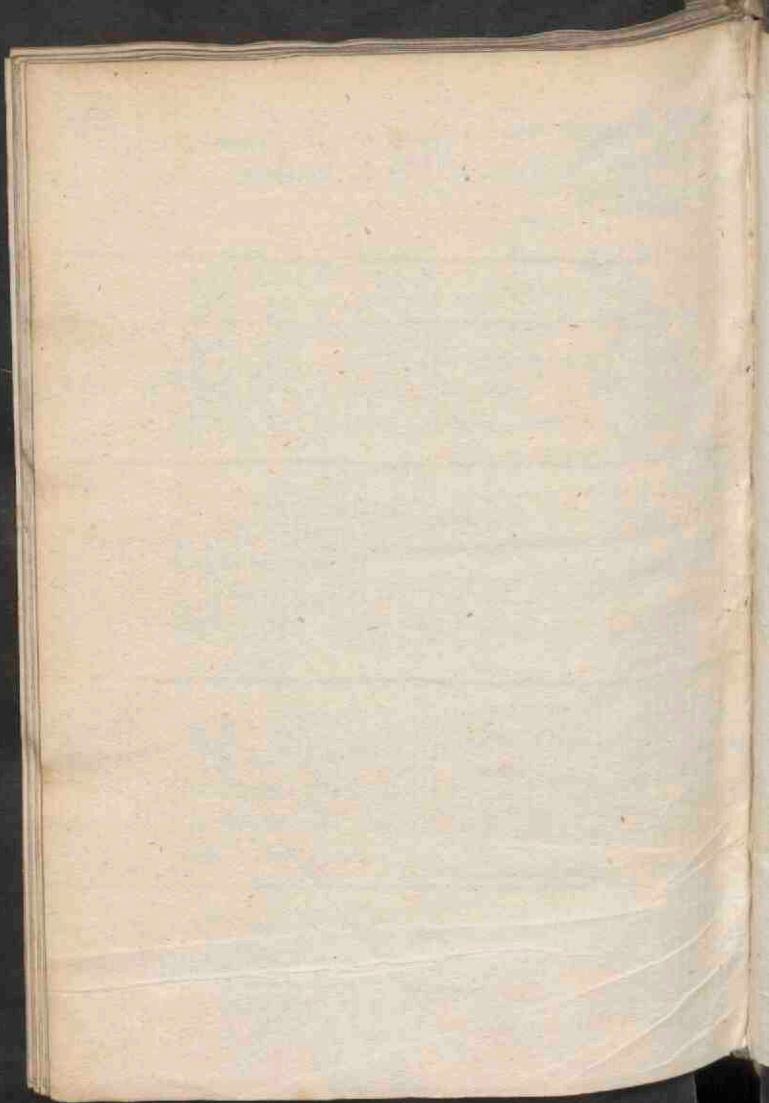
wēdet oec onse ziel in een ewicheit nu alle
toes salichlic ende glorioeflic mitten zone
goods ghebozen daer alle die weelde ruche
den bekennighen en al dat begheerlic we
sen mach vanden glorificierden gheest son
der alle maect beseten wort ja die onbegri
pelicke dinghen die inden oneyndelike staet
deser vborghinghe glorien onthoude wor
den gaet ~~benen alle~~ sonder alle maect bo
uen dat vstant alre creatiieren die met
ghetoghen en worden mitte licht der glo
rien in die ghebrukelike bekēninghe goods
Ende daer om so waert grote vermetenhi
daer of wat te willen sijn want al had
det een mensche mit paulo weseleke ghe
sien so en waert hem nochtā niet ghe
oerloft wt te spreken in die dat hi dat in
gheemte manieren en soude mit enighe
ghelikenisse wtspreken moghen ofte be
woorden Aldus heb ic v den wech nae mi
in v moghen ghewesen totten inganc
des onetweseleken scouweden leuens
wat die ziele ontfanghet als si daer in
ghetoghen is dat beuele ic den ghenen te
ouerdencken die dat beuoelike bekēnēte
sijn ende mit paulo ontfanghen hebben

ghetooghen te wesen inden derden hemel **E**n
 tot desen staet so dient die neghende graed
 er nimen **D**ienem liet **A**mor mactessi
 nhs dat is een ontoeganchike minne wat
 si leytet den mensche te stouwen dat ontoc
 andic licht in dien dat si den mensche
 daer toe nae sinen vmoghen disponeert
 ende bereydet vint want die drusticheit
 deser minnen is so groot dat si te ghenen
 die si eens volcomelic ontfekket wt heseleue
 etten in gode ende stadelic droncke ma
 ket vanden smake d' sueticheit des onbe
 ripeliken godes **A**lso dat die wt wedighe
 ende onderste aachte daer mede ghetooghen
 den **D**ie ouste en die ouste in hare oersproet
 at is in die ouerste des ghedanches en so wt
 se gheest voort ghenevghet in de gheest
 ods en daer heel in ghesmouten op dat
 also voert mach vloeyen in die ongheme
 afgiont daer si altoos vernijwet en sa
 lic ghebozen wert **A**lso dat die hemelsche
 der tothe segghe mach **D**u biste mijn soon
 hebben v huden ghebact dat onse deser
 yt ende mid' toecomeder tyt gone wil te
 loze die minke mogheth' wnsht en goeth'

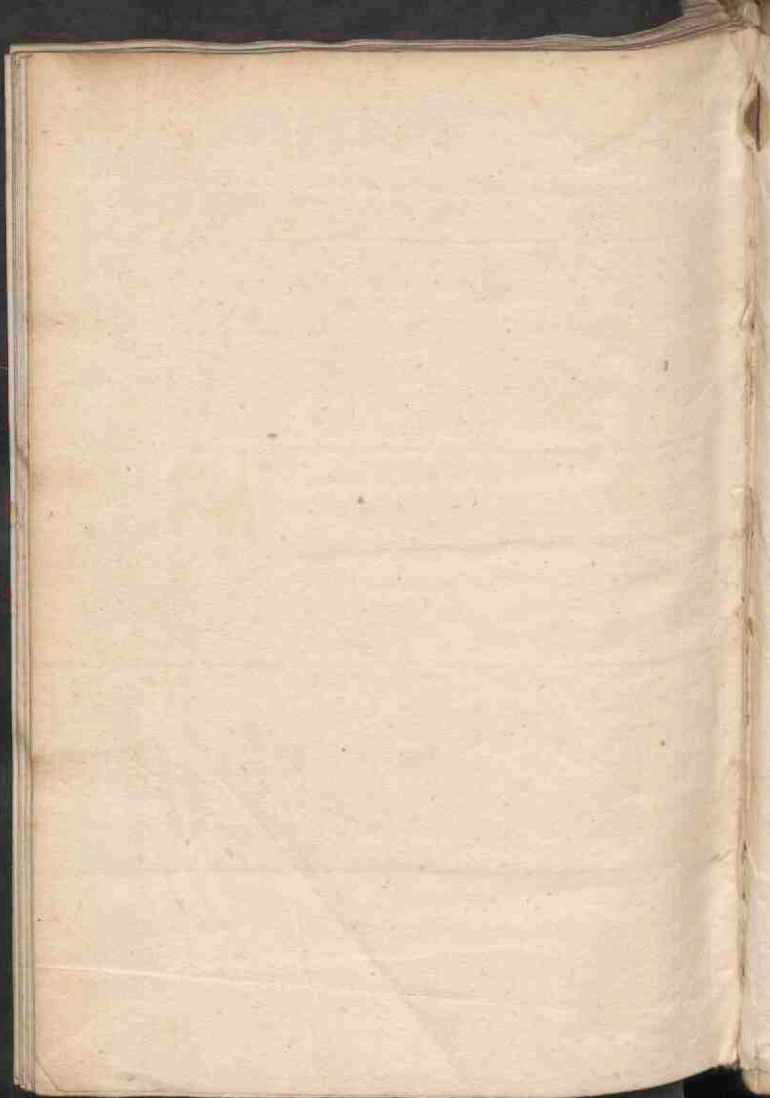
des vaders en des soons en des heilighe ghees
tes Amen **Deo laus**

Dit boeck hoort toe die susteren van
sinte claren te hoern op dat noet 1400

Dit Boeck is sice
perfect geschreven.

175

616

